

30K-2

2600

ПРОЛЕТАРЫ! УСІХ КРАЇН, ЗЛУЧАЙЦЕСЯ!

БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ

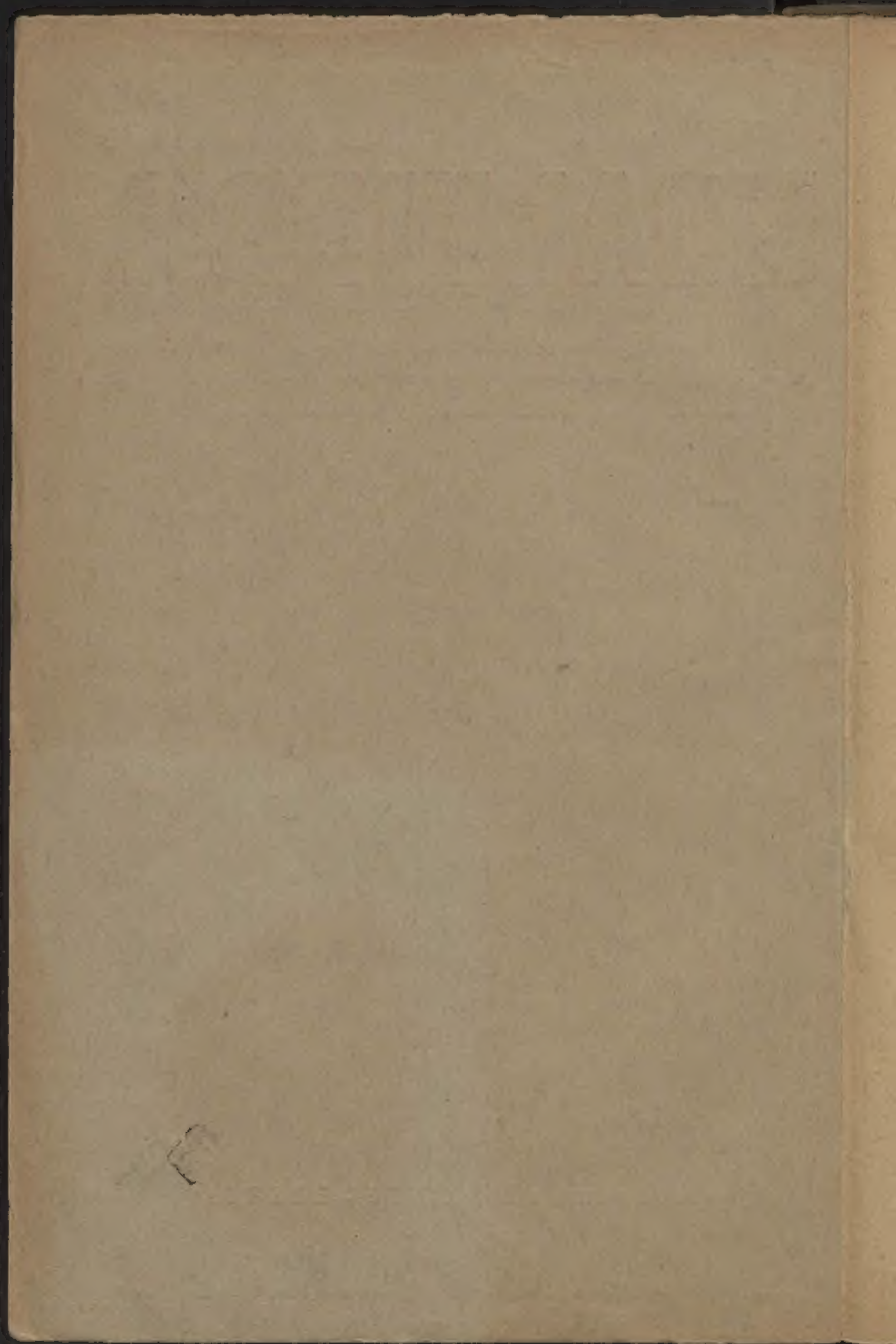
№ 6—7

№ 6—7

М Е Н С Н

Выдавецтва ЦК КП(б)Б „ЗВЯЗДА“

1938

ПРОЛЕТАРЫ І УСІХ КРАЇН, ЗЛУЧАЙЦЕСЯ!

БОЛЬШЭВІК БЕЛАРУСІ

ПАРТЫЙНЫ
ШТОМЕСЯЧНІК
ОРГАН ЦК КП(б)Б

ГОД ВYДАННЯ: XII

№ 6—7

Чэрвень—ліпень 1938 г.

З М Е С Т

	Стар.
ПЕРАДАВЫ—Памятаць аб капіталістычным акружэнні	3
Бліскучая перамога сталінскага блока камуністаў і беспар- тыйных	11
Н. Я. НАТАЛЕВІЧ—Вярхоўны Совет Беларускай ССР выбран	18
І. ХОЦЬКА—У БССР створана соцыялістычная індустрыя	27
Я. ЖЫЛЯНІН—Ліквідуем прымікі школьніцтва	38
П. СПАСАЎ—Асаавіякім БССР к дню авіяцыі	42
І. КАВАЛЬКОЎ—Узмацніць партыйнае кіраўніцтва ком- самом	46
Г. ДЗІМІТРАЎ—Да другой гадавіны гераічнай барацьбы іспанскага народа	52
Энгельс і Ленін аб Польшчы	63
Н. БРАСОЎСКІ—Становішча працоўных у фашыскай Польшчы	66
А. СВАМ—Фашысцкія падпальшчыкі вайны і іх насьобиці (міжнародны агляд)	74
ЕМ. ЯРАСЛАЎСКІ—Трыццацігадовзе другога з'езда партыі	80
Н. КРУШНОЛ—Пяці ўсерасійскі з'езд Советаў	92

	<i>Стар.</i>
Рэзалюцыя XVII з'езда КП(б)Б па справаздачы Цэнтраль- нага Камітэта КП(б)Б	101
Склад членаў і кандыдатаў у члены пленума ЦК КП(б)Б і членаў рэвізійнай камісіі ЦК КП(б)Б.	111
Інфармацыйнае паведамленне	112
Спіс дэпутатаў, выбраных у Вярхоўны Совет Бела- рускай ССР	113
„Аб уборцы ўраджаю 1938 года“—пастанова СНК БССР і ЦК КП(б)Б	120

Адрас рэдакцыі:
Менск, Чырвонаяармейская вул.,
ЦК КП(б)Б, пакой 7.
Тэлефон рэдакцыі па камутатару
20.000, дзб. 50.

Памятаць аб капіталістычным акружэнні

Ніколі яшчэ з часу 1914 года пагроза новай сусветнай вайны, якая выцякае з абвастрэння ўсіх імперыялістычных супярэчнасцей, не была такая вялікая як цяпер.

Барацьба паміж старым капіталістычным светам, светам гнёту, войн, эксплуатацыі і галечы і перадавым прагрэсіўным чалавецтвам, якое паўстае супроць старога свету, уступіла ў стадыю ўзрастання найглыбейшых канфліктаў, якія штодзень пагражаюць выбухнуць.

Міжнародная абстаноўка з кожным днём становіцца ўсё больш напружанай. Новы эканамічны крызіс, які набліжаецца, усё больш абвастрае ўнутраныя і знешнія супярэчнасці капіталістычнага свету. У пошуках выхаду з цяжкага ўнутранага становішча германскія, італьянскія і японскія фашысты фарсіруюць развязку новай імперыялістычнай вайны. Захват італьянскім фашызмам Абісініі, наглая інтэрвенцыя італа-германскага фашызма ў Іспаніі, разбойніцкае ўтаржэнне японскага імперыялізма ў Кітай, гвалтоўны захват Аўстрыі фашысцкай Германіяй, пагроза ваеннага нападу на Чэхаславакію—усё гэта злавесныя прадвеснікі новай сусветнай вайны і ў першую чаргу падрыхтоўкі вайны супроць бацькаўшчыны працоўных усяго свету—СССР.

Фашысцкія падпальшчыкі вайны хочуць уцягнуць чалавецтва ў жахі новай сусветнай бойні. Яны ўжо вядуць злачынную крывавую вайну, уцягнуўшы ў яе адну трэць насельніцтва зямнога шара.

Два гады прайшло з таго часу, як германскі і італьянскі фашызм мучыць і рве цела гераічнага іспанскага народа, які мужна і стойка абараняе сваю свабоду і незалежнасць. З дапамогай авіяцыі і цяжкай артылерыі італа-германскія інтэрвенты руйнуюць гарады і вёскі рэспубліканскай Іспаніі. Гэтыя фашысцкія варвары забіваюць мірных жыхароў, жанчын і дзяцей, зніштажаюць выдатныя помнікі і скарбы сусветнай культуры. Імкнучыся як мага хутчэй раздавіць супраціўленне гераічнага іспанскага народа, германа-італьянскія галаварэзы, якіх заахвочвае імперыялістычная буржуазія Англіі, за апошні час праяўляюць асаблівы напор, мабілізуючы ўсе свае сілы і пасылаючы супроць рэспубліканскай Іспаніі ўсё новыя і новыя сродкі забойстваў і разбурэння.

Японская ваеншчына, якая па-разбойніцку ўторгнулася ў Кітай, разбурае мірныя кітайскія гарады і вёскі, забівае сыноў і дачок кітайскага народа.

З адабрэння англійскага ўрада германскі фашызм беспакарана расправіўся з незалежнасцю сямімільённага аўстрыйскага народа, ператварыўшы Аўстрыю ў калонію фашысцкай Германіі. Распаясаўшыся германскія фашысты ствараюць у Аўстрыі новы плацдарм

для далейшай агрэсіі, накіраванай перш за ўсё супроць Чэхаславакіі. Па прыкладу свайго германскага «настаўніка» польскі фашызм, бразгаючы зброяй, прымусіў Літву прыняць прад'яўлены ёй ультыматум. Польскі фашызм рыхтуецца да прамога захвату Літвы.

Імперыялістычная буржуазія так званых дэмакратычных краін у жаху перад растучым рэвалюцыянізаваннем шырокіх мас і ўзросшай магутнасцю СССР, лічыць за лепшае ісці на пагадненне з германскім і італьянскім фашызмам.

Для правячай буржуазіі інтарэсы свайго класа вышэй інтарэсаў сваёй краіны і яна ідзе на пагадненне з фашысцкімі агрэсарамі ва ўшчэрб нацыянальным інтарэсам сваіх дзяржаў.

У зговары з фашысцкімі бандытамі англійскі капіталізм разлічвае выратаваць сябе ад наспяваючых соцыяльных патрасенняў у капіталістычных краінах і ад нацыянальна-вызваленчага руху ў калоніях і поўкалоніях.

Асноўнай устаноўкай англійскіх рэакцыйных колаў з'яўляецца абарона любымі сродкамі інтарэсаў брытанскага манапалістычнага капітала на ўсім прасторы брытанскай імперыі. Гэтым колам унушае жывёльны страх нарастаючая ва ўмовах агульнага крызісу капіталістычнай сістэмы пагроза соцыяльных патрасенняў у самой Англіі і нацыянальна-вызваленчага руху ў яе калоніях. Галоўны вораг для іх—Совецкі Саюз. Бо яны добра ўсведамляюць, што самы факт існавання магутнай, з кожным днём мацнеючай соцыялістычнай дзяржавы, аплоту і надзеі ўсяго перадавога і прагрэсіўнага чалавецтва, дзейнічае рэвалюцыянізуючым чынам на працоўных усяго свету. Гэтыя колы цалкам на баку Гітлера і Мусаліні, на баку японскай ваеншчыны. Яны ненавідзяць звярынай нянавісцю народны фронт ва Францыі і Іспаніі.

Пад штодзённай пагрозай нападения знаходзіцца наша савецкая краіна, якую больш за ўсё ненавідзяць імперыялісты ўсіх краін і фашысцкія мракабесы. Капіталістычныя краіны і ў першую чаргу фашысцкія засылаюць да нас сваіх шпіёнаў, дыверсантаў, тэрарыстаў, выкарыстоўваючы для гэтай мэты трацкіска-бухарынскіх і іншых прэзэрэнных агентаў фашызма.

Саюзнікамі фашыстаў у крывавай барацьбе супроць рабочых і сялян, супроць усяго прагрэсіўнага чалавецтва ўсюды выступаюць трацкіска-бухарынскія бандыты. І ў Іспаніі, і ў Кітаі, і ў іншых краінах гэтыя агалцелыя ворагі рабочага класа і працоўных усяго свету арганізуюць змовы, перадаюць фашысцкім генералам шпіёнскія весткі, вядуць падрыўную дыверсійна-шкодніцкую работу, учыняюць агідныя нечуваныя злачынствы, каб толькі дагадзіць сваім фашысцкім гаспадарам.

Злачынная зграя «права-трацкіскага блока» склалася з падпольных антысавецкіх груп трацкістаў, бухарынцаў, зіноўеўцаў, эсэраў, меншавікоў, з буржуазных нацыяналістаў Украіны, Беларусі, Грузіі, Арменіі, Азербайджана, сярэдне-азіяцкіх рэспублік, са шпіёнаў замежных разведак, з правакатараў і агентаў царскай ахранкі.

Усіх гэтых ворагаў рабочага класа яднае звярыная нянавісць да пролетарскай рэвалюцыі, нянавісць да соцыялізма, які, наперакор усім ім, у асноўным пабудован ужо ў нашай краіне. Уся сутнасць барацьбы гэтых агідных ворагаў соцыялізма супроць большэвіцкай партыі Леніна—Сталіна, супроць рабочага класа і ўсіх працоўных заключаецца ў тым, што яны самымі падлымі сродкамі дабіваліся

рэстаўрацыі капіталізма ў нашай краіне, імкнуліся пасадзіць на плечы працоўных панаванне памешчыкаў, капіталістаў і кулакоў.

Трацкісцка-бухарынскія і буржуазна-нацыяналістычныя агенты фашызма мелі закончаную праграму рэстаўрацыі капіталізма ў нашай краіне. Яны хацелі аддаць рабочы клас і сялянства нашай краіны пад ярмо капіталістычнай эксплуатацыі, пад ярмо імперыялістычнага гнёту.

Для ажыццяўлення гэтай гнуснай праграмы яны ўсімі сіламі дабіваліся ўскарэння вайны фашысцкай Германіі і Японіі супроць СССР. Яны ні перад чым не спыняліся ў сваёй злачынай, дыверсійна-шкодніцкай рабоце, у сваіх здрадніцкіх, гнусных дзеяннях па арганізацыі ўзрываў, падпалаў, крушэнняў у мэтах падрыву абаронай магутнасці нашай сацыялістычнай радзімы. Трацкісцка-бухарынская зграя арганізавала зладзейскую змову не толькі супроць нашай вялікай сацыялістычнай радзімы; яна вяла сваю мярзотную і падлую работу супроць усяго чэснага і цывілізаванага чалавецтва. Слаўныя органы НКВД, кіруемыя сталінскім наркомам тав. Н. І. Ежовым, разграмілі і знішчылі змяіныя гнёзды трацкісцка-бухарынскіх і буржуазна-нацыяналістычных бандытаў і выкарчоўваюць рэшткі ўсёй гэтай фашысцкай погані. Працоўныя БССР ніколі не забудуць велізарнай дапамогі, аказанай ім большэвіцкай партыяй і савецкім урадам у ліквідацыі вынікаў шкодніцтва падлых трацкісцка-бухарынскіх і нацыянал-фашысцкіх агентаў германа-польскага фашызма. Гістарычная пастанова СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 2 жніўня 1937 г. з'явілася яшчэ адной яркай ілюстрацыяй сталінскіх клопатаў аб калгасным сялянстве БССР, аб усім беларускім народзе. Азвярэлыя ненавіснікі рабочых і сялян, трацкісцка-бухарынскія і буржуазна-нацыяналістычныя псы фашызма прычынілі нам шмат шкоды. Прэзэрненыя ворагі народа з трацкісцка-бухарынскага буржуазна-нацыяналістычнага лагера, гэтыя фашысцкія агенты, дыверсантаў шарангоўчы, галадзеды і іншая погань хацелі пасадзіць на шыю беларускаму народу белапольскіх паноў, звярнуць капіталістаў і памешчыкаў. Але ворагі пралічыліся. Яны не ў сілах спыніць пераможнае шэствіе сацыялізма. Ім гэта не ўдалося і ніколі не ўдасца. Пад сонечнымі праменьнямі Сталінскай Канстытуцыі, пад кіраўніцтвам нашай слаўнай большэвіцкай партыі Леніна—Сталіна народы нашай шчаслівай сацыялістычнай радзімы ідуць ад перамогі к перамозе. Але гэтыя перамогі ні ў якой меры не павінны ўсыпляць нашу рэвалюцыйную пільнасць. Правадыр нашай партыі і працоўных усяго свету таварыш Сталін, яшчэ на студзеньскім пленуме ЦК і ЦКК ВКП(б) у 1933 г. указваў:

«Трэба мець на ўвазе, што рост магутнасці савецкай дзяржавы будзе ўзмацняць супраціўленне апошніх рэштак паміраючых класаў. Іменна таму, што яны паміраюць і дажываюць апошнія дні, яны будуць пераходзіць ад адных форм наскокаў да другіх, больш рэзкіх форм наскокаў, апелюючы да адсталых слаёў насельніцтва і мабілізуючы іх супроць Савецкай улады. Няма такой брыдоты і пэклёпу, якія-б гэтыя быўшыя людзі не ўзвалі на Савецкую ўладу і вакол якіх не папрабавалі-б мабілізаваць адсталыя элементы. На гэтай глебе могуць ажыць і заварушыцца разбітыя групы старых контр-рэвалюцыйных партый эс-эраў, меншавікоў, буржуазных нацыяналістаў цэнтры і ўскраіны, могуць ажыць і заварушыцца асколкі контр-рэвалюцыйных апазіцыйных элементаў з трацкістаў і правых ўхілістаў. Гэта, эра-

зумела, не страшна. Але ўсё гэта трэба мець на ўвазе, калі мы хочам пакончыць з гэтымі элементамі быстра і без асобых афяр.

Вось чаму рэволюцыйная пільнасць з'яўляецца той самай якасцю, якая асабліва неабходна цяпер большэвікам».

Павышаючы рэволюцыйную пільнасць, свабодныя народы нашай соцыялістычнай радзімы пад кіраўніцтвам вялікага генія чалавечтва таварыша Сталіна ідуць згуртаванымі радамі пераможцаў да яшчэ больш радаснага і светлага будучага, ідуць да кунізму. І няма такой сілы ў свеце, якая можа спыніць пераможны рух нашай цудоўнай краіны да кунізму.

Але трэба цвёрда памятаць, што прэзэранныя трацкіска-бухарынскія і буржуазна-нацыяналістычныя агенты фашызма і надалей, да свайго канчатковага здыхання, будуць імкнуцца рэстаўрыраваць капіталізм у нашай краіне. Капіталістычнае акружэнне не адмаўлялася і не адмовіцца ад спроб насаджваць сваю агентуру ў краіне Саветаў, не адмовіцца ад свайго імкнення напасці на СССР. Таму рэволюцыйная пільнасць павінна быць пярвейшым абавязкам кожнага працоўнага нашай соцыялістычнай радзімы. Задача заключаецца ў тым, каб да канца выкарчаваць усе варожыя корні трацкіска-бухарынскай і буржуазна-нацыяналістычнай фашыскай агентуры ў нашай краіне. Вораг разгромлен, але яшчэ не дабіты, а пагэтану барацьба з ворагамі павінна весціся і далей неаслабна. Ні на адну хвіліну мы не павінны забываць указанняў правадыра нашай большэвіцкай партыі і ўсіх працоўных таварышаў Сталіна, што «... пакуль існуе капіталістычнае акружэнне, будуць існаваць у нас шкоднікі, шпіёны, дыверсанты і забойцы, засылаемыя ў нашы тылы агентамі замежных дзяржаў».

Таварыш Сталін перасцерагае нас ад бесклапотных адносін да капіталістычнага акружэння нашай краіны. Ён асабліва настойліва заклікае ўсіх нас не забываць таго, што соцыялізм перамог пакуль толькі на адной шостай частцы зямнога шара, што на астатніх пяці шостых пануюць капіталістычныя парадкі, уладарыць буржуазія, якая хоча знішчыць соцыялізм і аднавіць капіталізм у СССР. Ні на адну мінуту нельга забываць таго, што капіталістычнае акружэнне з'яўляецца асноўным фактарам, вызначаючым сусветнае становішча нашай соцыялістычнай радзімы. Пакуль існуе капіталістычнае акружэнне, мы не можам мець поўнай гарантыі ад інтэрвенцыі, а значыць і ад спроб рэстаўрацыі, не можам гаварыць аб канчатковай перамозе соцыялізма ў нашай краіне.

У сваім адказе комсамольскаму прапагандысту тав. Іванову таварыш Сталін яшчэ і яшчэ раз з усёй сілай падкрэслівае недапушчальнасць малейшага аслаблення рэволюцыйнай пільнасці да варожага нам капіталістычнага акружэння. «Было-б смешна і глупа,—піша ў сваім адказе таварыш Сталін,—закрываць вочы на факт капіталістычнага акружэння і думаць, што нашы знешнія ворагі, напрыклад фашысты, не паспрабуюць пры выпадку зрабіць на СССР ваеннае напаўдзе. Так могуць думаць толькі сляпыя бахвалы, або скрытыя ворагі, якія жадаюць усыпіць народ».

Таварыш Сталін у сваім адказе комсамольскаму прапагандысту тав. Іванову, гаворачы аб умовах канчатковай перамогі соцыялізма ў

нашай краіне, яшчэ раз з усёй сілай падкрэсліў важнасць умацавання і развіцця інтэрнацыянальных пролетарскіх сувязей.

Працоўныя масы ўсяго свету з вялікай радасцю і надзеяй сочаць за перамогамі соцыялізма ў нашай краіне, за ростам магутнасці і сілы вялікага Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік, які з'яўляецца аплотам міру і прагрэса супроць фашысцкіх падпальшчыкаў вайны. Свабодныя народы нашай краіны—верныя прыяцелі ўсяго перадавога чалавецтва. Выхаваныя ў духу ленінска-сталінскага інтэрнацыяналізма і савецкага патрыятызма, народы нашай шчаслівай краіны добра ведаюць, што ва ўсіх краінах свету мы маем надзейных саюзнікаў—пролетарыяў і ўсіх прыгнечаных, якія да канца верны свайму абавязку—аберагаць краіну Советаў ад нападу фашысцкіх мракабесаў.

У міжнародны антываенны дзень працоўныя масы ўсяго свету яшчэ шчыльней згуртуюць свае рады ў барацьбе за адзінства, супроць фашызма, для абароны кітайскага народа, гераічнай рэспубліканскай Іспаніі, для абароны свабоды і незалежнасці ўсіх народаў, для недапушчэння новай сусветнай бойні. Падзеі, якія адбываюцца на міжнароднай арэне, з усёй яскравасцю паказваюць, як узмацнілася небяспека вайны і нападу на СССР. Але цяпер, пасля першай кровапралітнай сусветнай вайны, якая пакінула глыбокія сляды ва ўсім свеце, пасеяла нянавісць да вайны ў сэрцах мас, пасля перамогі Вялікай соцыялістычнай рэвалюцыі на адной шостай частцы зямнога шара—існуе магчымасць перашкодзіць новай сусветнай вайне.

Суадносіны паміж сіламі вайны і сіламі міру ў 1938 годзе не тыя, што былі ў 1914 годзе.

«З таго часу ўтварыліся буйнейшыя сусветна-гістарычныя перамены. Імперыялістам удалося кінуць у пекла сусветнай бойні мільёны людзей у тых умовах, калі не існавала магутнай пролетарскай дзяржавы і яе Чырвонай Арміі, калі не было народнага фронта ва Францыі і Іспаніі, калі кітайскі народ не быў здольным абараняць сваю нацыянальную незалежнасць, калі народныя масы не мелі вопыту імперыялістычнай вайны і вялікай пролетарскай рэвалюцыі, калі міжнародны рабочы клас яшчэ не меў такой сусветнай арганізацыі, як Комуністычны Інтэрнацыянал.

Міжнародны рабочы рух распалагае дастатковымі сіламі і сродкамі, каб дабіцца спынення інтэрвенцыі германскага і італьянскага фашызма ў Іспаніі, нашэствія японскай ваеншчыны ў Кітаі і забеспячэння міжнароднага міру. Для гэтага, аднак, неабходна, каб агромныя сілы і сродкі міжнароднага рабочага руху былі аб'яднаны і накіраваны на дзейсную і непарушную барацьбу супроць фашызма і вайны» (Дзімітраў).

Навакол Савецкага Саюза склаліся магутныя сілы міру. Сілы дэмакратыі і міру грандыёзны і непераможны. Іх арганізаванасць і актыўнасць забяспечаць немінучае паражэнне сіл фашызма, рэакцыі і вайны.

Вопыт апошніх гадоў яскрава паказвае, што барацьба народных мас супроць фашызма і вайны, за дэмакратыю і мір нарастае і ўзмацняецца. Паскараецца працэс размежавання сіл у краінах капіталістычнага свету, акружаючых нашу краіну. Побач з актывізацыяй рэакцыйных элементаў буржуазіі Англіі, Францыі і раду іншых краін, якія ўсімі сіламі імкнуцца задушыць антыфашысцкі рух мас, згаварыцца з фашысцкімі агрэсарами за лік іншых дзяржаў і за лік

СССР,—нарастае і ўзмацняецца фронт міру і прагрэса, фронт дэмакратыі, пашыраецца ўсенародны антыфашысцкі рух. Моцны саюз антыфашысцкіх сіл ва ўсім свеце з рабочым класам і ўсімі працоўнымі нашай краіны—вось што стварае непераможную перашкоду фашызму, рэакцыі і вайне.

Рабочы клас і працоўныя масы ўсяго свету змагаюцца супроць галоўнага ворага чалавечтва і прагрэса—азварэлага фашызма—гэтага галоўнага падпальшчыка новай сусветнай вайны. Пад кіраўніцтвам Комуністычнага Інтэрнацыянала пролетарыят капіталістычных краін рыхтуецца да рашучага штурму супроць цёмных сіл прыгнятальнікаў і крывасмокаў. Рабочы клас капіталістычных краін мабілізуе на барацьбу за звяржэнне капіталістычнага ладу ўсё больш шырокія пласты сялянства як імперыялістычных, так і каланіяльных краін.

Чалавеканенавісціцтву і ізверству фашысцкіх варвараў, іх рэжыму крывавага гвалту працоўныя масы ўсяго свету процістаўляюць арганізацыю сіл дэмакратыі і міру, сілу пролетарскага інтэрнацыяналізма. Шырацца і мацнеюць рады народнага фронту, яднаючы пад сваім сцягам новыя і новыя мільёны антыфашысцкіх барацьбітоў.

Усё перадавое чалавечтва добра ведае, што краіна сацыялізма ад усяго сэрца імкнецца к міру. «Мы стаім за мір і адстойваем справу міру, але мы не баімся пагроз і гатовы адказаць ударам на ўдар падпальшчыкаў вайны» (Сталін).

Як непрыступны ўцёс, узвышаецца Савецкі Саюз сярод бушуючых хваль капіталістычнага акружэння. На рубяжы двух светаў—капіталістычнага і сацыялістычнага—стаіць Савецкая Беларусь—магутны гранітны фарпост усяго вялікага Савецкага Саюза. Чорныя фашысцкія сілы ўсяляк імкнуцца справакаваць, паскорыць нападзенне на СССР, а таму нават самая міралюбівая палітыка нашага савецкага ўрада і народа не можа гарантаваць нас ад ваеннага нападу фашысцкіх краін. Толькі маналітны савецкі народ, наша магутная сацыялістычная дзяржава, Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія і Ваенна-Марскі Флот, а таксама ўсё мацнеючы саюз антыфашысцкіх сіл ва ўсім свеце—вось тыя сілы, якія служаць адзінай перашкодай для фашызма і сусветнага капітала, які рыхтуецца абрушыцца вайной супроць нашай сацыялістычнай радзімы.

Улічваючы ўсю напружанасць цяперашняй міжнароднай абстаноўкі, неабходна яшчэ і яшчэ раз напаміць мудрыя словы вялікага Сталіна: «трэба ўсямерна ўзмацніць і ўмацаваць нашу Чырвоную армію, Чырвоны флот, Чырвоную авіяцыю, Асоавіяхім. Трэба ўвесь наш народ трымаць у стане мабілізацыйнай гатоўнасці перад тварам небяспекі ваеннага нападу, каб ніякая «выпадковасць» і ніякія фокусы нашых знешніх ворагаў не маглі засцігнуць нас знянацку...» Гэта ўказанне таварыша Сталіна з'яўляецца праграмай дзеянняў для нашай сацыялістычнай дзяржавы, для ўсяго савецкага народа ў галіне знешняй палітыкі, у справе абароны сябе ад ваенных нападаў.

Заправілы фашысцкіх краін не задавальваюцца войнамі, якія яны вядуць. Яны падрыхтоўваюць пашырэнне фронту вайны да размяраў сусветнага пажару. Яны выбіваюцца з сіл, імкнучыся абкружыць, ізаляваць Савецкі Саюз і ажыццявіць сваю даўнюю мару—напасці на сацыялістычную дзяржаву рабочых і сялян. У адказ на іх падрыхтоўку мы мацуем і будзем мацаваць абаронную магучасць нашай

країны, узмацняем і будзем узмацняць гатоўнасць усяго 170-мільённага савецкага народа ў любую хвіліну ўстаць на абарону нашай краіны. Мільёны савецкіх патрыотаў не дазвеляць нікому і ніколі гаптаць свяшчэнную савецкую зямлю. Для яе абароны народ стварыў сваю Рабоча-Сялянскую Чырвоную Армію, армію непераможную, акружаную клопатамі і любою масавай упэўненасцю ў перамозе над любым ворагам.

Наша Чырвоная Армія—толькі перадавы ўзброены атрад доблеснага народа. Калі хто змеціцца паступаць на савецкую зямлю, чырвоныя палкі ў адзін момант удзесяцярацца ў ліку, каб біць і знішчаць ворага на яго-ж тэрыторыі.

Нихан заплемняць паны-фашисты, што Совецькы Саюз мацнѣе зараз-
чым кнѣ-небудзь, што силы яго растуць не па днях, а па гадзѣнах. Со-
вецькая Чырвоная Армія магутна і непереможна свѣім убрѣненнѣм, ви-
скупчай арганізаціей, выдатным асабовым складом і свѣснѣм нервом, чинам
кроме і з сувяззю з народам, з нетрау якога яна вышла і справу якога
яна абараняе.

Мужныя сыны і дачкі магутнага Савецкага Саюза пакрылі сябе не-
звычайнай славой, графішы брыскучыя перадасты па нязвычайных
трасах, пратадышы новыя паветраныя шляхі праз дзімышныя
лясы і тундры, пустыні і акіяны. З кожным днём расце магутнасць
савецкай авіяцыі, нашы пілоты-героі займаюць новыя рэкорды,
смела і упэўнена пакрываюць прастору, дзе

Нашы гераічныя жанчыны-летчыцы Гэтка Астэнка, Вера Ламака і Марына Раскова перасеклі нашу краіну з поўдня на поўнач, пралятушы на гідрасамалёце без пасадкі за 10 гадзін 33 минуты па маршруце Севастопаль - Архангельск. Днём, законані б'юмачы беспасадачна і дальні пералёт па маршруце Масква - Владзівесток - Яссташ-намі летэць самі Вадзімірам Гітман і Аляксандрам Браніцкім на самалёце «Москва». Звыш 7000 км. пралётаюць гэтыя штыкі. І ён пройдзены за 24 гадзіны 36 минут! А гэта значна ў гісторыі авіяцыі на такіх велізарных адлегласці дзясятка падобная хуткасць. Чыста чакравая «Москва» прышла ў Ленінград з сярэдняй хуткасцю 307 кілометраў у гадзіну. Для таго, каб уявіць сабе велізарную працягласць шляху, па якому без пасадкі пралёталі нашы героініцы, дастаткова сказаць, што за гэты час Кокіах міг бы без пасадкі два разы з'явіцца ў Маскву і Берлін і наадварот прайсці тры разы ў Берлін і два ў Маскву без пасадкі інакш за Маскву. Прыкладна і з'явіцца ўжо ў Маскву, ён мог бы дасягнуць Японіі і паўночна-заходняга ўзбярэжжы Магутнага союзнага альянсу, і дасягнуць ужо мяжы нашымі, выдатнымі прыборамі, гадзіннік і дзёнкамі аднаго амерыканскага завода і гэта дзякуючы дасягненню нашых лётчыц. Паспехі Кокіах і Браніцкага гэта паказвае рэгулярна іх пералёт Раёна-Сібіры і Чырвонай Арміі. Нашы лётчыцы ў гэтым годзе сапраўды перамаглі і распаўсюдзілі тысячамі вайсковых і грамадзянскіх лётчыц і ўрада стаць на афарону краіны Савецкай Грамадзянскай і ўсё гэта ён ні з'явіўся.

[illegible]

гутнасць нашага савецкага народа, кіруемага вялікай партыяй Леніна—Сталіна.

Савецкі народ поўнасьцю дзярае сталінскаму Цэнтральнаму Камітэту Партыі і Савецкаму ўраду. Савецкі народ аднадушна падтрымлівае палітыку партыі Леніна—Сталіна, якая забяспечыла перамогу соцыялізма ў нашай краіне. Ё ніякім прошкам ворагаў народа, ніякім фашысцкім падпальшчыкам вайны не ўдасца пачіснуць нашу сілу, нашу магутнасць.

Аб згуртаванасці і магутнасці савецкага народа яскрава сведчыць новая, бліскучая перамога сталінскага блоку камуністаў і беспартыйных на выбарах ва ўсіх 11 саюзных і 17 аўтаномных рэспубліках. Аднадушным галасаваннем за кандыдатаў сталінскага блоку камуністаў і беспартыйных народы Савецкага Саюза яшчэ і яшчэ раз прадэманстравалі перад усім светам свае непарушнае маральна-палітычнае адзінства, сваю непачысную волю да барацьбы за дацейшыя перамогі, сваю бязмужную любоў і давер партыі большэвікоў, яе Цэнтральнаму Камітэту, вялікаму правадыру народаў-таварышу Сталіну.

Бліскучыя вынікі выбараў яшчэ і яшчэ раз з усёй яскравасцю сведчаць аб поўнай падтрымцы народамі нашай краіны палітыкі ленінска-сталінскай партыі і кіруемага ёю савецкага ўрада, аб поўнай гатоўнасці савецкага народа і надзеі бяспліска знішчаць трацкісцка-бухарынскіх і іншых ворагаў народа, аб поўным крушэнні ўсіх і ўсякіх на ідэй капіталістычнага свету на аслабленне магутнасці нашай вялікай соцыялістычнай дзяржавы. Рэзультаты выбараў з'яўляюцца яркім довадам таго, што ў нашай краіне зніклі ў адно дзве непераможныя сілы—народ і камунізм.

Вось чаму шматлікія прыяцелі СССР ва ўсім свеце з велізарнай радасцю адзначалі грандыёзную перамогу сталінскага блоку камуністаў і беспартыйных на выбарах у Вярхоўныя Саветы саюзных і аўтаномных рэспублік. Міжнароднае значэнне нядаўна скончывшыхся выбараў, як найярчэйшае праяўленне інтэрнацыяналізма і брацтва народаў, выключна велізарна. Выбары з'явіліся новым стымулам да ўзмацнення барацьбы прыгнечаных усяго свету за сваю свабоду, усіх анты-фашыстаў—супроць фашысцкіх падпальшчыкаў вайны.

Адзначаючы 24 гады ў першай сусветнай імперыялістычнай вайне, міжнародны дзень барацьбы супроць вайны і небяспекі, рабочыя масы ўсяго свету, усе перадавое і прагрэсіўнае чалавецтва будзе дэманстраваць не толькі сваю нянавісць да фашызма і вайны, але і свае імкненне да згуртавання і адзінства ў барацьбе супроць фашызма і вайны.

Міжнародны дзень барацьбы супроць вайны і небяспекі павінен стаць для нас днём яшчэ большага ўмацавання большэвіцкай плынасці, днём ўмацавання неразрывнай сувязі рабочых СССР з рабочымі і рабочымі капіталістычных краін, днём мабілізацыі сіл у барацьбе за мір супроць фашызма, супроць вайны.

Бліскучая перамога сталінскага блока камуністаў і беспартыйных

Народы шчаслівай савецкай краіны зазярылі выбарчую кампанію па выбарах верхніх саветаў саюзных і аўтаномных рэспублік. 26 чэрвеня беларускі народ выбраў Вярхоўны Совет ордэна і сілы БССР.

Вынікі выбараў зыдатныя. Непарушны сталінскі блок камуністаў і беспартыйных умацаваўся яшчэ больш, ён атрымаў новую бліскучую перамогу. Дзень выбараў у БССР, як і ў іншых брацкіх саюзных і аўтаномных рэспубліках, ператварыўся сапрады ва ўсёнароднае свята нашых рабочых, сялян і інтэлігенцыі.

Працоўныя масы БССР разам з усім савецкім народам зноў падэманстравалі перад усім светам сваё непарушнае маральна-патрыячнае адзінства, сваю бязмежную адданасць партыі Леніна—Сталіна, савецкаму ўраду, тварцу велізарных перамог сацыялізма вялікаму Сталіну.

Па выбарах у Вярхоўны Совет БССР у галасаванні прымала удзел 3.030.148 выбаршчыкаў, што складае 99,65 проц. За кандыдатаў сталінскага блока камуністаў і беспартыйных аддала свае галасы 3.005.609 выбаршчыкаў, што складае 99,19 проц. усіх, прымаюшых удзел у галасаванні. Па выбарчых акругах, дзе балатыраваліся першыя кандыдаты ў дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР: Іосіф Вісар'яніч Сталін і яго бліжэйшыя саратнікі—таварышы В. М. Молатаў, К. Е. Варашылаў, Л. М. Кагановіч, М. І. Калінін, А. А. Жданав, А. А. Андрэеў, А. І. Мількін, Н. І. Ежов у галасаванні прымало удзел 100 проц. выбаршчыкаў.

З велізарным удзімам і аднадумнасцю выбраны кандыдаты непераможнага сталінскага блока камуністаў і беспартыйных. Аднадумна галасуючы за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных, беларускі народ галасаваў за нашу вялікую партыю Леніна—Сталіна, за сталінскі Цэнтральны Камітэт, за мудрага настаўніка, друга, брата беларускага народа і працоўных усяго свету—вялікага Сталіна. Аднадумна аддаючы свае галасы за кандыдатаў сталінскага блока камуністаў і беспартыйных, беларускі народ, разам з усімі народамі нашай магутнай сацыялістычнай радзімы, на ўвесь свет звязаў аб сваёй гатоўнасці і няўхільнай рашымасці і нездадні яшчэ з большымі намаганнямі умацоўваць магутнасць сваёй радзімы, змагацца за далейшыя перамогі сацыялістычнай прамысловасці і сельскай гаспадаркі, умацоўваць магутнасць Чырвонай Арміі развіваць навуку, мастацтва і літаратуру, яшчэ больш набліжаць культуру да народа. Маральнае і патрыячнае адзінства савецкага народа, яго адданасць сацыялістычнай радзіме, выключная згуртаванасць вакол партыі Леніна—Сталіна, з новай сілай прадэманстраваныя ў дні выбараў, радзе працоўных нашай радзімы і уносіць новы прыліў бадзёрасці і веры ў свае сілы гаспама і ў сэрцы пролетарыяту капіталістычных дзяржаў.

У сваім дакладзе та дваццацігоддзя Кастрычніцкай рэвалюцыі тав. Молатаў гаварыў:

«Маральна-патэтычнае адзінства народа ў нашай краіне мае і сваё жывое увасабленне. У нас ёсць імя, якое стала сімвалам перамог соцьялізма. Гэта імя разам з тым сімвал маральнага і патэтычнага адзінства савецкага народа. Вы ведаеце, што гэта імя—Сталін!»

Сталін—гэта сімвал новых грандыёзных перамог і народнага шчасця! Сталін—гэта сімвал магутнасці і дружбы многанациянальнага савецкага народа. Сталін гэта сцяг барацьбы савецкага пролетарыята. У дзень выбараў Вярхоўнага Савета БССР выбаршчыкі падыходзілі да урнаў з любімым імем Сталіна на сваіх вуснах.

Шчаслівыя і гордыя неслі да урнаў свае бюлетыні выбаршчыкі Прамысловай акругі горада Менска, бюлетыні, на якіх было напісана імя: Сталін.

Да перамогі савецкага ладу беларускі народ ішоў з галечы і бяспраў, з проціпалубнай гнет: ад уласных капіталістаў і памешчыкаў і ад рускіх і польскіх паню-крывасмокаў, якіх падтрымлівалі царскія чыноўнікі і каты. У беларускай вёсцы панавала сучасная неспыменнасць, голад, хваробы. Беларусь пры царызме была краінай нацыянальнага прыгнёчэння і розні, краінай адрэскіх пагромаў і катаніяльнага рабства.

Беларускі народ толькі пры савецкай уладзе, у выніку перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, упершыню атрымаў сваю дзяржаўнасць і пры дапамозе ўсех брацкіх рэспублік, у першую чаргу пры дапамозе вялікага рускага народа, адзітваў і цяпер умацоўвае сваё шчасце. На аснове неухільнага правядзення ленінска-сталінскай нацыянальна-патэтычнай палітыкі забяспечана брацкае супрацоўніцтва ўсех народаў СССР забяспечана ўзаемнае даверне паміж імі. Дружбу народаў, вынікі якой стаяць большыя партыі ў пераможнай барацьбе супроць царызма, памешчыкаў і капіталістаў, супроць трацкіска-бухарынскіх і буржуазна-нацыяналістычных агентаў фашызма. Дружба народаў, брацкае супрацоўніцтва паміж рэспублікамі, няухільны рост заможнасці і культуры жыцця працоўных, росквіт соцьялістычнага дэмакратызма—усё гэта забяспечана нашай камуністычнай партыяй, партыяй Леніна—Сталіна.

У БССР пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна, пры неспарэдных, штодзённых клопатах бацькі і любімага друга беларускага народа таварыша Сталіна, як і ва ўсім Савецкім Саюзе, нязлусёды ліквідавана капіталістычная сістэма гнідаў і памешчыцка-капіталіст уласнасць на зямлю і іншыя сродкі вытворчасці, ліквідаваны эксплуатацыйскі клас, знішчаны ўсе формы эксплуатацыі, эксплуатацыя, планска-памешчыцкае яма, катаніяльнае рабства, жанітарскі бізнес і царскія кат. Беларусь і ўсё наша дзяржава пераўтварыліся ў культурным жыццём і пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі ішпацьмі крокамі разам з усімі народамі Савецкага Саюза рухаюцца ўперад—да камунізму.

За гэтае светлае, радаснае жыццё, за гэтыя грандыёзныя поспехі, дасягнутыя пад кіраўніцтвам вялікай непераможнай партыі Леніна—Сталіна, за любімага вялікага генія чалавечтва таварыша Сталіна працоўныя БССР аддалі свае галасы ў дзень выбараў у Вярхоўны Савет БССР.

Ворагі народа—трацкісцка-бухарынскія і буржуазна-імпэрыялістычныя агенты фашызма, тройчы прэзэрваныя і падлічаныя, адабраць у беларускага народа яго заваёвы, прабавілі і пагніліць БССР ад брацкіх рэспублік Савецкага Саюза і вярнуць беларускі народ у становішча каланіяльнага рабства, галечы, голаду, цемры і зьмірання.

Але ворагі жорстка прывыкліся. Сталіны і камуністычны кіруемыя сталіны і камуністычныя агенты фашызма, тройчы прэзэрваныя і падлічаныя, адабраць у беларускага народа яго заваёвы, прабавілі і пагніліць БССР ад брацкіх рэспублік Савецкага Саюза і вярнуць беларускі народ у становішча каланіяльнага рабства, галечы, голаду, цемры і зьмірання.

Пры непасрэднай падтрымцы таварыша Сталіна спецыяльным рашэннем СНК СССР і ЦК ВЛКСМ ад 2 жніўня 1947 г. ішчыя рэспублікі аказана каласальная дапамога ў справе перамогі над імі і перамогі над імі.

Актыўнаю і моцным стрымкам у дзень перамогі ў Германіі Савет БССР беларускі народ яшчэ раз падкрэсьлівае сваю гатоўнасць да канца змагацца з ворагамі працоўных, падкрэсьлівае сваю гатоўнасць да канца справе Леніна—Сталіна, гатоўнасць да перамогі над імі і перамогі над імі таварыша Сталіна да поўнай перамогі камунізма.

Выступаючы на прадвыбарчым сходзе выбаршчыкаў Ста. і Кам. у выбарчай акругі горада Мінска 11 снежня 1947 г. таварыш Сталін сказаў, што ў нашай краіне выбары праходзяць у знамянальна-абстрактныя супрацоўніцтва рабства, сялян і інтэлігенцыі, іх аднагоўна-дружбы і давер'я, у абстаноўцы цеснага яднання камуністаў і беспартыйных і іх непарушнага блока.

«Такія свабодныя і сапраўды дэмакратычныя выбары маглі ўзнікнуць толькі на глебе таржаства соцыялістычнага парадка, толькі на базе таго, што ў нас соцыялізм не проста будзецца, а ўжо ўвайшоў у быт, у штодзённы быт народа» (Сталін).

На нашых фабрыках і заводах, на калгасных і саўгасных палях, у савецкіх установах на кіруючую партыю, дзякуючы і гаспадарчую работу выконваюць народам носьбітамі партыйных і партыйных бальшэвікоў, па іх патрыятычна-свабодна-савецкіх радзім, беззавесна адданых якаяму слягу Леніна і Сталіна.

Новыя выдатныя людзі праостаюць перад усім савецкім народам, у тым ліку і перад беларускім, у якасці выбраных дэпутатаў у Вярхоўны Савет Савецкага Саюза і аўтаномных рэспублік. Сярод іх ёсць мастры соцыялістычнай індустрыі і калгасных палёў, знатныя сталханавцы, сталыя піяніністы, лепшыя прадстаўнікі савецкай інтэлігенцыі—дзяржаўныя навукі, літаратуры, мастацтва, лепшыя прадстаўнікі нашай радзімы. Яны з'яўляюцца вернымі сынамі і дочкамі нашага свабоднага, дружнага савецкага сям'і народаў краіны соцыялізма.

Вось твар нашага дэпутата:

Тав. Хамна Г. С., якая мае вялікі стаж работы пачынаючы з вырасце ў рабочай сям'і. На пачатку фабрыцы імя Клары Цэцкай тав. Хамна пачала праймаць рады і работніцтва. У 1941 г. яе было пераведзена на індустрыяльную фабрыку. У гэты перыяд тав. Хамна горада ўдзяла ў навабудовы бальшэвіцкага парадку на фабрыцы. З уласцівай ёй напорыстасцю яна крок за крокам пачала ажыццяўляць шэраг гістарычных умоў таварыша Сталіна. Аб'явіла і ўрадава і паўка ў пэчах былі дэмаганіі. У выніку гэтага фабрыка запрацавала па-новаму і з месяца ў месяц пачала выконваць план.

У 1935 годзе т. Ханіна была вылучана на новую работу: ёй было даверана кіраўніцтва 8-тысячным калектывам трыкватэжнай фабрыкі «КіМ». І з гэтай работай т. Ханіна справілася з чэсцю. Сярод камуністаў яна карыстаецца вялікім аўтарытэтам. Тав. Ханіна з'яўляецца членам парткома і гаркома КП(б)Б.

Або ўзяць, напрыклад, дэпутата Вярхоўнага Савета БССР, выбранага ад Лагойскай выбарчай акругі — тав. Міклашэўскую Соф'ю Юльянаўну. Ёй усяго толькі 20 год. Яна дачка селяніна-бедняка. Бацька Міклашэўскай Юльян да савецкай улады пазнаў многа гора. А ў сучасны момант дзеці былога жабрака, цяперашняга калгасніка Юльяна, атрымалі адукацыю і сталі перадавымі людзьмі ў нашай краіне: сын Казімір — член партыі, лейтэнант слаўнай Чырвонай Арміі, Павел — член партыі, дырэктар Янушкоўскай МТС, Алольф — комсамалец, курсант палкавой школы. Соф'я Юльянаўна Міклашэўская ад нянькі ў дзіцячых яслях дайшла да трактарысткі, а потым да брыгадзіра жаночай трактарнай брыгады. Усюды яна паказвае прыклады ўдарнай работы, адданасці і сацыялістычных адносін да працы і таму заслужана карыстаецца ў Лагойскім раёне вялікай павагай і аўтарытэтам. Яна сакратар комсамольскага камітэта МТС, член райкома комсамола і намеснік сакратара РК ЛКСМБ. У часе выбараў у Вярхоўны Совет СССР Міклашэўская была выбрана членам Барысаўскай гарадской выбарчай камісіі. 26 чэрвеня 1938 года яна выбрана дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР.

Ёсць у нас выдатныя пагранічнікі, як напрыклад т. Бутэнко, камандзіры і палітработнікі нашай доблеснай Чырвонай Арміі таварышы Кавалёў, Казлоў, прадстаўнікі працоўнай інтэлігенцыі — кампазітар Багатыроў і многа іншых, імёны якіх сталі зараз вядомы ўсяму беларускаму народу. За імі ідуць усё новыя і новыя шарэнгі працоўных нашай краіны, такіх-жа адданных, чэсных, па-большэвіцку выконваючых заданні партыі і ўрада, гатовых і здольных стаць палітычнымі дзеячамі ленінска-сталінскага тыпу.

Яны — выбраннікі народа, разам з усім савецкім народам памятаюць выдатныя словы таварыша Сталіна аб дэпутатах — палітычных дзеячах ленінскага тыпу:

«Выбаршчыкі, народ павінны патрабаваць ад сваіх дэпутатаў, каб яны аставаліся на вышыні сваіх задач, каб яны ў сваёй рабоце не спускаліся да ўзроўню палітычных абываталёў, каб яны аставаліся на пасту палітычных дзеячоў ленінскага тыпу, каб яны былі такімі-ж яснымі і пэўнымі дзеячамі, як Ленін, каб яны былі такімі-ж бязстрашнымі у баі і бязлітаснымі да ворагаў народа, якім быў Ленін, каб яны былі свабодны ад усякай панікі, ад усякага падабенства панікі, калі справа пачынае ўскладняцца і на гарызонце вырысоўваецца якая-небудзь небяспека, каб яны былі гэтак-жа свабодны ад усякага падабенства панікі, як быў свабодны Ленін, каб яны былі гэтак-жа мудры і непаспешлівы пры вырашэнні складаных пытанняў, дзе патрэбна ўсебаковая арыентацыя і ўсебаковы ўлік усіх плюсаў і мінусаў, якім быў Ленін, каб яны былі гэтак-жа праўдзівы і чэсны, якім быў Ленін, каб яны гэтак-жа любілі свой народ, як любіў яго Ленін».

Усенароднае таржаство беларускага народа стала яшчэ больш багатым і радасным ад таго, што першым кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР быў назван той, хто з'яўляецца натхніцелем і арганізатарам перамог сацыялізма, хто над усім светам высока трымае вялікі, непераможны сцяг Маркса—Энгельса—Леніна. Гэта — вялікі правадыр народаў і мудры наш настаўнік таварыш Сталін.

раёне—114 гаспадарак, у весцы Бродня, Вяліка-Стахаўскага се. савета, арганізаван новы калгас імя 26 чэрвеня—дня выбараў Вярхоўны Совет БССР.

Калгасы Віцебскай вобласці першымі ў рэспубліцы закончылі ўзвядзенне сям'ю з высокай апрацоўкай пасевных участкаў пад веснава-ляўна-зямельнай культуры. Па Талачынскаму раёну створаны 763 стаханавыя звонкі, якія ўзялі на сябе абавязацельства—змагацца за высокі ўраджай па ільну і зернавых культурах. Звяно т. Дзюкіна з калгаса Будзённага, Лёзненскага раёна, змагаецца за 10 цэнтнераў ільва-зямельнай з гектара.

Калгасы Рычаўскага сельсавета, Тураўскага раёна, Палескай в
ласці, рыхуючыся да стоння сустрэчы дзень выбарав у Вярхоўны С
вет БССР, закончылі трэцюю праполку азімых і другую прапол
яравых культур, а таксама заканчвалі праполку ільну і проса, по
насеццю разлучыліся з дзікай лаван па трапных плаціжах і мясазагач
ках.

Выбары ў Вярхоўны Совет БССР натхнілі і ўзнялі сыноў і дачушкі Беларускага народа на новыя подвігі, на высокія патрыятычныя справы, на слаўную гераічную барацьбу ў імя працвітання нашай вялікай радзімы, у імя перамогі камунізма ва ўсім свеце.

Выбары яшчэ нічытыся згуртавалі працаўні, я масі вакол і ты Ленін-Сталін, вакол яе Цэнтральнага Камітэ, вакол Вялікага Сталіна. Нарэшчы і савецкія арганізацыі Бэтэр сі праўні агульную палітыку і арганізацыйна-масавую работу сярод выбарцаў. Выбары яшчэ больш актыў, там працягнулі масі, іх іх іх да актыўнага палітычнага і вытворчага жыцця. У многа разоў уплыў нашай партыі на масы.

[illegible]

XVII з'езд КП(б) Беларусі ў сваіх рашэннях падкрэсліў велізарныя поспехі партыйных арганізацый у прэзідэнтскай выбарчай кампаніі па вярхах у Вярхоўны Совет БССР. У гэтых рашэннях выдзяляюцца асабліва ўвага палепшанню зместу агітацыйнай работы. Агентаў павінны рэзюмэчна тлумачыць важнейшыя пытанні партыі і ўрада, знаёміць працоўныя масы з намірамі міжнароднага становішча. Большавікі агітацыйна-агандарнаму апарату працоўных на паспяховае выкананне сваёй ролі ставяць задачы, на ўмацаванне магутнасці Чырвонай Арміі, Бальшавіцкага Флота, на канчатковае знішчэнне і разгром буржуазна-капіталістычных агентаў фашызму і махровізму. Агентаў павінны ўмацаваць у разуменні магутнасці сацыялістычнай дзяржавы, на ўмацаванне і развіццё сацыялістычнай дыктатуры фашызму і махровізму. Агентаў павінны павялічыць справе няспыннага выхавання ўсяго нашага насельніцтва ў духу савецкага патрыятызму, барацьбы за перамогу і магутнасці партыі Леніна—Сталіна.

Кожны партыйны і савецкі кіраўнік павінен глыбока ўсвоіць указанні партыі аб спалучэнні палітычных і гаспадарчых задач. Неабходна мабілізаваць усю армію агітатараў на растлумачэнне працоўным масам і мабілізацыю іх актыўнасці на выкананне агромных задач, паставленых першым годам грэцкай сталінскай пяцігодкі, на падрыхтоўку і правядзенне ўборкі багагага ўраджаю, на хутчэйшую ліквідацыю вынікаў шкодніцтва.

Задача партыйных і грамадскіх арганізацый не толькі замацаваць дасягнуты ўзровень палітычна-масавай работы. Справа заключаецца ў тым, каб гэты ўзровень сістэматычна ўзнімаць, ўсямерна ўмацоўваць, ахапляючы ідэйна-палітычным уплывам, узбройваючы большэвізмам усе большыя слат працоўнага насельніцтва, выходзячы з іх дух савецкага патрыятызма, любові да радзimy і нянавісці да ворагаў народа.

Усе лепшыя формы агітацыйна-масавай работы павінны быць шырока выкарыстаны пры падрыхтоўцы да выбараў у нізавыя саветы дэпутатаў працоўных, якія павінны праходзіць на яшчэ больш высокім узроўні.

Трэба рашуча і назаўсёды пакончыць з секондасцю ў арганізацый ідэйна-палітычнага выхавання працоўных мас. Гэтай рабоце неабходна надаць пастаянны і сістэматычны характар. За перыяд выбарчай кампаніі выяўлены агромныя масы актыва з партыйных і беспартыйных большэвікаў. Задача зараз заключаецца ў тым, каб змацаваць гэты актыв, рабіць яго пастаянным актывам партыйных і савецкіх арганізацый.

Трэба ўсямерна замацаваць і палімерыць вытворчы і патрыятычны ўздым шырокіх працоўных мас, множыць раіны стаханавцаў, дабца чорных высокіх паказчыкаў у арганізацыі сацыялістычнай працы.

Трэба множыць і множыць дасягнутыя поспехі, пастаянна выхавальна працоўны народ у патрыятычным духу, узмацняць большэвіцкі уплыў на масы, на кожнага працоўнага нашай краіны—да гэтага ўспрымаць іх як адну з вынікі збыццёвага камунізму.

Н. Я. Наталевіч

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР,
намеснік старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

Вярхоўны Совет Беларускай ССР выбран

25-га ліпеня 1938 года—праз месяц пасля выбараў адкрылася 1-я сесія Вярхоўнага Савета Беларускай Соцыялістычнай Савецкай Рэспублікі. Уступіў у свае правы вышэйшы орган дзяржаўнай улады, савецкі соцыялістычны парламент—Вярхоўны Совет БССР.

Следам за выбарамі ў Вярхоўны Совет СССР выбары Вярхоўных Саветаў Саюзных і Аўтаномных Рэспублік з'яўляюцца такою палітычнай падзеяй, якая мае выключнае сусветна-гістарычнае значэнне. Па закліку партыі Леніна—Сталіна амаль усе пагалоўна выбаршчыкі прышлі да выбарчых ўрнаў і аддалі свае галасы кандыдатам блока камуністаў і беспартыйных. Выбары ў Вярхоўныя Саветы Саюзных і Аўтаномных Рэспублік яшчэ раз паказалі несакрушальную сілу і магутнасць сталінскага блока камуністаў і беспартыйных, з'явіліся яшчэ раз грознай перасцярогай усім драпежнікам, усім міжпарольным разбойнікам, фашысцкім падпальшчыкам вайны.

У дні выбараў у Вярхоўныя Саветы Саюзных і Аўтаномных Рэспублік савецкі народ яшчэ раз напамніў страціўшым розум фашысцкім авантюрыстам аб сваёй грознай сіле, аб сваім адзінстве, сваім патрыятызме, рашучасці, гатоўнасці і здольнасці абараняць сваю радзіму да канца.

У гэтыя дні, яшчэ раз пацярпела жорсткае паражэнне апошняя надзея ніных ворагаў і іх транкісцка-бучарынскай фашысцкай агентуры на разрыв паміж рабочым класам, апыццяўляючым у нашай краіне сваю пераможную дыктатуру, і шырокімі масаўнымі масамі сялянства, на адрыв народа ад партыі і савецкай улады.

У гэтыя дні савецкі народ яшчэ і яшчэ раз прадэманстраваў сваю непакісную вернасць справе нашай вялікай партыі Леніна—Сталіна, бяжмежную любоў і адданасць партыі і савецкаму ўраду, прадэманстраваў яшчэ раз непакіснае чаравылае і палітычнае адзінства і нябачаную сілу і магутнасць нашай соцыялістычнай дзяржавы.

Ні ў адной краіне ні адна урадавая партыя ніколі не атрымлівала столькі галасоў, колькі атрымала блок камуністаў і беспартыйных на выбарах у Вярхоўныя Саветы Саюзных і Аўтаномных Рэспублік.

Беларускі народ з наўдушна галасаваў за сталінскі блок камуністаў і беспартыйных. Галасуючы за блок камуністаў і беспартыйных, народ галасаваў за далейшы росквіт нашай радзімы, за магутнасць на-

шай індустрыі, калгасаў, за багацце прадуктаў, а даўнейшае палепшанне матэрыяльна-бытавога становішча тых людзей, за даўнейшы ўздым заможнага калгаснага жыцця. А гэта мы сёння галасы за гэты блок, народ галасаваў за даўнейшы рост асветы ў нашай краіне, за даўнейшы росквіт навукі, літаратуры і мастацтва, за ўмацаванне дружбы народаў вялікага Савецкага Саюза.

Апудкаючы бюлетэні за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных, народ галасаваў за трывалы мір, за тое, каб працоўныя і надалей карысталіся благамі мірнай працы, за свабоду і незалежнасць нашай радзімы.

За кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных 26-га чэрвеня пры выбарах Вярхоўнага Савета БССР з агульнага ліку выбаршчыкаў 3.040.710 прыняла ўдзел у галасаванні 3.005.609 выбаршчыкаў, або 99,65 проц.; галасавала за кандыдатаў сталінскага блока камуністаў і беспартыйных 3.005.609 чалавек, што складае 99,19 проц. усяго ліку прымаўшых удзел у галасаванні.

Гэта бліскучая перамога блока камуністаў і беспартыйных абумоўлена самай грамадска-палітычнай абстаноўкай, у якой праходзілі выбары 26-га чэрвеня.

У сваёй прамове на сходзе выбаршчыкаў Сталінскай выбарчай акругі г-р Масквы таварыш Сталін растлумачыў розніцу абстаноўкі ў выбарах у капіталістычных краінах і ў нас, што гэта розніца ў выбарах карэнніца іменна ў наяўнасці там і адсутнасці тут, у нас, капіталістаў, памешчыкаў і іншых акул капіталізма, якія давяць на народ і стараюцца сказаць яго волю.

«У нас,—гаварыў таварыш Сталін,—няма капіталістаў, няма памешчыкаў, стала-быць, і няма даўлення з боку маемасных класаў на немаемасных. У нас выбары праходзяць у абстаноўцы супрацоўніцтва рабочых, сялян, інтэлігенцыі, у абстаноўцы ўзаемнага іх давер'я, у абстаноўцы, я-б сказаў, узаемнай дружбы, таму што ў нас няма капіталістаў, няма памешчыкаў, няма эксплуатацыі і няма каму, власна, даваць на народ для таго, каб сказаць яго волю».

Выбары 26-га чэрвеня—гэта сапраўды народныя ўсеагульныя выбары, аб гэтым сведчыць самы факт удзелу ў галасаванні 99,65 проц. усяго ліку выбаршчыкаў па Савецкай Беларусі. Актывнасць небыўалай, невядомая ні адной буржуазнай дзяржаве.

Аб гэтым лёгка можна судзіць па даных аб выбарах у розных капіталістычных краінах за апошнія годы. У парламенцкіх выбарах 1955 года ў Вялікабрытаніі прымала ўдзел 71,9 проц. выбаршчыкаў (22 мільёны галасаваўшых з 30,5 мільёна агульнага ліку выбаршчыкаў). У прэзідэнцкіх выбарах 1956 г. у ЗША прымала ўдзел 83,7 проц. выбаршчыкаў (45,8 мільёна галасаваўшых з 55 мільёна агульнага ліку выбаршчыкаў). У Польшчы ў сямімавых выбарах 1957 г. прымала ўдзел 90,6 проц. (7,5 мільёна галасаваўшых з 16,2 мільёна агульнага ліку выбаршчыкаў). Ва Францыі ў парламенцкіх выбарах 1956 года прымала ўдзел 83,9 проц. выбаршчыкаў (19 мільёна галасаваўшых з 22,7 мільёна агульнага ліку выбаршчыкаў). У Японіі ў парламенцкіх выбарах 1957 г. прымала ўдзел 69,9 проц. выбаршчыкаў (10,2 мільёна галасаваўшых з 14,6 мільёна агульнага ліку выбаршчыкаў).

З гэтых лічбаў відаць, што ні адна капіталістычная краіна не мае такога высокага процанта удзелу выбаршчыкаў у выбарах, як гэта мае месца ў СССР, у прыватнасці ў нашай Савецкай Беларускай Соцыялістычнай Рэспубліцы.

Але гэта яшчэ не ўсё. Неабходна яшчэ мець на ўвазе, што ў радзе капіталістычных краін агульны лік выбаршчыкаў вельмі невысoki, што выбарчым правам карыстаецца парадкова невялікая частка насельніцтва.

Напрыклад, ва Францыі выбарчым правам карыстаюцца толькі 18,2 проц. насельніцтва, у Японіі 21,1 проц., у ЗША 42,8 проц., у Польшчы 48,8 проц. насельніцтва. Гэтыя лічбы дастаткова красамоўна гавораць аб вузкім, урэзаным характары буржуазнага дэмакратызма.

Не гледзячы на тое, што буржуазія, яе вучоныя, палітыкі, друк і яе пэсыя грубаць аб такім «сучасным», «шырокім» дэмакратызме, нібы квітнеючым ва ўмовах капіталізма, у сапраўднасці ў капіталістычных краінах, нават самай дэмакратычнай, няма ні сапраўднага дэмакратызма, ні роўнасці перад законам. У сапраўднасці пры капіталізме пануе «фармальнае роўнасць пры захаванні буржуазнага чысту, ярма капітала, цёмнага рабства» (Ленін).

У сапраўднасці «буржуазныя канстытуцыі звычайна абмяжоўваюцца фіксаваннем фармальных правоў грамадзян, не кланіюцца да ўмовах ажыццяўлення гэтых правоў, аб магчымасці іх ажыццяўлення аб сродках іх ажыццяўлення» (Сталін).

Пры выбарах у выпадзення закон тацця сродны ў капіталістычных краінах шырока практыкуюцца такія метады, як тэрор, падкуп, выбарчае жудзіцтва і машыніцтва, якія ператвараюць гэтыя «выбары» ў пустую камедыю, у адзекі над народнай дэмакратыяй. Ці дзіўна, што палітычны чэсця, сяродомыя людзі перамагаюць і перамагаюць адмовіцца ад удзелу ў такіх выбарах, давайце жывым і на іх дзельных ад пачатку да канца.

Іншая справа ў нас, у СССР, дзе няма капіталістаў, няма памешчыцкага класа, няма каму даваць на народ і дзе няма каму і няма тым часам адмаўца фарсіфікацыя і падтасоўкі фактаў. Зусім натуральна, што выбары ў Вярхоўны Савет СССР з'явіліся ўсенародным святам, усенароднай урачыстасцю беларускага народа.

Каб зразумець усю выключнасць гэтага незабываемага ўсенароднага свята, дастаткова было выйсці 26 чэрвеня на вуліцу, быць то ў горадзе або ў вёсцы, у цэнтральных або ў самых далёкіх і маланаселеных пунктах, або раснах нашай соцыялістычнай Савецкай ордэнавоснай Беларускай Рэспублікі.

Хіба не выдатны той факт, што тысячы выбарчых сходаў, ахвяраючых дзесяткі і сiны тысяч рабочых, калгаснікаў, чырвонаармеецаў, інтэлігенцыі, аспрэчвалі адін у аднаго гонар атрымання згоду таварыша Сталіна і яго слаўных сарагнікаў таварышоў, Молатава, Варашылава, Капініна, Кагановіча, Ежова, Жданова, Мікаеяна і іншых балатыравацца іменна ў данай выбарчай акрузе.

Няхі і якая небудзь буржуазная палітычная партыя, якая не толькі стаіць ва ўладзе, але нават апазіцыйная, назаве падобны факт са сваёй гісторыі хаця-б за цэлае стагоддзе. Ніхто з іх не назаве падобнага факта, бо такіх фактаў у іх няма і быць не можа. Гэта магчыма толькі ў соцыялістычнай краіне, дзе увесь народ злучаецца ў адно брац-

кае пачуццё салідарнасці, любові і адданасці справе барацьбы за волю, камуністычнае грамадства. Гэта можа быць толькі ў краіне пераможшага сацыялізма, радзіме працоўных усяго свету, якая з'яўляецца магутным аплотам сапраўднай чалавечай культуры і дэмакратызма.

Ва ўсіх буржуазных краінах парламент з'яўляецца толькі гаварыльнікам, а сапраўдную палітыку ва ўгоду інтарэсам і па ўказу капіталістаў і памешчыкаў твораць рознага роду дзяржаўныя дэпартаменты і іншыя «дэмакратычныя» установы. Парламенцкая балбатня мае сваёй мэтай толькі ашукаць народ, надзець выбаршчыкаў.

«Паглядзіце на любую парламенцкую краіну,—гаворыў В. І. Теніш, ад Амерыкі і да Швецыі, ад Францыі да Англіі, Нарвегіі і інш., сапраўдную дзяржаўную работу робяць не куліямы і выконваюць дэпартаменты, канцэлярыі, штабы. У парламентах толькі балбачуць са спецыяльнай мэтай надуваць «простанароддзе»».

Уістон Чэрчил, гэты адзіны парламентарый, у сваіх успамінах аб выбарах у Англіі, паказвае сапраўдныя адносіны буржуазнага дзеяча да выбаршчыка, сапраўднае аблічча буржуазнай дэмакратыі. Ён прыводзіць словы Хартынгтона, які аб выбаршчыках гаворыць так: «Я заўсёды лічыў самым лепшым, калі прыхотніка выступаць перад вялікім сходам, аглядаць усе і казаць сабе як можна больш пераканаўча: за ўсё сваё жыццё я нічога ніколі не бачыў столькі дурняў».

А раз буржуазія «пераканаўча» гаворыць сабе, што ў асобе сваіх выбаршчыкаў яна бачыць толькі дуракаў,—значыць выбаршчыкаў можна і трэба надуваць і ашукваць. Можна і трэба пабольш балбагаць, сее-тое абяцаць, а калі гэта абяцанне не выконваць. Там і склад буржуазных парламентаў падобна і саставленне іхняга экспліцэтарату: умелых балбатуноў і ашуканцаў, верных слуг фінансавога капітала.

Так, напрыклад, у Англіі ў парламенцкія абліччыны пры выбарах 1925 г. было выбрана 615 дэпутатаў. У ліку гэтых 615 дэпутатаў акалялася: ранг'е — 139 чалавек, памешчыкаў, капіталастаў, банкаўскіх дыячцоў,—193, адзакатаў — 71, афіцэраў — 3, профсаюзных трэсьніюніцкіх бюракратаў — 77, асоб так званых свабодных прафесій (артыстаў, архітэктараў, літаратараў, настаўнікаў і інш.) — 55 і рабочых — 5.

Такі-ж класавы склад вышэйшых законодаўчых органаў і ў іншых буржуазных краінах: ва французскай палате дэпутатаў у 1900 годзе было 139 фабрыкантаў, сучасналадальнікаў, выдаткоў, памешчыкаў, 119 адзакатаў, 201 асоба свабодных прафесій (прафесары, урачы, інжынеры, журналісты і інш.), а рабочых і служачых толькі 63. У польскім сейме (1935 г.) лічылася толькі 2 рабочых.

Амерыканскі кангрэс па даных 1933 года склаўся з 422 юрыстаў, 56 прамысловых і фінансавых дыячцоў, 17 журналістаў і працаўнікоў падобных свабодных прафесій.

Так абстаіць справа з буржуазнымі парламентамі.

Прынцыпова іншы маюцца мы бачым у СССР дзе законодаўчымі органамі заўсёды былі і з'яўляюцца прадставыкі сапраўднага народа.

Вярхоўны Совет БССР—гэта сам беларускі народ, вялікі ў сваім падпільным і маральным адзінстве, у брацкай дружбе шматлікіх нацый, аб'ядаўшыхся ў небывалым нарызе гераічнай барацьбы за сацыялізм, пад непераможным сцягам Леніна—Сталіна.

Самы склад Вярхоўнага Совета БССР гаворыць аб трыумфе сапраўднага сацыялістычнага дэмакратызма, самага паслядоўнага і да канца разгорнутага дэмакратызма ў нашай краіне.

Паглядзіце на самы склад. У Вярхоўны Совет БССР выбрана 273 дэпутаты, сярод іх ёсць камуністы, камсамольцы, партыйныя і непартыйныя большэвікі, ордэнаносцы, стахановцы, фабрык і заводаў, калгасаў, банцы, камандзіры і паматрыёбнікі Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі, пагранічнікі—зоркія вяртавыя савецкіх граніц, савецкая інтэлігенцыя—ўрашні, настаўнікі, кампазітары, прафесары. У склад Вярхоўнага Совета выбрана чыснаў і кандыдатаў КІ(б)Б.—206 чал., камсамольцаў—23 чал. Па сацыяльнаму становішчу: рабочых—66 чал., калгаснікаў—74, служачых—133. Сярод дэпутатаў ёсць 53 стахановцы, прамысловасці, транспарту і сельскай гаспадаркі, 38 ордэнаносцаў. У складзе Вярхоўнага Совета БССР—9 членаў Палітбюро і любімец усіх працоўных—родны Сталін. Старшыня калгасаў—20 чал., зг. МТФ—4, звеніаў калгасаў—4 чал., трактарыстаў—8, кампазітараў—2.

Беларускі народ выбраў у дэпутаты Вярхоўнага Совета лепшых сабою і дочкаў—юнакоў, да канца адданных справе Леніна—Сталіна.

Сярод абраннікаў народа—дэпутаты:

Саболю Павел Якаўевіч (Менская чыгуначная выбарчая акруга) па сацыяльнаму становішчу рабочы—стэсар, падлеткам выступае на чыгуначным транспарт, на транспарце паказвае лепшыя ўзоры стаханавскай работы. У вяршнік першага стаханавскага крываносаўскага наравы, пераўвеканаў нормы, на 475 проц., узначароджан ордэнам «Знак почета».

Борушкоў Грыгорый Мінавіч (Менская сельская выбарчая акруга) мае каля 70 год ад роду, калгаснік—загадчык аўцагатаўчых фермы калгаса «Гомельскі пролетарый», Псеўскага раёна. Борушкоў Грыгорый пры армізцы калгаса н рлым уступіў у калгас. Працаваў калгасным вяртаўніком. Як патрыёт сваёй радзімы, вяртаваў калгаснае стада, якое кулі, хацелі знішчыць, папалішы калгасны скарб з двух бакоў. Калгаснік тав. Борушкоў, працуючы аўцаводам, даваў стада 20 галоў і 970, за што атрымаў ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга.

Аб'юзіць Шамко—дэпутата ад Пільскай выбарчай акругі, Смалявіцкага раёна. Шамко—дзярка саўгаса «Зарэчча», Смалявіцкага раёна, стаханавка—ордэнаносецка. У 1935 годзе дабілася вяжкіх поспехаў па ўдою маіка: пры норме 1500 літраў, налівала 2.000 літраў.

Дэпутат Вярхоўнага Совета ад Старобінскай выбарчай акругі пагранічнік тав. Усаценка Г. І.—былы бэтрак, уражнец Дняпрапятроўскай вобласці, доўгі час ішоў сёння на кулі, у 1928 годзе быў прызван служыць у пагранічныя войскі. Тав. Усаценка спачатку служыў пагранішнікам, потым курсантам школы правадыкоў службовых сабак. Зараз ён атэставан лентэнантам. За час службы ў пагранахове тав. Усаценка мае 25 затрыманняў парашальнікам граніц і ў 1937 годзе ўзнагароджан ордэнам «Чырвонай Звязды».

Дэпутат Вярхоўнага Совета БССР тав. Міцкевіч Анастасія (Шклоўская сельская выбарчая акруга) у 1937 годзе са сваім стаханавым зв'язом дабілася ўраджаю ільновалакна 10,35 цнт. з аднаго гектара, а ў 1938 годзе ўзяла абавязацельства разам са сваім зв'язом дабіцца з аднаго гектара 14 цэнтнераў ільновалакна.

Толькі Савецкая ўлада, кіруемая партыяй Леніна — Сталіна, ажыццяўляючы ленинска-сталінскую нацыянальную палітыку, адрадыла асуджаныя пры царызме на выміранне шматлікія народнасці і стварыла ўмовы для іх поўнага і ўсебаковага развіцця.

У рэзультате перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, у рэзультате разгрому інтэрвентаў, пры велізарнай брацкай дапамозе вялікага рускага народа і ўсіх народаў вялікага Савецкага Саюза, працоўныя Беларусі скінулі рабскія яковы, вызваліліся ад шматвяковага ўціску і гвалту і пабудавалі сваю дзяржаву — нацыянальную па форме і сацыялістычную па зместу.

У ленинска-сталінскім сузор'і адзінаццаці савецкіх рэспублік, складаючых самую магутную ў свеце дзяржаву — СССР — як роўная сярод роўных квітнее Беларуска-Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка, неад'емная частка Вялікага Савецкага Саюза, яго баявы фарпост на заходняй граніцы краіны.

За год сацыялістычнага будаўніцтва Савецкая Беларусь да непазнавальнасці змяніла сваё аблічча. На карце рэспублікі паявіліся новыя абзначэнні: прамысловыя цэнтры, прадпрыемствы-гіганты, добраўпарадкаваныя гарады і рабочыя пасёлкі, электрычныя і машынатрактарныя станцыі. Савецкая Беларусь вырасла ў краіну буйных сацыялістычных заводаў і фабрык, машынізаванай сельскай гаспадаркі, багата прадуктаў, у краіну перадавой навукі, культуры і мастацтва, у краіну радасці і шчасця шасцімільённага беларускага народа.

У 1913 г. кошт валавой прадукцыі прамысловасці на тэрыторыі цяперашняй БССР складаў (у цэнах 1926—1927 гг.) 89 мільёнаў руб. Лік рабочых буйнай прамысловасці не перавышаў 20 тыс. чалавек. Кошт валавой прадукцыі прамысловасці БССР у мінулым годзе складаў 2.100 мільёнаў руб., г. зн. у 23,5 раза больш, чым у даваенны час. У 1937 годзе ва ўсёй прамысловасці БССР было занята звыш 630 тысяч чалавек.

Савецкая Беларусь — краіна багата. Яна мае лясны масіў у 3,7 мільёна гектараў, незлічоныя запасы торфу, фасфарыты, кварцавыя пяскі, жалезную руду і т. д. Усе гэтыя багатыя належаць працоўным, якім Вялікая Кастрычніцкая Сацыялістычная рэвалюцыя дала велізарныя правы, увекавечаныя Сталінскай Канстытуцыяй.

Шырока расце і сацыялістычнае землеўладдзя рэспублікі. Тут ёсць кля 10 тыс. калгасаў, якія адносяць да 700 тысяч сялянскіх двароў. 96 проц. усіх зямельных масіваў навечна даны калгасам. За год двух сталінскіх пяцігодак калгасы і саўгасы Беларусі атрымалі дасканалую тэхніку. На палях Беларусі працуе звыш 8.500 трактароў, 1.000 камбайнаў, не лічачы цэлага раду іншых складаных сельскагаспадарчых машын. Багатыя ўраджаі і поўнаважкія калгасныя працадні зрабілі жыццё былых батракоў, беднякоў і сярэднякоў радасным і заможным.

Велізарныя поспехі дасягнуты ў галіне культурнага будаўніцтва і аховы здароўя. БССР з'яўляецца краінай суцэльнай пісьменнасці. У дарэволюцыйнай Беларусі абучалася 264 тыс. дзяцей, зараз звыш мільёна дзяцей. З вышэйшых навучальных устаноў быў усяго толькі адзін сельскагаспадарчы інстытут, у якім абучалася 200 студэнтаў. Зараз налічваецца 22 ВНУ і ВТІУ. У іх абучаецца да 20 тыс. студэнтаў, у тым ліку 40 проц. жанчын. Апрача таго, тысячы студэнтаў абучаюцца ў 97 тэхнікумах і 21 рабфаку, не лічачы шматлікіх розных курсаў і агульнаадукацыйных школ для дарослых. Абучэнне ў іх вядзецца на роднай мове — на беларускай, рускай і яўрэйскай.

Усе гэтыя дасягненні маглі-б быць значна больш, калі-б не падлыя ворагі беларускага народа, трацкісцка-бухарынскія бантыты, нацыянал-фашысты—агенты замежных разведак, якія прабраліся да кіраўніцтва рэспублікай і нанеслі ёй значную матэрыяльную страту. Але ворагі народа жорстка пралічыліся. Дзякуючы пільнасці слаўнай савецкай разведкі, кіруемай сталінскім наркомам Н. І. Ежовым, варожыя гнёзды былі раскрыты і знішчаны. Беларускі народ разам з усімі народамі вялікага Савецкага Саюза гатоў у любую мінуту даць ацпор ворагу, які асмеліцца пасягнуць на свяшчэнную зямлю нашай цудоўнай радзімы.

Шматнацыянальны Савецкі Саюз ёсць маналітная гранітая скала, аб якую і надалей будуць ушчэнт разбівацца гнусныя фашысцкія падпальшчыкі вайны і іх прэзэрныя агенты—трацкісты, бухарынцы, буржуазна-нацыяналістычныя бандыты.

Сталінская Канстытуцыя ўстанавіла небывалае адзінства законодаўчай улады СССР, якая ажыццяўляецца выключна Вярхоўным Советам.

Таварыш Сталін пры абмеркаванні праекта новай Канстытуцыі катэгарычна адверг унесення дапаўненняў, у сілу якіх меркавалася прадаставіць Прэзідыуму Вярхоўнага Савета права выдаваць часовыя законодаўчыя акты.

У дакладзе на VIII надзвычайным Усесаюзным з'ездзе Советаў таварыш Сталін гаварыў:

«Трэба, нарэшце, пакончыць з такім становішчам, калі законодаўству не адзін які-небудзь орган, а цэлы рад органаў. Такое становішча супярэчыць прынцыпу стабільнасці закона, а стабільнасць закона патрэбна нам цяпер больш, чым калі-б там ні было. Законадаўчая ўлада ў СССР павінна ажыццяўляцца толькі адным органам—Вярхоўным Советам СССР».

Вось чаму ў поўнай адпаведнасці з гэтым ленінска-сталінскім прынцыпам артыкул 23 Канстытуцыі БССР гаворыць: «Вярхоўны Совет БССР з'яўляецца адзіным законодаўчым органам БССР».

Законы, выдаваемыя Вярхоўным Советам БССР, выражаюць волю і інтарэсы працоўных.

Наш Вярхоўны Совет у адрозненне ад буржуазных парламентаў—сапраўды вышэйшы орган народнай улады, які карыстаецца падтрыманнем усяго народа.

Перад Вярхоўным Советам БССР стаіць грандыёзная задача—рушыць наперад народную гаспадарку, каб у найкарацейшы тэрмін ліквідаваць вынікі шкодніцтва як у прамысловасці, так і ў сельскай гаспадарцы, узнімаць культуру беларускага народа, яшчэ больш

мацаваць абароназдольнасць нашай пагранічнай рэспублікі, фарпост вялікай Соцыялістычнай радзімы—СССР, рыхтаваць сакрушальны адпор на выпалак нападу знешніх ворагаў, бяспасна знішчаючы трацкісцка-бухарынскіх і іншых фашысцкіх агентаў, засылаемых да нас капіталістычным акружэннем, няўхільна павышаць матэрыяльны добрабыт усіх працоўных горада і вёскі.

Уся работа, уся дзейнасць Вярхоўнага Совета БССР павінна быць накіравана на забеспячэнне даўняшага грымфальнага шэсця да камунізма.

У Вярхоўнага Совета БССР няма і не можа быць іншых інтарэсаў, апроч інтарэсаў народа. Няма большага гонару, чым быць дэпутатам вярхоўнага органа ўлады, няма большага гонару, чым мець давер'е народа.

Вяліка адказнасць і гонаровы абавязак кожнага дэпутата Вярхоўнага Совета.

Таварыш Сталін у прамове перад выбаршчыкамі Сталінскай выбарчай акругі Масквы 11 снежня 1937 года гаварыў:

«Дэпутат павінен ведаць, што ён слуга народа, яго пасланец у Вярхоўны Совет і ён павінен весці сябе па лініі, па якой яму дадзен наказ народам».

Дэпутат Вярхоўнага Совета слуга народа, яго пасланец, ён павінен дакладна выконваць наказ народа, апраўдваць выскае давер'е народа, павінен кожным сваім помыслам, кожным сваім крокам клапаціцца аб працвітанні нашай радзімы. Калі дэпутат зверне з дарогі, якую яму указвае народ, партыя, выбаршчыкі па нашаму выбарчаму закону маюць права зняць гэтага дэпутата і патрабаваць назначэння новых выбараў.

Таварыш Сталін выразна і ясна абрысаваў твар савецкага дэпутата і выбаршчыка.

«Народ павінен трэбаваць ад сваіх дэпутатаў, каб яны аставаліся на вышыні сваіх задач, каб яны ў сваёй рабоце не спускаліся да ўзроўню палтычных абыватэляў, каб яны аставаліся на пасце палітычных дзеячоў ленінскага тыпу, каб яны былі такімі-ж яснымі і пэўнымі дзеячамі, як Ленін, каб яны былі такімі-ж бястрашнымі ў баю і бяспаснымі да ворагаў народа, якім быў Ленін, каб яны былі свабодны ад усякай панікі, ад усякага падабенства панікі, калі справа пачынае ўскладняцца і на гарызонце вырысавваецца якая-небудзь небяспека, каб яны былі таксама свабодны ад усякага падабенства панікі, як быў свабодзен Ленін, каб яны былі таксама мудры і нетарапковы пры вырашэнні складаных пытанняў, дзе патрэбна ўсебаковая арыентацыя і ўсебаковы ўлік усіх плюсаў і мінусаў, якім быў Ленін, каб яны былі таксама праўдзівы і чэсны, якім быў Ленін, каб яны таксама любілі свой народ, як любіў яго Ленін».

«Дэпутат павінен мець перад сабой,—гаварыў таварыш Сталін,—вялікі вообраз вялікага Леніна і падражаць Леніну ва ўсім». І падражаць, прадаўжаць справу Леніна, вялікага Сталіна, скажуць усе выбаршчыкі сваім дэпутатам.

Сталін—зор чыласці і ўважлівасці да патрэб народа, Сталін—зор беззаветнага служэння народу.

Ганаровае званне дэпутата абавязвае працаваць, як вучыў Ленін, так, як штодзённа вучыць таварыш Сталін—працаваць не пакла-

даючы рук на карысць нашай соцыялістычнай радзімы, выконваць наказ працоўных, быць ва ўсім і заўсёды падобным на вялікага Леніна і мудрага Сталіна.

Дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР апраўдаюць высокае званне абраннікаў свабоднага беларускага народа.

Вярхоўны Совет БССР выбран.

Беларускі народ пад вялікім непераможным сцягам Леніна — Сталіна ідзе наперад да перамог кунізма!

У БССР створана буйная соцыялістычная індустрыя

Вялікая Кастрычніцкая соцыялістычная рэволюцыя адкрыла і паставіла на службу соцыялізму, на службу працоўным незлічоныя прыродныя багацці

Дзякуючы няухільнаму правядзенню ленінска-сталінскай нацыянальнай палітыкі і брацкай дапамозе гераічнага рускага рабочага класа Беларуса з краіны адсталай агарна ператварылася ў квітнечую індустрыяльна-капіталістычную Савецкую Соцыялістычную Рэспубліку Вялікага Савецкага Саюза. Царскі ўрад і руская імперыялістычная буржуазія ўсяляк шкодзілі стварэнню буйнай прамысловасці на ўскраінах. Яны ўсямерна імкнуліся ператварыць усходнія ўдзельныя справы і рэсursы, якія належалі прамыслова-рабочым цэнтральнымі раёнамі» *).

Уроўнеў прамысловага развіцця царэвалюцыйнай Беларусі быў ніжэй, чым уласна ў Расіі, якая значна адставала ад перадавых капіталістычных краін.

У 1913 годзе валавая прадукцыя сельскай гаспадаркі Расіі перавышала прадукцыю прамысловасці ў 2 разы, а Беларусі — у 3 разы. Распыленія і радзюбныя сяматэжы і прапрыетарыяны займалі ў валавой прадукцыі ўсёй прамысловасці Беларусі 70 проц.

Удзельная вага буйнай прамысловасці дзяржаўнага Беларусі (у сучасных граніцах БССР) складала толькі 0,88 проц. прамысловасці Расіі, тады як да насельніцтва ўдзельная вага Беларусі была 3,6 проц.

У 1913 годзе на аднаго жыхара Беларусі прыпадала ў 3,5 раза менш прамысловай прадукцыі і ў 15 разоў менш электрычнай энергіі, чым у адсталай Расіі. Гэтая адсталасць ярка выяўлялася і ў мізэрным спажыванні важкіх выдзяў сыравіны, паліграфічных і машынаў. Тры беларускія гатункі (Менскі, Іўеўскі і Уладзіслаўскі), якія вынілі 5,2 проц. у адносінах да насельніцтва Расіі (на даных статыстыкі чыгуначных перавозак), завезлі ў 1910—11 гг. жалеза, сталі і чыгуны 0,89 проц., медзі 0,43 проц., каменнага вугалю 1,1 проц., фабрычна-заводскіх машын 1,5 проц. да агучынарскіх пераважак.

Прамысловасць дарэволюцыйнай Беларусі ўдвая слабей была ўзброена рухавікамі, чым прамысловасць Расіі. Пры ўстарэлым і прымітыўным абсталяванні не магло быць і гутаркі аб механізацыі і электрыфікацыі вытворчых працэсаў.

Галінная структура прамысловасці дарэволюцыйнай Беларусі мела ярка выражаны каланіяльны характар. Эксплаататарскія класы будавалі галоўным чынам прадпрыемствы на пярвочнай апрацоўцы сыравіны для экспарту. Харчовая прамысловасць, якая больш чым на палову складалася з вінакурна-водачных, а ў астатнім з крухмальна-патэчных заводаў, маслабоен і млыноў, дала 28 проц. валавой прадукцыі ўсёй цэнзаванай прамысловасці. Дрэваапрацоўчая прамысловасць, пераважна лесапільная вытворчасць, займала ў прамысловасці Беларусі 21,5 проц. На Беларусі не было і ў пэўнае вытворчасці машын і абсталявання. Прадпрыемствы саматужнага тыпу займаліся рамонтам абсталявання і вытворчасцю прадметаў хатняга ўжытку.

Трымаючы Беларусь у поўнай эканамічнай і палітычнай залежнасці, царскі ўрад усяляк тармазіў усебаковае вывучэнне і скарыстанне яе натуральных багаццяў. Багацейшыя запасы торфу, фасфарытаў і іншых карысных выкапняў зусім не распрацоўваліся. У трох чатырох месяцах вдалася толькі ручная здабыча торфу. Не было і ў пэўнае цэментнай, хімічнай, фасфарытнай, абутковай, швейнай і радзі іншых галін прамысловасці пры дастатковай колькасці мясцовых сыравіны.

У дарэволюцыйнай Беларусі царскай катоні - з выключнай жорсткасцю эксплуатаваліся шырокія масы працоўных. Працягласць рабочага дня нават у галінах буйнай прамысловасці (дрэваапрацоўчай, запалкавай, папяровай, тэкстыльнай і іншых) складала ў сярэднім 11,5—12 гадзін пры 10 гадзінах у буйнай прамысловасці Расіі. Жудаснае становішча рабочага класа дарэволюцыйнай Беларусі не маглі ўстоіць нават прадстаўнікі буржуазіі. Так, Стэльчыньскі дырэктар Добрушскай папяровай фабрыкі князя Паскевіча, характарызуючы жудасныя ўмовы работы, цынічна сцвярджаў, што рабочыя «не могуць, само сабою зразумела, выдзяляцца буйным складам цела, поўнакроўем і прэтэндаваць на доўгавечнасць».

Вось што пісала рэакцыйная газетка «Мінскі лісток» у № 39 за 1896 год аб становішчы дзіцячай працы ў прамысловасці Беларусі: «На некаторых з гільзавых фабрык частку рабочых складаюць малалетнія дзеці, працу якіх эксплуатаюць іх гаспадары самым жудасным і ганебным чынам. За вельмі цяжкую і стомлячую работу малалетнія рабочыя атрымліваюць ад 30 да 50 кап. у тыдзень. Няшчасныя дзеці да немагчымасці знясіляваюцца ад работы на гільзавых фабрыках, дзе яны бываюць па 16—18 гадзін у суткі».

Аб жудаснай эксплуатацыі гаворыць у сваёй рабоце і таксама фабрычны інспектар Светлоўскі. Ён указвае, што малалетнія дзеці працуюць на запалкавых фабрыках «не для таго, каб дастаўляць хлеб сваім сем'ям, а для таго, каб дастаўляць хлеб грабаўшчыкам» *).

Спажыванне шырокімі народнымі масамі Беларусі, асабліва рабочым класам, было зведзена да жабрацкіх размераў. Калі ў колькасці насельніцтва Расіі Менская, Віцебская і Магілёўская губерні займалі

*) Светлоўскі, «Фабрычны г. л. в.», выд. 1891 г., т. 1, с. 10.

5,2 проц., то ва ўвозе бавоўняна-няпровых тканін, якія не вырабляліся на Беларусі і спажывом якіх з'яўляліся пераважна шырокія працоўныя масы, іх утэльная вага дасягала 1,6 проц., а ва ўвозе цукру і чаю—0,3 проц.

У выніку імперыялістычнай вайны, нямецкай і польскай акупацыі, без таго мізэрная прамысловасць Беларусі была капіткова разбурана. К 1920 году моманту вызвалення Беларусі ад белаліцкай акупацыі—было зусім разбурана і знішчана 65 проц. прадпрыемстваў. Толькі адна лятая частка прадпрыемстваў прадавала работу з вялікамі перабоямі у сувязі з акупацыйнай разрухай, дэфіцытам транспарта, крайняй зношанасцю абсталявання, недакватам сыравіны і паліва. Выпуск прадукцыі к канцу 1920 г. не пераўзымаў 1—2 проц. супроць 1913 года.

Пяці разгрому інтэрвентаў і сканчэння грамадзянскай вайны працоўныя БССР пры брацкай дапамозе вялікага рускага народа, пад кіраўніцтвам ВКП(б), пры асабістай штодзённай дапамозе вялікага таварыша Сталіна, прыступілі да аднаўлення прамысловасці, да стварэння новай, соцыялістычнай індустрыі.

Ленінска-сталінская праграма будаўніцтва соцыялізма і індустрыялізацыі краіны знайшла сваё найярчэйшае ўвасабленне ў двух сталінскіх пяцігодках. Супроць гэтай праграмы павялі адкрытую барацьбу падлыя здраднікі радзімы—трацкісты, зіноўеўцы, бухарынцы, буржуазныя нацыяналісты. Зніжчаліся на службе замежных разведок, атрымлівалі ад іх сродкі на арганізацыю шкодніцтва, дыверсій, шпіянажу, яны усю сваю варожую дзейнасць накіроўвалі на разбуранне пераможнага гаспадарства і аднаўленне капіталізму ў нашай краіне. РКП(б) разбула і знішчыла гэтую тэксную банду шкоднікаў, шпіёнаў і дыверсантаў, прадаваўшых нашу радзіму.

Выніткамі шляхі і тэмпы развіцця прамысловасці ў пераходны перыяд, XV з'езд ВКП(б) указваў на неабходнасць узмацнення пачатковым перыодам развіцця ініцыятыўнаму эканамічнаму культурнаму будаўніцтву нацыянальных аскран і аскраніх раснаў, выходзячы з неабходнасці паступовай ліквідацыі эканамічнай і культурнай адсталасці, адпаведна прадугледжваючы болей шыркі тэмпы развіцця іх эканомікі і культуры...»

БССР, атрымлівалі сінтэматычную дапамогу ад саюзнага грамадзянскага рэсурсамі і кадрамі, развіцця сваю прамысловасць значна больш шпаркімі тэмпамі, чым старыя прамысловыя расны СССР. Кап за першую пядігодку асноўныя вытворчыя фонды прамысловасці СССР у цэлым вырастлі ў 2,2 раза, то БССР — у 3,9 раз. Гэтым чынам, прырост асноўных фондаў на БССР амаль у два разы перавысіў прырост на СССР у цэлым. Вынікам агромняй увагі і дапамогі Беларускаму народу з'яўляліся высокія тэмпы росту валавой прадукцыі і колькасці рабочых БССР. У 1937 г. валавая прадукцыя Беларускай прамысловасці СССР у параўнанні з 1913 годам вырасла ў 9,5 раза, валавая прадукцыя прамысловасці БССР — у 18 раз.

Прамысловасць, якая напярэдадні першай пядігодкі дала ў тры разы менш прадукцыі, чым сельская гаспадарка, ужо ў 1932 годзе перавысіла ўзросшую прадукцыю сельскай гаспадаркі. У 1937 г. утэльная вага прамысловасці ў прадукцыі народнай гаспадаркі да-

сягнула 72,7 проц. Валавая прадукцыя буйнай прамысловасці супроць 1913 г. узрасла ў 18,4 раза, што відаць з наступнай табліцы.

Галіны прамысловасці	Рост прамысловай прадукцыі ў БССР		
	1913 г.	1932 г.	1937 г.
Уся прамысловасць	1,9	8,7	18,4
У тым ліку:			
Электрастанцыі	2,3	13,3	35,9
Тарфяная	3,3	29,7	92,5
Металаапрацоўчая	2,3	13,9	36,7
Дрэваапрацоўчая	2,4	6,1	10,2
Пярвочная апрацоўка ільнявалакна	—	950,0	1724,0
Трыкатажная	40,3	485,0	1915,0
Скуравая	10,7	43,8	62,4
Абутковая	3,9	15,1	27,5
Харчовая	1,2	5,1	14,9

За годы двух сталінскіх пяцігодак у буйную прамысловасць БССР укладзена каля 800 млн. рублёў. Асноўныя фонды буйнай прамысловасці к 1937 г. дасягнулі 638 млн. рублёў, г. зн. павялічыліся ў параўнанні з 1928 г. у 7,7 раза і перавысілі асноўны капітал прамысловасці дарэвалюцыйнай Беларусі ў 11—12 раз. Цяжкая прамысловасць развівалася яшчэ больш высокімі тэмпамі: яе асноўныя фонды к 1937 г. павялічыліся ў параўнанні з 1928 г. у 10,3 раза.

У БССР за годы існавання савецкай улады створана новая прамысловасць. К пачатку 1936 г. асноўныя фонды новых і рэканструяваных больш чым на 50 проц. прадпрыемстваў займалі ў асноўных фондах усяй цэнзаванай прамысловасці БССР 33 проц., а ў вядучых галінах прамысловасці іх удзельная вага дасягнула: у электрастанцыях 93,8 проц., у тарфянай прамысловасці 94,6 проц., у хімічнай 95,4 проц., у машынабудаванні 93,8 проц., у скурана-абутковай — 98,8 проц. і т. д. Каляж улічыць велізарнае будаўніцтва ў 1936-37 г., то працэс аднаўлення асноўных фондаў прамысловасці Беларусі будзе яшчэ больш значным.

Падаркім тэмпам расло абсталяванне прамысловасці Беларусі. Па даных перапісу промабсталявання відць, што к 1934 годзе былі ўстаноўлены: паравых турбін 98,1 проц., акамабіляў 87,2 проц., дызеляў 70,5 проц., электрагенератараў 90,9 проц., метатарэжучых станкоў 80,7 проц., прэсаў для хатняй апрацоўкі метала 75,9 проц., тарфяных прэсаў 96,1 проц., дрэварэжучых станкоў 93,1 проц., спецыяльных швейных прамысловасці 94,1 проц., ткацкіх станкоў атаматаў 100 проц., спецыяльных па скурана-абутковай прамысловасці 100 проц., пячэнні безшпіннага дзеяння для апарату шклянкіх вырабаў 100 проц.

Значэнне гэтых тэхнічэ рэканструкцыйных зрухаў прамысловасці БССР, як і ўсяго Савецкага Саюза, нязмерна вырасце, калі ўлічыць, што выдатная работа стэханікаў апракінула ўяўленне аб прамыс-

ных магутнасцях і паставіла праблему выкарыстання асноўных фондаў народнай гаспадаркі зусім у новым святле.

У БССР створаны буйнейшыя прадпрыемствы, у якіх працуюць тысячы рабочых. Калі ў 1913 годзе ўсяго 6,4 проц. прадпрыемстваў цэнзавай прамысловасці мела больш 100 рабочых на кожным, а удзельная вага іх прадукцыі дасягала толькі 45 проц., то ўжо ў 1935 г. удзельная вага такіх прадпрыемстваў дасягала 22,7 проц., а іх прадукцыя 83,2 проц. У БССР зараз налічваецца 32 прадпрыемствы з колькасцю рабочых ад 1 тысячы да 7 тысяч чалавек.

За годы сталінскіх пяцігодак у БССР пабудаваны: Бабруйскі дрэваапрацоўчы камбінат (адзін з буйнейшых у Еўропе), Магілёўская фабрыка штучнага шовку, віцебская швейная фабрыка «Сцяг індустрыялізацыі», віцебская трыкатажная фабрыка «КІМ», Белдзірэ імя Сталіна, Гомсельмаш, барысаўская запалкавая фабрыка «Пролетарская перамога», Крычаўскі цэментны завод, Магілёўскі труба-ліцейны завод, Гомельскі механізаваны шклозавод імя Сталіна, дзяткаўская электрастанцыя і т. д.

Рэзка змянілася структура прамысловасці БССР.

Удзельная вага прадукцыі важнейшых галін прамысловасці БССР у процантах:

Г а л і н ы	1913 г.	1937 г.
Уся цэнзавая прамысловасць	100,0	100,0
У тым ліку:		
Тарфяная	0,3	1,9
Хімічная	2,8	7,3
Металаапрацоўчая	6,2	12,0
(у т. л. машынабудаўніцтва)	2,4	5,8
Дрэваапрацоўчая	21,4	11,6
Папяровая	13,8	—
Парычная апрацоўка ільну	—	0,8
Трыкатажная	0,6	7,2
Швейная	—	11,5
Скура-абутковая	4,0	6,8
Харчовая	27,9	24,1
(у т. л. вінакура-водачная	14,9	2,9
мясная	—	2,7
кандзіцёрская)	—	5,4

Увага: 1. Па колькасці рабочых тарфяная прамысловасць займае каля 8 проц.
2. Па машынабудаўніцтву, хімічнай, вінакурна-водачнай, мясной і кандзіцёрскай прамысловасці прыведзены даныя за 1936 г.

З гэтай табліцы відаць, што ў БССР рэзка выраслі такія важнейшыя для народнай гаспадаркі галіны па вытворчасці сродкаў вы-

творчасці, як машынабудаўніцтва, тарфяная і хімічная. Занова пабудаваны такія галіны, вытвараючыя прадметы шырокага спажывання, як швейная, трыкатажная і іншыя. Вытворчасць скуры вырасла ў 64,2 раза, абутку — у 27,5 раза. Крыху зменшылася ўдзельная вага харчовай прамысловасці (абсалютна яна ўзрасла больш чым у 14 раз), галоўным чынам, за лік рэзкага змяншэння ўдзельнай вагі вынакурна-водачнай прамысловасці пры адначасовым стварэнні зусім занова мясной і хлывацкай прамысловасці.

Найбольш глыбокія тэхніко-эканамічныя зрухі адбыліся ў наступных галінах прамысловасці: электрастанцыі дзярэвоапрацоўчай Беларусі былі вельмі дробныя, з устарэлым абсталяваннем, з магутнасцю не вышэй 5,3 тыс. квт. За годы двух пяцігодак у БССР створана новая энергетычная база. На торфе вырасла буйная раённая электрастанцыя імя Сталіна. Пабудаваны дзесяткі новых фабрычных і гарадскіх электрастанцый і ўкораніліся рэканструкцыі старых. К 1937 г. магутнасць электрастанцый дасягнула 83,4 млн. квт., г. зн. у 16,3 раза пераўзыхіла магутнасць 1913 г. Удзельная вага электрастанцый БССР у магутнасці электрастанцый СССР складала у 1913 г. 0,5 проц., а ў 1936 г. 1,1 проц.

Выпрацоўка электраэнергіі, дзякуючы перавазе сацыялістычнай гаспадаркі, вырасла з 4,2 млн. квт. гадзін у 1913 г. да 390,7 млн. квт. гадзін у 1936 г., г. зн. у 93 разы. Толькі адна раённая электрастанцыя імя Сталіна ў 1937 г. вырабляла электраэнергіі ў 30 раз больш, чым усе электрастанцыі дзярэвоапрацоўчай Беларусі, разам узятых.

На базе багатых сыравінных рэсурсаў рэспублікі занова створана тарфяная прамысловасць. Пабудаваны дзесяткі буйных торфававых заводаў. Ужо к канцу першай пяцігодкі асновныя фонды тарфянай прамысловасці выраслі ў 12,7 раза супроць 1928 г. У 5,1 раз вырасла магутнасць рухавікоў. Укараніліся новыя, уласканаленыя спосабы торфавага выкарыстання: рэзерны, багетны, гідраторфавы і вялікі і т. д. К 1937 г. кошт асновных фондаў торфапрамывы склаў 39,14 тыс. руб. супроць 980 тыс. руб. у 1927-28 г. і 12 млн. руб. у 1932 годзе. У 1927 г. прадукцыя тарфянай прамысловасці дасягнула 2523 тыс. тон супроць 14 тыс. тон у 1913 г., 118 тыс. тон у 1928 г. і 9,9 тыс. тон у 1932 г., а ў агульнасаюзнай суме торфавага выкарыстання БССР вырасла з 0,8 проц. у 1913 г., да 6,3 проц. у 1932 г. і 10,1 проц. у 1937 г.

У БССР створаны буйнейшыя, аснашчоныя самымі сучаснымі механізмамі машынабудаўнічыя прадпрыемствы. Заводы БССР вырабляюць рознастанныя сельскагаспадарчыя машыны, навейшыя станкі для сацыялістычнай прамысловасці, свідравальныя, такарныя, машыны для дарожнага будаўніцтва, для здабычы торфу і т. д.

Аб'ём валавой прадукцыі буйнай металапрацоўчай прамысловасці ў 1937 г. выразіўся ў 71,9 млн. рублёў або ў 36,7 раза больш 1913 г. і ў 14 раз больш 1934 г. У 1936 г. выпушчана 4036 штук металарэжучых станкоў супроць 20 штук у 1927-28 г.

На аснове рашэнняў XVII з'езда ВКП(б) у другой пяцігодцы ў БССР развіліся галіны прамысловасці па вытворчасці прадметаў шырокага спажывання. У 1937 годзе, пры агульным росце валавой прадукцыі ў адносінах да 1932 г. у 2,1 раз, трыкатажная прамысловасць вырасла ў 3,9 раз, харчовая — у 3 разы, абутковая — у 2 разы. У 1936 г. выпушчана пачох і наскоў 67,8 млн. пар (супроць 1,8 млн. пар у

на перацяжнай машыне выпрацаваў 2100 пар абутку за змену, перавысўшы найбольшую норму выпрацоўкі перадавых абутковых прадпрыемстваў Ваці (Чэхаславакія).

Аднак, мы яшчэ далека не выкарысталі ўсіх сваіх магчымасцей. У 1937 г. прамысловасць БССР не выканала плана ўздыму прадукцыйнасці працы. Адстала яна і па якасных паказчыках. Першачарговая задача кіраўнікоў прамысловасці БССР і ўсіх рабочых—побач з колькасным выкананнем плана 1938 года дабіцца карэннага палепшання якасных паказчыкаў.

Велізарнае значэнне у разгортванні сацыялістычнага будаўніцтва мела сацыялістычнае спаборніцтва і ўдарніцтва. На аснове новай тэхнікі, павышэння матэрыяльнага ўзроўню і кваліфікацыі рабочага класа ў канцы 1935 г. узнік выдатны стаханаўскі рух—вышэйшы этап сацыялістычнага спаборніцтва. Зарадзіўшыся ў Донебассе, стаханаўскі рух перакінуўся ва ўсе рэспублікі і вырас у агромную матэрыяльную сілу сацыялізма. Ад паасобных рэкордаў стаханаўскі рух к сучаснаму моманту перарос у масавы рух за новыя металы арганізацыі працы. На 1 студзеня 1938 г. у прамысловасці Беларусі налічвалася дзесяты тысяч стаханаўцаў. На машынабудаўнічых і станкабудаўнічых прадпрыемствах БССР на 1 красавіка 1938 г. стаханаўцамі з'яўляюцца 49,9 проц. рабочых, у метызаб'яднанні—42 проц. рабочых, у швейнай прамысловасці—51 проц., у скураной і швейнай—44 проц., у тэкстыльнай—35 проц. і т. д.

У галіну разгортвання стаханаўскага руху ў БССР была павялічана вытворчая магчымасць у тарфянай прамысловасці (па машынабудаўніцтву—на 21 проц., у цагельнай (вытворчасць сілікатнай цэглы)—на 70 проц., чарапічнай на 57 проц. і т. д. Стаханаўскі рух перакінуўся і на прамысловыя галіны, дзе на аб'ёмных машынах можна выпрацаваць у 3—4 разы больш абутку, чым гэта ўказана ў каталогах, што на мездрыльных машынах сённяшніх нормаў можна выпрацаваць у 2,5—3 разы больш абутку, чым на рэкордных у 9,5 раз двайных—у 1,8 раза, стругальнай—у 1,5 раза і т. д.

Пасля галінных канферэнцый, якія праходзілі пры непасрэдным удзеле стаханаўцаў, вясною 1936 года былі павялічаны нормы выпрацоўкі ў машынабудаўніцтве і станкабудаўніцтве на 51,1 проц., у метызаб'яднанні на 40 проц., у тарфянай прамысловасці на 44 проц., у цагельнай на 31,3 проц., у чарапічнай на 50 проц., у абутковым на 39 проц., канцэацыйнай на 24 проц., прыкатажнай на 20 проц. і т. д.

Усе гэта знайшло сваё выразненне ў агромным паскарэнні тэмпаў росту выпрацоўкі рабочых. Так, рост выпрацоўкі рабочага буйня прамысловасці БССР у процэнтах да пачатку года складаў: у 1933 г.—8,2, у 1934 г.—6,8, у 1935 г.—13,4, у 1936 г.—14,5, а па некаторых буйнейшых прадпрыемствах рост выпрацоўкі быў яшчэ вышэй. Так, за два стаханаўскія гады (1936 і 1937) выпрацоўка рабочых у параўнанні з 1935 годам вырасла: па менскаму машынабудаўнічаму заводу імя Варашылава на 51,2 проц., па менскаму машынабудаўнічаму заводу імя Кірава на 55,3 проц., па менскай абутковай фабрыцы імя Кагановіча на 35,1 проц., па асінавіцкаму торфа заводу на 29,2 проц. і т. д.

Карэнным чынам змянілася становішча рабочага класа. На аснове новых вытворчых адносін узнялося племя выдатных людзей—ударнікаў-стаханаўцаў. Створана свая, савецкая інтэлігенцыя. З асярод-

для рабочых і калгаснікаў выраслі інжынеры, майстры соцыялістычнай працы, якія асвойваюць і рухаюць навейшую тэхніку ўперад.

Ужо ў 1935 годзе 65 проц. выпускнікоў індустрыяльных ВНУ і тэхнікумаў БССР з'яўляліся выхадцамі з рабочага класа. Забяспечан безупынны рост кваліфікацыі рабочых. У БССР, не гледзячы на рад недахопаў у пастаноўцы масавай тэхвучобы, на 1-е кастрычніка 1936 г. звыш 50 проц. рабочых буйнай прамысловасці здаті дзярж-тэхэкзамен або былі ахоплены рознымі формамі тэхнічнай вучобы.

3 года ў год ідзе няўхільнае аздаравленне і палепшанне ўмоў працы на прадпрыемствах БССР. Пры пабудове новых і рэканструкцыі старых фабрык і заводаў укладваюцца вялікія сродкі ў справу аховы працы і тэхнікі безапаснасці. Так, напрыклад, замест 3 невялікіх вентыляцыйных устаноў да рэвалюцыі, на прадпрыемствах БССР зараз налічваецца звыш 150 буйных вентыляцыйных устаноў коштам звыш 900 млн. рублёў.

За год першай пяцігодкі на прадпрыемствах БССР на 80,8 проц. знізіліся няшчасныя выпадкі. У тым ліку: на запалкавай прамысловасці—на 44,6 проц., дрэваапрацоўчай—на 39,4 проц., шкляной—на 42,7 проц. і т. д. Другая пяцігодка паказала далейшае зніжэнне траўматызма: на дрэваапрацоўчай прамысловасці на 59,2 проц., на запалкавай на 55,4 проц. і т. д.

Велізарнае развіццё прадукцыйных сіл забяспечыла няўхільны рост матэрыяльнага ўзроўню рабочых. Назаўсёды знішчана беспрацоўе. Гадавы фонд зарплат рабочых і служачых буйнай прамысловасці БССР вырас з 41,5 млн. рублёў у 1928 г. да 353,5 млн. руб. у 1937 г. або ў 8,5 раза, а сярэдняя плата за гэты час вырасла ў 2,7 раза.

Агульны даход рабочай сям'і павялічваецца таксама ў сувязі з ростам колькасці зарабляючых членаў сям'і пры няўхільным росце выдаткаў на бясплатнае культурна-бытавое абслугоўванне працоўных і сістэматычным зніжэнні цэн на прадметы першай неабходнасці. Выдаткі па бюджэту соцстраха БССР выраслі за перыяд з 1927-28 г. па 1936 г. у 10 раз. Па саюзу работнікаў фанерна-запалкавай прамысловасці кожны 11-ы рабочы атрымаў у 1937 годзе пущэўку ў санаторый, на курорт або ў дом адпачынку.

Уздым жыццёвага ўзроўню рабочых БССР характарызуецца наступнымі данымі бюджэтнага абследавання. За апошнія 3 гады (1934-37) даход рабочай сям'і павялічыўся на 53,9 проц. Рабочы спажывае больш высокакасныя прадукты харчавання. Спажыванне пшанічнага хлеба вырасла ў 3 разы, а пшанічнай мукі—у 8 раз, пры нязначным павелічэнні (на 13,2 проц.) спажывання аржаного і пекляванага хлеба і рэзкім зніжэнні спажывання аржаной мукі (на 43,7 проц.).

Спажыванне мяса павялічылася на 159 проц., сала—на 157,7 проц., масла кароўяга—на 116,8 проц., яек—у 3 разы, цукру—на 139,8 проц., фруктаў і ягад—на 63 проц. і т. д., пры зніжэнні спажывання бульбы на 12,4 проц.

Пакупка вопраткі і тканін павялічылася за гэты перыяд на 24,25 проц., абутку—на 47,7 проц., трыкатажу—на 122,3 проц., мэблі і гаспадарчага абсталявання—на 148,9 проц., парфумерыі і касметыкі—на 152,9 проц.

3 небывалым натхненнем і актыўнасцю народ нашай рэспублікі ўдзельнічаў у выбарах свайго соцыялістычнага парламента. Галасуючы

за кандыдатаў непераможнага сталінскага блока камуністаў і беспартыйных, беларускі народ, як і ўсе народы вялікага СССР, галасавалі за савецкую ўладу, за большэвіцкую партыю, за першага кандыдата народаў таварыша Сталіна, за далейшае працвітанне нашых сацыялістычных прадпрыемстваў і калгасаў.

Пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна беларускі народ дабіўся выдажных перамог. Гэтыя перамогі былі-б яшчэ большімі і грандыёзнымі, калі-б не подлыя здраднікі, якія хацелі аддаць наш радзіму на разгром фашысцкім драпежнікам. Подлая трацкісцка-бухарынская банда на дырэктывах замежных фашысцкіх разведак арганізавала сеч дыверсійных і шкодніцкіх гнёзд, рыхтуючы падрыхтаванай магутнасці нашай краіны. Гэтая злачынная банда нанесла вялікія матэрыяльныя страты нашай сацыялістычнай радзіме. Бліскавая перамога сталінскага блока камуністаў і беспартыйных, велізарны палітычны і вытворчы ўздым усяго савецкага народа з'яўляюцца яркім паказчыкам таго, наколькі моцна і ўпэўнена ў сваёй магутнасці наша сацыялістычная дзяржава, наколькі расце і ўмацоўваецца сталінская дружба народаў СССР і як аднадушна гатоў наш савецкі народ аберагаць свае заваёвы ад брудных, акрываўленых лап трацкісцка-бухарынскіх і буржуазна-нацыяналістычных агентаў фашызма.

Нашы дасягненні становяцца яшчэ больш адчувальнымі, трыумф ленинска-сталінскай нацыянальнай палітыкі яшчэ велічней, калі ўспомніць пра нечуваную драпежніцкую эксплаатацыю працоўных мас у Заходняй Беларусі, акупаванай фашысцкай Польшчай.

Процілегласць двух сістэм ярка ілюструецца наступнымі лічбамі: колькасць рабочых цэнзавай прамысловасці ў 1936 г. у БССР і Заходняй Беларусі, у параўнанні з 1913 г. складала ў процантах: БССР—593,7, Заходняя Беларусь—83,0.

Народныя масы Савецкага Саюза ўжо даўно забылі жахі беспрацоўя. Права на працу запісана ў вялікай Сталінскай Канстытуцыі. У Заходняй Беларусі, па яўна пераўменшаных даных афіцыйнай польскай статыстыкі, у 1936 г. налічвалася 25,5 тыс. беспрацоўных. Нават гэтая лічба значна вышэй колькасці занятых рабочых. Калі-ж улічыць няпоўны ўлік беспрацоўных у гарадах і дадаць да гэтага аграрную перанаселенасць вескі, то колькасць дарослага працаздольнага насельніцтва, якое не мае працы, будзе намогта большай.

Палітыка польскага фашызма прывяла шырокія масы працоўных горада і вескі да нечуванай галечы. Такі вынік гаспадарання фашысцкіх канібалаў, якія ўзмоцнена рыхтуюцца да вайны з СССР.

БССР у дружнай сям'і народаў шматмільённага вялікага Савецкага Саюза ператварылася ў квітнеючую індустрыяльна-калгасную сацыялістычную рэспубліку на заходнім рубяжы з капіталістычным светам. У трэцім пяцігоддзі адкрываюцца неабсяжныя прасторы для магутнага развіцця прамысловасці БССР. Ліквідацыя вынікаў шкодніцтва, асваенне тэхнікі, скарыстанне вытворчых магчымасцей побач з далейшай рэканструкцыяй прамысловасці прывядзе да агромнага росту выпускаемай прадукцыі. Пospехі першага квартала 1938 года, велізарны вытворчы ўздым на ўсіх нашых фабрыках і заводах у сувязі з выбарамі ў Вярхоўны Совет Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі з'яўляюцца залогам далейшага бурнага развіцця прамысловасці ў трэцім пяцігоддзі.

Але перамога сама ніколі не прыходзіць. Яе трэба здабыць, заваяваць. Перад гаспадарнікамі ўстаюць вялікія задачы. Трэба ўзначаліць ўздам шырокіх народных мас, па-большэвіцку ўзяцца за арганізацыю стаханаўскага руху, рашуча і ў найкарацейшы тэрмін ліквідаваць вынікі шкодніцтва, чотка арганізаваць працу на заводах і фабрыках.

Я. Жылянін

Сакратар Віцебскага сельскага РК КП(б)Б

Ліквідуем вынікі шкодніцтва

2 жніўня 1938 г. спаўняецца год, як беларускі народ атрымаў гістарычную пастанову СНК СССР і ЦК ВКП(б) «Аб аказанні дапамогі калгаснаму сялянству Беларускай ССР і аб ліквідацыі вынікаў шкодніцтва ў справе калгаснага ўпарадкавання».

Трацкісцка-бухарынскія і нацыянал-фашысцкія шкоднікі, дыверсанта, лакеі германа-польскага фашызма, якія прабраліся шляхам двурушніцтва і абману ў кіруючыя зямельныя, савецкія, партыйныя і гаспадарчыя арганізацыі і ўстановы БССР, імкнуліся падарваць нашу сацыялістычную сельскую гаспадарку і калгасны лад, эканамічную і абароннюю магутнасць БССР. Канечная мэта крывавага ворагаў была адна: адарваць Беларускую рэспубліку ад Савецкага Саюза і аддаць беларускі народ на крываваю расправу польскім памешчыкам і капіталістам.

Але мары нацыянал-фашыстаў, агентаў замежных фашысцкіх ляржаў і іх гаспадароў не збыліся. Пры дапамозе ЦК ВКП(б), асабіста таварыша Сталіна, слаўных чэкістаў і КП(б)Б—беларускі народ разграміў крываваю банду подлых здраднікаў нашай сацыялістычнай радзімы.

Савецкая Беларусь пад сцягам партыі Леніна—Сталіна ідзе ад перамогі да перамогі.

Гістарычная пастанова СНК СССР і ЦК ВКП(б) «Аб аказанні дапамогі калгаснаму сялянству Беларускай ССР і аб ліквідацыі вынікаў шкодніцтва ў справе калгаснага ўпарадкавання» калгаснікамі Віцебскага раёна, як і ўсім беларускім народам, была сустрэнута з вялікай радасцю, з вялікім палітычным і вытворчым уздымам. Сходны калгаснікаў, дзе абмяркоўвалася гэта гістарычная пастанова і практычнае ажыццяўленне яе ў раёне, паказалі яшчэ раз бязмежную адданасць калгаснікаў партыі Леніна—Сталіна, адданасць роднай савецкай уладзе, іх рашучае жаданне да канца выкараніць шкоднікаў і вынікі шкодніцтва ў сельскай гаспадарцы.

У працэсе практычнага ажыццяўлення пастановы ЦК ВКП(б) і СНК СССР былі раскрыты акапаўшыся ворагі народа, сабатаваўшыя выкананне гэтай пастановы.

У выніку ажыццяўлення гістарычнай пастановы па Віцебскаму раёну ў 60 калгасах (са 106 маючыхся ў раёне) 510-ці калгасным гаспадаркам звернуты прысядзібныя ўчасткі плошчай ў 61,6 га, якія былі ў іх адрэзаны шкоднікамі. 99 калгасных гаспадарак мелі прысядзібныя ўчасткі ў палявых масівах. Гэтым гаспадаркам прысядзіб-

ныя ўчасткі прырэзаны зараз каля двароў калгаснікаў агульнай плошчай у 34,7 га. 146 калгасных гаспадарак атрымалі 15,4 га дадзелу да мінімальнай нормы. Незаконна абагуленыя сады плошчай у 36 га ввернуты 153 калгасным гаспадаркам.

Калгасы Віцебскага раёна атрымалі 5200 га лясоў і лясных угоддзяў (з гэтага ліку 4800 га лясоў, 266,4 га сенажацей, 86,8 га вырубак і 86,8 га выпасаў), з іх лясоў дзяржаўнага значэння 1773,4 га і лясоў мясцовага значэння 3426,6 га.

Лясы і лясныя ўгоддзі ў Віцебскім раёне атрымалі 80 калгасаў, што складае 76% ад агульнага ліку ўсіх калгасаў. Размер лясных плошчаў, атрыманых паасобнымі калгасамі, хістаецца ад 19 да 150 га. 31 калгас атрымаў лясоў да 50 га, ад 50 да 100 га—39 калгасаў і звыш 100 га—10 калгасаў. Напрыклад, калгас «2-я пяцігодка» (Бабніцкі сельсовет) атрымаў 189 га лесу, калгас імя Дзержынскага (Рудніцкі сельсовет)—148 га і інш.

Такім чынам 40 калгасаў атрымалі лясныя ўгоддзі плошчай ад 50 га і вышэй. Неабходна адзначыць, што пераданыя калгасам лясы—галоўным чынам мясцовага значэння.

Крывакая банда фашысцкіх наймітаў усякімі мерамі імкнулася выклікаць незадаволенасць калгаснага і аднаасобнага сялянства Беларусі.

Нацыянал-фашысты, школьнікі і дыверсanty па заказу сваіх замежных гаспадароў атрымалі ў калгаснікаў прысядзібныя ўчасткі, або давалі іх да іх ад калгасных двароў, у палявых масівах. Незаконна адбраліся належныя калгасам лясныя ўчасткі. Калгаснікам і аднаасобнікам забаранялася пасвіць жывелу ў лясках дзяржаўнага і мясцовага значэння. Парадак продажу лесу існаваў такі, што фактычна калгаснікі ў лясных раёнах былі пазбаўлены магчымасці купіць лес, вызначаны дзяржавай для продажу сялянам.

Злачынная банда падлых зграднякаў разамі даводзіла да калгасаў і аднаасобных гаспадарак шкодніцкі павышаныя планы па пастаўках сельскагаспадарчых прадуктаў, па жывёлагадоўлі. Планы па пасеву перавышалі наяўныя рэсурсы калгасаў, і правільнага севазвароту не было магчымасці праводзіць. Каб выканаць гэкі план пасеву, калгасы вымушаны былі пакідаць азімыя без чыстага плару, сеяць лён не па канюшыне і жыта па жыту.

Пастанова ЦК ВКП(б) і СНК СССР прадугледжвае скарачэнне шкодніцкі павышаных планаў паставак і пасеваў. Па Віцебскаму раёну, як і па астатніх раёнах БССР, абавязальства па мясапастаўках на 1937 г. значна скарачаны. 102 калгасам Віцебскага раёна мясапастаўкі зменшаны на 615 цэнтнераў. Нядоімка па мясапастаўках спісана за 1935—1936 гг. з 2614-ці калгасных двароў на 354 цэнты і з 686 аднаасобных гаспадарак—на 181 цэнтнер.

Усяго нядоімак па мясапастаўках за мінулыя гады спісана 3300 гаспадаркам у колькасці 353 цэнтнераў.

Па малакопастаўках—6014 калгасныя гаспадаркі, якія маюць 5647 кароў і 440 першацёлак, атрымалі план малакопаставак, пералічаны па новай, ніжэйшай норме.

З 354 калгасаў спісана нядоімак 10616 літраў малака, з 2749 калгасных двароў—93302 літры і з 1382 аднаасобных гаспадарак 121067 літраў малака.

За 1936 г. спісана нядоімак па бульбапастаўках з калгаснікаў

1936 цэнтнераў і 3085 цэнт. з аднаасобных гаспадарак. Нядоімак па натураплаце МТС па бульбе за 1936 г. спісана з 17 калгасаў—987 цэнт. Усе калгаснікі і аднаасобнікі своечасова атрымалі паведальненні аб спісанні нядоімак. На падставе гістарычнай пастановы ЦК ВКП(б) і СНК СССР ад 2 жніўня 1937 г. пастановай Оргкамітэта з 614 гаспадарак знята штрафу за лесапарушэнні па лесах мясцовага значэння ў суме—54045 руб. 36 кап. і з 467 гаспадарак за лесапарушэнні па лесах дзяржаўнага значэння на суму 21778 руб. 99 кап.

За невыкананне шкодніцкі налічаных у вялікім размеры паставак агалцелая банда фашысцкіх шпіёнаў і іх стаўленікі адбіралі маёмасць у калгаснага і аднаасобнага сялянства. Па Віцебскаму раёну выяўлена із'ятая ў 1934—35—36 і 37 г. за няўплату абавязковых плацяжоў маёмасць і разгледжана скарг ад 91 гаспадаркі, звернута маёмасць 39 гаспадаркам і выплачана каля 13000 руб. грашмі.

Фашысцкія найміты на калгаснай зямлі шкодніцкі арганізоўвалі соўгасы. На аснове пастановы ЦК ВКП(б) і СНК СССР па Віцебскаму раёну ліквідавана 9 такіх шкодніцкі арганізаваных соўгасаў, 23 падсобныя гаспадаркі розных арганізацый. 7562,59 га зямлі перадаана калгасам. Так, калгас «Іскра» атрымаў 440 га, калгас «Большэвік» 620 га, калгас імя Варашылава 700 га, калгас «Другая большэвіцкая вясна» 515 га і інш.

За перыяд з другога жніўня 1937 г. па 19 ліпеня 1938 г. калгасы атрымалі крэдыты для набыцця маёмасці ад ліквідаваных соўгасаў у суме 1667891 руб. 91 кап. Так, калгас «Красны ўсход» (Міхалеўскі сельсовет) атрымаў 21 153 руб. 05 кап., калгас Варашылава (Селюцкі сельсовет)—152395 руб. 83 кап., калгас «Другая большэвіцкая вясна» (Елагінскі сельсовет)—231443 руб., калгас «Большэвік» (Віцебскі сельсовет)—159535 руб. 04 кап. і т. д.

Ворагі народа шкодніцкі ліквідавалі ў 1931 г. калгас «Парыжская Комуна», арганізаваны выключна на сялянскіх землях. Зараз ён адноўлен і носіць імя 20-годдзя вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Калгаснікі гэтага калгаса ўдзячны партыі і ўраду, яны ўдарна працуюць у гаспадарцы, выконваючы нормы на 150 і больш процантаў. Яны добра паставілі парнікаводства і ўжо атрымалі ад продажу ранняй гародніны больш 15 000 руб. прыбытку.

На месца ліквідаванага соўгаса «Цірасполь» пераведзена МТС з Віцебска, а на базе вучхоза Мазалава арганізавана новая МТС. Гэтая МТС мае 34 трактары, 3 камбайны, 14 малацілак, 4 ільчоцерабілкі. Усяго ў Віцебскім раёне ёсць 3 МТС, якія налічваюць 105 трактараў, 9 камбайнаў, 35 малацілак і 14 ільчоцерабілак.

Па заданню сваіх замежных гаспадароў трацкісцка-бухарынскія і буржуазна-нацыяналістычныя шкоднікі і дыверсanty не толькі давалі шкодніцкія планы па жывёлагадоўлі, але і ўсякімі мерамі знішчалі жывелу, прывіваючы пад выглядам «прафілактыкі» сап і менінгіт коням, чуму свінням. Калгаснае сялянства пасля гістарычнай пастановы ЦК ВКП(б) і СНК СССР ад 2 жніўня 1937 г. з уздымам ўзялося за ліквідацыю вынікаў шкодніцтва, за ўзорную гадоўлю пагалоўя. Выкананне плана па росту пагалоўя ў калгасах Віцебскага раёна на 1 ліпеня 1938 г. наступнае: коні—100,5 проц., буйная рагатая жывёла—106,2 проц., свінні—130,3 проц., авечкі—153,3 проц. Адыход маладняка ў параўнанні з мінулым годам значна паменшыўся. Калгаснае сялянства Віцебскага раёна змагаецца ў гэтым годзе за давядзенне адыходу да мінімума.

У дапамогу калгаснікам, якія не мелі сваёй жывёлы, з калгасных ферм было прадана 818 парасят і надзелена цёлкамі 112 калгасных двароў.

План дзяржаўнай закупкі жывёлы і мяса за 1937 г. выканан па Віцебскаму раёну на 171,9 проц., а за першае паўгоддзе 1938 г. на 103,4 проц.

Гістарычнае рашэнне ЦК ВКП(б) і СНК СССР «Аб аказанні дапамогі калгаснаму сялянству Беларускай ССР і аб ліквідацыі вынікаў шкодніцтва ў справе калгаснага ўпарадкавання» выклікала хвалю прыліву аднаасобных гаспадарак у калгасы. З 1 жніўня 1937 г. па 1 ліпеня 1938 г. у калгасы ўступіла 1016 аднаасобных сялянскіх гаспадарак, засталася ў Віцебскім раёне на сённяшні дзень 491 аднаасобная гаспадарка. Процэнт ахвату калектывізацыяй па Віцебскаму раёну складае 94,4.

Расце заможнасць калгасаў. Гэта відаць з таго, што ў 1937 г. калгасы Віцебскага раёна мелі толькі 7 аўтамашын. У гэтым годзе на грошы, атрыманыя за продаж дзяржаве мяса, бульбы і інш. прадуктаў, куплена калгасамі 25 аўтамашын. Усяго калгасы налічваюць цяпер 32 аўтамашыны.

Беларускі народ сустракае гадавіну гістарычнай пастановы ЦК ВКП(б) і СНК СССР ад 2/VIII—37 г. перамогамі ў гаспадарчым і палітычным жыцці. На выбарах у Вярхоўны Совет БССР атрымаў бліскучую перамогу непарушны сталінскі блок камуністаў і беспартыйных. 25 ліпеня першая сесія Вярхоўнага Совета БССР пачала сваю работу. Наперакор злоснаму выццю ўсіх ворагаў мацнее сельская сацыялістычная гаспадарка. На палях ордэнаносчай Беларусі шуміць новыя добры ўраджай. Задача калгаснага сялянства, партыйных і непартыйных большэвікоў — узорна, без страт сабраць ураджай 1938 г., па-большэвіцку змагацца за далейшае арганізацыяна-гаспадарчае ўмацаванне калгасаў, за ўзорнае і няўхільнае выкананне ўсіх дзяржаўных абавязацельстваў. Трэба, каб кожны калгаснік, кожны аднаасобнік добра ўсвядоміў, што выкананне абавязацельстваў перад дзяржавай ёсць першачарговая запаведзь.

Мы маем усе магчымасці поўнаасцю і своєчасова выканаць усе віды дзяржаўных паставак, і мы гэта павінны зрабіць. Нас да гэтага абавязвае тая велізарная дапамога, якая аказана калгаснаму сялянству БССР пастановай СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 2 жніўня 1937 года, нас да гэтага абавязваюць штодзённыя клопаты партыі і вялікага Сталіна аб беларускім народзе. Энергічнай стахэнаўскай работай даб'ёмся поўнага выканання сталінскага лозунга «зрабіць усе калгасы большэвіцкімі, а калгаснікаў заможнымі». Нам неабходна яшчэ вышэй узняць рэвалюцыйную пільнасць, да канца і найхутчэй ліквідаваць вынікі шкодніцтва, да канца ачысціць беларускую зямлю ад трацкісцка-бухарынскіх і буржуазна-нацыяналістычных агентаў замежных разведак.

П. Спасаў

Старшыня Цэнтральнага Савета
Асоавіяхіма БССР, дэпутат Вярхоў-
нага Савета БССР.

Асоавіяхім БССР к дню авіяцыі

К дню ўсенароднага свята—18 жніўня наша савецкая авіяцыя прыходзіць з новымі дасягненнямі. Дзякуючы неаслабным клопатам партыі, урада і вялікага правадыра народаў таварыша Сталіна, савецкая авіяцыя ў гэтым годзе ўпісала новыя слаўныя старонкі ў вялікі ганаровы спіс савецкіх авіяцыйных рэкордаў. Такімі бліскучымі рэкордамі з'яўляюцца беспасадачны скарасны пералёт Масква—раён Владзівастока, адлегласцю ў 7600 кілометраў, зроблены героямі Савецкага Саюза тт. Кокінакі і Брандзінскім у 24 гадзіны 36 мінут, і выдатны беспасадачны пералёт на гідрасамалёце па маршруце Севастопаль—Архангельск нашых гераічных лётчыц тт. Осіпенка, Ламака і Раскавай.

Наша савецкая авіяцыя ўжо не адзін раз паказвала ўсяму свету, на што здольны савецкія лётчыкі-патрыёты сацыялістычнай радзімы, гатовыя ў любую мінуту, па першаму закліку партыі і ўрада выканаць любое заданне.

Шматмільённы магутны Асоавіяхім да ўсенароднага свята—к дню авіяцыі дабіўся вялікіх дасягненняў у рабоце сваіх аэраклубаў. Клопатамі партыі, клопатамі любімага правадыра таварыша Сталіна аэраklubная авіяцыя пастаўлена моцна на ногі.

Аэраклубы Асоавіяхіма БССР у бягучым годзе аснашчоны новай матэрыяльнай частцю, фінансавай базай, сваімі аэрадромамі і самае галоўнае—гэта выдатнымі лётчыкамі, якія абучаюцца без адрыву ад вытворчасці.

У 1938 годзе аэраклубы Асоавіяхіма напружана працуюць над вырашэннем пачэснай задачы—падрыхтоўкі без адрыву ад вытворчасці соцень і тысяч лётчыкаў з лепшай працоўнай моладзі.

Званне лётчыка стала самай пачэснай спецыяльнасцю савецкага маладога чалавека, марай большасці моладзі. Тысячы заяў аб прыёме ў аэраklubе яскрава сведчаць аб гэтым. Камплектаванне груп ва ўсіх аэраklubах БССР паказала, наколькі моладзь любіць авіяцыю, наколькі пажадана авіяцыйная спецыяльнасць і галоўнае—наколькі вялікі патрыятызм савецкай моладзі.

У школах і піонератрадах юныя авіямадэлісты, школьнікі-піонеры робяць лятаючыя мадэлі самалётаў і планераў. Яны мараць аб тым,

што як толькі падраснуць—паступяць у аэраклуб, аддадуць сябе цалкам справе абароны сваёй радзімы, будуць вывучаць і авалодваць складанай авіяцыйнай тэхнікай. І марачы аб гэтым, юныя авіямадэлісты, імкнуцца апраўдаць пачатак свайго авіяцыйнага будучага, робяць найлепшыя мадэлі.

Авіямадэлістам Беларусі належыць рад дасягненняў. У 1937 годзе каманда авіямадэлістаў БССР на 11-х Усесаюзных спаборніцтвах лятаючых мадэлей атрымала першае месца, заваяваўшы кубак ЦК ВЛКСМ. Зараз у Менску, у спецыяльна адведзеным лагеры для авіямадэлістаў юныя асоавіяхімаўцы рыхтуюцца да ўзлету ў 12-х Усесаюзных спаборніцтвах лятаючых мадэлей. Менская гарадская каманда авіямадэлістаў складаецца з піонераў-школьнікаў. Двое з удзельнікаў гэтай каманды авіямадэлістаў—браты Дорынгер—ужо ў парадку падрыхтоўкі дабіліся значных поспехаў. Іх мадэль з бензінавым маторчыкам пратрымалася ў паветры 28 мінут.

У раёнах, калгасах, на прадпрыемствах БССР вялікай папулярнасцю карыстаецца планерны спорт. У планерных гуртках абучаюцца сотні чалавек моладзі, якія рыхтуюць сябе да пералёду з планера на самалёт.

Аэраклубы БССР у гэтым годзе карэнным чынам перабудавалі сваю работу. Вялікае месца ў праграмах атводзіцца палітычнай падрыхтоўцы, фізкультуры. Вялікія патрабаванні пратягваюцца да спецыяльных дысцыплін. Паспяхова сьць курсантаў у 1938 годзе значна вышэй леташняй. Летная паспяхова сьць таксама значна павысілася.

Вось выдатнікі вучобы, якія дасягнулі значных дасягненняў у авіаляданні лётнай справы: Тав. Казлова, дачка батрака, студэнтка БДУ ў мінулым годзе выдатна скончыла праграму піютаў без адрыву ад вучобы ў універсітэце. Зараз яна выдатна авалодвае тэхніку пільціравання, павышаючы сваю летнюю кваліфікацыю па інструктарскай праграме. Тав. Ідэльчык, выхаванец дзяткова, рабочы слесар, комсамалец, працуе ў майстэрнях Горсовета. Зьяўляючыся стаханавцам на вытворчасці, ён адначасова выдатна закончыў тэарэтычную частку праграмы і мае выдатныя поспехі ў летнай падрыхтоўцы. Тав. Лугаўцоў—сын калгасніка, комсамалец, т. Н. В. Каў, сын калгасніка, працуе кухарам, т. Быкаў, сын рабочага, комсамалец. Усе яны з'яўляюцца выдатнікамі вучобы ў аэраклубах.

Такой з'яўляецца наша моладзь, якія абучаецца летнай справе ў нашых аэраклубах без адрыву ад вытворчасці і паспяхова спалучае сваю работу на вытворчасці з вучобай у аэраклубах. Так у нашай Савецкай краіне моладзь з рабочых і сялян працуе, вучыцца, атрымлівае адукацыю, авалодвае адначасова майстэрствам самалетабудавання.

Хіба можа аб чым-небудзь падобным марыць моладзь у капіталістычных краінах? Хіба мог раней марыць батрак Казлоў аб тым, што яго дачка будзе канчаць універсітэт і адначасова асвоіць такую складаную машыну, як самалёт, і ім криваць? Хіба мог раней аб гэтым марыць кухар Новікаў, або слесар Ідэльчык? А ва ўмовах савецкай рэчаіснасці такія факты з'яўляюцца штодзённымі, бо ў нашай сацыялістычнай краіне моладзь атрымала бесперашкодны доступ да ўсіх вяршынь навукі і мастацтва, перад ёю адчынены ўсе дзверы, ёй прадастаўлены ўсе магчымасці для развіцця сваіх талентаў. І наша моладзь поўнасьцю выкарыстоўвае гэтыя магчымасці. Вось чаму нас не здзіўляе, што маса моладзі, якая працуе на вы-

творчасці, навучаецца ў школах, універсітэтах, адначасова авалодвае і лётнай справай, ствараючы нашай краіне дадатковыя цэнныя рэзервы, гатовы ў любую мінуту замяніць станок рабочага, кнігу студэнта на самалёт і стаць на першаму закліку партыі і ўрада ў баявыя рады нашага слаўнага паветранага флота.

Вялікая работа прароблена летчыкамі-інструктарамі, камандзірамі звенняў і атрадаў таксама і ў галіне выдатнай падрыхтоўкі курсантаў да лётнай справы. Начальнік лётнай часці Магілёўскага аэраклуба т. Федасеенка С. М., па паходжанню з батракоў, у авіяцыі Асоавіяхіма працуе ўжо каля 10-ці год. За час сваёй работы т. Федасеенка падрыхтаваў не адзін дзесяткаў летчыкаў-выдатнікаў, якія ў сучасны момант з'яўляюцца пілотамі нашай Чырвонай авіяцыі Тав. Дземчанка—інструктар-летчык Магілёўскага аэраклуба. Яго група раней усіх астатніх была падрыхтавана да самастойных палетаў, атрымаўшы выдатныя ацэнкі па лётнай падрыхтоўцы. Вось т. Шаціла—начальнік лётнай часці Гомельскага аэраклуба. Курсанты яго групы перакрылі ўсе існуючыя да гэтага часу нормы. Гэтыя курсанты заканчваюць курс лётнай падрыхтоўкі на два месяцы раней тэрміна, намечанага планам. Гэта талёка не поўны спіс сапраўдных патрыётаў нашай сацыялістычнай радзімы. Можна дапоўніць гэты спіс такімі летчыкамі камандзірамі-выхавацелямі, як камандзір звяна т. Оксенкруг, звяно якога перавыконвае нормы, з'яўляючыся перадавым у Цэнтральным аэраклубе БССР, т. Магер—начальнік лётнай часці Цэнтральнага аэраклуба, які дабіўся значных дасягненняў у якаснай падрыхтоўцы пілотаў. Таксама выдатна спраўляюцца і ўзорна працуюць над вырошчваннем кадраў лётнага складу т.т. Паўлаў, Воднеў, Пятроў і інш.

Дзякуючы штодзённым клопатам нашай партыі, нашага ўрада і нашага мудрага і любімага таварыша Сталіна—аэраклубы Асоавіяхіма атрымалі ў гэтым годзе ўсё тое, што патрэбна для паспяховай работы, для паспяховага вырашэння задачы па ўмацаванню абароназдольнасці вялікай сацыялістычнай радзімы.

Зразумела, што ў рабоце аэраклубаў ёсць яшчэ рад істотных недахопаў.

Задача асоавіяхімаўскай авіяцыі заключаецца ў тым, каб поўнаасцю знішчыць недахопы ў рабоце аэраклубаў, хутчэй ліквідаваць вынікі шкодніцтва, якое праводзілася ворагамі народа. Трэба накіраваць работу авіяцыі Асоавіяхіма на ўмацаванне абароназдольнасці нашай радзімы, яшчэ больш павялічыць рады нашага абароннага таварыства і ўмацаваць яго ва ўсіх яго звеннях, наблізіць нашы аэраклубы да працоўных, яшчэ шырэй разгарнуць масавую работу па ўнядрэнню авіяцыйнай культуры сярод працоўных. Неабходна, каб партыйныя, савецкія і комсамольскія арганізацыі цясней звязаліся з аэраклубамі. Трэба, каб на прадпрыемствах, у савецкіх і навучальных установах больш сур'ёзна падыходзілі да пытанняў падбору кандыдатаў у аэраклубы з тым, каб у аэраклубах займалася лепшая, правяраная моладзь. У той-жа час ей трэба стварыць усе неабходныя ўмовы для абучэння ў аэраклубах без адрыву ад творчасці.

Аэраклубы Асоавіяхіма БССР у паларунак 21 гадавіне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі пыхтуюць здаць краіне добра і выдатна падрыхтаваных пілотаў і парашутыстаў.

У дзень Усенароднага свята Авіяцыі—18-га жніўня, калі мы будзем падагульваць вялікую работу, праробленую ў нашай краіне па

ўмацаванню магутнасці савецкай авіацыі, мы яшчэ мацней будзем памятаць і ніколі не забываць словы таварыша Сталіна аб капіталістычным акружэнні, аб тым, што «трэба ўсямерна ўзмацніць і ўмацаваць нашу Чырвоную армію, Чырвоны флот, Чырвоную авіацыю, Асоавіяхім. Трэба увесць наш народ трымаць у стане мабілізацыйнай гатоўнасці перад тварам небяспекі ваеннага нападу, каб ніякая «выпадковасць» і ніякія фокусы нашых знешніх ворагаў не маглі засцігнуць нас знянацку»...

І. Кавалькоў
Сакратар ЦК ЛКСМБ

Узмацніць партыйнае кіраўніцтва комсамолам

Рашэнні лютаўска-сакавіцкага—1937 г. і студзенскага -1938 г. пленумаў ЦК ВКП(б) і ўказанні таварыша Сталіна паставілі перад усімі партыйнымі, комсамольскімі і савецкімі арганізацыямі задачу рашучага ачышчэння сваіх радоў ад трацкіска-бухарынскіх і нацыянал-фашысцкіх бандытаў, якія імкнуліся разарваць саюз рабочых і сялян, распрадаць нашу квітнеючую радзіму, адарваць беларускі народ ад вялікага рускага народа і ператварыць Беларускую рэспубліку ў калонію фашызма.

Ворагі народа, якія ашуканчым шляхам прабраліся ў рады ЛКСМБ і кіраўніцтва ЦК комсамола Беларусі, хацелі адарваць ленінска-сталінскі комсамол ад нашай партыі, сарваць справу камуністычнага выхавання моладзі. Яны насаджалі п'янства, бытавое разлажэнне, стараліся прытупіць рэвалюцыйную пільнасць у радах комсамола.

Але ворагі жорстка пралічыліся. Наша савецкая разведка на чале са сталінскім наркомам Нікалаем Іванавічам Ежовым пры дапамозе ўсяго нашага гераічнага народа выкрыла і знішчыла фашысцкіх гадзін. Такі-ж лёс чакае ўсіх тых, хто паспрабуе рабіць сваю варожую, брудную справу.

Пад кіраўніцтвам ВКП(б) ленінскі комсамол правёў вялікую работу па ачышчэнню сваіх радоў ад ворагаў народа і яшчэ раз паказаў сваю беззаветную адданасць камуністычнай партыі і яе правадару таварышу Сталіну, паказаў, што комсамол з яўляецца верным памочнікам нашай большэвіцкай партыі ў справе барацьбы з трацкіска-бухарынскімі і буржуазна-нацыяналістычнымі агентамі фашызма.

Але было-б памылкова думаць, што комсамольскія арганізацыі зрабілі ўжо ўсё па ачышчэнню сваіх радоў ад ворагаў народа. Факты, якія ёсць, гавораць аб тым, што асобныя комсамольскія арганізацыі яшчэ не зрабілі ўсіх палітычных вывадаў з ўказанняў таварыша Сталіна аб капіталістычным акружэнні, аб узняцці рэвалюцыйнай пільнасці і аўладанні большэвізмам. Гэта відаць з фактаў па Менскай гарадской арганізацыі комсамола, дзе органамі НКВД былі выкрыты ворагі народа, якія прабраліся ў комсамол, а комсамольская арганізацыя своечасова іх не выкрыла.

Комсамольскія арганізацыі Беларусі павінны яшчэ вышэй падняць справу камуністычнага выхавання нашай моладзі і выпрацаваць у кожным комсамольцы беззаветную любоў да соцыялістычнай радзімы і да вялікай партыі Леніна—Сталіна.

Выбары ў Вярхоўны Совет БССР, праведзеныя на аснове Сталінскай Канстытуцыі, паказалі згуртаванасць працоўных мас вакол вялікай партыі. Леніна—Сталіна і гатовнасць да бязлітаснай барацьбы супроць усіх ворагаў народа.

Больш 15 тысяч комсамольцаў і моладзі былі вылучаны агітатарамі для правядзення масава-агітацыйнай работы сярод насельніцтва ў часе падрыхтоўкі да выбараў у Вярхоўны Совет БССР. Гэтая армія агітатараў з поспехам справілася са сваёй работай.

Толькі па Палескай вобласці было вылучана агітатараў 3221, старшынямі, намеснікамі старшын, сакратарамі і выбарчых камісій і даверанымі асобамі працавала 922 комсамольцы. У дапамогу весцы па зывучэнню выбарчага закона было пастана 448 членаў Ленінскага комсомола. Распаўсюджана комсамольцамі выбарчай літаратуры на 6.630 руб.

Па Магілёўскай вобласці было вылучана 5.439 комсамольцаў-агітатараў, у выбарчых камісіях і даверанымі працавала 1.386 чалавек.

Па Віцебскай вобласці было вылучана 7.071 комсамольцаў-агітатараў, у выбарчых камісіях і даверанымі працавала 3.040 чалавек.

У комсамольскай арганізацыі калгаса «Свечы» у Бел. русь», Быт. скага раёна з 22-х комсамольцаў 10 чалавек з'яўляліся агітатарамі. У гэтай комсамольскай арганізацыі, рэгулярна праводзяцца сходы, праводзяцца комсамольскія сходы сумесна з партыйнымі і саюзнымі арганізацыямі. У гэтых сходах, сярод комсамольцаў і моладзі, праводзяцца рэгулярная чытка газет, камсамольскія гутаркі, лекцыі, выступленні агітатараў і сацыялістычнага сп. Гэтыя і іншыя формы работы.

Комсамольская арганізацыя калгаса «Пролетар» у Холм. раёна, налічвае 44 чал., з якіх 12 комсамольцаў з'яўляюцца агітатарамі. Сакратар камітэта комсомола гэтага калгаса — Юлія Пятроўна з'яўляецца агітатарам у Вярхоўны Совет БССР.

Аднак, трэба прымаць да ўвагі, што ў многіх комсамольскіх арганізацыях яшчэ істотна недастаткова развітыя формы масава-агітацыйнай работы з моладдзю, якая ўваходзіць у гутаркі, чыткі паліт. літ. і масавых культурных справах. У многіх комсамольскіх арганізацыях адсутнічаюць лекцыі, гутаркі, выступленні агітатараў і сацыялістычнага сп. Гэтыя і іншыя формы работы. Рэдкамі комсамольцы не праводзяць лекцыяў, гутарак і інш. п. д. у калгасах. У многіх калгасах і ў іншых арганізацыях культурна-адукацыйная работа вядзецца асабліва калгаснай моладдзю.

Комсамольскія арганізацыі не павінны забываць аб пытаннях палепшання работы д. м. сацыялістычнага сп. Гэтыя і іншыя формы работы.

Кіруючыся рашэннямі ЦК ВЛКСМ, якія выходзяць з прамых указанняў таварыша Сталіна, партыйнае кіраўніцтва павінна працаваць у комсамо. д. м. сацыялістычнага сп. Гэтыя і іншыя формы работы. Так, напрыклад, у калгасе «Дама» (Дамаўскі раён) прапаганда т. Добкін добры працавік, які з'яўляецца агітатарам у калгасе, неслужбай моладзі сп. Гэтыя і іншыя формы работы.

дзею камсамольцаў і 24 чалавекі несюзнай моладзі, якія, правучыўшыся ў гуртку 3 месяцы, усе ўступілі ў камсамол.

Калгас «Перамога», Любінскага раёна, зусім не меў камсамольскай арганізацыі, а пасля 3-х месяцаў прапагандысцкай работы камсамольца т. Гален, 8 чалавек падані заявы аб ўступленні ў камсамол. Гэпер там арганізавані пярвочны камсамольская арганізацыя. Прапагандыст па гісторыі ВКП(б) т. Элькін (ф-ка імя Куібынэва, Кагановіцкага раёна, г. Менска) добра рыхуецца да заняткаў і слухачы яго гуртка прыходзяць на заняткі заўсёды падрыхтаванымі. У выніку ўзорнай арганізацыі работы гуртка слухачы яго маюць значны палітычны рост і тыя таварышы, якія раней зусім не выступалі, зараз самі з'яўляюцца агітатарамі і прапагандыстамі.

Побач з гэтым ёсць факты недаацэнкі прапагандысцкай работы. Асобныя камсамольскія краўнікі фармальна пацхоізняць да пытання якасці і пастаноўкі прапагандысцкай работы ў камсамоле. Так, былы сакратар Бела-Каніштэўскага РК тав. Тур за 8 месяцаў працы толькі 2 заяўкі на гісторыі ВКП(б). І наогул Б.-Каніштэўскі РК ЛКСМБ зусім не кіраваў палітычнай вучобай у раёне, з-за чаго ў радзе школ сістэматычна зрываўся заняткі.

Гуртком актыва пры Рудзевіцкім РК ЛКСМБ кіраваў сакратар райкома т. Крывашэнін, а з-за слабой яго падрыхтоўкі да заняткаў вучоба праходзіла на нізкім палітычным узроўні і слухачы былі незадаволены якасцю заняткаў.

Вялікім недахопам у арганізацыі якаснай пастаноўкі работы палітшкол і гурткоў з'яўляецца яе сутыкненне з належаючай увагі і сістэматычнай дапамогай з боку райкомаў КП(б)Б у падборы прапагандысцкіх кадраў, кантролю за іх работай і інш. Напрыклад, як асноўная форма павышэння палітычнай і тэарэтычнай падрыхтоўкі прапагандыстаў, у радзе райкоммоў, як Ленінскі, Віцебскі, Пётржаваўскі, працягаюць зусім не дэдактычна, а ў такіх райкомаў, як Асіповіцкі, Жлобінскі, Чырвонаяпольскі і Сіражскі яны зусім не арганізаваны. З боку Ленінскага, Пётржаваўскага і радзе іншых РК КП(б)Б своечасова не было ажыццэўлена належнае дапамогі камсамолу ў арганізацыі работы семінараў для прапагандыстаў, а Пётржаваўскі РК КП(б)Б нядаўдмовіўся вылучыць кіраўніка для камсамольскага пропсемінара.

Рэчыцкі РК КП(б)Б за ўвесь 1938 г. не паслухаў і не абмеркаваў работы райкома камсамола ні па аднаму пытанню і наогул зусім не ставіў праблемы дапамогі камсамолу атаргаванымі мерамі. А таму не выпадкова, што камуністы, вылучаныя РК КП(б)Б для прапагандысцкай работы ў камсамоле, сістэматычна зрываюць вучобу камсамольцаў. Тав. Дзешчан, член КП(б)Б партарганізацыі РВК, дрэнна кіруе гуртком па гісторыі партыі і не гледзячы на неспарэжаныя падрыхтоўкі з боку РК ЛКСМБ партыі не прымае ніякіх мер. Партарг тав. Рамілаўскі, дэмакратычна пастаўлены, за ўвесь 1938 г. праводзіў толькі 3 заняткі: старшыня Перасвяцкага сельсавета як праваапарыца палітычнай вучобы. Такіх прапагандыстаў—ч. 5 рай КП(б)Б вылучаных Рэчыцкім райкомом партыі, дрэнна дыктуруючых рашэнні партыі—6 чалавек.

У Ленінскім і Лагойскай раёнах асобныя прапагандысты члены КП(б)Б сістэматычна зрываюць заняткі камсамольскіх палітгурткоў, а РК КП(б)Б не прымае ніякіх мер, каб устрымаць гэтыя агіднасці.

У Полацку прапагандыст член партыі т. Каралёў, работнік раённай газеты, за ўвесь 1938 г. не правёў у комсамольскім гуртку ні адных заняткаў.

У Барысаўскай партыйнай арганізацыі прапагандысты члены партыі т. т. Касеў (цагельны завод) за май м-ц сарваў тры разы заняткі, Гопман (дырэктар завода «Пролетарскі молат»), Спасаў (фанерны завод)—сістэматычна зрываюць заняткі ў палітшколе, Скараход (завод «Комінтэрн») заняткі праводзіць фармальна, без усякай падрыхтоўкі, шляхам зачитвання матэрыяла па падручніку.

Такія факты характэрны для раду райкомаў КП(б)Б. Партыйным арганізацыям зараз неабходна рашуча палепшыць кіраўніцтва комсамолам, галоўным чынам у пытаннях палітычнай вучобы, сістэматычна правяраючы работу комсамольскіх арганізацый і штодзённа ім дапамагаючы.

Ленінскі комсамол з'яўляецца лепшым памочнікам і рэзервам большэвіцкай партыі. Уступленне ў рады партыі з'яўляецца чэсцю і выключна адказнай справай у жыцці члена ленінскага комсамола. А нашы комсамольскія арганізацыі да выканання рашэнняў партыі аб прыёме лепшых комсамольцаў у рады ВКП(б) падыходзяць часам фармальна: бюро РК ЛКСМБ выдасць рэкамендацыю, а далейшым лесам гэтага таварыша не цікавіцца, не аказвае практычнай дапамогі ў набыцці астатніх рэкамендацый і афармленні яго справы райкомам КП(б)Б. Комсамольскія арганізацыі праз раённыя камітэты партыі павінны патрабаваць хутчэйшага разбору заяў комсамольцаў аб прыёме ў партыю.

Ёсць многа выпадкаў, калі па віне комсамольскіх, а таксама і партыйных арганізацый доўга марнуецца разбор заяў аб прыёме ў рады ВКП(б). Віцебскі абком КП(б)Б на працягу некалькіх месяцаў не разбраў заявы аб прыёме ў партыю сакратара Механскага РК ЛКСМБ т. Зыблюк і сакратара Багушэўскага РК ЛКСМБ т. Касцючэнка, не гледзячы на тое, што матэрыялы ў гэтых таварышоў былі ўсе падрыхтаваны. Па Віцебскай абласной арганізацыі комсамолам рэкамендавана ў партыю 1 100 чал., а партыйнымі арганізацыямі разгледжаны заявы і прыняты толькі 449 чал. Па Магілёўскай вобласці ў рады ВКП(б) рэкамендавана 945 комсамольцаў, а разгледжаны заявы і прыняты толькі 410 і аформлена пярвочнымі парт-арганізацыямі 121 чал. Кагановіцкім ГРК ЛКСМБ (г. Менск) рэкамендавана ў партыю 275 комсамольцаў, а РК КП(б)Б разгледзіў заявы і прыняў толькі 70 чалавек. Барысаўскі РК КП(б)Б са 143 комсамольцаў, рэкамендаваных ў партыю, разгледзіў заявы і прыняў толькі 42 чал., а астатнія таварышы знаходзяцца ў стадыі афармлення. Свяцілавіцкі РК ЛКСМБ за 1937—38 г. рэкамендаваў у рады партыі 28 комсамольцаў, а РК КП(б)Б разгледзіў заявы і прыняў усяго толькі 6 чал., 4 чал. знаходзяцца ў стадыі афармлення пярвочнымі партарганізацыямі, а лес астатніх таварышоў райкому комсамола неведом.

Вельмі марудна ідзе разбор матэрыялаў аб прыёме ў рады партыі і ў нізавых партыйных арганізацыях. Так, партком шчэпачнага фабрыкі г. Менска на працягу 4 месяцаў не разбраў заявы чатырох таварышоў і толькі пасля ўмяшання рэдакцыі газеты «Звязда» гэтыя заявы былі разгледжаны на працягу аднаго дня. На ст. Барысаў тт. Мураўскі, Добравольскі, Захараў і інш. маюць усе рэкамендацыі для ўступлення ў рады партыі, але іх заявы не разбіраюцца партыйнымі арганізацыямі на працягу 7 месяцаў.

Партыйныя арганізацыі пры сельсоветах і калгасах дрэнна аказваюць дапамогу комсамольскім арганізацыям. У калгасе «Хваля рэ-

волюцыі» (Свяцілавіцкі раён) старшыня калгаса камуніст тав. Тамаркоў дапамогі сакратару комсамольскай арганізацыі не аказвае. Між тым у гэтай арганізацыі налічваецца каля 30 комсамольцаў і каля 300 чалавек несаюзнай моладзі комсамольскага ўзросту, сярод якіх масавая работа зусім не праводзіцца, у выніку чаго за ўвесь 1938 г. комсамольская арганізацыя вырасла толькі на 15 чалавек. У гэтым сельсавеце няма гурткоў самадзейнасці, калгасныя клубы працуюць нездавальняюча, сходы з моладдзю не праводзяцца. Старшыня сельсавета, член КП(б)Б Тачыленка пытаннямі выхаваўчай работы сярод моладзі не цікавіцца—на партгруппе ні разу не ставілі справаздачу сакратара комсамольскай арганізацыі аб рабоце сярод несаюзнай моладзі. З гэтай комсамольскай арганізацыі ні адзін комсамалец не рэкамендаван у партыю. Партгруппа пытання аб прыёме ў партыю на партсходах не ставіла.

Дубровенскі РК КП(б)Б зусім дрэнна кіруе комсамольскімі арганізацыямі. РК КП(б)Б на працягу 6 месяцаў не заслухоўваў даклада аб рабоце сакратара РК ЛКСМБ тав. Тярэшчанка. Таму не выпадкова, што ў часе правядзення выбараў кіруючых партыйных органаў ва ўсіх рэзальюцыях партарганізацый раёна адзначалася адсутнасць належнага кіраўніцтва комсамолам з боку партыйных арганізацый.

ІІІ пленум ЦК ЛКСМБ падверг рэзкай крытыцы работу бюро ЦК, раённых, гарадскіх і абласных камітэтаў ЛКСМБ за слабую паста-ноўку масава-палітычнай і выхаваўчай работы, асабліва сярод калгаснай моладзі. Асобныя комсамольскія арганізацыі ўсё яшчэ марудна ліквідуюць вынікі падрыўной работы ворагаў народа ў комсамоле, працуюць палітычна не завустрана, часта праходзяць міма агідных фактаў. Так, у Жыткавіцкім раёне, палітвучоба ў комсамольскай арганізацыі развалена, а райком належных мер для палепшання палітычнай вучобы ў гуртках не прымае. Копыльскі райком комсамола вельмі дрэнна арганізаваў работу комсамольскай арганізацыі ў пагранічных калгасах.

Райкомы комсамола ўсё яшчэ слаба кіруюць работай комсамольцаў і моладзі на вытворчасці і ў калгасах і нездавальняюча арганізуюць соцыялістычнае спаборніцтва і стаханаўскі рух, не дапамагаюць ма-ладым рабочым і работніцам стаць ударнікамі і стаханаўцамі. Усё гэта адбываецца таму, што многія комсамольскія кіраўнікі яшчэ і да апошняга часу не разумеюць, што пашырэнне і ўнядрэнне ідэі боль-шэвізма ў шырокія масы моладзі, узбраенне яе вучэннем Леніна—Сталіна з'яўляецца штодзённай важнейшай задачай комсамольскіх арганізацый Беларускай рэспублікі.

Задача партыйных арганізацый у сучасны момант заключаецца ў тым, каб рашуча палепшыць партыйнае кіраўніцтва комсамолам у пы-таннях камуністычнага выхавання моладзі.

XVII з'езд КП(б)Б намеріў канкрэтныя задачы работы комсамоль-скіх арганізацый. Партыйным арганізацыям зараз неабходна карэнным чынам палепшыць кіраўніцтва комсамолам, аказваючы яму штодзён-ную практычную дапамогу.

З'езд абавязаў усе партыйныя арганізацыі палепшыць штодзённае кіраўніцтва ідэйна-палітычным выхаваннем комсамольскіх арганіза-цыі, аказаць ёй практычную дапамогу прапагандысцкімі кадрамі, арга-нізаваць дапамогу ў разгортванні работы комсамола па ўцягненню рабочай і калгаснай моладзі ў комсамол, а таксама ў палепшанні ра-боты комсамольскіх арганізацый у школах і вышэйшых навучальных установах і арганізацыіна-палітычным умацаванні першых комса-

мольскіх арганізацый, узмацніць работу па прыёму лепшых і адланен-
шых камсамольцаў у рады партыі Леніна—Сталіна.

Хутка ўся наша краіна будзе адзначаць XX-годдзе існавання Ўсе-
саюзнага Ленінска-Сталінскага Камуністычнага Саюза Моладзі. Па Со-
вецкай Беларусі, як і па ўсяму Савецкаму Саюзу, з новай сілай раз-
гарнулася хваля сацыялістычнага спаборніцтва па дастоіннай сустрэчы
слаўнага юбілею. У адказ на зварот маладых рабочых Маскоўскага
аўтазавода імя Сталіна, камсамольцы і несаяюзная моладзь рыхтуюць
падарункі нашай вялікай мацеры-радзіме. Маладыя патрыёты Краіны
соцыялізма дэманструюць сваю любоў і бязмежную адданасць вялікай
партыі Леніна—Сталіна, свайму дарагому бацьку і настаўніку тава-
рышу Сталіну, які ўзгадаваў і выпестоваў маладое жыццерадаснае па-
каленне барацьбітоў за камунізм. XX-годдзе ленінска-сталінскага кам-
самола сустрэнем новымі перамогамі на ўсіх участках будаўніцтва
соцыялізма!

Г. Даімітраў

Да другой гадавіны гераічнай барацьбы Іспанскага народа

I

Два гады іспанскі народ абараняе з беспрыкладным гераізмам сваю свабоду і незалежнасць. У выключна цяжкіх умовах, цаной велізарных афяр і крыві сваіх доблесных сыноў ён адстойвае кожную пядзю роднай зямлі супроць арміі фашысцкіх заваявальнікаў. У гісторыі чалавечтва цяжка знайсці другую, больш гераічную эпопею ўсенароднай барацьбы супроць іншаземных занявольвальнікаў і ў той-жа самы час больш падлую і зладзейскую вайну супроць культурнага і цывілізаванага народа Еўропы. Гэтая вайна вядзецца ва ўмовах, калі міжнародныя ўстановы, якія прэтэндуюць на ролю абаронцаў усеагульнага міру, і ўрады буйнейшых заходнееўрапейскіх дзяржаў, якія горда лічаць сябе прадстаўнікамі дэмакратыі, культуры і цывілізацыі, не толькі мірацца з нечуванымі зладзействамі фашысцкіх варвараў, але фактычна ўсёй сваёй палітыкай іх падтрымліваюць і заахвочваюць.

Як вядома, дыпламатыя заходнееўрапейскіх дзяржаў і кіруючых колаў Лігі нацый абгрунтоўвае сваю здрадніцкую ў адносінах іспанскага народа палітыку «неўмяшання» крывадушным сцверджаннем, што вайна ў Іспаніі—гэта толькі ўнутраная справа саміх іспанцаў, што пытанне ідзе аб двух ваюючых іспанскіх сторонах і што падтрыманне законнага іспанскага ўрада, забяспечанне міжнароднага права Іспанскай рэспубліцы свабодна набываць зброю для самаабароны будзе ўмяшаннем у іспанскія справы і прывядзе да вялікай вайны.

Аднак падзеі, якія адбыліся пераў фашысцкім мяцяжом 18 ліпеня 1936 г. і якія асабліва разгарнуліся за час вайны, даюць зусім іншую карціну і разбіваюць у карані гэтую легенду, створаную прафашысцкімі прыяцелямі Гітлера і Мусаліні ў Англіі і Францыі. За прайшоўшыя два гады стала шырока вядома мноства фактаў, якія наглядна сведчаць аб тым, што мяцеж іспанскіх генералаў з самага пачатку быў падрыхтоўан афіцыйнымі фашысцкімі коламі Германіі і Італіі. Генералы Санхурхо, Франко, Мола з'явіліся паслухмянай прыладай гэтых сапраўдных ініцыятараў вайны ў Іспаніі.

Германскія фашысты даўно песьцілі мару аб заваяванні Іспаніі. У гэтых адносінах, як і ва многіх іншых, яны атрымалі ў спадчыну старыя планы германскага імперыялізма, які рыхтаваў яшчэ ў часе сусветнай імперыялістычнай вайны захват Іспаніі. У мэтах ажыццяў-

лення гэтых планаў германскі фашызм шырока разгарнуў у Іспаніі шпіёнскую і падрыхтоўчую дзейнасць. У часе існавання ўрада іспанскага рэакцыянера Хіль Роблеса германскія фашысты, карыстаючыся поўнай свабодай, стварылі дзесяткі так званых «лендэр-груп», устанавілі моцную сувязь з генералітэтам іспанскай арміі і сістэматычна вербавалі сваіх агентаў сярод афіцэрскага. Ад урада Хіль Роблеса яны атрымлівалі вялікія заказы на ваенныя пастаўкі і збудаванні і былі ў курсе справы ўсіх ваенных аб'ектаў у Іспанскім Марока, на Балеарскіх астравах, у Гібралтары і іншых месцах, якія маюць важнае стратэгічнае значэнне ў часе вайны.

Гэтая дзейнасць германскіх фашыстаў у Іспаніі аблягчалася тым, што стаяўшая тады на чале ўлады рэакцыйная верхавінка іспанскіх памешчыкаў і капіталістаў, звергнутая пасля перамогі народнага фронту ў часе парламенцкіх выбараў, цалкам перайшла на бок фашызма. Іспанскія рэакцыянеры ўсяляк дабіваліся ўдушэння маладой дэмакратычнай рэспублікі, пасылалі сваіх людзей на вывучку ў Германію, а ваенны міністр і затым глава рэакцыйнага ўрада Хіль Роблес асабіста ўдзельнічаў на Нюрнбергскім з'ездзе германскіх фашыстаў.

Падрыхтоўка мяцяжу, інспіруемага берлінскімі гаспадарамі, ішла поўным ходам задоўга да 18 ліпеня 1936 г. Генерал Санхурхо, алізін з гавароў мяцяжу (які ляцеў з-за граніцы ў Іспанію для кіравання мяцяжом і разбіўся ў часе гэтага палёту), па даручэнню сваіх субратаў Франко, Мола і іншых за пачатку мяцяжу ездзіў у Германію і там канчаткова дагаварыўся з германскімі фашыстамі на конт прадстаяўшага фашысцкага перавароту ў Іспаніі. Не лішне ўспомніць цяпер, што паведамляў па гэтаму поведку карэспандэнт «Правды» 12 сакавіка 1936 г.:

«У Берліне знаходзіцца зараз вядомы іспанскі манархічны генерал Санхурхо—арганізатар шматлікіх контррэвалюцыйных змоў у Іспаніі. Як перадаюць, генерал Санхурхо вядзе ў Берліне перагаворы аб дапамозе контррэвалюцыйным ваенным арганізацыям Іспаніі, якія рыхтуюць новую змову супроць урада. У прыватнасці, Санхурхо мае намер набыць у германскіх фірм вялікую партыю ваеннага снаражэння».

Італьянскі фашызм не менш актыўна ўдзельнічаў у падрыхтоўцы мяцяжу. Па дакументах, захвачаных у часе ліквідацыі шпіёнскага цэнтру ў Валенсіі, устаноўлена бясспрэчна, што Мусаліні яшчэ ў 1934 г. веў перагаворы з прадстаўніцамі іспанскіх манархістаў, абяцаў ім у выпадку выступлення падтрыманне грашымі, людзьмі, самалётамі, ваенным снаражэннем. За некалькі месяцаў да мяцяжу Мусаліні ўжо аддаў загад аб снаражэнні войск для апраўкі ў Іспанію. Былі падрыхтаваны цэлыя эскадрылы самалётаў і частка з іх перакінута ўжо ў Іспанскае Марока ў распараджэнне Франко.

Так рукамі іспанскіх генералаў германскія і італьянскія фашысты хацелі задушыць іспанскі народ, захапіць яго краіну, скарыстаць яе багацці, ператварыць тэрыторыю Іспаніі, Балеарскія астравы, Іспанскае Марока, Гібралтар і Міжземнае мора ў апорныя пункты для падрыхтоўваемай імі сусветнай імперыялістычнай вайны ў межах новага перадзелу свету.

Цяпер таксама не падлягае сумненню, што захват Іспаніі фашысцкай Германіяй і Італіяй уваходзіў састаўной часткай у так званае

«антыкомінтэрнаўскае» пагадненне Гітлера і Мусаліні і быў перша-чарговым актам міжнароднага наступлення «асі Берлін Рым».

Італьянскія і германскія натхніцелі іспанскіх мяцежных генералаў разлічвалі на быстры захват дзяржаўнай улады і ўстанаўленне фашысцкай дыктатуры ў Іспаніі. Аднак фашысты пралічыліся. Яны вырашалі пытанне без гаспадара. Замест быстрой і легкой перамогі мяцежнікі сустрэлі рашучы адпор іспанскага народа. У Мадрыдзе, Барселоне, Валенсіі і радзе іншых важнейшых пунктаў Іспаніі мяцежнікі былі разбіты ў першыя-ж дні гераічнымі атрадамі народнай міліцыі. Пацярпеўшы паражэнне ад уласнага народа, генералы пачалі перакідваць мараканскія часці, «замежны легіён», а іх берлінскія і рымскія гаспадары паспыхалі выратаваць становішча пасылкай сваіх узброеных сіл.

Так іменна пачалася адна з самых падлейшых і варварскіх ваенных інтэрвенцый, накіраваных супроць свабоды і незалежнасці гераічнага народа.

II

На першай стадыі вайны германскія і італьянскія інтэрвенты, у надзеі на быструю перамогу мяцежнікаў, не выступалі адкрыта як ваюючая старана. Але калі стала ясна, што іспанскі народ, які стварае сваю народную армію, здолее канчаткова ліквідаваць мяцеж па ўсёй краіне, яны адкінулі маскіроўку. З таго часу з Германіі і Італіі няспынна пасылаюцца войскі і ваеннае снаражэнне ў Іспанію. І цяпер, к канцу другога года вайны, германскія і італьянскія часці займаюць рашаючае месца ў войсках, якія вядуць вайну супроць іспанскага народа. Італьянскае і германскае фашысцкае камандаванне з'яўляюцца фактычнымі гаспадарамі і на фронце і ў акупаваных частках Іспаніі. Гэта ўсвядомілі ўжо не толькі антыфашысты і староннія назіральнікі ў заходнееўрапейскіх краінах, але нават многія з тых, якія знаходзяцца ў лагеры мяцежнікаў. Рад іспанскіх афіцэраў з арміі Франко навочна пераканаўся, што сапраўтнымі гаспадарамі іх арміі з'яўляюцца германскія і італьянскія фашысты, што яны бесцарамонна гаспадарыць у захвачаных раёнах і вядуць сябе там, як у заняволенай імі каланіяльнай краіне. І нямала іспанскіх афіцэраў у лагеры Франко, узняўшых свой голас супроць гэтага, былі расстрэлены. Гэтыя факты, бадай, больш красамоўна, чым многія іншыя, гавораць аб сапраўдных ваюючых сторонах.

Самі натхніцелі мяцяжу даўно ўжо не скрываюць таго, што яны вядуць вайну супроць Іспаніі. У той самы час калі ў «камітэце па неўмяшанню» месяцамі вынаходзяць метады для вызначэння замежных войск у Іспаніі, Мусаліні публічна і шматразова заяўляў, што фашысцкая Італія вядзе вайну ў Іспаніі. Ён адкрыта абменьваецца тэлеграмамі са сваімі генераламі, якія знаходзяцца на іспанскай тэрыторыі. У сакавіку 1937 г. была апублікавана яго тэлеграма генералу Манцыні на борт парахода, які перавозіў італьянскія войскі ў Іспанію, з заклікам ва што-б там ні стала атрымаць перамогу. Гэта было адрасавана якраз тым «храбрым легіёнам», якія былі неўзабаве ўшчэнт разбіты пад Гвадалахарай. У жніўні 1937 г. пасля падзення Сантандэра Мусаліні адправіў новыя тэлеграмы камандаванню італьянскіх войск, заяўляючы, што «Італія ганарыцца тым, што яна здолела ўзяваць на іспанскай зямлі». Толькі гэтымі днямі, 10 ліпеня, у лейб-органах Мусаліні «Попола д'Італія» апублікаван яго артыкул,

дзе ён гучна заяўляе аб вайне, якая вядзецца войскамі італьянскага фашызма ў Іспаніі. «Пасля Абісініі мы адправілі войскі ў Іспанію», — заяўляе сам гэты гавар фашысцкіх варвараў, якія сеюць смерць на іспанскай зямлі.

У італьянскім друку публікуюцца спісы забітых салдат і афіцэраў з экспедыцыйных войск у Іспаніі. Гэтымі днямі ўся італьянская прэса апублікавала афіцыйныя даныя (безумоўна, вельмі пераўменшаныя), што за час ваіны ў Іспаніі забіта 120, узятая ў палон 21 і загінула без весці 9 італьянскіх летчыкаў. Італьянскія генералы друкуюць артыкулы аб ваенных аперацыях у Іспаніі, у якіх яны нават не лічаць патрэбным выдаваць сябе за «саветнікаў» Франко, а выступаюць у ролі адкрытых і наглых фашысцкіх заваявальнікаў.

Германскія фашысты таксама даўно перасталі прыкрываць ваенныя дзеянні супроць Іспаніі фігавым лістком неўмяшання. Ды і сапраўды: смешна і немагчыма скрываць такія факты, як пасылка з Германіі і Італіі соцень тысяч салдат, тысяч самалётаў, танкаў, бясконцага патоку снарадаў і іншых відаў ваеннага снаражэння.

У той момант, калі і камітэце па неўмяшанню прымаюцца рашэнні аб спосабах вывазу добравольцаў з Іспаніі, пры чым сапраўдныя добравольцы, якія змагаюцца на старане іспанскага народа, цынічна ставяцца на адну дошку з корпусамі рэгулярных армій фашысцкіх інтэрвентаў, на фронт Леванта перамяраюцца новыя ваенныя сілы з Італіі і Германіі. Інтэрвенты адарыта падрыхтоўваюць камбінаванае наступленне з сушы, з мора і з паветра супроць Валенсіі.

Трэба мець сапраўды нечуваную крывадушнасць лорда Галіфакса і містэра Чэмберлена, каб алмаўляць наяўнасць войск інтэрвентаў у Іспаніі, зруйнаванне іспанскіх гарадоў, знішчэнне жанчын і малых дзяцей, патапленне камерцыйных суднаў італьянскімі і германскімі бамбардыроўшчыкамі і сцвярджаць, што ў Іспаніі ідзе толькі ўнутраная барацьба паміж самімі іспанцамі, у справы якіх не трэба ўмешвацца Ліге нацый і краінам, зацікаўленым у захаванні міру.

Ці не ясна кожнаму, хто не хоча закрываць вочы на ўпартыя факты, што прафашысцкая зграя англійскіх кансерватараў і іх саюзнікаў у лагеры французскай рэакцыі нясе разам з фашысцкімі агрэсарамі немалую долю адказнасці за жудасныя пакуты і незлічоныя афяры іспанскага народа.

Тысячу разоў права трыбун гераічнага іспанскага народа, наш таварыш Даларэс Ібаруры, калі яна гаворыць:

«Кроў дзяцей, жанчын, мужчын, забітых у гэтыя трагічныя дні, падае не толькі на галаву здрадніка Франко, але і на галовы Гітлера і Мусаліні. І многа ёсць людзей у Еўропе, якія ні ў якіх іарданах не змогуць змыць са сваіх рук нявінную кроў».

III

Два гады барацьбы ў Іспаніі выявілі новыя велізарныя народныя сілы, якія аказаліся не толькі здольнымі вытрымаць наступленне ўзброеных да зубоў фашысцкіх полчышчаў, але паказалі сваю непаробную рашымасць весці барацьбу да канца і атрымаць перамогу над фашызмам.

Рэспубліканская Іспанія, як вядома, пачала барацьбу з ваеннага пункту гледжання ў выключна нявыгадных для яе ўмовах. Народныя масы не прайшлі школы сусветнай імперыялістычнай вайны, не

ведалі вопыту вядзення пазіцыйнай вайны і многіх іншых відаў сучаснай абароны. У рэспубліканскага ўрада аказалася вельмі мала камандных кадраў і вельмі слабая ваенная тэхніка. І тым не менш, наперакор усім гэтым цяжкасцям, вось ужо два гады іспанскі народ стойка абараняе сваю свабоду і незалежнасць.

К пачатку мясяжы ў рэспубліцы былі вельмі нязначныя ваенныя сілы, па сутнасці справы некалькі тысяч узброеных людзей. Зараз у яе поўмільённая армія. Армія, якая загартавана ў баях, прайшла праз многа цяжкасцей і асвойвае майстэрства вядзення сучаснай вайны. Створаны новыя камандныя кадры, якія кроўна звязаны з народам, беззаветна абараняюць яго інтарэсы і авалодваюць з поспехам складанай ваеннай справай. Арганізуецца ваенная прамысловасць і ўся гаспадарка краіны ставіцца на службу адной мэце — перамозе над ворагам.

Не гледзячы на велізарную ваенна-тэхнічную перавагу інтэрвентаў, на рад панесеных частковых паражэнняў, рэспубліканская армія атрымала за гэтыя два гады таксама і буйнейшыя перамогі, якія назаўсёды ўвойдуць у гісторыю. Дзесяткі разоў кідалі мяцежнікі свае штурмавыя калоны на Мадрыд. Яны прабавалі зламаць яго з сушы і з паветра, яны не раз ужо голасна паведамлялі аб захваце Мадрыда і рассылалі па гэтаму поваду запрашэнні на банкеты. Але нішто не магло зламаць гераічнага супраціўлення народнай арміі. Мадрыд стаў сімвалам непрыступнасці, крэпасцю іспанскай свабоды і незалежнасці, па якой раўняюцца цяпер Валенсія і Барселона. Рэспубліканская армія нанесла жорсткі ўдар інтэрвентам пад Гвадалахарай, яна разбіла іх планы генеральнага наступлення, захаціўшы Тэруэль і праявіўшы ва многіх іншых выпадках свой гераізм і ўменне не толькі абараняцца, але і пераходзіць у наступленне. Яна здолела спыніць наступленне на арагонскім фронце, лакалізаваць прарыў, сарваць планы інтэрвентаў, якія разлічвалі нанесці сакрушальны ўдар рэспубліканскай арміі.

Рашаючая роля ва ўсіх гэтых поспехах належыць адзінаму пролетарскаму і народнаму фронту. Комуністычная партыя Іспаніі — ініцыятар народнага фронта — на працягу раду год паслядоўна і настойліва змагаецца за адзінства іспанскага пролетарыята, за згуртаванне ўсіх сіл народа супроць рэакцыі і фашызма.

Крок за крокам ажыццяўлялася аб'яднанне рабочых арганізацый і згуртаванне агульнанародных сіл. У лютым 1935 года паспяхова завяршаюцца перагаворы паміж Унітарнай канфедэрацыяй працы і Усеагульным рабочым саюзам, і ў канцы гэтага года адбываецца іх аб'яднанне. У канцы 1935 года па ўсёй Іспаніі ствараюцца камітэты сувязі паміж комуністычнай і соцыялістычнай партыямі. У студзені 1936 г. адбываецца афармленне народнага фронта, які ахапляе комуністычную і соцыялістычную партыі, Усеагульны рабочы саюз, рэспубліканскую левую, рэспубліканскі саюз, каталонскую левую партыю і інш. арганізацыі. У красавіку 1936 г. зліваюцца ў адзіную арганізацыю Комуністычны і Соцыялістычны саюзы моладзі. У ліпені таго-ж года ў Каталоніі зліваюцца чатыры партыі — Каталонскі соцыялістычны саюз, Каталонская федэрацыя соцыялістычнай партыі Іспаніі, Каталонская пролетарская партыя і кампартыя Каталоніі і ствараецца Аб'яднаная соцыялістычная партыя Каталоніі. У сакавіку 1937 г. у радзе правінцый Іспаніі ўсе арганізацыі моладзі — Соцыялістычны саюз, анархісцкая і рэспубліканская арганізацыі зліваюцца і

ствараюць адзіную арганізацыю моладзі, а ў верасні гэтага года ствараецца Нацыянальны альянс моладзі, які аб'яднаў усе юнацкія арганізацыі краіны. У жніўні 1937 г. прымаецца праграма сумесных дзеянняў камуністычнай і соцыялістычнай партыі. У сакавіку 1938 г. устанаўляецца адзінства дзеянняў паміж Усеагульным рабочым саюзам і анарха-сіндыкалісцкай Канфедэрацыяй працы, а ў красавіку гэтая канфедэрацыя і федэрацыя анархістаў Іберыі ўваходзяць у склад народнага фронту.

Такім чынам, іспанскі рабочы клас, перамагаючы цяжкую спадчыну, якая раз'ядноўвала яго сілы ў мінулым, паслядоўна ствараў моцную аснову аб'яднання іспанскага народа ў барацьбе супроць фашысцкіх мяцежнікаў і інтэрвентаў. Цяжкія іспыты вайны і небяспека фашысцкага закабалення Іспаніі паскараюць завяршэнне гэтага працэсу.

Увесь ход барацьбы іспанскага народа неабвержна пацвердзіў правільнасць палітыкі народнага фронту. Іменна стварэнне і ўмацаванне народнага фронту зрабіла магчымым згуртаванне ўсіх жывых сіл іспанскага народа, не гледзячы на існаваўшыя раней глыбокія палітычныя і іншыя адрозненні ў яго радах. Дзякуючы народнаму фронту іспанскі народ змог стварыць сваю народную армію, здольную вытрымаць напор пераважаючых у тэхнічных адносінах армій фашысцкіх інтэрвентаў. Народны фронт барацьбы супроць фашысцкіх мяцежнікаў і інтэрвентаў умацаваў баявую згуртаванасць паміж камуністамі, соцыялістамі, анарха-сіндыкалістамі і беспартыйнымі ў арміі і ў тылу, наперакор неспыняючайся падрыўной рабоце зграі Кабальера, агентаў так званай пятай калоны і трацкісцкіх бандытаў. **Без народнага фронту іспанскі народ даўно быў бы ўнутрана дэзарганізаван, разбіт і закабален фашысцкімі заваявальнікамі.**

Не выпадкова ўсе ўнутраныя і знешнія ворагі Іспанскай рэспублікі прымянялі і прымяняюць розныя намаганні, каб пасеяць і распаліць узаемнае недавер'е і рознь паміж партыямі і арганізацыямі, якія ўваходзяць у народны фронт, каб падарваць давер'е да яго ўрада, каб узарваць самы народны фронт. Але таму к другой гадавіне сваёй барацьбы, больш чым калі-небудзь раней, іспанскі народ пранікнут усведамленнем аб неабходнасці захавання і далейшага ўмацавання народнага фронту—асновы яго адзінства, галоўнай крыніцы яго абароназдольнасці і першай умовы перамогі ў яго нацыянальна-вызваленчай вайне супроць фашысцкіх захватчыкаў. І няма падстаў сумнявацца ў тым, што рабочы клас Іспаніі, увесь іспанскі народ будуць ахоўваць непарушнае адзінства і згуртаванасць народнага фронту як зяніцу ока.

IV

Гераічная барацьба іспанскага народа мае велізарнае міжнароднае значэнне.

Яна затрымлівала і затрымлівае развязванне новай сусветнай вайны. Калі-б германскія і італьянскія фашысты дабіліся ў Іспаніі той быстрай перамогі, якую яны мелі на увазе, то безумоўна гэта ўзмацніла-б у велізарнай ступені нагласць і агрэсіўнасць гэтых зачыншчыкаў у адносінах да іншых народаў. І калі-б, з другога боку, ўрады вайны ў адносінах да іншых народаў. І калі-б, з другога боку, ўрады буржуазна-дэмакратычных краін сапраўды выканалі свае элементар-

ныя міжнародныя абавязкі ў адносінах Іспанскай рэспублікі, хоць-бы толькі зняццем блакады, прадастаўленнем ёй права куплі зброі, то бясспрэчная ў гэтым выпадку перамога іспанскага народа самым дзейным чынам спрыяла-б абузданню фашысцкіх агрэсараў і нанесла-б наймацнейшы ўдар па іх планах распальвання сусветнай вайны.

Не падлягае таксама сумненню, што бліскучы прыклад гераічнай барацьбы іспанскага народа аказаў неадхільны ўплыў на іншыя народы, якім пагражае фашысцкая агрэсія. Гэтыя народы настаражыліся супроць фашысцкай небяспекі, яны не хочуць быць засцігнутымі знянацку наглымі захватчыкамі. Яны не хочуць аддаваць сябе на міласць агрэсараў, а наадварот, рыхтуюцца да абароны сваёй свабоды і незалежнасці. Фашысцкія змовы ў радзе краін былі падаўлены яшчэ ў народку. Змова французскіх кагуляраў была раскрыта ў стадыі яе падрыхтоўкі. Фашысцкі пераварот генерала Седыльо ў Мексіцы быў быстра разгромлен урадам Кардэнаса, які апіраецца на падтрыманне мексіканскага народа.

Уплыў іспанскага прыкладу можна ўбачыць і ў рашымасці кітайскага народа супраціўляцца ўсімі сіламі японскім захватчыкам, і ў га-тоўнасці чэхаславацкага народа рашуча абараняцца супроць пагражаючага яго незалежнасці германскага фашызма.

У саміх краінах фашысцкіх агрэсараў вайна ў Іспаніі выклікае растуцае абурэнне і незадаволенне мас. На іх вачах адбываецца банкруцтва шматразовых запэўненняў фашысцкіх урадаў аб лёгкіх перамогах на іспанскіх фронтах, аб быстрым сканчэнні «экспедыцыі ў Іспанію». З кожным месяцам вайна дае аб сабе ведаць усё больш адчувальна. Яна нясе нястачы мільёнам працоўных Італіі і Германіі. Сотні і тысячы забітых, раненых і скалечаных людзей фашысцкія правіцелі не могуць схваць ад народа. І перад яго вачыма паўстае страшны кашмар мінулай сусветнай імперыялістычнай вайны. Мільёны думаюць, што калі так будзе прадаўжацца, калі даць волю фашызму ў Іспаніі і ў іншых краінах, то заўтра такі-ж лёс быць скалечанымі і забітымі пагражае ім самім.

Весткі, якія прасочваюцца, не гледзячы на ўсе перашкоды фашысцкай дыктатуры, гавораць аб росце антываенных, антыфашысцкіх настрою і выступленняў. Ужо ёсць многа фактаў выступленняў супроць «іспанскай вайны» не толькі сярод працоўных Італіі, але і сярод італьянскіх воіск. Фашысцкае камандаванне ўжо расстрэльвае дзесяткі непаслухмяных, адпраўляе назад у Італію цэлыя эшалоны «ненадзежных» часцей. Калі ўлічыць, што фашысцкія ўлады накіроўваюць на вайну найбольш вымуштрованыя і правяраныя з іх пункту гледжання часці, то ўсе факты выступленняў супроць вайны паказваюць блізкасць больш сур'езных падзей у фашысцкіх краінах. То ў адным, то ў другім месцы Італіі ўспыхваюць стихійныя выступленні мас пры адпраўцы войск у Іспанію або пасля прыбыцця адтуль раненых салдат. Ва многіх гарадах распаўсюджваюцца лістоўкі і лозунгі з пратэстам супроць вайны і нястач, прынесеныя ёю працоўным масам.

Падобныя-ж працэсы адбываюцца і ў Германіі. Тут, як і ў Італіі, антыфашысты, не гледзячы на люты тэрор улад, збіраюць сродкі для іспанскага народа і перапраўляюць іх у Іспанію. Усё часцей і часцей адбываюцца выступленні супроць адпраўкі войск і снаражэння ў Іспанію на германскіх фабрыках і заводах. У цэнтры ваеннай прамысловасці—у Эссене на заводскіх сценах можна бачыць лозунгі: «Рукі

прэч, каты! Іспанскі народ сам будзе кіраваць сваім лёсам». Фашысцкія ўлады сур'езна заклапочаны фактамі псавання смертаносных гармат, накіроўваемых фашысцкім мяцежнікам. У канцэнтрацыйных лагерах Германіі ўжо даўно паявіліся новыя зняволеныя, кінутыя сюды за выступленні супроць вайны ў Іспаніі.

Мацеры, жонкі і дзеці адпраўленых і загінуўшых у Іспаніі салдат накіроўваюць свой гнеў супроць урада. Ва ўмовах данай вайны ніякім фашысцкім уладам не ўдасца накіраваць гэты гнеў супроць «непрыцеля», як гэта было ў часе імперыялістычнай вайны 1914—18 гг., таму што надта выдавочны разбойніцкі характар вайны і напаўнення фашызма на народ, які абараняе сваю свабоду і незалежнасць. І кожны дзень вайны нясе нарастанне гневу і незадаволення народных мас супроць інтэрвенцыі ў Іспаніі і яе носбітаў Гітлера і Мусаліні.

Нападзенне блока фашысцкіх агрэсараў на Іспанію і рашучы адпор, аказаны ім іспанскім народам, надзвычай узмацнілі ў іншых краінах волю народных мас да супраціўлення фашысцкай агрэсіі і выклікалі вялікі ўздых антыфашысцкага руху ва ўсім свеце. Барацьба іспанскага народа і кампанія міжнароднай салідарнасці, паказваючы навоchna настойлівую неабходнасць адзінства дзеянняў міжнароднага пролетарыята, з'яўляецца адным з магутных фактараў, паскараючых працэс ліквідацыі расколу ў радах рабочага руху. Усё больш трацяць глебу пад нагамі праціўнікі адзінства рабочага класа і ўсё больш расце ў радах соцыялістычных партый і профсаюзаў лік староннікаў адзінства і барацьбітоў за ўстанаўленне адзінства міжнароднага пролетарыята ў барацьбе супроць фашызма і вайны.

З іспанскіх падзей працоўныя ўсіх краін атрымаюць многа каштоўных урокаў, і перш за ўсё той, аб якім няспынна напамінаюць камуністы. Барацьбу супроць фашызма нельга адкладваць, фашысцкую небяспеку нельга недаацэньваць. Фашызму трэба своечасова проціпаставіць сілы аб'яднанага рабочага класа і згуртаваных у антыфашысцкім народным фронце найшырэйшых мас. Марудзіць у гэтай справе, прагледзець небяспеку фашысцкага наступлення і фашысцкіх змоў—гэта значыць аблегчыць зладзейскую справу фашызма і выклікаць гэтым вялікія афяры працоўных мас.

Компартия Іспаніі задоўга да мяцяжу папярэджвала аб рыхтаванні выступлення, указвала на падрыўную дзейнасць фашыстаў, накіраваную супроць іспанскага народа, на ніці, якія цягнуліся ад змоўшчыкаў унутры краіны да іх германскіх і італьянскіх інспіратараў. Яна заклікала да таго, каб скінуць рэакцыйных генералаў, узброіць народ і падпрыняць іншыя дзейсныя меры абароны рэспублікі.

Хіба цяпер хто-небудзь можа аспрэчваць, што калі-б гавары падрыхтоўваемага фашысцкага перавароту былі своечасова абясшкоджаны, гэта выратавала-б жыццё сотням і тысячам людзей. Планы фашысцкіх агрэсараў былі-б сарваны. Іспанія не была-б падвергнута цяперашняму разарэнню і цяжкім іспытам.

Таму зараз, калі камуністычная партыя Францыі заклікае народ да пільнасці, выкрывае кагуляраў і іншых фашысцкіх змоўшчыкаў, калі камуністы Чэхаславакіі выкрываюць падкопы гітлераўскіх агентаў, калі камуністы ў Англіі ўказваюць на згубную палітыку Чэмберлена, то перад вачыма працоўных павінен устаць прыклад Іспаніі. Гэты прыклад павінен прымусіць прыслухацца да голасу камуністаў і яшчэ мацней мабілізаваць народныя масы на барацьбу ў іх краінах.

V

У сваёй гераічнай барацьбе іспанскі народ сустрэў падтрыманне рабочага класа і антыфашыстаў усяго свету.

Народы вялікай краіны сацыялізма—Савецкага Саюза стаяць рашуча на старане іспанскага народа. Савецкі Саюз усёй сваёй мірнай палітыкай і сваімі выступленнямі ў міжнародных арганізацыях настойліва дабіваецца спынення фашысцкай інтэрвенцыі ў Іспаніі і паказвае прыклад дзейснай барацьбы для абуджання фашысцкіх агрэсараў і захавання ўсеагульнага міру.

Міжнародная салідарнасць знайшла сваё выражэнне ў самых рознастайных формах. Пасылка харчовых прадуктаў і санітарных сродкаў, эвакуацыя і брацкі прыём іспанскіх дзяцей, дэманстратыўныя выступленні ў абарону Іспанскай рэспублікі і пратэсты супроць зруйнавання мірных гарадоў Іспаніі, патрабаванні адклікання інтэрвенцыйных войск і т. д.

У самыя рашаючыя дні, калі навісла смяртэльная небяспека над сталіцай Іспаніі, пад сценамі Мадрыда змагаліся разам з іспанскімі байцамі інтэрнацыянальныя брыгады, якія складаліся з лепшых сыноў міжнароднага пролетарыята. Яны адыгралі значную ролю ў адбіцці фашысцкіх полчышчаў.

Аднак рабочы клас і антыфашысты буржуазных краін не змаглі яшчэ забяспечыць самага неабходнага іспанскаму народу—права свабодна купляць неабходныя сродкі абароны, не дабіліся зняцця блакады рэспубліканскай Іспаніі, яны не здолелі перамагчы згубную палітыку неўмяшання, не дабіліся спынення прамога і ўскоснага падтрымання фашысцкіх інтэрвентаў з боку рашаючых заходнееўрапейскіх дзяржаў.

Цяпер, к канцу другога года вайны ў Іспаніі, трэба канстатаваць, што рабочы клас капіталістычных краін не выканаў яшчэ да канца свайго доўгу перад іспанскім народам, які абараняе дэмакратыю і мір усіх краін ад фашысцкай агрэсіі. Трэба прама сказаць, што іспанскі народ за гэтыя два гады зрабіў больш для абароны справы ўсеагульнага міру і прагрэсу, чым зрабілі да гэтага часу працоўныя капіталістычных краін для падтрымання іспанскага народа.

У дзень другой гадавіны гераічнай барацьбы ў Іспаніі доўг усякай рабочай арганізацыі, усякага дзеяча рабочага руху, усякага чэснага антыфашысцкага палітыка разгледзець тыя прычыны, якія перашкаджаюць аказаць дастатковую дзеісную дапамогу рэспубліканскай Іспаніі і перашкаджаюць рабочаму класу выканаць свой доўг да канца перад іспанскім народам.

Соцыялістычныя партыі прынялі нямала добрых рэзалюцый аб дапамозе іспанскаму народу, але далека не зрабілі таго, што неабходна для іх ажыццяўлення. Мала таго, яны сістэматычна дапускаюць, што іх дзеячы, якія ўваходзяць у якасці міністраў ва ўрады раду краін, вядуць зусім процілеглую палітыку.

Гэтая палітыка афіцыйных прадстаўнікоў Другога Інтэрнацыянала прывяла да такога варгана адзнакі факту, што буржуазны англійскі дзеяч Лоид-Джордж у часе нядаўняга наведання Парыжа угаварваў лідэраў соцыялістычнай партыі Францыі і Другога Інтэрнацыянала ў неабходнасці падтрымання рэспубліканскай Іспаніі. Ён «растлумачваў» соцыялістычным лідэрам, што захват Іспаніі Германіяй і Італіяй паслужыць ім адпраўным пунктам для вяснага нападения

на Францыю і распальвання сусветнай вайны, што германскія войскі, захаціўшы іспанскія правінцыі, якія мяжуюць з Францыяй, пачынаюць будаваць умацаванні і падрыхтоўваць базы на Пірэнеях для нападения на Францыю, што ў Гібралтары германскае камандаванне мае ўжо сур'ёзныя пазіцыі, што на ўсім Міжземным моры флоты Германіі і Італіі лічаць сябе ў значнай меры поўнапраўнымі гаспадарамі.

Як вядома, Комуністычны Інтэрнацыянал многа разоў звяртаўся непасрэдна і праз сваіх прадстаўнікоў—таварышоў Торэза і Кашэна да Другога Інтэрнацыянала для арганізацыі сумесных дзеянняў супроць фашысцкай інтэрвенцыі і ў абарону іспанскага народа. Аб'яднанае выступленне партый і профсаюзных арганізацый міжнароднага пролетарыята стварыла-б такі магутны грамадскі рух ва ўсіх краінах, які ў найкарацейшы тэрмін змяніў-бы ўсю міжнародную абстаноўку, загарадзіў-бы дарогу наступленню фашысцкіх агрэсараў і аблегчыў-бы напэўна вызваленне і іспанскага, і кітайскага народаў ад фашысцкіх захватчыкаў. Такі рух прывеў-бы не да вялікай вайны, якой Гітлер і Мусаліні палохаюць банкіраў і гандляроў Англіі і Францыі, а наадварот, быў-бы вярнейшым сродкам абуздання распаясаваных фашысцкіх агрэсараў і лепшай гарантыяй захавання ўсеагульнага міру.

Але кожны раз, калі Комуністычны Інтэрнацыянал звяртаўся з прапановай аб сумесных дзеяннях да Другога Інтэрнацыянала і Міжнароднага аб'яднання профсаюзаў, прадстаўнікі апошніх збіраліся на нарады, прымалі дэкларацыі салідарнасці з іспанскім народам, вымагвалі славесныя заклінанні супроць блакады рэспубліканскай Іспаніі, але ўпарта адмаўляліся, пад уплывам рэакцыйных лідэраў лейбарысцкай партыі і трэд-юніёнаў Англіі і іх прыспешнікаў у іншых краінах, паісці на арганізацыю тых адзіных дзеянняў міжнароднага пролетарыята, якія адны толькі могуць даць неабходныя станоўчыя вынікі.

Між тым прайшоўшыя два гады вайны ў Іспаніі далі дастаткова доказаў таго, што не славеснымі заклінаннямі супроць блакады рэспубліканскай Іспаніі, не напярэвымі пратэстамі супроць фашысцкіх агрэсараў, не ўгаварваннем прафашысцкіх палітыкаў Англіі і Францыі можна аказаць сапраўдную дапамогу іспанскаму народу. Для гэтага неабходны канкрэтныя дзеянні грамадскіх сіл і асабліва адзінае выступленне міжнароднага пролетарыята. Хто хоча сапраўды спынення зруйнавання мірных гарадоў Іспаніі, забойства жанчын і дзяцей, выгнання фашысцкіх насільнікаў і стварэння моцнага бар'ера развязванню новай сусветнай імперыялістычнай вайны, той павінен дзейнічаць. Арганізацыі і формы гэтых дзеянняў не цяжка знайсці, іх падказвае само жыццё, вопыт самога рабочага руху.

* * *

Іспанскі народ к канцу другога года вайны напружвае ўсе свае сілы, мабілізуе ўсе сродкі і рэсурсы краіны для адпору фашысцкім захватчыкам. Ён гераічна пераносіць нечуваныя нястачы і афіяры, перамагае велізарнейшыя цяжкасці, адбіваючы атакі ўзброеных усімі навішымі сродкамі знішчэння фашысцкіх варвараў. У ходзе гэтай барацьбы іспанскаму пролетарыяту і антыфашысцкім байцам прыходзіцца даваць адпор малаверам і хістаючымся, сакрушаць трацкісцкіх і іншых фашысцкіх агентаў. Байцы гераічнай арміі Іспаніі, змагаючыся пад сценамі Мадрыда, на фронце Леванта, у Пірэней-

скіх гарах і на ўзбярэжжы, змагаюцца супроць заклятых ворагаў усяго працоўнага чалавецтва. Кроў, пралітая імі і іх братамі, узнімае іншыя народы на барацьбу супроць фашызма. Іх гераічная барацьба нараджае новых герояў у самых далёкіх канцах зямнога шара. І на палях вялікага Кітая і далёкай Мексікі, і ў самым стане іх смяртэльнага ворага, у фашысцкіх краінах.

Справа цяпер за міжнародным пролетарыятам.

Трэба ўсё зрабіць для забяспечання перамогі іспанскага народа, бо, як указваў у сваёй тэлеграме вялікі правадыр працоўных таварыш Сталін генеральнаму сакратару компартыі Іспаніі тав. Хосе Дыясу,

«вызваленне Іспаніі ад гнёту фашысцкіх рэакцыянераў не ёсць прыватная справа іспанцаў, а—агульная справа ўсяго перадавога і прагрэсіўнага чалавецтва».

Ажыццявіць гэтую агульную справу перадавога і прагрэсіўнага чалавецтва — гэта значыць у цяперашняй міжнароднай сітуацыі не толькі дапамагчы іспанскаму народу, але і загарадзіць дарогу міжнароднаму наступленню варварскага фашызма, захаваць усеагульны мір.

«Правда».

Энгельс і Ленін аб Польшчы

Мінула 87 год з таго дня, калі Энгельсам было напісана пісьмо да Маркса, вытрымкі з якога мы сёння друкуем. Але значэнне гэтага дакумента на сёнешні дзень не толькі не страчана, а наадварот, яго актуальнасць у нашы дні надзвычай узрасла.

Бліскучая, вельмі дакладная характарыстыка Польшчы, даная ў сярэдзіне мінулага века адным з тварцоў навуковага камунізма, як нельга лепш пацвярджаецца ўсёй пасляваеннай палітыкай «Жэчы Паспалітай».

Вось гэтая характарыстыка:

«... Чым больш я размышляю аб гісторыі, тым ясней мне становіцца, што палякі—*une nation fontue**), якая патрэбна, як сродак, толькі да таго моманту, пакуль сама Расія не будзе ўцягнута ў аграрную рэвалюцыю. З гэтага моманту існаванне Польшчы не мае абсалютна ніякага *raison d'être***). Палякі ніколі не рабілі ў гісторыі нічога іншага, акрамя храбрых задзірлівых глупстваў. Нельга ўказаць ні аднаго моманту, калі Польшча, нават у параўнанні з Расіяй, адыгрывала-б прагрэсіўную ролю або наогул зрабіла што-небудзь, маючае гістарычнае значэнне. Наадварот, Расія сапраўды адыгрывае прагрэсіўную ролю ў адносінах да Ўсхода. Не гледзячы на ўсю сваю агіднасць і славянскі бруд, панаванне Расіі адыгрывае цывілізуючую ролю для Чорнага і Каспійскага мораў і Цэнтральнай Азіі, для башкіраў і татар; і Расія ўспрыняла значна больш элементаў асветы і асабліва элементаў прамысловасці, чым уся, па самой прыродзе сваёй панска-лянівая, Польшча... Палякі ніколі не ўмелі асіміляваць чуждыя элементы. Немцы ў гарадах ёсць і астаюцца немцамі. Маж тым кожны рускі немец у другім пакаленні з'яўляецца жывым прыкладам таго, як Расія умее русіфікаваць немцаў і яўрэяў. У яўрэяў нават вырастаюць там славянскія школы.

Яркія прыклады «бясмерця» Польшчы даюць напалеонаўскія войны 1807 і 1812 г. Бясмертным з'яўляецца ў палякаў толькі іх беспрадметная задзірлівасць. Чверць Польшчы гаворыць па-літоўску, чверць па-руску, невялікая частка на-поўрускай мове, і ўласна польская частка на добрую трэць германізавана.

На шчасце, мы ў «Новай рэінскай газеце» не ўзялі на сябе ў адносінах да палякаў ніякіх пэўных абавязацельстваў, акрамя немінучага абавязацельства аднаўлення ў адпаведных граніцах, і то пад ўмовай аграрнай рэвалюцыі. Але я ўпэўнен, што гэтая

*) Разлажыўшаяся нацыя.
Сэнс.

рэволюцыя ажыццёвіцца ў поўным выглядзе хутчэй у Расіі, чым у Польшчы, як з прычыны нацыянальнага характару Расіі, так і з прычыны большага развіцця ў ёй буржуазных элементаў. Што такое Варшава і Кракаў у параўнанні з Пецярбургам, Масквой, Одэсай і т. д. і т. д.?

... Я, аднак, пераконан, што пры бліжэйшай рэволюцыі ўсё польскае паўстанне абмяжуецца пазнанскімі і галіцыйскімі дваранамі разам з некаторай колькасцю бегляцоў з Царства Польскага, таму што Царства Польскае да крайнасці знясілена, і прэ-тэнзіі гэтых рыцараў, калі яны не будуць падтрыманы французамі, італьянцамі, скандынаўцамі і т. д., і т. д. і ўзмоцнены чэхаславацкімі паўстаннямі, пацярпяць крушэнне з прычыны жалкага характару іх прадпрыемства. Нацыя, якая можа выставіць максімум 20 000—30 000 чалавек, не можа мець голасу. А Польшча, напэўна, не выставіць многім больш...»^{*)}.

Уся гісторыя Польшчы з 1919 года—з моманту яе апошняга ўзнаўлення як самастойнай дзяржавы складаецца з не асабліва «храбрых», але заўсёды задзірлівых авантур. Найбольш бясслаўнай авантурай Польшчы з'явілася распачатая ёю ў пачатку 1920 года вайна супроць Савецкай Расіі.

Распачалі польскія ланы гэтую вайну па ўказцы іх татачасных гаспадароў—англа-французскіх банкіраў і капіталістаў, якія к таму часу страцілі ўпэўненасць у мэтазгоднасць субсідыраваць атрэп'е дзенікінска-калчакоўскіх армій, разгромленых Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміяй.

Савецкая Краіна прапанавала Польшчы мір. Гэтыя прапановы савецкага ўрада выніклі не са слабасці маладой Краіны Саветаў, якая здолела к таму часу разграміць два паходы Антанты і была гатова да разгрому чарговага паходу.

Прапанова Польшчы міру з нашага боку ў той перыяд была адным з найярчэйшых прыкладаў нашай нязменнай, сапраўды мірнай палітыкі, якая мае сваім вытокам шчырае імкненне нашай бацькаўшчыны да міру з усімі народамі.

Вось што гаварыў таварыш Ленін па гэтым поведзе на I Усерасійскім з'ездзе працоўных казакаў і сакавіка 1920 года:

«... мы гаворым таварышам у Польшчы, што мы яе свабоду беражам, як свабоду ўсякага іншага народа, што рускія рабочыя і сялянныя, які адчуў гнет царызма, добра ведае, чым быў гэты гнет. Мы ведаем, што велізарнейшым злачынствам было тое, што Польшча была раздзелена паміж нямецкім, аўстрыйскім і рускім капіталам, што гэты раздзел асудзіў польскі народ на доўгія годы прыгнечання, калі карыстанне роднай мовай лічылася злачынствам, калі ўвесь польскі народ выходзіў на адной мыслі—вызваліцца ад гэтага патройнага гнету. Таму, мы разумеем тую нянавісць, якой прасякнута душа паляка, і мы ім гаворым, што ніколі тую граніцу, на якой стаяць цяпер нашы войскі,—а яны стаяць значна далей, чым жыве польскае насельніцтва,—мы не прыродзім. Мы прапануем на гэтай аснове мір, таму што мы ведаем, што гэта будзе велізарнае набыццё для

^{*)} З пісьма Энгельса Марксу, Манчэстэр, 23 мая 1851 г. К. Маркс і Фр. Энгельс. Творы, т. XXI, стар. 210—212, год выд. 1932.

Польшчы. Мы не хочам вайны з-за тэрытарыяльнай граніцы, таму што мы хочам вытравіць тое праклятае мінулае, калі ўсякі вялікарос лічыўся прыгнятальнікам.

Але калі Польшча адказвае на нашу мірную прапанову маўчаннем, калі яна прадаўжае даваць свабоду французскаму імперыялізму, які нацкоўвае яе на вайну супроць Расіі, калі ў Польшчу кожны дзень прыбываюць новыя паязды з ваенным снаражэннем, калі яны нам пагражаюць, што пойдучь вайной на Расію, то мы гаворым: *папрабуіце! *)* вы атрымаеце такі ўрок, што не забудзеце яго ніколі ***) .*

Сакрушальны ўдар, нанесены Чырвонай Арміяй фанабэрлівым панам на некаторы прамежак часу збіў ганарлівасць і адбіў ахвоту ў пілсудчыкаў совацца ў савецкі агарод, але Польшча і на сёння, як у 1919—20 гг. знаходзіцца на службе ў найбольш агрэсіўных, цяпер ужо фашысцкіх краінах, у прыватнасці ў Германіі і Японіі і будзе ім скарыстана як забяспечаны плацдарм для нападу на Краіну Саветаў. І на сёнешні дзень роля панскай Польшчы зводзіцца да «задзірлівых выхадак» і гэтую задзірлівасць цалкам скарыстаюць германа-японскія фашысты. Фашысцкая палітыка пілсудчыны згубна для польскага народа. Польшча цяпер знаходзіцца ў палітычным і эканамічным тупіку.

І іменна сёння вельмі дарэчы ўспомніць геніяльную характарыстыку Польшчы, даную Энгельсам, і мудрыя словы таварыша Леніна, сказаныя ім яшчэ ў 1920 годзе.

*) Падкрэслена намі.—Рэд.

**) В. І. Ленін. 36. Твораў 5859.

Н. Брасоўскі

Становішча працоўных у фашысцкай Польшчы

Гаспадарчае становішча Польшчы становіцца ўсё больш напружаным. Сімптомы новага эканамічнага крызіса ўжо ў наяўнасці, і алтымістычная ацэнка польскай прэсай вынікаў 1937 года ўсё часцей змяняецца самымі змрочнымі перспектывамі на 1938 год.

Крызіс, што набліжаецца, немінуха нясе з сабою новыя цяжкасці для працоўных мас фашысцкай Польшчы, якія стогнуць пад ярмом рэжыма голаду, галечы, самавольства і бяспраўя. У артыкуле «Дзе-ж палепшанне?» газета «Зялёны штандар» ад 12 чэрвеня піша, што сур'езныя падзеі, як у галіне знешняй, так і ўнутранай палітыкі адцягнулі ў значнай ступені ўвагу польскай грамадскасці ад гаспадарчых пытанняў, асабліва ад эканамічнага становішча вёскі. У сяго-таго склалася ілжывае перакананне ў тым, што «наступіла палепшанне». Тым часам, гэта «палепшанне» выразілася выключна ў некатсрым ажыўленні ваеннай прамысловасці.

Інакш абстаіць справа ў вёсцы, якая ад палепшання кан'юнктуры або нічога не атрымала, або атрымала вельмі нямнога.

Галеча польскай вёскі дасягнула той мяжы, калі, як выразіўся адзін селянін, «жыццё перастае быць жыццём, а робіцца пакутлівым гібеннем». Сельскае насельніцтва Польшчы складае, згодна перапісу 1931 г., 64,4 проц. або 21,2 млн. чалавек. Ва ўсходніх ваяводствах гэты процант значна вышэй, складаючы, у прыватнасці, у Новагрудскім ваяводстве 88,1 проц. насельніцтва. У гэтых адносінах Польшча займае 19 месца з 24 еўрапейскіх дзяржаў. Аднак, у той час, як краіны, якія маюць яшчэ большы процант сельскага насельніцтва (напрыклад, Латвія), вымушаны штогод запрашаць сезонных сельскагаспадарчых рабочых з суседніх краін, у прыватнасці з Польшчы, колькасць вольных рабочых рук у польскай вёсцы, асуджаных на хранічную галечу і голад, складае 8—9 мільёнаў (больш трэці ўсяго сельскага насельніцтва краіны). Прычым гэтая лічба павялічваецца штогод амаль на 300 тысяч чалавек. Гэтая армія так званага «лішкавага» насельніцтва вескі вялікім цяжарам кладзецца на ўсю польскую народную гаспадарку. «Перанасяленне вескі, піша газета «Палонія»,—асабліва на ўсходзе і поўні Польшчы, набывае проста пагражаючыя памеры. Хранічны рост гарадскога беспрацоўя не дае прамысловасці магчымасць увабраць у сябе хоць-бы нязначную частку гэтай велізарнай арміі. Тым менш магчымасцей для паглынання гэтай рабочай сілы ў сельскай гаспадарцы, дзе колькасць толькі адных батракоў (з сем'ямі) складае 2,7 млн. чалавек. Тым больш, што размяшчэнне сельскага насельніцтва такое, што ў тых раёнах, дзе культура сельскай гаспадаркі адноста высокая (заходныя

ваяводствах) колькасць гэтага насельніцтва невялікая (15—25 проц.), у той час як яна дасягае 80 проц. іменна за ўсходніх і паўднёвых ваяводствах з амаль першабытнай сельскагаспадарчай культурай.

З агульнай колькасці гаспадарак да 50 га (каля 3,2 млн. гаспадарак), гаспадаркі з плошчай да 5 га складаюць амаль 23 (1.954,5 тыс.), з іх «карлікавых» гаспадарак (да 2 га) 794,2 тыс. або каля 25 проц. усіх гаспадарак. Працэнт карлікавых гаспадарак значна вышэй у паўднёвых ваяводствах Польшчы (Заходняя Украіна), дзе ён даходзіць да 46,7 проц. агульнай колькасці гаспадарак і дзе, як піша газета «Палонія» ад 5 чэрвеня, «амаль палова сельскага насельніцтва памірае з голаду». У гэтых-жа раёнах працэнт малазямельных гаспадарак (да 5 га) складае 82,3 проц.

У той-жа час агромная колькасць зямлі канцэнтравана ў руках зямельнай арыстакратыі. У памешчыцкіх маёнтках пануе поўнае самавольства. Сотні сялян некалькіх вёсак Ілжэцкага павета, якія звярнуліся з пісьмовай скаргаю ў міністэрства юстыцыі, пішуць (газета «Работнік» ад 15 мая):

«... Для атручвання сялянскай жывелы лясная варта раскладвала на рубяжы лясоў (памешчыцкіх) атручаны стрыхнінам хлеб. Беднае насельніцтва, якое знаходзіла ў лесе і на палях зайцаў, кролікаў і кавалкі казінага мяса, не ведаючы, што яны атручаны, спажывала іх, вынікам чаго былі выпадкі атручвання цэлых сем'яў.

... Абнаглелыя ляснічыя страляюць не толькі ў жывёлу, але і ў людзей і нават у дзяцей... Збіваючы і топчучы конскімі капытамі сялян, яны выконваюць свае абавязкі так заўзята, што ёсць некалькі выпадкаў калецтва, нават смерці. Калі Перажынскі (кіраўнік лясамі) сустракае ў лесе людзей, якія не знімаюць перад ім шапку, ён збівае іх нагайкамі са словамі «ты, сукін сын, не бачыш, што пан едзе?», душыць іх канём».

Засуха 1937 г. і позняя вясна 1938 г. вельмі цяжка адбіліся на становішчы сельскай гаспадаркі Польшчы. Сяляне прыступілі да масавага распродажу жывелы. Урад быў вымусіны не толькі спыніць вываз хлеба за граніцу, але і дазволіць увосень 1937 г. імпорт зярна. Здань голаду навісла над згалелай польскай вёскай. Польскі селянін які ў большасці выпадкаў не бачыў хлеба ўжо з каляд, аб чым сведчаць шматлікія пісьмы сялян, з нецярплівацю чакаў азімых збораў. Гэта вітаць хоць-бы з заметкі газеты «Курер варшаўскі» аб тым, што

«... у мястэчку Турка на р. Стрый стварыўся камітэт дапамогі галадаючаму насельніцтву Турчанскага і часткі Лескага паветаў. Вельмі неабходны 40 вагонаў аўсу і 200 вагонаў бульбы. З-за адсутнасці кармоў пала каля 2.000 галоў жывелы».

Згодна даным саюза сельскагаспадарчых палат, колькасць хлеба на галаву насельніцтва скарачаецца з года ў год і складала ў 1930 г. 250 кг., у 1936 г.—210 кг., у 1938 г.—180 кг. Тым часам, урад, жадаючы выраўняць рэзка пасіжны баланс знешняга гандлю, выкліканы павелічэннем ўвозу сыравіны для патрэб ваеннай прамысловасці, адмянуў у красавіку 1938 г. забарону вывазу зярна за граніцу. Мала таго, гандляры хлебам зноў узнялі пытанне аб увядзенні экспартных прэмій на хлеб (4—5 злотых на 100 кг.). Каментыруючы

гэта мерапрыемства, газета «Зялены штандар» піша, што ўрад, відавочна, рашыў улічыць характэрную для польскай вёскі «сціскаемасць страўнікаў» як у людзей, так і ў жывёлы.

«Селянін прадае не столькі, колькі можа, а колькі павінен для ўплаты падаткаў, процантаў і т. д. Рэштку ён прызначае для дома і жывёлы. Калі яму застаецца мала, ён сцягвае пояс, адмаўляе сабе і дзецям нават у чорным хлебе, а жывёле пакідае акурат столькі, каб яна дажыла да веснавой травы... Не гледзячы на тое, што мінулы год быў з прычыны засухі бядотай для сельскай гаспадаркі, не гледзячы на тое, што збор хлеба і траў быў па краіннай меры на 10 проц. ніжэй, чым у 1936 г., не гледзячы на гэта, аказваецца, што мы мелі «лішак». Зразумела, гэта «галодны лішак», бо вядома, што ва многіх раёнах сяляне не толькі не даяджаюць, але па-сапраўднаму галадаюць. І каб збавіцца ад гэтага «лішку» (галоднага) ўрад знімае з 1 красавіка забарону вывазу збожжа з Польшчы за граніцу».

З другога боку, прадаўжае ўтрымлівання растрываных паміж прамысловымі і сельскагаспадарчымі цэнамі. Паводле ланых красавіцкага нумара журналу «Статыстычныя ведамасці», падзенне гэтых цэн у адносінах да 1928 г. склала к сучаснаму моманту:

Прадукты сельскай гаспадаркі		Прадукты прамысловасці	
Хлеб	52 проц.	Цукар	} 29 проц.
Кораньплоды	61,5 .	Спірт	
Бітая жывёла	60 .	Піва	
Малочныя прадукты	19 .	Штучнае ўгнаенне	30,5 проц.
		Жалеза	20 .
		Мыла	29 .
		Соль	8 .
		Табак	3 .

Гэта выклікае рэзкае скарачэнне пакупной здольнасці польскай вёскі. Селянін корміць сябе і сваю сям'ю пераважна бульбай. Спажыванне тлушчаў, мяса і цукру мізэрна. Ва ўсходніх ваяводствах спажыванне цукру упала у 1937 г. на 93 проц. (к 1929 г.), солі — на 87 проц. «Харчаванне» польскага селяніна лепш за ўсё ілюструе адно з сялянскіх пісем (Пазнанскае ваяводства), апублікаваных у зборніку «Запіскі сялян»:

«Малочных прадуктаў мы спажываем вельмі мала. На працягу года амаль усё малако здаецца на ферму. Дзевяць месяцаў у годзе ў доме не выдаць ні кавалачка масла, ні тварагу, ні цальнага малака. Цукру купляецца на ўсю сям'ю 30 фунтаў за год. Круглы год на сьнеданне і вячэру гатуецца толькі пахлёбка, якая складаецца на $\frac{4}{5}$ з вады, на $\frac{1}{5}$ са знятага малака і з некалькіх жмень ячмю. Ядуць яе з варанай бульбай. Хлеб ядзім сухі. Мы адчуваем, што галадаем, але зрабіць нічога нельга».

Хранічае недаяданне згалелай польскай вёскі ўваходзіць у сістэму. На гэтай глебе развіваецца эпідэмія тыфу, растуць захворванні туберкулёзам.

Асабліва цяжка становішча вясковай дзетвары. Хранічнае неда-
яданне і вечная галеча з'яўляюцца яе нязменным лёсам. Абследаванне
дзяцей 2 класа адной са школ Лукаўскага павета выявіла, што з
57 дзяцей, якія былі абследваны, 30 заявіла, што хлеб будуць есці
толькі з новага ўраджаю.

«З гэтых дзяцей 12 чалавек прышлі ў школу без сьнедання,
не ўзяўшы з сабою нічога паесці, у тым ліку 5 дзяцей прышлі
ў школу за 4 кіламетры, нічога не еўшы. У вачах змарнелых,
бяскроўных і дрэнна апранутых дзяцей была відаць здань го-
ладу» («Зялёны штандар» ад 27 лютага).

Гэта выклікае агромны рост захворванняў сярод дзяцей. Гру-
павое абследаванне каля 19 тысяч дзяцей школьнага ўзросту выявіла
наагулам толькі 30 проц. здаровых дзяцей. Астатнія дзеці хворыя
рахітам, анеміяй і інш. Асноўнай прычынай гэтых захворванняў
з'яўляецца недастатковае харчаванне як у калёкасных, так і ў якас-
ных адносінах. У той жа час школы зусім пазбаўлены ўрачэбнай
апекі. На 5 мільёнаў дзяцей школьнага ўзросту прыпадае ўсяго
259 школьных урачоў. Газета «Ілюстраваны кур'ер цо ізенны» ад
3 сакавіка змяшчае трывожнае пісьмо з Конінскага павета Лодзін-
скага ваяводства. Аўтар пісьма расказвае, што бязмежная галеча
вёскі вядзе да фізічнага, разумовага і маральнага выраджэння. У вы-
ніку росту спажывання дэнатурата павялічваецца захворванне.
«Дэнатурат, трахома і венерычныя хваробы—вось біч польскай
вёскі», піша аўтар пісьма. У адной з гмін, якая налічвае разам з
дзецьмі каля 5 тысяч жыхароў, спажыванне нечышчанага дэнату-
рата дасягае 1.600 літраў у месяц. Захворванні трахомай набылі ма-
савы характар.

«Трахома распаўсюджваецца ў вёсках з жахлівай хуткасцю.
Але-ж урач кожны тыдзень заглядае ў школу! Іменна загляда-
вае, а не лечыць. Але калі і лечыць, то ніколі не вылечыць:
няма для гэтага часу. З-за адсутнасці гігіены часта сам урач
становіцца разношвальнікам трахомы ці іншых хвароб».

Газета «Зялёны штандар» прыводзіць рад лічбаў, якія характа-
рызуюць катастрофічнае становішча польскай школы. З кожных
100 дзяцей школьнага ўзросту 11 не знаходзяць месца ў школе.
З 1928 па 1936 г. колькасць дзяцей школьнага ўзросту вырасла
з 3,6 млн. да 5,1 млн., у той час як бюджэт міністэрства асветы ска-
раўся за гэты час на 120 млн. злотых. Прыкладам агромнага росту
непісьменнасці з'яўляецца факт, калі прызыўная камісія ў Кутно
выявіла сярод рэкрутаў 27 проц. непісьменных.

«Да галодных умоў сялянскага жыцця далучаецца голад
ведаў»,—заключае газета.

Агульная колькасць сялянскіх дзяцей, якія навучаюцца ў школах,
скарацілася ў параўнанні з даваенным часам у тры разы. Сялянская
моладзь у сярэдніх навучальных установах складае 0,5 проц. Аднак
і гэты процант безупынна скарачаецца. Газета «Дзёнік людовы»
піша ў сувязі з гэтым:

«За перыяд навучання ў агульнаадукацыйнай і сярэдняй
школе пастаянна адбываецца працэс адсёву бліжэйшых эле-
ментаў. Дзеці рабочых і сялян, па меры пераходу з класа ў

клас, складаюць усё меншы процант навучаючыхся... Гэтыя дзеці, а іх ужо сотні тысяч, асуджаны на непісьменнасць».

Такія ўмовы жыцця поўгалодных сялянскіх дзяцей, якія не ведаюць смаку цукру і мараць часам аб пасоленым кавалку чорнага хлеба, як аб лепшым ласунку.

* * *

Польская прамысловасць уступае ў новы крызіс, яшчэ далека не дасягнуўшы дакрызіснага ўзроўню 1928 г. Індэкс прамысловай прадукцыі склаў у 1937 г. толькі 85 (1928—100), а па тэкстыльнай прамысловасці — 80. Красавік 1938 г. дае агуднае зніжэнне прамысловай вытворчасці, асабліва вытворчасці сродкаў спажывання, што сведчыць аб далейшым скарачэнні пакупной здольнасці насельніцтва. Адначасова павышаецца індэкс цэн.

Польскі фашызм вядзе сістэматычнае наступленне на ўзровень жыцця рабочага класа. Адказваючы на пытанне аб матэрыяльным становішчы працоўных, дэпутат сейма Крукоўскі заявіў:

«Я не адмаляю, што становішча маладзельнага селяніна, які выдаткоўвае штодзень 11 грошаў на свае харчаванне, трагічна. Але і становішча нізкааплачываемага рабочага і служачага таксама незаўздросна. Пастаянная пагоня за грошам, гібенне па некалькі чалавек у пакоі, пагроза беспрацоўя, пастаянная нястача ў адзенні, паліве, кнізе для дзяцей—гэта пастаянны штодзённы клопат чалавека працы».

У студзені 1938 г. індэкс зарплат у прамысловасці склаў толькі 66 (1928—100). Тыднёвы заробтак рабочага ў Варшаве не перавышае 25—30 злотых. Аднак ён значна ніжэй у правінцыі. На гузікавай фабрыцы пад Варшавай дзяўчыны-работніцы атрымліваюць 5—6 злотых у тыдзень. 43 проц. рабочых зарабляюць менш 20 злотых у тыдзень. Як правіла, зарплата жанчын і моладзі значна ніжэй, чым мужчын. У прыватнасці, зарплата работніцы вугальнай прамысловасці складае толькі 44 проц. заробтку мужчыны, а моладзі—21 проц.

Эксплаатацыя дасягае страшэнных памераў. Працягласць рабочага дня даходзіць у паасобных невялікіх прадпрыемствах да 16—18 гадзін. У выніку забастоўкі 1937 г. профсаюзу будаўнічых рабочых удалося дабіцца некаторага павышэння стаяк заробтнай платы. Гэтыя стаякі склалі: ад 80 грошаў да 1 зл. 10 грошаў за гадзіну для муляроў, 70—90 грошаў для плотнікаў, 40 грошаў для падручных і т. д. Тым часам, нават гэтыя стаякі далёка не захоўваюцца на практыцы ў прыватнасці на будаўнічых работах у цэнтральнай прамысловай акрузе.

Асабліва цяжкае становішча сезонных рабочых. Найвышэйшы сярэдні заробтак падзеннага сельскагаспадарчага рабочага (у веснавым сезоне) складае ў цэнтральных вядодствах 1 зл. 80 гр., у паўднёвых 1,3 зл., ва ўсходніх 1,5 зл. Вось апісанне невялікага мястэчка на р. Буг, недалёка ад Варшавы, у абрысоўцы настаўніка мясцовай школы (газета «Палонія» ад 8 чэрвеня):

«Насельніцтва наша надзіва вялае, бо ў выніку галечы ўсе апусцілі рукі і чакаюць дапамогі звонку. За 20 год тут нічога не змянілася, а калі і змянілася, то да горшага. Не пабудавана ні адной пядзі дарогі, эксплуатацыя працуючых на даму працвітае. Цяжка працуючы па 12—16 гадзін у дзень, людзі атрым-

ливаюць грашы. Дзяўчына, выпрацоўваючы цэлы дзень гузікі, атрымлівае 17 грошаў, саматужнік-шавец за дзве пары абутку, на якія затрачвае па крайняй меры 12 гадзін, атрымлівае 4 злотых. Адзіным ратункам з'яўляецца сплаў. Усе мужчыны ўжо вясною ідуць з вёскі на сплаў. Яны плывуць з дрэвам Бугам, Віслаю да Гдыні, зарабляючы па 25 злотых у тыдзень. Але гэта сезонная работа, якой недастаткова, каб праіснаваць цяжкую зіму, у дадатак яна заўсёды пакідае сляты ў выглядзе рэўматызма і хваробы суставаў. Гэты вандроўны лад жыцця адбіваецца на становішчы гаспадаркі, якая вядзецца дзецьмі і жанчынамі, адцягваючы апрача таго дзяцей ад вучобы. Таму мы маем шмат непісьменных не толькі сярод дарослых, але і сярод моладзі і дзяцей».

Беспрацоўе набывае пагражаючы характар. Яно расце адначасова з ростам насельніцтва. Як піша газета «Палонія» ад 14 мая:

«З таго часу, як у кастрычніку 1929 г. пачаўся вялікі эканамічны крызіс, насельніцтва нашай краіны павялічылася на 3¹/₂ млн. чалавек. Павінны былі-б задыміць сотні новых фабрычных труб, павінна была-б магутна рушыць уперад сельская гаспадарка, каб гэтая маса людзей магла знайсці работу і хлеб, каб яна магла захаваць па крайняй меры той-жа ўзровень жыцця, як і перад 1929 г. Мы ведаем, што гэта не адбылося і што ў выніку гэтага становішча шырокіх мас насельніцтва стала значна горш, чым 10 год таму назад».

Афіцыйная статыстыка налічвае на 15 мая 351,5 тысячы зарэгістраваных беспрацоўных. Яна прабве супакошч грамадскую думку тым, што ў сакавіку-красавіку колькасць беспрацоўных была яшчэ большай і даходзіла да поўмільёна. Аднак ужо ніхто не верыць гэтым фальшывым лічбам. Усім ясна, што колькасць зарэгістраваных у сучасны момант на біржах працы беспрацоўных ні ў якім разе не адлюстроўвае ўсяго малюнка жутаснага беспрацоўя. Яшчэ параўнаўча нядаўна буржуазныя эканамісты зыходзілі з больш рэальнай лічбы ў 1¹/₂ мільёна. Тым часам, увесну гэтага года з трыбуны польскага сената была названа яшчэ больш грозная лічба. «Не поўмільёна, а 2¹/₂ мільёна гарадскіх беспрацоўных мае Польшча» — заявіў сенатар Альганер, апракінуўшы дарэжныя спробы статыстычнага кіраўніцтва арудаваць заведома нявернымі данымі. А з верасня, калі заціхне сезоннае ажыццэнне на рынку працы, лічба беспрацоўных немінуча стане паднімацца.

Карэспандэнт газеты «Палонія» (ад 20 мая) так апісвае свае ўражанні ад наведвання біржы працы ў Катавіцах:

«У калідорах стаяць худыя людзі, апранутыя ў лахманы або ў элеганныя касцюмы, якія рэзка выдзяляюцца на гэтым фоне. Але памыліўся-б той, хто падумаў-бы, што гэтыя элеганныя людзі працуюць і задаволены жыццём. Не, гэта таксама беспрацоўныя, якія данашваюць апошняе, што засталася ад лепшых часоў плацце і збіваюць апошні абутак у пастаянных пошуках працы і заробтку».

Карэспандэнт гутарыць з некалькімі беспрацоўнымі. Галеча, жабрацтва і распач. Для таго, каб атрымліваць зімой дапамогу па беспрацоўю, трэба прапрацаваць на сезонных работах не менш

104 дзён, але ў лепшым выпадку знаходзіцца работа на 2—3 месяцы, што цягне за сабою страту права на дапамогу. З другога боку, адмаўленне ад работы цягне ў большасці выпадкаў выключэнне са спісаў біржы працы. Вось адна дзяўчына радасна прыцскае да грудзеі накіраванне на работу: «Ну вось, нарэшце буду працаваць». Ёй 18 год, але яна ўжо 4 гады беспрацоўная. Яе бацька быў 3 гады беспрацоўным, зэрэз ён на грамадскіх работах. А ў сям'і—7 чалавек.

«Я ўвесь час чытаю ў газетах,—гаворыць беспрацоўны інтэлігент,—аб палепшанні кан'юнктуры. Аб гэтым гавораць з трыбун дзяржаўных саноўнікі. Але скажыце мне, дзе гэта палепшанне? Мы, беспрацоўныя, яго не адчуваем ні летам, ні зімой, не гледзячы на тое, што іменна зімой праводзіцца кампанія так званай «зімовай дапамогі»... Нам заўсёды аднолькава—дрэнна. Іншы раз так дрэнна, што чалавек траціць веру ва ўсё і не мае ніякай надзеі дачакацца палепшання становішча».

«Кампанія зімовай дапамогі», пачаўшыся, як і звычайна, з вялікім шумам, не дала вялікіх рэзультатаў. Калі ў 1936-37 г. удалося сабраць каля 34 млн. злотых, то на 1 красавіка 1938 г. сабрана афяраванняў толькі 19 млн. злотых. А гэта значыць, што калі ў мінулым годзе на долю кожнага беспрацоўнага, які карыстаўся гэтай «дапамогай», прыпадала 12 грошаў у дзень, то ў 1938 годзе гэта жабрацкая сума стане яшчэ меншай.

Спекулятыўны рост дарагавізны ў гарадах, а ў асаблівасці рост кватэрных цэн, вялікім цяжарам кладзецца на бюджэт рабочай сям'і. Доля квартплаты ў гэтым бюджэце безупынна расце. Вядомы польскі эканаміст Л. Ландау піша, што «доля кватэрнай платы ў бюджэце сям'і ўзрасла з 5 проц. у 1925—29 гг. (амаль да 11 проц. у 1933—35 гг.). З'езд муніцыпальных дзеячоў нарысаваў жудасны малюнак жыццёвай патрэбы працоўных. Па паведамленню дэлегатаў з'езда, нярэдка выпадкі, калі бяздомныя з дзецьмі пасяляюцца ў ачышчальных клаачных ямах, прыкрытых галлём, або проста на звалках».

У артыкуле пад загалоўкам «Гандаль сабачым і казіным мясам» газета «Палонія» ад 15 мая апісвае, як цынічна некаторыя спекулянты ў Дамброўскім вугальным басейне прабуюць скарыстаць галечу і распач беспрацоўных вуглякопаў, нелегальна рэкламуючы «сабачае таплёнае сала», як сродак ад туберкулёза.

«Масавае спажыванне сабак у Дамброўскім басейне,—піша газета, пацвярджае таксама паведамленне аб нядаўна раскрытай заканспіраванай сабачай бойні ў Чэлядзі».

Лекзавая дапамога неістотна шырокім працоўным масам. 66 проц. або $\frac{2}{3}$ усяго насельніцтва не могуць пакрываць кошт лячэння. Гэта вядзе да таго, што вельмі часта не толькі паасобныя семі, але і цэлыя селы стараюцца скрыць наяўнасць у сваім асяроддзі заразных хворых, асабліва легачных і венерычных. Доктар Буяльскі сцвярджае, што толькі 27,5 проц. агульнай колькасці заразных хворых лечыцца ў больніцах. Гэта вядзе да росту смяротнасці і скарачэння нараджаемасці. Газета «Курер варшавскі» ад 10 лютага піша аб тым, што па сярэдняй працягласці жыцця Польшча стаіць на адным з апошніх месц, паколькі гэта працягласць для Польшчы вельмі невяліка—45,9 года. У той-жа час Польшча займае адно з першых месц па смяротнасці наогул (150,1 чал. на 10 тысяч насельніцтва) і першае месца па смяротнасці ад туберкулёза. Адзна-

чаючы значнае скарачэнне натуральнага прыросту насельніцтва, газета «Кур'ер поранны» (ад 8 чэрвеня) піша:

«У Польшчы трэба ужо цяпер біць трывогу. Наш натуральны прырост дае зніжэнне, якое набывае пагражаючыя тэмпы. Мінуты часы, калі на 1.000 жыхароў мы мелі штогод 16—18 новых грамадзян. Сёння мы павінны пакуль задавальняцца 11-ю».

Аднак, фактычна натуральны прырост насельніцтва яшчэ менш. Ён скараціўся к 1937 г. да 10,5 на тысячу. Такая сумная рэчаіснасць фашысцкай Польшчы напярэдадні 20-ай гадавіны існавання польскай дзяржавы!

Польскі друк з трывогай адзначае рост самагубстваў сярод польскага працоўнага насельніцтва. Паводле афіцыйных, далека не поўных даных, апублікаваных у чэрвені 1938 г., у Польшчы ў 1937 годзе пакончыла самагубствам 2.567 чалавек, а рабіла замах на самагубства 4.367 чалавек. У сярэднім на 100 тысяч жыхароў колькасць самагубстваў складала 7,5 чалавек. Большасць самагубстваў падае на моладзь.

Наступленне фашызма на ўзровень жыцця рабочага класа выклікае велзарны рост стачэчнай хвалі. Стачэчны рух набывае ўсё большы размах. Газета «Палонія» з трывогай паведамляе, што колькасць страчаных у 1937 г. у рэзультате стачак працадзен (3,3 мільёна) значна перавысіла даныя за 1928 г. (2,7 мільёна).

«Гэтыя стачкі набываюць значна больш востры характар, чым раней. Стачкі, звязаныя з захватам прадпрыемстваў, «гаłodныя стачкі», амаль невядомыя ў мінулым, стаяць сёння ў парадку дня».

Колькасць забастовак, якая складала ў 1930 годзе 312 з ахопам 48 тысяч бастуючых, расце з года ў год, дасягнуўшы ў 1937 годзе рэкорднай лічбы—2.074 з ахопам звыш поўмільёна чалавек. Найбольшая колькасць стачак падае ў 1937 г. на тэкстыльную прамысловасць, дзе стачкі ахапілі 1 міль. 10 тысяч чалавек.

Забастовачны рух ахапляе шырокія колы працоўных, якія раней стаялі ў баку ад стачэчнай барацьбы (рамеснікі, работнікі разумовай працы). Даведзеныя да апошняй ступені атчаю і гатэчы сялянскія масы актыўна ўключаюцца ў барацьбу з польскім фашызмам. Усеагульная сялянская забастоўка ў жніўні 1937 года дала магутны штуршок развіццю сялянскага руху. Яна з'явілася зусім новым відам барацьбы, які сведчыць аб росце арганізаванасці шырокіх сялянскіх мас. Антыфашысцкія сялянскія мітынгі ў чэрвені 1938 года з'яўляюцца паказчыкам далейшага нарастання антыфашысцкага руху ў польскай вёсцы.

Ва ўмовах жудаснай галечы, хранічнага недаядання, масавага беспрацоўя і фашысцкага самавольства сустракаюць польскія працоўныя масы крызіс, які ўжо набліжаецца. Яны ведаюць, што ён нясе ім новыя бядоты, новыя нястаткі, новыя пакуты. Але яны ведаюць таксама аб існаванні вялікай краіны сацыялізма, якая не ведае галечы і беспрацоўя. Гэта натхняе іх на ўпартую барацьбу за звяржэнне ненавіснага ярма фашысцкай дыктатуры асноўнага віноўніка іх бяспраўя і галечы.

Фашысцкія падпальшчыкі вайны і іх пасобнікі

(Міжнародны агляд)

Нядаўна ўвесь еўрапейскі друк абышо паведамленне аб новых «звышсакратных» планах Гітлера і Мусаліні. Гэтыя планы прадугледжваюць нібы наступныя новыя акты агрэсіі: нападзенне Германіі на Чэхаславакію, нападзенне Італі на Туніс і Егіпет, нападзенне іспанскіх мяцежнікаў сумесна з італа-германскімі інтэрвентамі, якія дэсінчаюць на іспанскай тэрыторыі, на французскае Марока і на пірэнейскую граніцу Францыі. Пашыральнікі гэтых трывожных паведамленняў не шкадавалі дэталю. Усе па тых-жа «чутках» ужо нібы намечан тэрмін сканчэння падрыхтоўкі Германіі да неадкладнай мабілізацыі—15 ліпеня 1938 г. Указвалася, што нападзенне на Туніс будзе зроблена трыма італьянскімі корпусамі, размешчанымі ў Лівіі, а нападзенне на Егіпет будзе зроблена як з боку Лівіі 22 корпусам італьянскай арміі, так і з боку італьянскай Эрытрэі і Абісініі, дзе сканцэнтравана 200 тыс. італьянскіх салдат.

Самі па сабе гэтыя планы агрэсіі не з'яўляюцца нейкай нечаканасцю. Даўно вядома, што фашысцкая Германія ўжо многа месяцаў рыхтуе нападзенне на Чэхаславакію і што пасля захвату Аўстрыі пагроза нападения на Чэхаславакію стала зусім рэальным фактам міжнароднай палітыкі. Вядома таксама, што захват французскага Туніса і Марока даўно ўжо фігуруе ў агрэсіўных планах італьянскага фашызма. Італьянскія «правы» на Туніс даўно ўжо прапагандуюцца італьянскімі фашыстамі.

Няма нічога дзіўнага і ў планах захвату Егіпта і англа-егіпецкага Судана. Захват Абісініі разглядаўся італьянскім фашызмам як першае звяно ў ланцугу захватаў, якія павінны прывесці ў канчатковым выніку да аднаўлення старажытна-рымскай Імперыі, наследнікам якой італьянскі фашызм, без усякай на тое падставы, лічыць, вядома, сябе. Не было недахвату з боку фашысцкіх агрэсараў і ў практычных мерапрыемствах па падрыхтоўцы актаў агрэсіі ў гэтых напрамках. Усяму свету вядома падрыхтоўчая работа гітлераўскіх агентаў у Чэхаславакіі, паноў Генлена і К^г, якія інструктуюцца з Берліна і чакаюць толькі зручнага моманту, каб адкрыць вароты Чэхаславакіі арміям замежных захватчыкаў. Широка вядома і падрыхтоўчая работа італьянскіх фашыстаў у арабскіх краінах, якая не раз прыводзіла да правакацыйных выступленняў у Егіпце і Тунісе.

Усе-ж сенсачыныя паведамленні з Берліна, Рыма і Бургоса аб падрыхтоўцы паданых вышэй планаў агрэсіі германа-італьянскага фашызма былі зусім правільна расцэнены ў сусветным друку як новы шантаж, яшчэ больш цынічны, яшчэ больш грубы і больш небяспечны, чым усе шантажныя выступленні фашыцкіх заправілаў, якія адбываліся дагэтуль.

Самы факт шырокага распаўсюджвання чутак аб гэтых «звыш-сакрэтных» планах фашыцкіх агрэсараў гаворыць аб шантажным характары гэтых «планаў», што яскрава пацвярджаецца аналізам суадносін сіл міру і сіл агрэсіі і вайны на сёнешні дзень.

Два факты з галіны знешнепалітычных узаемаадносін, якія мелі месца за апошні час, з асаблівай яркасцю паказваюць знешнюю і ўнутраную слабасць фашыцкіх захватчыкаў.

Першы факт—правал планаў фашыцкіх інтэрвентаў у Іспаніі. Два гады гераічны іспанскі народ адбівае ўсе спробы фашыцкіх мяцежнікаў і германа-італьянскіх інтэрвентаў зламаць яго волю да барацьбы і перамогі. 7 лістапада 1936 года пад Мадрыдам разбілася першая хваля фашыцкага наступлення. З 7 лістапада 1936 г. фашысты не прасунуліся ў гэтым напрамку ні на адзін крок. Гераічная ксмпартыя Іспаніі аб'яднала вакол сябе ўсе антыфашыцкія сілы іспанскага народа, унесла ў барацьбу народных мас супроць фашызма, за незалежнасць і свабоду Іспаніі жалезную арганізаванасць, дысцыпліну, рэвалюцыйны размах, усведамленне важнасці і аказнасці барацьбы, яе значэнне не толькі для Іспаніі, але і для справы міру. Іспанскі народ здолеў за гэтыя два гады выкаваць магутную армію, загартаваную ў баях, набыўшую шырокі баявы вопыт, жалезную вытрыманасць. Іспанскі народ здолеў нанесці фашыцкім інтэрвентам цяжкія ўдары пад Гвалалахаран, пад Бельчытэ, пад Тэр-эле.

Вясной 1938 г. фашыцкія мяцежнікі і інтэрвенты рашылі, што час канчаць вайну. Германа-італьянскія агрэсары, якім гэтая вайна абыходзіцца ў сотні мільянаў марак і лір, рашылі, што час, нарэшце, вярнуць затрачаныя сродкі і аслабіць сабе рукі для новых актаў агрэсіі. У сярэзіне лютага пачалося лютна рыхтаваўшаеся наступленне мяцежнікаў і інтэрвентаў, спачатку на Тэр-эль, потым, у першых лічбах сакавіка, на ўсяму ўсходняму фронту. Мэта гэтага наступлення заключалася ў тым, каб раздзяць рэспубліканскую армію, авалодаць Каталоніяй і Барселонай, адрэзаць рэспубліканскую Іспанію ад сухаземнай граніцы з Францыяй, выйсці на узбярэжжа Міжземнага мора (Левант), узяць Валенсію, адрэзаць Мадрыд і ўнутраныя вобласці ад знешняга свету і зламаць і знішчыць супраціўленне іспанскага народа.

Гэты план, як вымушаны прызнаць самі падпальшчыкі вайны, поўнасцю праваліўся. Мяцежнікам і інтэрвентам цаной велізарных афяр і затрат грамаднай колькасці тэхнічных сродкаў удалося, праўда, пацягнуць рэспубліканскія часці, прарвацца к мору, адрэзаць Каталонію ад Мадрыда, ускладніць становішча рэспубліканскіх байцоў.

Але ім не ўдалося ні ажыццявіць планаў захвату рэспубліканскай тэрыторыі ні, што яшчэ больш важна, разбіць рэспубліканскую армію, ні зламаць волю іспанскага народа да барацьбы і перамогі. З кожным днём, з кожнай гадзінай мацнее супраціўленне арміі рэспублікі націску фашыцкіх банд.

Разгубленасць фашысцкіх агрэсараў перад крушэннем плана «маланкавага сканчэння вайны ў Іспаніі» праяўляецца ў радзе фактаў. Мусаліні, не разлічваючы на ўласныя сілы, імкнецца вымусіць Англію і Францыю дапамагаць яго іспанскай авантуры. Усе сродкі дыпламатычнага ўздзеяння былі ўжыты фашысцкай Італіяй у Лондане і Парыжы, каб закрыць франка-іспанскую граніцу і дабіцца згоды Англіі на тое, каб пакінуць італьянскіх і германскіх «добравольцаў» на франтах Іспаніі. Да дыпламатычных сродкаў ўздзеяння былі далучаны і іншыя—бамбардыроўка англійскіх суднаў паветранымі піратамі, паветраныя налёты на французскую тэрыторыю і т. п. Гэтыя правакацыйныя метады «пераканання» самі па сабе сведчаць аб тым, што фашысцкія агрэсары праяўляюць крайнюю ступень нервовасці, адчуваючы, што ўся іх іспанская авантура, а разам з ёю і больш шырокія планы, вісяць на валаску.

Другой падзеяй, якая сведчыць аб слабасці фашысцкіх агрэсараў, было паражэнне германскага фашызма ў чэхаславацкім пытанні.

22 мая, па агульнаму прызнанню сусветнага друку, еўрапейскі мір вісеў на валаску. Пятнаццаць германскіх дывізій былі сканцэнтраваны на граніцах Чэхаславакіі, гатовыя па першаму сігналу з Берліна ўторгнуцца ў яе межы.

Агрэсія супроць Чэхаславакіі была старанна падрыхтавана. Гітлераўскія агенты ў Чэхаславакіі, т. зв. «судэта-нямецкая» фашысцкая партыя, разгарнулі шалёную падрыхтоўку да захаваў краіны германскім фашызмам адразу-ж пасля ператварэння Аўстрыі ў калонію гітлераўскай Германіі. Пад прадлогам «абароны» нямецкага насельніцтва ад чэхаславацкіх «прыцясненняў», гітлераўскія агенты хочуць дабіцца расчленення Чэхаславакіі, яны паграбуюць прадастаўлення фашысцкай агентуры Гітлера ў Чэхаславакіі адміністрацыйных правоў, «збліжэння» Чэхаславакіі з фашысцкай Германіяй, адмовы ад саюзных зносін з Францыяй, разрыву савецка-чэхаславацкага дагавора аб узаемнай дапамозе. Генлейнаўцы разлічвалі скарыстаць выбары ў муніцыпалітэты (мясцовыя самакіраўніцтвы), якія былі назначаны на 22 мая, для правакацыі хваляванняў, з тым, каб запрасіць германскія войскі прысці на дапамогу «зарубежным немцам», якія «праследуюцца» нібы камуністамі.

Захват Чэхаславакіі павінен быў аддаць пад уладу германскага фашызма ўсю цэнтральную Еўропу і Балканы і стварыць моцную эканамічную базу для новых авантур фашысцкіх папальшчыкаў вайны. Германскія войскі, аднак, не перайшлі чэхаславацкай граніцы ні 22 мая, ні пазней, пры другім (29 мая) і трэцім (12 чэрвеня) туры выбараў.

Чэхаславацкі народ гашуча і смета выступіў на абарону дэмакратыі, незалежнасці і міру. Шырокі народны рух на карысць абароны Чэхаславакіі ад фашысцкіх пасяганняў прымусіў чэхаславацкі ўрад, у якім былі і хістаючыяся і сцільныя да згавору з агрэсарамі элементы, прыняць эфектыўныя меры для абароны краіны. Была праведзена мабілізацыя ў армію, войскі былі пасланы на граніцу і ў пагражаемы судэта-нямецкі раён, былі забаронены фашысцкія штурмавыя атрады, арганізаваныя Генлейнам, парадок на выбарах ахоўваўся з усеі неабходнай строгасцю. Рашымасць чэхаславацкага народа і мерапрыемствы ўрада зрабілі моцнае ўражанне нават на англійскіх кансерватараў. Апошнія зразумелі, што нападзенне фашызма на чэхаславацкія граніцы немінуча выкліча вайну, якая выльецца ў агульна-

еўрапейскі канфлікт. Яны зразумелі, што супраціўленне чэхаславацкага народа не дазволіць Гітлеру ажыццявіць захват Чэхаславакіі ў парадку «адбыўшагася факту». Таму англійскія кансерватары былі вымушаны нават зрабіць бяззубую перасцярогу Берліну і умаляць фашысцкіх падпальшчыкаў вайны вырашыць чэхаславацкае пытанне «мірнымі сродкамі».

Заява Францыі аб тым, што яна выканае свае абавязацельствы перад саюзнай Чэхаславакіяй у выпадку германскага ўтаржэння і двёрдая палітыка СССР, гатовага аказаць афяры агрэсіі усялякую дапамогу і падтрыманне, унеслі поўную яснасць у становішча спраў. Фашысцкая Германія неасцярожна паставіла сябе перад дылемай: напасці на Чэхаславакію, рыскуючы выклікаць еўрапейскі канфлікт і пацярпець у гэтым канфлікце паражэнне, або адступіць, пакуль не позна, прынёсшы ў афяру свой «прэстыж», адступіць, каб пачакаць больш спрыяючага моманту. Фашысцкі разбойнік палічыў лепшым другі шлях. Германскі фашызм адступіў, таму што шантаж не ўдаўся, запалохванні не далі патрэбнага выніку, а сіл на сур'ёзную вайну ён яшчэ не накапіў.

Гэтае адступленне, падкрэсленае бліскучай перамогай дэмакратычных партый на муніцыпальных выбарах у Чэхаславакіі, было правільна зразумета ўсюды, як паражэнне германскага фашызма.

Для ўліку сучаснага этапу расстаноўкі сіл міру і сіл вайны неабходна ўключыць у агляд і становішча японска-кітайскага канфлікта.

Вайна ў Кітаі прадаўжаецца ўжо другі год. Японцам удалося захапіць рад буйных цэнтраў краіны. Але ім не удалося разбіць кітайскую армію, якая абараняе незалежнасць краіны, не ўдалося зламаць волі кітайскага народа да перамогі. Больш таго, з кожным новым днём вайны гэтая воля да перамогі мацнее, з кожным днём вайны мацнее кітайская армія, узмацняецца кітайская авіяцыя, якая навучылася ўжо біць японцаў у паветры.

Аб разгубленасці японскай ваеншчыны і страце ёю упэўненасці ў шчаслівым выніку вайны гавораць тыя «мірныя» праекты, якія час ад часу, як пробныя шары, паяўляюцца ў інспіраваных японцамі органах друку.

Адзін з такіх праектаў, які прадугледжвае замацаванне Японіі на частцы захвачанай кітайскай тэрыторыі, паявіўся зусім нядаўна. Японцы імкнуцца зацікавіць у сваёй авантуры Англію, Германію і Францыю, прапануюць замацаваць за Англіяй сферу ўплыву ў захвачаным імі Шанхаі, аддаюць Германіі сферу ўплыву ў захвачанай імі Шандунскай правінцыі, згаджаюцца на замацаванне за Францыяй сферы ўплыву ў Паўднёвым Кітаі, абяцаюць «прызнаць» урад Чан Кай-шы, як адзін з «мясцовых» кітайскіх урадаў. Гэты план выхаду з вайны хоць і з'яўляецца планам бессаромнага раздзелу Кітая, але ён усё-ж вельмі далекі ад тых планаў безраздзельнага панавання над Кітаем, з якімі японская ваеншчына пачала крывавую авантуру год таму назад.

Знешнепалітычныя паражэнні фашысцкіх агрэсараў: Германіі ў чэхаславацкім пытанні, Японіі ў Кітаі, Германіі і Італіі ў Іспаніі з'яўляюцца вынікам сілы супраціўлення антыфашысцкіх народных мас і вынікам усё ўзрастаючай унутранай слабасці саміх фашысцкіх агрэсараў.

Германія, Італія і Японія перажываюць зараз цяжкія ўнутраныя эканамічныя і палітычныя цяжкасці.

Захаг Аустрыі не ўмацаваў, а аслабіў палітычнае становішча фашысцкай Германіі. Да немцаў, незадаволеных гітлераўскім рэжымам, прыбавілася яшчэ шэсць мільёнаў аўстрынцаў, якія разглядаюць фашысцкіх каланізатараў як насільнікаў і занявольвальнікаў. Расце незадаволенне рэжымам і ўнутры самой Германіі, растуць супярэчнасці ў кіруючай верхавінцы, супярэчнасці паміж верхавічкан арміі і гітлераўскім кіраўніцтвам. Ваенныя колы Германіі, якія больш цвяроза адносяцца да сапраўднасці, разумеюць, што фашысцкія знешнепалітычныя авантуры і рэжым «гармат замест масла» паставілі Германію перад тварам немінучага паражэння ў любой, колькі-небудзь сур'ёзнай вайне.

Фашысцкая Італія перажывае таксама зусім выключныя цяжкасці ў сувязі з эканамічнай палітыкай Мусаліні, які імкнецца стварыць унутры гэтай беднай сыравіннымі, харчовымі і паліўнымі рэсурсамі краіны сістэму самазадавальняючай гаспадаркі, незалежнай ад замежнага гандлю. Праваліўся фашысцкі «паход за хлебам». У бягучым годзе Італія зноў будзе вымушана або ўвозіць дзесяткі мільёнаў тон хлеба або яшчэ больш скараціць існуючыя галодныя нормы спажывання, якія і без таго ўпалі ў такіх цэнтрах як Мілан больш чым на 50 процантаў. Італьянская прамысловасць не мае вугалю, жалеза, бавоўны, нафты, каляровых металаў; італьянскі спажывец не мае тлушчаў, хлеба, як—усё гэта ў велізарных колькасцях трэба ўвозіць з-за граніцы, а грошай няма. Італьянскі дзяржаўны ўнутраны доўг перавысіў 200 млрд. лір. Бюджэтны дэфіцыт за апошнія чатыры гады склаў 45 млрд. лір. Пры такім «бліскучым» эканамічным становішчы цяжка разлічваць на знешнепалітычныя поспехі. Акрамя таго, усе часцей паяўляюцца сімптомы адкрытага незадаволення насельніцтва палітыкай фашыстаў, якое выліваецца ў забастоўкі, маніфестацыі, вулічныя выступленні.

Не ў лепшым становішчы і Японія, якая вымушана трымаць у Кітаі мільённую армію, снабджаць і карміць гэтую армію з мізэрных рэсурсаў паражонай крызісам японскай гаспадаркі.

Не дзіўна, што фашысцкія агрэсары ўсё часцей у сваіх знешнепалітычных выступленнях ужываюць метады шантажу і запалохвання. Новы шантажысцкі план, які быў падан у пачатку гэтага артыкула, з'яўляецца вынікам гэтай ўнутранай слабасці. На жаль прыходзіцца адзначыць, што сродак запалохвання і шантажу, не гледзячы на яго грубую прымытасць, не гледзячы на тое, што ён, здавалася-б, павінен быў даўно ўжо стаць нікчэмным і выклікаць толькі агіду да шантажыстаў, усё яшчэ з'яўляецца дзейным сродкам у арсенале падпальшчыкаў вайны.

Гэта мае месца таму, што ў фашысцкіх агрэсараў ёсць у буржуазна-дэмакратычных краінах прыяцелі і пасобнікі. Англіійскія кансерватары, французскія рэакцыянеры, чэхаславацкія правыя аграры і т. д. і т. п.—з'яўляюцца прамымі і ўскоснымі віноўнікамі таго, што фашысцкі шантаж меў і мае яшчэ крэдыт у Еўропе. Шантажысцкія пагрозы міру з боку падпальшчыкаў вайны падхапляюцца іх пасобнікамі ў іншых краінах для таго, каб запалохаць жахамі немінучай вайны хістаючыяся элементы і патрабаваць новых уступак агрэсарам для «выратавання міру».

Можна, не пераўвечліваючы, сказаць, што ўсе ранейшыя акты агрэсіі, учыненыя падпальшчыкамі вайны, і напаўзенне Японіі на

Кітай, і захват Абісініі, і інтэрвенцыя ў Іспаніі, і захват Аўстрыі былі магчымы і сышлі беспакarana фашысцкім агрэсарам толькі таму, што іх рэакцыяныя пасобнікі ў іншых краінах зрабілі усё, што ад іх залежала, каб аслабіць супраціўленне агрэсарам і аблегчыць іх захватніцкія дзеянні. Шантажыруючы сусветную грамадскую думку пагрозай агульнай вайны, фашысцкія агрэсары дабіваліся аслаблення супраціўлення на тым участку, які быў намечан як чарговы аб'ект агрэсіі.

Новы шантажысцкі «план» нападения на Францыю і на Англію ў Марока, Тунісе і Егіпце, нападения на Чэхаславакію ў цэнтральнай Еўропе разлічан таксама на тое, каб прымусіць англійскіх кансерватараў і французскіх палітыкаў, якія ідуць на поваду ў іх, пайсці на новыя ўступкі германа-італьянскім агрэсарам і перш за ўсё ў іспанскім, а затым і ў чэхаславацкім пытаннях. Фашысцкія агрэсары імкнуцца цяпер да пагаднення з Англіяй і Францыяй за кошт Іспаніі і Чэхаславакіі і шантажыруюць Англію і Францыю, каб дабіцца іх дапамогі ў справе падаўлення супраціўлення іспанскага і чэхаславацкага народа. Англіскія кансерватары з Чэмберленам на чале ахвотна паддаюцца гэтаму шантажу, разлічваючы, што задавальненне агрэсараў у гэтых пытаннях аблегчыць пагадненне з імі на базе «павягі» да правоў Англіі ў іншых пытаннях, у прыватнасці аслабіць германскія патрабаванні аб перадазеле калоній. У гэтым духу ў красавіку 1938 г. было заключана англа-італьянскае пагадненне.

Шырокія колы грамадскай думкі разумеюць, аднак, што шлях згавору з агрэсарамі—згубны шлях. Усе больш і больш чуваць галасы нават буржуазных дзеячоў, якія лічаць, што час пакласці канец усялякім шантажным спробам агрэсараў.

Гераічнае супраціўленне іспанскага і кітайскага народаў і правал гітлераўскай авантуры ў Чэхаславакіі натхняюць на барацьбу з агрэсіяй самыя шырокія масы, якія ясна бачаць, што агрэсар сільны і наглы толькі там, дзе яго баяцца. Усе перадавое прагрэсіўнае чалавецтва бачыць і ведае, што сілы міру сильней падпальшчыкаў вайны, што мір мае непакісны аплот у асобе краіны сацыялізма—СССР, які стаць на варце інтарэсаў усяго прагрэсіўнага чалавецтва, цвёрда і паслядоўна змагаецца супроць фашызма, рэакцыі і вайны.

Ведаюць гэта і фашысцкія агрэсары і іх пасобнікі. «Яны ведаюць,—сказаў т. Літвінаў на сходзе выбаршчыкаў у Ленінградзе ад 27 лістапада 1937 г.,—што абароназдольнасць Савецкага Саюза не залежыць ад міжнародных камбінацый, а грунтуецца на неаслабляючай, растучай магутнасці Чырвонай Арміі, Чырвонага Флота і Чырвонай Авіяцыі. Яны ведаюць, што наш правадыр таварыш Сталін у сваіх шматлікіх клопатах аб правільным функцыянаванні ўсяго дзяржаўнага механізма найбольшую увагу ўдзяляе пытанням абароны, пытанням аховы той любой пядзі нашай зямлі, якую ніхто не павінен і не можа ў нас адабраць» *).

Барацьба Савецкага Саюза за мір, супроць усялякіх відаў агрэсіі, за калектыўную безапаснасць народаў ставіць яго на чале ўсяго прагрэсіўнага чалавецтва. Ніякі шантаж не страшны гэтаму магутнаму саюзу краіны сацыялізма з антыфашысцкімі народнымі масамі. Калі страцішыя галаву шантажысты паспрабуюць кінуць свет у новую крываваўную ўсеагульную вайну—разгром іх будзе быстрым і канчатковым.

*) М. Літвінаў. «Супроць агрэсіі», стар. 57-58.

Ем. Яраслаўскі

Трыццаціпяцігоддзе другога з'езда партыі

Другі з'езд Расійскай соцыял-дэмакратычнай рабочай партыі (Брусель—Лондан, 30 ліпеня—23 жніўня 1903 года) займае выключна вялікае месца ў гісторыі арганізаванага рабочага руху, у гісторыі рускай рэвалюцыі. На II з'ездзе ўтварылася Расійская соцыял-дэмакратычная партыя. У гэты перыяд склалася вакол Леніна тая выдатная група рэвалюцыйных марксістаў, якая ўвайшла ў гісторыю соцыялізма пад назвай большэвікоў. Гэты факт азнаменаваў сабой важнейшую дату ў гісторыі камуністычнай партыі, у гісторыі міжнароднага рэвалюцыйнага руху.

II з'езд партыі адбываўся ў абстаноўцы пералому ў развіцці міжнароднага рабочага руху ў выніку пераходу капіталізма ў яго апошнюю стадыю—імперыялізм, у абстаноўцы нарастання рэвалюцыйнага руху ў Расіі і ператварэння рускага рабочага руху ў авангард міжнароднага рэвалюцыйнага пролетарыята.

Рабочы рух к пачатку XX стагоддзя ўзнімаецца на вышэйшую ступень. 1 мая 1900 года 10 тысяч рабочых Харкава вышлі на дэманстрацыю з рэвалюцыйнымі лозунгамі «8-гадзінны рабочы дзень і палітычная свабода». У 1901 годзе ў Закаўказзі некалькі тысяч тыфліскіх рабочых пад кіраванствам таварыша Сталіна па-баявому адзначылі першамайскае свята. У 1901 годзе першамайская стачка рабочых Обухоўскага завода ў Пецярбургу ператварылася ва ўзброеную сутычку з паліцыяй і жандармам. 1901—1902 гады адзначаны ростам палітычных дэманстрацый у краіне.

Палітычныя выступленні рабочага класа аказалі уплыў на рэвалюцыйны рух сялянства. У еўрапейскай Расіі ў 1902 годзе было 340 сялянскіх выступленняў супроць памешчыкаў і царскай улады. Значнае ажыццеленне наступіла сярод апазіцыйных элементаў краіны—рэвалюцыйныя выступленні студэнцтва, земскіх дзеячоў і т. п.

Трэба было адстаяць і замацаваць самастойнасць рабочага руху. Гэта магла зрабіць толькі баявая рэвалюцыйная партыя рабочага класа. Але ў рабочага класа к пачатку XX стагоддзя не было яшчэ партыі з адзінай праграмай, з яснымі прынцыпамі.

11 лютага 1900 года канчаўся тэрмін сібірскайсылкі Леніна. Калі ён пакідаўсылку, у яго быў распрацаван канкрэтны план барацьбы за стварэнне пролетарскай партыі на непахісных асновах рэвалюцыйнага марксізма. Важнейшым сродкам для дасягнення гэтай мэты Ленін лічыў арганізацыю агульнарускай палітычнай газеты. Ленін пачаў упартую работу над стварэннем такой газеты.

У снежні 1900 года вышаў першы нумар «Іскры». Адначасова з ёй выходзіў таксама журнал «Заря».

Ленін быў арганізатарам, тварцом, душой «Іскры». Ленін вёў перапіску «Іскры» з мясцовымі арганізацыямі ў Расіі. Няма ні аднаго пытання праграмы, стратэгіі, тактыкі і арганізацыі партыі рабочага класа, на якое Ленін не даў-бы адказу ў сваіх шматлікіх артыкулах у «Іскре» і «Заре», у выдатнай кнізе «Што рабіць?» і ў іншых сваіх работах іскраўскага перыяду.

* * *

Ленінская «Іскра» ставіла сваёй задачай стварыць партыю рабочага класа. Для гэтага падрыхтоўваўся II з'езд РСДРП. Але для таго, каб з'езд быў склікан, трэба было разграміць апартуністаў, стварыць рэволюцыйныя соцыял-дэмакратычныя арганізацыі на месцах, у Расіі, выкаваць ідэянае і арганізацыйнае адзінства соцыял-дэмакратыі.

Вось чаму Ленін у «Іскре» паставіў першачарговую задачу:

«Перш, чым аб'ядноўвацца, і для таго, каб аб'яднацца, мы павінны спачатку рашуча і выразна размежавацца» *).

Трэба было раней за ўсё размежавацца з эканамізмам, гэтай рускай рознавіднасцю міжнароднага апартунізма. У 1899 годзе нямецкі апартуніст Бернштэйн выпусціў сваю кнігу «Правдасыткі соцыялізма», у якой абвясціў ванну рэволюцыйнаму марксізму. К гэтаму-ж часу французскі соцыяліст Мільеран увайшоў у буржуазны ўрад Францыі, які расстрэльваў рабочых-стачанікаў. Ленінская «Іскра» высока узняла сцяг барацьбы супроць міжнароднага апартунізма, за рэволюцыйны марксізм.

Ведучы барацьбу за чыстату марксісцкай тэорыі, выкрываючы рэвалюцыйнага і іх рускую рознавіднасць — эканамістаў, — Ленін вучыў:

«Без рэволюцыйнай тэорыі не можа быць і рэволюцыйнага руху», «... ролю перадавога барацьбіта можа выканаць толькі партыя, кіруемая перадавой тэорыяй» **).

Ленін даказваў, што для расійскай соцыял-дэмакратыі значэнне тэорыі ўзмацняецца трыма акалічнасцямі: па-першае, тым, што соцыял-дэмакратычная партыя ў Расіі толькі складваецца і не закончыла сваіх рахункаў з апартуністамі, якія хочуць звесці партыю з рэволюцыйнага шляху; па-другое, тым, што соцыял-дэмакратычны рух міжнародны па сваёй сутнасці і таму складваючыся партыі трэба весці барацьбу не толькі з нацыянальным, але і з міжнародным апартунізмам; па-трэцяе, тым, што нацыянальныя задачы рускай соцыял-дэмакратыі такія, якія не стаялі ні перад адной соцыялістычнай партыяй у свеце.

Эканамісты прыніжалі палітычныя задачы соцыял-дэмакратыі. Яны прапаведвалі трэд-юніісцкую, буржуазную палітыку, абмяжоўвалі задачы рабочага класа выключаннем уступак у пануючых класаў.

Ленін выхоўваў у рабочым класе правадара народнай рэволюцыі, выхоўваў у асобе соцыял-дэмакрата не сакратара трэд-юніісма, а намагага трыбуна, умеючага аддзяляць на ўсе выпадкі самавольства і негату, да якіх-бы класаў ці слаёў насельніцтва гэта ні адносілася.

Прыніжэнне палітычных задач пролетарыята ў эканамістаў было цесна звязана з прыніжэннем арганізацыйных задач соцыял-дэмакратыі.

*) В. І. Ленін. 36. Твораў, т. IV, стар. 39—40.

**) Там-жа, стар. 380.

6. Большевик Бел.. № 6—7.

ты. Эканамісты абаранялі, узводзілі ў прынцып саматуліства, раздробленчасць, месніцтва. Ленінская «Іскра» ставіла сваёй задачай стваріць баявую цэнтралізаваную партыю, канспіратыўную партыйную арганізацыю, якая складалася б з прафесіянальных рэволюцыянераў, якая магла б аб'яднаць і ўзначальваць барацьбу рабочага класа і ўсіх яго арганізацыяў. «Дайце нам, пісаў Ленін,—арганізацыю рэволюцыянераў—і мы перавернем Расію!» *).

Велізарнае значэнне ў стварэнні партыі новага тыпу, здольнай перамагчы масы ў бой супроць царызма, супроць памешчыкаў і капіталістаў, мелі кнігі Леніна «Што рабіць?» і вышаўшая крыху пазней у Закаўказзі брашура таварыша Сталіна «Мімаходзь аб партыйных розгалоссях», якая пераклікалася з гэтымі кнігамі. Абедзве гэтыя работы асновапаложнікаў большавізма значна садзейнічалі ліквідацыі «перыяду разброду, распаўсюджвання, хістання», які Ленін называў таксама **атрочаскім перыядам**. У агні барацьбы выпякаў рабочы рух, выходзіў перадавы слой рэволюцыйных рабочых, важакоў мас, пролетарскіх прафесіянальных рэволюцыянераў.

Прафесіянальны рэволюцыянер гэта той, хто ўсё жыццё аддае справе рэволюцыі, хто робіць рэволюцыю сваёй прафесіяй. Правадырамі прафесіянальных рэволюцыянераў з'яўляліся Ленін і Сталін. Віднейшымі прафесіянальнымі рэволюцыянерамі былі будучыя нашай партыі, саратнікі Леніна і Сталіна: Я. М. Свердлоў, Інакенцій Дубровінскі, Віктар Курнатоўскі, Владзімір Кецхавелі, Александр Цукідзе, С. М. Кіраў, В. В. Куйбышэў, Ф. Э. Дзержынскі, Іван Бабушкін—і шмат іншых адважных барацьбітоў за справу партыі, за справу камунізму.

Ствараючы партыю новага тыпу, касцяком якой з'яўляліся прафесіянальныя рэволюцыянеры, Ленін пісаў, што новы, надыходзячы перыяд прывядзе «да ўмацавання ваяўнічага марксізма...», што «на змену» аргарда апартуністаў выступіць сапраўды перадавы **атрад самага рэволюцыйнага класа** **).

Ленін у «Іскре» і ў кнізе «Што рабіць?» ідэйна разбіў ушчэнт эканамістаў. Таварыш Сталін пазней указваў:

«Барацьба старон «Іскры» і бліскучая крытыка тэорыі «хвасцізму», даная ў брашурцы Леніна «Што рабіць?», не толькі разбілі так званы «эканамізм», але стварылі яшчэ тэарэтычныя асновы сапраўды рэволюцыйнага руху рускага рабочага класа» ***).

Побач з нарастаннем сапраўды рэволюцыйнага масавага руху рабочых і сялян пачалося ажывленне сярод народніцкай інтэлігенцыі і прывяло да ажывлення пацярпелшага палітычны крах тэарызма. У 1901 годзе з розных асколкаў разбітых народніцкіх груп утварэцца дробнабуржуазная партыя соцыялістаў-рэволюцыянераў.

Тым больш небяспечны былі ў гэты момант спробы дзе-ні-дзе—у Саратаве і на Урале стварэння аб'яднаных арганізацый соцыял-дэмакратаў і соцыялістаў-рэволюцыянераў. Адным з правадыроў такога беспрынцыпнага аб'яднання ў Саратаве быў Рыкаў, які пазней стаў арганізатарам контррэволюцыйнага правага ўхілу ў партыі, а ў пе-

*) В. І. Ленін. 36. Твораў, т. IV, стар. 458.

**) Там-жа, стар. 501.

***) І. В. Сталін. «Пытанні Ленінізма», стар. 14, выд. 10-е.

рыяд разгорнутага соцыялістычнага наступлення ворагам народа, прадажным агентам фашызма.

Ленін накіроўвае ўсю вастрыню сваёй крытыкі супроць эсэраўскага тэрарызма, які з'яўляецца выражэннем жалкай і палітычна шкоднай тэорыі народнікаў аб «героях», якія робяць гісторыю, і аб «натоўпу», які пасіўна ўдзельнічае ў рэвалюцыі.

Ленін паказаў у артыкулах «Рэвалюцыйны авантурызм», «Чаму соцыял-дэмакратыя павінна абвясціць рашучую і бяспітасную вайну соцыялістам-рэвалюцыянерам?» і ў іншых артыкулах, змечаных у «Іскре», што эсэры—авантурысты, дробнабуржуазная інтэлігенцкая фракцыя буржуазнай дэмакратыі, якая злучае старадзедзінскае народніцтва з рэвізіянізмам.

Ва ўпартай барацьбе з ворагамі рэвалюцыйнага марксізма ствараліся іскраўскія арганізацыі на месцах. Моцная ленінска-іскраўская арганізацыя складалася ў Закаўказзі, асновачыніцай якой быў таварыш Сталін. Сартнікамі таварыша Сталіна з'яўляліся М. Цхакая, В. Курнатоўскі, В. Кецхавелі, А. Цулукідзе. 11 лістапада 1901 года на партыйнай канферэнцыі ствараецца Тыфліскі ленінска-іскраўскі камітэт на чале з таварышом Сталіным. 31 снежня гэтага-ж года па ініцыятыве і пад кіраўніцтвам таварыша Сталіна афармляецца Батумская соцыял-дэмакратычная арганізацыя, ствараецца Батумскі ленінска-іскраўскі камітэт.

У 1901 годзе В. Кецхавелі пры дапамозе таварыша Сталіна арганізавана ў Баку падпольную друкарню. У гэтай друкарні ў верасні 1901 года вышаў першы нумар газеты «Брдзола» («Барацьба») — орган Тыфліскай ленінска-іскраўскай арганізацыі.

У выніку работы іскраўцаў у Расіі да «Іскры» далучыліся Маскоўскі, Ніжагародскі, Тверскі, затым Пецярбургскі і іншыя камітэты. «Іскра», яе арганізацыйны план атрымалі вялікую перамогу. Як указвае таварыш Сталін, «перамога гэтага плана заклала фундамент той згуртавання і загартавання камуністычнай партыі, роўнай якой не ведае свет» *).

* . . .

Ужо летам 1901 года паміж Леніным і іншымі членамі рэдакцыі «Іскры» выявіліся сур'ёзныя рознагалосці па пытанню аб адносінах да ліберальнай буржуазіі. Ленін выкрываў нізкапаклонства перад царызмам бытога легальнага марксіста—стаўшага лібералам П. Струве, рэдактара буржуазнага органа «Освобождение». Струве высунуў рэфармісцкі лозунг «Правда і ўладнае земства!» і проціпаставіў яго рэвалюцыйнаму лозунгу «Долой самадзяржаўе!» Ленін напісаў супроць Струве артыкул «Ганіцелі земства і Анібалы лібералізма», у якім выкрыў трусасць і друзласць рускага лібералізма.

Плеханав і Аксельрод выступілі супроць артыкула Леніна, раячы яму глядзець ліберала па шэрцы, а не супроць шэрцы. У гэтых спрэчках ляжаць карэнні будучых двух тактык: большэвіцкай і меншэвіцкай—у адносінах да ліберальнай буржуазіі.

У студзені 1902 года ў рэдакцыі «Іскры» пачаліся буйныя рознагалосці па праграмах пытаннях.

Работа Леніна над праграмай партыі пачалася з сярэдзіны 90-х гадоў. Праект праграмы быў складзены Леніным яшчэ ў турме, у Доме

*) І. В. Сталін. «Аб Леніне», стар. 5. Палітвыдавецтва. 1933 г.

папярэдняга зняволення, у Пецярбургу. Калі ў рэдакцыі «Іскры» пачалося абмеркаванне праграмы, большасць рэдакцыі, якая складалася з удзельнікаў плеханаўскай групы «Вызваленне працы», падтрымала Плеханава, і ў аснову абмеркавання быў пакладзены праект праграмы, складзены ім у канцы 1901 года. Плеханаў прыгразіў расколам, калі ў аснову будзе пакладзены праект праграмы, прадстаўлены ў пачатку 1902 года Леніным. Усе пробы узгадніць абодва праекты натыкаліся на супраціўленне самаўлюбёнага Плеханава.

Ленін бачыў велізарныя, прынцыповыя недахопы плеханаўскага праекту праграмы партыі. Ён разумев усю неадпаведнасць «акадэмічнага» плеханаўскага праекту праграмы духу рэволюцыйнага вучэння Маркса і умовам барацьбы рускага рэволюцыйнага рабочага класа. Ён проціпастаўляў праекту праграмы Плеханава свой праект. Яго крытыка плеханаўскага праекту праграмы па сіле і значэнню можа быць прыроўнена хіба толькі да крытыкі Гоцкан праграмы германскай соцыял-дэмакратыі 1875 года, данай Марксам і Энгельсам.

Каб ацаніць значэнне плеханаўскіх памылак, дастаткова напамінаць, што ў другім праекце праграмы нічога, не было сказана аб такім важнейшым патрабаванні марксізма, як дыктатура пролетарыята. Ленін настойваў на ўключэнні гэтага асноўнага праграмнага патрабавання рэволюцыйнага марксізма.

«Признание необходимости диктатуры пролетариата,—писал Ленин, самым цесным і неразрывным чынам звязана з палажэннем Комуністычнага Маніфеста, што пролетарыят адзін толькі ёсць сапраўды рэволюцыйны клас» *).

У водзых на другі праект Плеханава Владзімір Ільіч суміраваў свае тэарэтычныя і палітычныя прырэчаны, злучыў іх да чатырох прынцыповых пунктаў. Гэтыя ленінскія прырэчаны, найбольш ярка і поўна раскрылі меншавіцкую сутнасць памылковых поглядаў Плеханава і паказалі, што справа не ў асобных памылках, а ў сістэме поглядаў, якія ўсе больш пачынаюць выяўляць яго апартуністычнае нутро.

Барацьба Леніна супроць буйнейшых тэарэтычных і тактычных меншавіцкіх памылак, нагромаджаных у праекце праграмы Плеханава, прывяла да таго, што праграма была значна палепшана, не гледзячы на супраціўленне членаў рэдакцыі «Іскры», якія падтрымлівалі Плеханава і «не жадалі яго пакрыўдзіць». Рад паправак, асноваў на прынцыповых прырэчаннях Леніна, быў прынят і увайшоў у так званы камісійны праект.

Зусім ясны прынцыповы характар спрэчкі аб праграме Леніна і Плеханава. Погляды Леніна з'яўляюцца прынцыповымі, тэарэтычнымі, праграмай і тактычнай асновай боўшэвізма, які прадстаўляе сабой далейшае развіццё рэволюцыйных поглядаў Маркса. Плеханаўская сістэма поглядаў на праграму змяшчала ў зародку выходныя праграмна-тактычныя погляды рускага меншавізма.

Аутарам аграрнай праграмы, запрапанаванай II з'езду, быў Ленін. Асноўнае патрабаванне, якое высунуў у аграрнай праграме Ленін, было патрабаванне звароту сялянам адрэзкаў, якія служылі сродкам забавлення памешчыкамі сялян і захавання рэштак прыгонніцтва. Іменна ў мэтах знішчэння рэштак прыгонніцтва і свабоднага раз-

* В. І. Ленін, 36. Твораў, т. V, стар. 29.

віцця класавай барацьбы у весцы партыя павінна была настоіваць на звароце сялянам адрэзкаў.

Але зварот адрэзкаў сялянам Ленін уяўляў сабе толькі як пераходную меру, як дзверы: у гэтыя дзверы перш за ўсё трэба ўвайсці для таго, каб ісці далей, ды таго, каб па адкрытан, па шырокай дарозе ісці да самага канца, да поўнага вызвалення ўсяго працоўнага рабочага народа ў Расіі.

Ленін, пры пэўных умовах, пры далейшым развіцці рэвалюцыі, лічыў магчымым выдзеліць патрабаванне канфіскацыі ўсёй памешчыцкай зямлі і нацыяналізацыі яе.

Супроць прапановы Леніна выступілі яшчэ ў рэдакцыі «Іскры» Плеханав, Аксельрод і Мартаў, якія лічылі недарэчным выстаўленне патрабавання нацыяналізацыі зямлі ў буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі. І тут наметліся зноў-такі розныя адносіны Леніна і астатніх членаў рэдакцыі да аднаго з важнейшых пытанняў рэвалюцыі — аб адносінах да сялянства. Ленін ужо тады, напярэдадні пераходнай рэвалюцыі, лічыў сапраўдай праграмай рабочай партыі патрабаванне нацыяналізацыі зямлі. Ён лічыў адрэзкі толькі першым крокам на шляху да нацыяналізацыі.

Спрэчкі ішлі таксама і па пытанню аб выкупе зямлі. Ленін лічыў неабходным высунуць патрабаванне канфіскацыі, г. зн. безадплатнага звароту сялянам адрэзкаў. Плеханав жа адстоіў выкуп часткі адрэзкаў.

Такім чынам, па важнейшых праграмных пытаннях: аб дыктатуры пролетарыята, аб характарыстыцы капіталізма, аб узаемаадносінах рабочага класа і сялянства, аб адносінах да лібералаў, па аграрнаму пытанню — у рэдакцыі «Іскры» існавалі глыбокія рознагалоссі. І барацьба Леніна з большасцю пастаноў у гэтых пытанняў у праграме партыі мела велізарнае, прынцыповае значэнне. Ленін вымушан быў па ўсіх гэтых пытаннях весці барацьбу з усімі членамі рэдакцыі «Іскры», зрэдку толькі падтрымліваемым ці іншым з іх па асобных фармуліроўках.

У рэдакцыі «Іскры» ўдалося дасягнуць прыняцця адной праграмы, якая была запрапанавана II з'езду партыі. Аднак гэта ніяк не можа затумашваць таго факту, што ў рэдакцыі «Іскры» змагаліся дзве лініі: ленінская, большэвіцкая, і плеханаўская, меншавіцкая.

З усяго гэтага відаць, што яшчэ да II з'езда Леніным была выканана велізарная работа па выпрацоўцы праграмы партыі рэвалюцыйнага марксізма.

II з'езд партыі адкрыўся ў Бруселі 30 ліпеня 1903 года. Напярэдадні з'езда Ленін распрацаваў падрабязную «праграму II чарговага з'езда», Іскраўская праграма, тактыка і арганізацыйны план павінны былі быць пакладзены ў аснову работ гэтага з'езда.

Запрапанаваная рэдакцыяй «Іскры» праграма партыі, выпрацаваная ў выніку вялікай дыскусіі і прынятая левіскай паправкай, была лепшая з праграм міжнароднай сацыял-дэмакратыі. У ёй было гэта сказана, што Расійская сацыял-дэмакратычная рабочая партыя ставіць сваёй задачай сацыяльную рэвалюцыю і што «неабходную умову гэтага сацыяльнага рэвалюцыйнага скідас дыктатура пролетарыята, г. зн., заваяванне пролетарыятам такой палітычнай улады, якая дазволіць яму падавіць усякае супраціўленне эксплуатаатара»¹).

¹) В. І. Ленін 30 Іюль, т. V, стар. 381.

Перад заваяваннем дыктатуры пролетарыята павінна адбыцца барацьба за звяржэнне царскага самадзяржаўя, перамога буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі. «Цвердыя» іскравы і тады, на II з'ездзе, разгляталі ажыццяўленне дэмакратычных задач як сродак, які ажыццявае далейшую барацьбу за сацыялістычную рэвалюцыю, дыктатуру пролетарыята.

Адзін з рэдактароў органа эканамістаў «Рабочее дело», апра-венны апартуніст Акімаў, патрабаваў абрань з праграмы асчовнае патрабаванне дыктатуры пролетарыята Ленінцы аднадушна далі рэзкі адпор гэтаму бериштэйніянцу.

Троцкі сапідарызваўся з Акімавым. Гэты мацеры фашысцкі обербандыт ужо ў 1903 годзе быў ворагам дыктатуры пролетарыята.

Апартуністы, якія выступалі на з'ездзе, бралі пад абстрэл таксама і аграрную праграму. Мартынаў запрапанаваў адмовіцца ад праграмы звароту адрэзкаў, бо «нельга выпраўляць гістарычную несправядлівасць». Прадстаўнік «батога» Махал заявіў, што калі ў рэвалюцыі ўдзельнічае сялянства, «то гэта будзе ўжо не рэвалюцыя, а рэакцыя».

Усе апартуністы былі супроць краўніцтва пролетарыята сялянскім рухам, таму што былі супроць гегемоніі пролетарыята ў буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі, супроць дыктатуры пролетарыята.

Велізарнае, прынцыповае, гістарычнае значэнне мелі спрэчкі па нацыянальнаму пытанню на II з'ездзе. У значнай ступені яны былі правообразам той барацьбы на два фронты, якая адбывалася на ўсім працягу гісторыі большэвіцкай партыі, як да сацыялістычнай рэвалюцыі, так і ў перыяд пролетарскай дыктатуры, хоць канкрэтны змест гэтай барацьбы і мяняўся. Прадстаўнікі польскай сацыял-дэмакратыі атамалі: неабходнасць развіцця сацыялістычнай культуры кожнага народа ў формах, блізкіх яго нацыянальным рысам (нацыянальная па форме і сацыялістычная па змесце). Польскія ўмілісты даказвалі, што права нацый на самавызначэнне буржуазнае патрабаванне і што яно ідзе супроць адзінства пролетарыята ўсіх краін.

Ленін і Сталін большэвікі, заўсёды адстойвалі права нацый на самавызначэнне, як прынцыповае патрабаванне, на аснове якога пролетарыят прыцягвае на свой бок шырокія масы працоўных прыгнечаных нацыянальнасцей.

У 1917 годзе на красавіцкай канферэнцыі Ленін зноў сутыкнуўся з небяспечнейшымі для рэвалюцыі люксембургіянскімі памылкамі, якія ў той час абараняліся цыпер выкрытымі падтымі агентамі фашызма Бухарыным, Радэкам, Пятаковым.

Бундаўцы прэтэндавалі на права быць адзінымі прадстаўнікамі яўрэйскага пролетарыята па ўсёй Расіі. Бундаўцы падмянялі пролетарскую нацыянальную палітыку палітыкай буржуазнай, якая мела на мэце адасобіць працоўных адной нацыянальнасці ад другой там, дзе неабходны сумесныя, арганізаваныя дзеянні. Іменна бундаўцы (а на Каўказе іх аінамысльнікі—армянскія «спецыфікі») абаранялі арганізацыю профсаюзаў па нацыянальнасцях. Бундаўцы прапанавалі пабудаваць партыйную арганізацыю па прынцыпу федэрацыі.

Робячы аглед усяго шляху барацьбы з рознымі ўхіламі і скажэннямі ў нацыянальным пытанні ад да барацьбы супроць выкрытых і

цяпер разгромленых буржуазных нацыяналістаў, якія ўцерліся ў рады ВКП(б), мы бачым вельмі старае гістарычнае лічэнне тых спрэчак, што разгарнуліся па нацыянальнаму пытанню 35 год назад, на II з'ездзе РСДРП.

Тактычныя рэзалюцыі II з'езда, асабліва па пытанню аб адносінах да эсэраў і лібералаў, і рознагалосі па гэтым пытанню ўжо тады выявілі зусім розную ацэнку большавікамі і меншавікамі ролі розных класаў у рэвалюцыі.

II з'езд пацвердзіў ленинскую ацэнку партыі эсэраў як дробна-буржуазных авантурыстаў, як левую фракцыю буржуазнай дэмакратыі, здольную служыць толькі ліберальнай буржуазіі. Метад індывідуальнага тэрору і рэвалюцыйныя фразы, якімі эсэры прыкрывалі сваю буржуазную сутнасць, рабілі гэтую партыю «школьнай не толькі для палітычнага развіцця пролетарыята, але і для агульна-дэмакратычнай барацьбы супроць абсалютызма» *).

Па пытанню аб адносінах да лібералаў былі запрапанаваны дзве рэзалюцыі. У той час як рэзалюцыя Плеханава—Леніна тавала класавую ацэнку рускаму лібералізму, выкрывала нізкапаклонства лібералаў перад царызмам, якія групуваліся вакол органа Струве «Освобождение»,—рэзалюцыя Патрэсава—Мартава высоувала перад лібераламі рад ўмоў для пагаднення.

Рэзалюцыя Патрэсава—Мартава была апартуністычнай, палітычна расплыўчатай. Гэтая рэзалюцыя, указваў Ленін, «не вызначае класавага зместу рускага лібералізма, яна не ўказвае пэўных палітычных плыней, якія выражаюць яго, яна не растлумачвае пролетарыату яго асноўных задач прапаганды і агітацыі ў адносінах да гэтых пэўных плыней, яна змешвае (у сілу сваёй расплыўчатасці) такія розныя рэчы, як студэнцкі рух і «Освобождение» **).

Спрэчкі аб адносінах да лібералаў на II з'ездзе былі спрэчкамі аб кіруючай ролі пролетарыята ў буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі. Яны ўпярэдзілі далейшую барацьбу супроць меншавікоў і эсэраў, якія ў перыяд рэвалюцыі 1905—1907 гадоў ішлі на поваду ў буржуазіі і выступілі ў 1917 годзе канчаткова ў саюзе з буржуазіяй, супроць пролетарыята. Толькі маючы на ўвазе гэтую гістарычную перспектыву, можна зразумець глыбокую прынцыповасць і страснасць спрэчак ленинцаў па пытанню аб адносінах да лібералаў.

Як вядома, асабліва вострыя спрэчкі разгарнуліся вакол статута партыі. Тады далека не ўсім ясна было, што гэтыя спрэчкі былі выражаннем зусім розных напрамкаў утварэння рабочай партыі і ацэнкі яе ролі ў надыходзячай рэвалюцыі. Асабліва гэтага не разумеі лідэры заходнееўрапейскіх партыі II інтэрнацыянала, перад якімі меншавікі рысавалі Леніна як раскольніка, які нібы ўносіць залішнюю рэзкасць там, дзе можна было-б, па іх думцы, знайсці «сярэдняю лінію».

Ленін горача адстойваў арганізацыйныя погляды, развітыя ў кнізе «Што рабіць?». Гутарка ішла аб тым, ці будзе створана партыя як перадавы, арганізаваны рэвалюцыіны атрад пролетарыята.

Меншавікі наўмысна зблытвалі два паняцці: «партыя» і «клас»,—наўмысна змазвалі, сціралі граніцы паміж членам аргані-

*) ВКП(б) у рэзалюцыях, ч. I, стар. 29.

**) В. І. Ленін, 36. Твораў, т. VI, стар. 260.

зацы і спачуваючым¹ стачачнікам, прафесарам, гімназістам. Яны імкнуліся да стварэння шырокай дробнабуржуазнай «рабочай партыі», у якой перадавыя, рэволюцыйныя рабочыя танулі-б у масе яшчэ не дастаткова спелых рабочых і апартуністычна настроеных, палітычна расплыўчатых элементаў.

У фармулёўках Леніна і Мартова першага параграфа статута партыі сутыкнуліся пролетарскі цэнтралізм і дысцыпліна з буржуазным анархічным індывідуалізмам.

Аднак галасамі «мяккіх» іскруцаў, «баюта» і антыіскруцаў на II з'ездзе была прынята фармулёўка Мартова: можна спачуваць, садзейнічаць, не ўзаходзіць у партарганізацыю і лічыцца членам партыі. Толькі III з'езд вясны 1905 года прыняў ленінскую фармулёўку першага параграфа статута партыі. IV, Аб'яднаўчы з'езд у 1906 годзе пацвердзіў гэтае рашэнне.

Характарызуючы ленінскія асновы партыйнага будаўніцтва, та варыі Сталіна ў перыяд пролетарскай дыктатуры пакрыска велізарнае, прынцыповае значэнне барацьбы Леніна за велізарнае членства ў партыі.

Гістарычны вопыт паказваў, якое велізарнае значэнне меў большэвіцкае разумеенне членства ў партыі. На аснове гэтага разумення складалася і гэтыгоддзям тая выдатная арганізацыя большэвікоў, якая выканала чаргавыя гістарычныя задачы звязвання царызма, звяржэння ўлады буржуазіі і стварэння першай у свеце сацыялістычнай дзяржавы. На гэтай аснове выпрацавалася большэвіцкая дысцыпліна, якая дапамагла ператварыць колькасна невялікую арганізацыю ў магутную рэволюцыйную сілу, праймаўшую адзінаствам волю.

Важнейшай справай II з'езда было іменна размежаванне з апартуністамі. «Раздзяленне на большасць і меншасць,—пісаў па пазал расколу Ленін, — гэта прамое і немінучае прадаўжэнне таго раздзялення сацыял-дэмакратыі на рэволюцыйную і апартуністычную, на Горы і Жыроні, якое не учора толькі паязлася не ў адной толькі рускай рабочай партыі і якое, напэўна, не заўтра знікне» *).

Пры выбары цэнтральных устаноў партыі сувядносны сіл на з'ездзе былі такімі, што ленінцы мелі большасць, таму што к гэтаму часу з'езд пакінулі «рабочадзеліцы» і бундаўцы. Але гэта называлася «большэвікі» і «меншэвікі».

Такім чынам, фармальна раскол адбыўся па пытанню аб складзе цэнтральных устаноў партыі, а на справе-ж раскол адбыўся па пытанню аб тым, ці будзе ў нас сціраўная пролетарская партыя, здольная ўзначаліць барацьбу рабочага класа і забяспечыць яго гегемонію ў рэволюцыйным руху, ці такая партыя не будзе, і тады рабочы клас Расіі не зможа выканаць свае сусветна-гістарычныя задачы.

Апартуністы II інтэрнацыянала ўзнялі вялікі шум па поведзе расколу, які адбыўся на II з'ездзе Цэнтрам напалак быў Ленін. У той час, калі нявысвятленыя і непатрыбныя элементы хнылі па поведзе расколу, абываючы ў ім «непрыкрытага» Леніна і «цвёрдакаменных» большэвікоў, Ленін пісаў:

«Якая дасканалая рэч—наш з'езд!.. Адкрытая, свабодная барацьба. Думкі выказаны. Адценні абрысаваліся. Групы намеціліся. Рукі падняты. Рашэнне прынята. Этап пройдзен. Уперад!» **).

1 В. І. Ленін, 36. Твораў, т. VI, стар. 272.

**) Там-жа, стар. 274.

Зусім ясна, што без разрыву з апартуністамі, без рэзкага размежавання, без расколу з імі не маглі-б узнікнуць тая выдатная арганізацыя большэвікоў, якая зараз стаіць на чале першага ў свеце краіны перамогшага сацыялізма, не было-б партыі Леніна—Сталіна, перадавога атрада Комуністычнага Інтэрнацыянала. Аб важнасці гэтага разрыву з апартуністамі напаміну таварыш Сталін у заключным слове на XV партыйным з'ездзе:

«Возьмем 1903 г., перыяд другога з'езда нашай партыі. Гэта быў перыяд павароту партыі ад пагаднення з лібераламі да смяртэльнай барацьбы з ліберальнай буржуазіяй, ад пазіцыі тоўкі барацьбы з царызмам да адкрытай барацьбы з ім за поўны разгром царызма і феадалізма. На чале партыі стаяла тады шасцёрка: Плеханаў, Засуліч, Мартаў, Ленін, Аксельрод, Патрэсаў. Паварот аказаўся раковым для пяці членаў гэтай шасцёркі. Яны выпалі з цалёжкі. Ленін астаўся у адзіночным ліку (апладысменты). Атрымалася так, што старыя лідэры партыі, асновальнікі партыі (Плеханаў, Засуліч, Аксельрод) плюс двое маладых (Мартаў, Патрэсаў) аказаліся супроць аднаго, таксама маладога, т. Леніна. Калі-б вы ведалі, колькі было тады лямантаў, плачу і завыванняў аб тым, што партыя загіне, партыя не ўстаіць, што без старых лідэраў нічога не выйдзе. Аднак ляманты і скаргі адпалі, а факты асталіся. А факты былі такія, што іменна дзякуючы адходу пяцёркі удалося партыі выбрацца на дарогу. Цяпер ясна кожнаму большэвіку, што без рашучай барацьбы Леніна з пяцёркай, без адцяснення пяцёркі наша партыя не маглі-б згуртавацца як партыя большэвікоў, здольная павесці пролетарыяў на рэвалюцыю супроць буржуазіі» *).

І з'езд паклаў пачатак існаванню большэвіцкай партыі, партыі новага тыпу. «Раней,—пісаў Ленін,—наша партыя не была арганізаваным фармальна цэлым, а толькі сумай прыватных груп, і таму іншых адносін паміж гэтымі групамі, акрамя ідэйнага ўздзеяння, і быць не магло. Цяпер мы сталі арганізаванай партыяй» **). З гэтага моманту партыя большэвікоў выступае як самастойная сіла, хоць фармальна яшчэ на працягу раду год астаетца пад агульным сцягам РСДРП.

У жыцці партыі пазней былі моманты, калі яна рабіла спробы ўстанавлення адзінага фронту з рабочымі, якія ішлі за меншымі камі, і ішла дзеля гэтага на часовыя аб'яднанні з меншавіцкімі арганізацыямі, як гэта было, напрыклад на IV. Аб'яднаўчы з'езд РСДРП у 1906 годзе.

Але з II з'езда, з 1903 года, рэвалюцыйнае крыло марксізма, крыло ленінаў, набывае ва ўсім міжнародным рабочым руху значэнне самастойнай партыі—партыі большэвікоў, хоць канчаткова большэвікі аформілі гэтае выдзяленне толькі ў 1912 годзе, на VI, Пражскай агульнапартыйнай канферэнцыі. Большэвікі абараняюць

*) Стэнаграфічная справаздача XV з'езда ВКП(б), стар. 366. Партвыдавцтва, 1935 г.

**) В. І. Ленін, 36. Твораў, т. VI, стар. 291.

сваю пэўную арганізацыйную лінію. Большэвікі выпрацоўваюць сваю большэвіцкую тактыку, афармляюць яе спачатку на II з'ездзе партыі, а затым больш дакладна вызначаюць яе на III з'ездзе партыі, у 1905 годзе.

Раскол на II з'ездзе меў вялікае міжнароднае значэнне. У абарону апартуністычнай пазіцыі меншавікоў выступалі лідэры II інтэрнацыянала. У абарону партыі і партыінасці Ленін, большэвікі вялі барацьбу і супроць расіскага і супроць міжнароднага апартунізма.

Барацьба, якая адбылася на II з'ездзе вакол асноўных праграмных, тактычных і арганізацыйных пытанняў, як напрыклад, аб тэге-моніі пролетарыята, дыктатуры пролетарыята, ролі сялянства ў рэвалюцыі, аб анішчэнні дабрабытнага буржуазнага першым параграфіе статута партыі, ідэяў барацьбы, якая разгарнулася пасля з'езда паміж паслядоўнымі староннікамі ланінізма і апартуністамі, паміж меншавіцкай скажонасцю марксізм. Гэтая барацьба пасля з'езда ўмацавалася, і рознагасці паміж большэвікамі і меншавікамі абвастрыліся і набылі яшчэ больш выразны характар.

Уся пасляз'ездаўская барацьба большэвікоў за партыю новага тыпу наглядна паказала, што раскол на II з'ездзе ў расіскай соцыял-дэмакратыі азначаў лінію на раскол з апартунізмам у міжнародным рабочым руху.

Барацьба Леніна да II з'езда партыі, на самым з'ездзе і ў пасляз'ездаўскі перыяд з'яўлялася узорам глыбокай прынцыповасці, непрымальнай ідэянай барацьбы супроць усякіх ухіленняў ад рэвалюцыйнага марксізма.

Таварыш Сталін аб гэтым пісаў:

«Чым узяла тады верх большэвіцкая частка партыі, чым яна заваявала сімпатыі большасці партыі? Тым, што яна не замазвала прынцыповых рознагалоссяў і змагалася за перамаганне гэтых рознагалоссяў шляхам ізаляцыі меншавікоў» *).

Трыццаць пяць год прайшло з часу з'езда РСДРП. У трох рэвалюцыях, а затым на працягу 20 год пролетарскай дыктатуры падверглася сама глыбокай, усебаковай праверцы прынцыпы большэвізма. Вучэнне Леніна-Сталіна аб партыі як перадавым, арганізаваным атрадзе рабочага класа, як галоўнай, асноўнай арганізацыі пролетарыята, пабудаванай на гранітнай аснове рэвалюцыйнага марксізма-ленінізма, стала вучэннем мільянаў перадавых рабочых усяго свету.

Створаная Леніным і Сталіным арганізацыя большэвікоў стала ўзорам для ўсіх партыі III, Комуністычнага Інтэрнацыянала. А тыя, хто змагаўся супроць Леніна: меншавікі, трацкісты і бухарынскія рыкаўскія здраднікі,—сталі прамымі агентамі, саюзнікамі і выканаўцамі воі фашыстаў. Трацкісцка-бухарынскія і іншыя фашысцкія шпіены, дыверсанты і школьнікі з'яўляюцца самымі лютымі ворагамі чалавецтва.

Арганізацыйныя прынцыпы, тактыка і стратэгія большэвізма перамаглі не толькі ў нашай краіне. Яны іграюць усе больш гіганцкую ролю ў міжнародным рэвалюцыйным руху пролетарыята.

Велізарненшыя цяжасці рабочага класа іншых краін заключаюцца ў тым, што ен не меў у рашаючыя моманты сваёй барацьбы большэвіцкай партыі, што толькі цаной вельмі жорсткіх паражэнняў і

* І. В. Сталін, „Аб апазіцыі“, стар. 441.

страг ён усвойвае неабходнасць большэвізацыі. Але ён яе усвоіў ужо ў радзе дзяржаў: у Францыі, Іспаніі, Кітаі. Ён усвоіў яе усюды, таму што большэвізм, вучэнне Леніна—Сталіна, ёсць адзіна правільная рэвалюцыйная тэорыя і тактыка, якія забяспечылі канчатковую і беспаваротную перамогу сацыялізма на адной шостай частцы зямнога шара і забяспечаць перамогу сацыялістычнай рэвалюцыі ва ўсім свеце.

Пад вялікім сцягам Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна пролетарыяты пераможа ва ўсім свеце.

Пяты Ёсерасійскі з'езд Савстаў

V з'езд Савстаў РСФСР адбыўся 4—10 ліпеня 1918 года. Згодна даклада мандатнай камісіі на з'ездзе прысутнічала 1132 дэлегаты; з іх—745 большэвікоў.

З'езд заахараў наступны парадак дня: 1. Справазачы ЦВК і Савста Народных Камітэтаў (дакладчыкі тэзрышы Сverdлюв і Ленін). 2. Карцовае пытаньне. 3. Арганізацыйныя справы, тычыліся Чырвонай Арміі. 4. Канстытуцыя Расійскай рэспублікі. 5. Выбары новага ЦВК.

V з'езд Савстаў сабраўся праз 31 месяц пасля IV Надзвычайнага з'езда, які ратыфікаваў Брэсцкі мір.

Абстаноўка ў момант склікання V з'езда была выключна цяжкай для маладой Савецкай рэспублікі. Скарыстаўшы падзею здрадніцтва Троцкага і яго спадручных «лэвых камуністаў», якія сарвалі свечасовое падпісанне мірнага дагавора, імперыялісты акупавалі Украіну і фактычна ператварылі яе ў сваю калонію.

Акупаваныя мясцовасці падпадалі пад надзвычай люты тэрор і поўнае грабленне. Аднаго хлеба ўраджая 1917 г. акупіенты хацелі вывезці з Украіны 60 мільёнаў пудоў. Акрамя хлеба яны вывозілі з Украіны цукровую сыражыну ўсх выдзі, мануфактуру, розныя культурныя каштоўнасці і т. д. і т. п. Такі-ж рэжым быў устаноўлены ў іншых акупаваных немцамі абласцях—у Бельгіі, на Іскондыіне і г. д. У гэты-ж час немцы ў саюзе з белавардзінскім казацкім атаманам Красновым і з грузіnskімі меншэвікамі прабавалі захапіць Дон, Кубань, Каўказ.

На Поўначы, зноў-такі ў выніку здрадніцтва Троцкага і яго агента—зdraдніка з мурманскага савета Юр'ева, заприслушага англііскія войскі нібы для забароны ад немцаў, гаспадарылі англіішчэ (на Мурмане і ў Архангельску) і пагражалі усім паўночным раёнам.

У Пярэдняй Азіі і ў Сярэдняй Азіі, дзе былі добра ўзброены Англія і Францыя, прадстаўлялі сабой як-бы ударную брыгаду Антанты ў Расіі. Антанта імкнулася скрэпіць шчы чэхаславацкі корпус не супроць немцаў, а супроць Савецкай Расіі. У перагаворы з усім не уваходзіла выпускаць чэхаславакаў з Расіі. Таму сярэд чэхаславакаў узмоцнена пачыралі чуткі, што савецкіх рэвалюцыйцаў чэхі і славяны і затрымалі. Гэтыя правяцыйныя чуткі паслужылі поводам для мяцяжу, які пачаўся ад Пензы і пашырыўся далей на ўсход па чыгуныцы да Владзівастока. Уздоўж якой доўгай істажкай распягнуліся ўзброеныя чэшскія эшалоны. Адначасова па сігналу з аднаго цэнтру (цяпер мы ведаем, што такім цэнтрам былі эвакуіраваныя з Петраграда ў Волагду пасольствы «саюзных» дзяржаў і іх шпіёнская агенатура) выбухнула белавардзінска-эсэраўскія мяцяжы ў Яраслаўлі

і Рыбінску. Мяцяжы гэтыя былі хутка падаўлены, але яны каштавалі велізарнага ліку афяр. На Каўказе і ў Баку меншавікі і эсэры разам з мусаватыстамі пад прадлогам «абароны ад туркаў» заключылі пагадненне з Англіяй і прызвалі ў горад англійскія войскі. Гэта паслужыла сігналам для разгулу белага тэрору ў пролетарскім Баку, першымі афярамі якога палі 26 бакіноскіх камісараў, на чале са стойкім, непакісным большэвіком Сцепанам Шаумянам.

Савецкая рэспубліка аказалася, такім чынам, у калыцы ворагаў. Важнейшыя пролетарскія цэнтры і спажываючыя губерні былі адрэзаны ад вытвараючых абласцей. Сталіцы і буйнейшыя прамысловыя гарады ігаладалі.

У такой надзвычай цяжкай і складанай абстаноўцы «левыя» эсэры, заручыўшыся падтрыманнем «левых камуністаў» і трацкістаў, вялі шалёнае цкаванне савецкага ўрада, яго міжнароднай палітыкі, яго харчовых мерапрыемстваў і ўсёй палітыкі савецкай улады ў вёсцы. «Левыя» эсэры ў гэты перыяд зусім адкрыта апіраліся на вясковых кулакоў і выражалі інтарэсы і імкненні кулацтва—гэтага самага зверскага і злоснага ворага працоўных. Вышаўшы з урада пасля Брэсцкага міру, «левыя» эсэры ўсімі сіламі сабатыравалі ўсе важнейшыя мерапрыемствы савецкай улады, вялі шалёную антыбольшэвіцкую дэмагагічную агітацыю, імкнучыся да звяржэння савецкай улады. «Левыя» эсэры сумесна з трацкістамі і бухарынцамі вялі лінню на зрыв Брэсцкага міру, на арганізацыю кулацкіх паўстанняў, на арганізацыю пагранічных інцыдэнтаў і правакіды на Украіне, акупацыі германскімі войскамі Саюзнай «левых» эсэраў-трацкістаў і «левых камуністаў» к ігэтам члсу аж поўнасю перайшлі да варажай тактыкі ашуканства партыі і двуруніцтва. Толькі няпер паліцыю выявілі іх здрадніцкая роля ў той момант, толькі цяпер паказаннямі Осінскага, Якаўлева, Камкова і Карэнна на працэсе «права-трацкіскага блока» выкрыта ўся бязмерная подласць бухарынцаў і трацкістаў. Якраз напярэдадні V Усерасійскага з'езда Советаў «левыя камуністы», добра ведаючы аб тым, што рыхтуецца мяцеж «левых» эсэраў, прынялі меры к таму, каб лепш замаскіравацца.

3 ліпеня 1918 г. адбылося пасяджэнне большэвіцкай фракцыі з'езда, на якім таварыш Ленін выступіў з падрабязным дакладам аб міжнародным і унутраным становішчы Савецкай рэспублікі. У гэтым дакладзе Ленін абгрунтоўваў неабходнасць прадаўжаць палітыку перадышкі і вёсці энергічную барацьбу з гаспадарчай разрухай і голадам шляхам моцнага саюза гарадскіх рабочых з вясковай беднотай супроць кулака. Рэзалецыя, адабраючая палітыку Совета Народных Камісараў, была прынята ў фракцыі аднагалосна, прычым Осінскі, ад імя «левых камуністаў», заявіў, што даклад Леніна не сустракае з іх боку сур'ёзных супярэчнасцей. Гэта быў манеўр, разлічаны на тое, каб усыпіць пільнасць партыі і развязаць рукі «левым» эсэрам, які рыхтавалі мяцеж і рад тэрарыстычных актаў, аб чым «левыя камуністы» былі поўнасю асведомлены.

Такая была палітычная і гаспадарчая абстаноўка ў краіне ў момант адкрыцця V Усерасійскага з'езда Советаў. Надзвычай бурнай была абстаноўка і на самым з'ездзе.

«Левыя» эсэры, пераканаўшыся, што большэвікі маюць на з'ездзе пераважную большасць мандатаў, з самага пачатку ўзялі курс на

зрыў з'езда. Яны наладзілі абструкцыю ў сувязі з выбарамі мандатнай камісіі, патрабуючы сабе паловы месцаў у ёй пад тым прадлогам, быццам большэвікі падтасавалі мандаты на з'езд.

Выступаючы з дакладам ад сялянскай секцыі ЦВК, «лева»-эсэраўская «багародзіца» Марыя Спірыдонава асыпала большэвікоў і асабліва Теніна паклепніцкімі абвінавачваннямі і прама пагражала большэвікам тэрорам. Камкоў і Карэлін выступалі з яшчэ большай нагласцю, асабліва па пытанню аб харчовых атрадах і камітэтах вясковай беднаты. Вяскоўных беднякоў яны, як сапраўдныя прадстаўнікі каладтва, называлі людзьмі, заклікалі да сабатажу ўсіх харчовых мерапрыемстваў Совецкай улады і пагражалі «выкінуць воў за каўнер» з вескі харчовыя атрады і камітэты беднаты.

Усе гэтыя правакацыйныя выступленні служылі як бы артылерыйскай падрыхтоўкай да надыходзячых ваенных дзеянняў, якія выбухнулі на наступны дзень.

Дзейнічаючы па пастанове ЦК «левых» эсэраў ад 24 чэрвеня 1918 г. 5 ліпеня два «лева»-эсэраўскія тэрарысты забілі германскага пасла Мірбаха, а затым ўкрыліся ў штабе, састаюшага пры ВЧК атрада «левага» эсэра Папова.

Штаб Папова быў загадзя намечан у якасці штаба паўстання. Карыстаючыся сваім становішчам, папоўцы атрада ВЧК пры дапамозе члена калегіі ВЧК «левага» эсэра Александровіча, набылі зброю, боепрыпасы і харчы ў колькасці, на многа перавышаючай лічбавы склад самога атрада. За некалькі дзён да паўстання «левых» эсэраў, скарыстоўваючы свае пазіцыі ў ВЧК, а таксама ў сялянскай секцыі Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта, якую ўзначальвала Спірыдонава, пачалі сцягваць свае баявыя атрады і падваіць зброю з іншых гарадоў — Ленінграда, Віцебска, Яраслаўля. Асабліва многа зброі было запатрабавана з Яраслаўля якраз напярэдадні выбухнуўшага там паўстання. Бясспрэчна, што гэта было зроблена не выпадкова і што «левых» эсэраў дзейнічалі ў кантакце з правымі эсэрамі, якія рыхтавалі паўстанне ў Яраслаўлі, і з «сюзнымі» мясцамі, якія арганізавалі гэтае паўстанне.

Памяшканне атрада Папова было ўмацавана. Калі тав. Дзержынскі даведаўся, што забойцы Мірбаха скрыліся ў штабе Папова, ён сам паншоў туды, але там яго арыштавалі. Арыштавана было таксама некалькі памочнікаў тав. Дзержынскага ў самым памяшканні ВЧК на Лубянцы, дзе на вярце таксама стаялі папоўцы. 6-га ліпеня было арыштавана 27 кіруючых работнікаў большэвіцкай партыі, у тым ліку і старшыня Маскоўскага Савета тав. Смідовіч. Усіх арыштаваных прыводзілі ў штаб Папова, дзе засядаў амаль у поўным складзе цэнтральны камітэт «левых» эсэраў, які непасрэдна кіраваў дзеяннямі папоўцаў. «Левым» эсэрам удалося на некалькі гадзін захапіць галоўны тэлеграф, а таму яны паспяховы разаслаць па ўсёй краіне «жывыя» тэлеграмы аб «нізлажэнні» Савета Народных Камісараў і растаржэнні мірнага дагавора. Тэлефонную станцыю ім захапіць усё ж такі не ўдалося. На наступны дзень, 7 ліпеня, з раніцы былі слягнуты савецкія войскі. Штаб Папова і сумежныя з ім дамы былі абстрэляны артылерыйскім агнём з адлегласці 200 метраў. Сярод папоўцаў пачалася паніка. І без таго не надта стойкія «лева»-эсэраўскія атрады былі яшчэ раней разложаны агітацыйнай арыштаваных большэвікоў, якіх яны вартавалі. Асабліва моцнае ўражанне стварыла на гэтыя зборныя і рознашэрсныя атрады рашучасць, цвёрдасць і пал-

кая агітацыя Ф. Э. Дзержынскага. Калі дом, у якім змяшчаўся папоўскі штаб, і сумежныя з ім дамы былі зруйнаваны, арыштаваныя большэвікі арганізавалі сабе ахову са спачываючых салдат, правялі сярод іх мітынг, атрымалі ад іх зброю і вызваліліся з пад арышту. Паўстанне не было падтрымана ні войскамі, ні рабочымі, ні нават радавымі членамі «лева»-эсэраўскіх партыйных арганізацый і хутка было ліквідавана.

Ужо ў 4 гадзіны дня 7 ліпеня Совет Народных Камісараў раскату па вуліцах Масквы наступную аб'яву:

«Контррэволюцыйнае паўстанне «левых» с.-р у Маскве ліквідавана. «Лева»-эсэраўскія атрады адзін за адным пусціліся ў самае саромнае бегства. Аддана распараджэнне аб арышце і раззброенні ўсіх «лева»-эсэраўскіх атрадаў і перш за ўсё аб арышце ўсіх членаў цэнтральнага камітэта партыі «левых» с.-р., аказваючых узброенае супраціўленне пры арышце расстрэльваць. Арыштавана некалькі саўдзельнікаў контррэволюцыйнага мяцяжу» *).

Адначасова з паўстаннем у Маскве «левыя» эсэры прабавалі арганізаваць паўстанне ў Ленінградзе, дзе яны заселі ў памяшканні 6 Пажыцкага корпуса. «Лева»-эсэраўская баявая дружына, якая акапалася там, сустрэла наступавых чырвонаармейцаў кулямётнай стрэльбай і ручнымі гранатамі. Пры перастрэлцы было забіта 10 чалавек і паранена 40. Дружына была раззброена.

Толькі ў Оршы «левым» эсэрам удалося разагнаць Совет і на некалькі дзён захаваць уладу ў горадзе.

Галоўныя свае надзеі ЦК «левых» эсэраў ускладаў на здраду «лева»-эсэраўскага камандуючага ўсходняга (антычэхаславацкага) фронту, авантурыста і здрадніка Мураўева. Ён агаліў фронт і павесіў некалькі ашуканых ім атрадаў з Казані ў Сібірску, дзе яны зніклі пошту, тэлеграф, рад устаноў і Совет. Мураўёў даў па фронту тэлеграму аб спыненні руху на Усход і аб пераходзе ў наступленне на Маскву па маршруту: Вятка -Саратаў -Балашоў—Масква. Адначасова Мураўёў паслаў чэхаславакам тэлеграму з прапановай міру і саюза супроць немцаў і «абвясціў вайну Германіі», аб чым паслаў тэлеграму Леніну і ў германскае пасольства, а таксама ў Кіеў і іншыя бунычны гарады. У Сібірску Мураўёў пачаў арыштоўваць большэвікоў і адначасова вызваліў з турмы ўсіх арыштаваных контррэволюцыянераў. Але калі ён сабраў свае войскі і сказаў перад імі прамову, аб тым, што вайна з Германіяй аднавілася, што грамадзянская вайна спыненая і з чэхаславакамі заключан саюз, высветлілася, што яго ўласныя войскі не падтрымліваюць свайго камандуючага: у часе прамовы Мураўёва ў Сібірску совет з'явіўся прадстаўнікі яго часцей і заявілі аб сваёй вернасці Савецкай уладзе.

Сібірскія ўлады прабавалі арыштаваць Мураўева, але апошні аказаў узброенае супраціўленне. Пры завязаўшайся перастрэлцы Мураўёў быў забіты.

Таварыш Сталін, які знаходзіўся тады ў Царыцыне, атрымаўшы ад Леніна паведамленне аб забойстве «левымі» эсэрамі германскага пасла Мірбаха і «лева»-эсэраўскім мяцяжы, які мог ахапіць і Царыцын, адказаў каротка:

«Што датычыць істэрычных, будзьце ўпэўнены, у нас рука не дрогне, з ворагамі будзем дзейнічаць па-варожаму».

*) Вера Владзімірава: „Год службы „соцыялістаў“ капіталістам“. ГІЗ, 1923 г., стар. 280.

Немцы, аднак, не адважыліся адказаць ваіной на забойства свайго пасла і абмежаваліся прад'яўленнем наглага патрабавання: увесці батальён германскіх войск у Маскву для абароны германскага пасольства.

На гэтае патрабаванне,—гаворыць Ленін,—

«мы адказалі... што падобнага жадання мы ні ў якім выпадку і ні пры якіх умовах задаволіць не можам, бо гэта было-б аб'ектыўна пачаткам акупацыі Расіі чужаземнымі войскамі.

На такі крок мы вымушаны былі-б адказаць, як адказваем на мяцеж чэха-славакаў, на ваенныя дзеянні англічан на поўначы, іменна: ўзмоцненай мабілізацыяй, заклікам пагалоўна ўсіх дарослых рабочых і сялян да ўзброенага супраціву і да знішчэння, у выпадку часовай неабходнасці адступлення, ўсіх і ўсялякіх, без усякіх выключэнняў, шляхам спальвання складаў і, у асаблівасці, харчовых прадуктаў, каб яны не маглі дастацца ў рукі непрыяцеля. Вайна стала-б для нас тады ракавой, але безумоўнай і безгаворачнай неабходнасцю, але гэтую рэвалюцыйную ваіну рабочыя і сяляне Расіі павядуць поруч з Совецкай уладай да апошняга ўздыху» *).

Атрымаўшы рашучы адпор, германскі ўрад адмовіўся ад свайго правакацыйнага патрабавання. Нескладная вайна з Германіяй была прадухлена наперакор гучнай правакацыі «левых» эсэраў, бухарынцаў і трацкістаў.

У з'езд Саветаў рашуча асудзіў «лева»-эсэраўскіх авантурыстаў і здраднікаў, цалкам і поўнасьцю адобрых энергічную палітыку Савета Народных Камісароў, накіраваную на ліквідацыю злачыннай і шалёнай авантуры «левых» эсэраў і патрабавалі бяспаснага расправы са злачынцамі, якія са зброй у руках пасягнулі на Совецкую ўладу і паставілі краіну перад непасрэднай небяспекай новай вайны.

З'езд паставіў, што тым «левым» эсэраўскім арганізацыям, якія са-тэдарызуюцца з правакацыйнай і здрадніцкай палітыкай свайго камітэта, не можа быць месца ў Саветах Рабочых і Сялянскіх Дэлегатаў. Разам з тым, з'езд яшчэ раз падвердзіў непахісную волю Совецкай улады забяспечыць мир для знясіленай савецкай краіны, падкрэсліваючы, аднак, што «у выпадку іншаземнага нашествя з чыго-б боку яно ні зыходзіць, абавязкам усіх рабочых і сялян і усіх чэсных грамадзян наступіць з'явіцца беззаветная абарона савецкай бацькаўшчыны супроць імперыялістаў» **).

З'езд займаўся вырашэннем тых асноўных пытанняў, якія стаялі перад Савецкай рэспублікай у гэты надзвычай цяжкі перыяд яе існавання.

З усёй глыбіні гэтыя пытанні былі разгорнуты ў справаздачным дакладзе таварыша Леніна аб рабоце Сойнаркома. Ленін паказаў, што ўсім ходам падзеі пасля заключэння Брэсцкага міру была даказана правільнасць большыцкай тактыкі атрымання перадавыкі Ён паказаў, як з кожным месяцам абедзве групы імперыялістаў, якія знаходзіліся ў смертельна схватцы адна з адной, усе больш набліжаліся да бяздоння.

У той-жа час у малодзін Савецкай рэспубліцы, не глядзячы на неймаверную цяжкасць яе становішча, пытанні будаўніцтва новага жыцця

*) Ленін, Творы, т. XXIII, стар. 142—143.

**) З'езд Саветаў у пастановах і рэзалюцыях, выд. «Улада Саветаў», Масква, 1935 г., стар. 71.

ставіліся на першае месца. Ленін гаварыў аб тым, што гэтае будавніцтва вялося з немінучымі памылкамі, промахамі, выпраўленнямі, пераробкамі, рэарганізацыямі ў барацьбе супроць буржуазіі і памешчыкаў, супроць старога чыноўніцтва, супроць міжнароднага імперыялізма. Ён паказаў ва ўвесь рост неймаверныя цяжкасці, якія стаялі перад рабочымі і сялянамі савецкай Расіі, калі рабочыя і сяляне самі браліся за кіраванне краінай ва ўмовах страшэннага і лютага разрухі, калі «вайна параніла ўсе цела Расіі», так, што народ падобны на пабітага да поўсмерці чалавека. Але разам з тым, ён быў упэўнены ў перамозе, залогам якой з'яўлялася непарывная сувязь савецкага ўрада і большэвіцкай партыі з найшырэйшымі працоўнымі масамі, з велізарнай большасцю народа. І Ленін рабіў вывад, поўны вялікага рэвалюцыйнага аптымізма:

«Так, гэта справа неймаверна цяжкая і неймаверна цяжкая. Кожны месяц такой работы і такога вопыту варты дзесяць, калі не дваццаць год нашай гісторыі» *).

І далей Ленін паясняў сваю думку:

«Гэта проста і лёгка аставацца ў старой паласе прывычных капіталістычных адносін, але мы жадзем ісці новым шляхам. Ён патрабуе ад нас, патрабуе ад усяго народа вялікай свядомасці, вялікай арганізаванасці, патрабуе больш часу, выклікае вялікія памылкі. Але мы гаворым сабе: не памыляецца той, хто нічога практычнага не робіць» **).

У аснову Ленін ставіў вырашэнне харчовага пытання, таму што на краіну насунуўся голад. Ленін паказаў, што барацьба за хлеб супадае з барацьбой за сацыялізм і патрабаваў бязлітаснага падаўлення кулакоў і спекулянтаў, паўстаўшых супроць савецкай улады. Патрабуючы бязлітаснага чырвонага тэрору ў адносінах да контррэвалюцыйнага ўсіх масцей, Ленін указваў на неабходнасць аказання ўсямернай дапамогі і падтрымання вясковага беднага, якая была моцным саюзнікам пролетарыята.

Ленін выразна паставіў пытанне аб узаемаадносінах з сярэднім сялянствам:

«Сяляне сярэднія,—гаварыў ён,—маюць ва ўсёй Расіі мізэрныя лішкі хлеба. Сяляне сярэднія жылі дзесяці год да рэвалюцыі ва ўмовах горшых, чым жыве рабочы. Да рэвалюцыі яны бачылі толькі нужду і прыгнечанне. З гэтымі сярэднімі сялянамі мы ідзем шляхам пагаднення» ***).

Ленін паказаў велізарнае значэнне сацыялістычнай рэвалюцыі ў нашай краіне і грамадны рост папулярнасці Савецкай рэспублікі сярод рабочых Захада, не гледзячы на тое, што з-за цензуры ім амаль нічога не ўдавалася даведацца аб тым, што рабілася ў Расіі. Ён закончыў свой даклад словамі, поўнымі найвялікшай бадзёрасці, абгрунтаванай на ўлік усіх цяжкасцей і на веданні сваіх сіл, сіл змагаючага і перамагаючага народа.

«Як ні трудны і як ні цяжкі перыяд, які нам прадстаіць перажыць,—гаварыў Ленін, мы абавязаны сказаць усю праўду і адкрыць вочы на гэта, бо толькі народ сваёй ініцыятывай

*) Ленін, Творы, т. XXIII, стар. 121.

**) Там-жа, стар. 122.

***) Там-жа, стар. 128.

і сваеі арганізацыі, высталяючы новыя і новыя ўмовы і абараняючы сацыялістычную рэспубліку, дапаможа нам. І мы гаворым: таварышы, няма ні лёну сумнення, што калі мы пойдзем па тэму шляху, які выбраі і які падзеі пацвердзілі, калі мы будзем цвёрда і няухмыляючы п. гэтаму шляху, калі мы не далым ні фразам, ні ілюзіям, ні ашуканству, ні істэрыцы збіць сябе з прызямнага шляху, то мы маем найвялікшыя ў свеце шансы ўтрымацца і дапамагчы цвёрда перамоце сацыялізма ў Расіі, а тым самым дапамагчы перамоце сусветнай сацыялістычнай рэвалюцыі!»^{*)}.

У дакладзе Леніна падкрэслівалася, што асноўным пытаннем, у якое ўпіраўся ўсе астатняе пытанні, у гэты перыяд было пытанне харчовае. Адрэзаная ад важнейшых хлебных раенаў маладая Савецкая рэспубліка перажывала нябачаны голад. Запасы хлеба ў неакупаваных інтэрвентамі раенах былі вельмі мізэрныя і нават пры поўным іх скарыстанні можна было пракарміць гарадское насельніцтва і вясковую беднату толькі па галоднай норме. Але і гэты хлеб трэба было ўзяць з бою ў галоўных ўладальнікаў хлеба — кулакоў. Разлічваючы на тое, што кулакі добравольна навезлі-б хлеб у горад па цвёрдых цэнах не прыходзілася. У той жа час адмова ад цвёрдых цэн, адмова ад хлебнай манополі, пры абсалютным дэфцыце хлеба, азначала-б нечуваны разгук спекуляцы і снабжэнне хлебам толькі забяспечаных слаёў насельніцтва пры пагрозе вымірання ад голаду гарадской і вясковай беднаты. Савецкая ўлада ні ў якім разе не магла панесці па такому шляху. Уся палітыка савецкай улады была накіравана да справядлівага размеркавання хлеба, да снабжэння ім у першую чаргу працоўных. Адна з асноўных харчовых мерапрыемстваў савецкага ўрада захаванне хлебнай манополі і цвёрдых цэн на хлеб, прадастаўленне народнаму камсарыяту харчавання надзвычайных паўнамоцтваў па адабранню і рэквізіцыі хлеба ў масных слаёх вёскі, па размеркаванню тавараў шырокага спажывання і т. п. (так званая «харчовая дыктатура»), арганізацыя рабочых харчовых атрадаў, якія пасылаюцца ў вёску як для агітацыі сярод бяднейшага і сярэдняга сялянства, так і для адабрання хлеба у кулакоў. Нарэшце, важнейшым мер прыём у ам была арганізацыя камітэтаў вясковай беднаты.

Роля і значэнне камітэтаў беднаты выходзілі далёка за межы іх харчовых задач. Іменна на прыкладзе камітэтаў вясковай беднаты дасобна адчуваецца ўся глыбіня ленінскага палажэння аб тым, што барацьба за хлеб ёсць барацьба за сацыялізм. Камітэты беднаты, створаныя для садзяння харчовым органам у спрэчцы здабывання хлеба ў кулакоў і справядлівага размеркавання яго, на справе ператварыліся ў важнейшую апору дыктатуры пролетарыята ў вёсцы. Іменна пры дапамозе камітэтаў беднаты пролетарская рэвалюцыя была распаўсюджана на вёску.

Ленін на VIII з'ездзе партыі гаварыў:

«Толькі летам 1918 г. пачалася сапраўдная пролетарская рэвалюцыя ў вёсцы. Калі-б мы не здолелі ўзняць гэтую рэвалюцыю, работа наша была-б няпоўнай. Першым этапам было ўзяцце ўлады у горадзе, устанавленне савецкай формы і правлення. Другім этапам было тое, што для ўсіх сацыялістаў з'яўляецца асноўным, без чаго сацыялісты не сацыялісты: вызваленне ў вёсцы пролетарскіх і поўпролетарскіх элементаў, згур-

^{*)} Ленін, Творы, т. XXIII, стар. 131—132.

тавание их с городским пролетариатом для борьбы с буржуазией и вёсцы» *).

Важнейшую часть гэтаго програма выканал пэт кіраўніцтвам большэвіцкай партыі камітэты вясковай беднаты. Яны дагмагалі рабочым выяўляць і адбіраць лішкі хлеба і іншых харчовых прадуктаў, яны сачылі за справядлівым размеркаваннем зямлі, жывого і мёртвага інвентара, яны згуртавалі вакол савецкай улады моцны актыву.

На V з'ездзе Советов быў заслуханы спецыяльны даклад народнага камісара харчавання т. Цурупы аб харчовым пытанні. Докладчык паказаў усю цяжкасць харчовага становішча Савецкай рэспублікі, калі ў распараджэнні Савецкай улады знаходзіліся толькі цэнтральныя і земляробчыя губерні — Варонежская, Курская, Тамбоўская, Тульская і часткова Паўночны Кавказ, адкуль можна было чэрпаць хлеб толькі з надвычайна цяжкасцю, из той прычыны, што там пачыналася ўжо грамадзянская вайна. Ён паказаў, што тых запасаў хлеба, якія былі, ледзь маглі хапіць для размеркавання па галоднай норме да новага ўраджаю. Там Цурупа абгрунтаваў неабходнасць харчовых дэкрэтаў Савецкай улады і ў асаблівасці дэкрэтаў аб харчовых атрадах і камітэтах беднаты.

Даклад гэты быў зроблен пасля падаўлення мяцяжу «левых» эсэраў, калі «лева»-эсэраўская фракцыя на з'ездзе ўжо адсутнічала, і з'езд аднадушна адобрыў харчовую палітыку Савецкай улады, указавшы, што «харчовыя мерапрыемствы, якія праводзяцца народнымі камісарыятам, накіраваны да маніпанізавання размеркавання ўсіх прадметаў першай неабходнасці і масавага спажывання і да ўстанавлення цвёрдых цен на гэтыя прадметы ў адпаведнасці з цвёрдымі цэнамі на хлеб, складаюць неабходнае дапаўненне да палітыкі рабоча-сялянскага ўрада ў справе снабжэння ўсіх, хто мае патрэбу ў хлебе, і з'яўляюцца састаўной часткай усёй сацыялістычнай палітыкі Савецкай улады».

Далей рэзалюцыя V з'езда Советов дала выразную характэрыстыку размяшчэння класавых сіл у момант вострай барацьбы за існаванне Савецкай рэспублікі з унутранымі і знешнімі яе ворагамі:

«Толькі апіраючыся на вясковую беднату, толькі арганізуючы гэтую беднату для барацьбы з вясковай буржуазіяй у асабня камітэты, толькі ўводзячы праз гэтыя камітэты прывольнае і справядлівае размеркаванне хлеба, сельска-гаспадарчых прылад і ўсіх прадметаў першай неабходнасці, прадастаўляючы ў гэтай галіне асабыя ільготныя умовы тым, хто не эксплуатае чужоі працы і не спекулюе на голадзе, рабоча-сялянская савецкая ўлада разам з тым зацэваліла неабходныя патрэбы радавога сяродняга сялянства, справядліва кампенсуе яго за здабытыя цяжкай працай прадукты яго гаспадаркі, пераможа яраснае супраціўленне ўнутраных і знешніх ворагаў сацыялістычнай рэвалюцыі, умацуе і паглыбіць яе заваёвы, выведзе Расію з жорсткага харчовага крызіса, які з'явіўся цяжкім вынікам чатырохгадовай вайны і векавога панавання памешчыкаў і капіталістаў і абвастрыўся з прычыны зацятай барацьбы супроць сацыялістычнай рэвалюцыі ўсіх ворагаў рабочага класа і па-брацку спаянага з ім агульнасцю сацыялістычных інтарэсаў вясковай беднаты» **).

V з'езд Советов прыняў першую савецкую Канстытуцыю. У гэтую Канстытуцыю ў якасці асноўнай яе састаўной часткі ўвайшла напіса-

*) Ленін, Творы, т. XXIV, стар. 162.

**) V Усерасийский съезд Советов, стар. 158.

чая Леніним і Сталіним «Дэкларацыя правоў рабочага і эксплуатаванага народа», прынятая III з'ездам Совецкаў у студзені 1918 г.

Надзвычай цікава і важна параўнаць першую савецкую Канстытуцыю са Сталінскай Канстытуцыяй пераможшага соцыялізма. Канстытуцыя 1918 г. гэта перш за ўсе Канстытуцыя Расійскай Соцыялістычнай Федэратыўнай Савецкай Рэспублікі. Тут яшчэ няма ні саюзных рэспублік, ні выражанага размежавання пасабных частак Расійскай Федэрацыі. Соцыялістычны характар Савецкай рэспублікі заключаецца ў тым, што яна ставіла перад сабой задачы барацьбы за соцыялізм. Канстытуцыя 1918 г. гаворыць аб тым, што асноўнай задачай пераходнага моманту з'яўляецца ўстанавленне дыктатуры гарадскога і сельскага пролетарыята ў мэтах поўнага падаўлення буржуазіі, знішчэння эксплуатацыі чалавека чалавекам і ўстанавлення соцыялізма.

Першая савецкая Канстытуцыя адыграла буйнейшую ролю ў справе аб'яднання працоўных вакол Савецкай улады, у справе прапаганды ідэй Савецкай улады ў нашым краіне і за яе межамі, у справе выяснення значэння Совецкаў, як палітычнай асновы Расійскай федэрацыі, у справе ўмацавання дыктатуры пролетарыята і развіцця яе форм. Першая савецкая Канстытуцыя ўпершыню замацавала ў асноўным законе агромная дзяржавы соцыялістычны прынцып: «непрацуючы ды не есць», які ўваходзіў у Сталінскую Канстытуцыю пераможшага соцыялізма.

V з'езд Совецкаў прыняў таксама рашэнне аб арганізацыі соцыялістычнай Чырвонай Арміі. Гэтае рашэнне адзначала, ва ўмовах пачатку грамадзянскай вайны, што трэба пакласці канец партызаншчыне, арганізацыі выпадковых ваенных фарміраванняў, самавольных атрадаў, самавольнаму ваеннаму будаўніцтву. Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія павінна быць цэнтралізаванай, добра абучанай і сэрэжанай. Яна павінна асладаць ваеннай навукай і для гэтай мэты скарыстаць старых ваенных спецыялістаў пад пільным кантролем ваенных камісараў, якія павінны камплектавацца з ліку стойкіх барацьбітоў за справу пролетарыята і вясковай беднаты. З'езд паставіў задачу стварэння новага каманднага складу, беззаветна адданнага соцыялістычнай рэвалюцыі. З'езд паграбаваў ад новай арміі жалезнай рэвалюцыйнай дысцыпліны, суровай цэнтралізацыі і аднароднасці яе класавага складу.

V з'езд Совецкаў сабраўся ў пераходны момант для Савецкай рэспублікі. З такой цяжкасцю дасягнутая ў Брэсце перадышка заканчвалася. Пачыналася вельмі лютая крывепралітная грамадзянская вайна, у якой руская контррэвалюцыя, кіруемая і натхняемая імперыялістамі Англіі і Францыі, імкнулася задушыць маладую Савецкую рэспубліку. У гэтай вайне самую падлую, здрадніцкую ролю адыгрывалі меншавікі, «тэзія» і правыя эсэры і іх замаскіраваныя пасобнікі—трацкісцка-зіноўеўска-бухарынскія мярзавы.

У такіх надзвычай цяжкіх умовах V Усерасійскі з'езд Совецкаў вырашыў важнейшыя пытанні, якія стаялі на чарзе дня, даў чоткую дырэктыву аб харчовай дыктатуры, аб арганізацыі камітэтаў вясковай беднаты—гэтай важнейшай апоры соцыялістычнай рэвалюцыі ў вёсцы, прыняў першую савецкую Канстытуцыю і зацвердзіў асноўныя палажэнні па арганізацыі Чырвонай Арміі і т. д. З'езд не даў сябе дэзарганізаваць здрадніцтвам «левых» эсэраў. Ён паказаў найвялікшую згуртаванасць савецкага народа вакол Савецкай улады, вакол партыі большэвікоў.

Р Э З А Л Ю Ц И Я **XVII з'езда КП(б)Б**

на справаздачы Цэнтральнага Камітэта КП(б)Б

Заслухаўшы і абмеркаваўшы справаздачны даклад аб рабоце Цэнтральнага Камітэта КП(б)Б, XVII з'езд КП(б)Б прызнае палітычную лінію ЦК КП(б)Б правільнай і практычную работу здавальняючай.

Узброеныя рашэннямі лютаўска-сакавіцкага (1937 г.) і студзенскага (1938 г.) пленумаў ЦК ВКП(б) і гістарычнымі ўказаннямі таварыша **Сталіна**, большэвікі Беларусі за прайшоўшы год разам з усёй партыяй прарабілі вялікую работу па выкрыццю, разгрому і выкарчаванню трацкісцка-бухарынскіх, буржуазна-нацыяналістычных агентаў фашызма, якія прабраліся да кіравання ЦК КП(б)Б, на важнейшыя ўчасткі сацыялістычнага будаўніцтва і на рэчыны пасты ў партыйным, савецкім і гаспадарчым апаратах. ЦК КП(б)Б правяў вялікую работу па ліквідацыі вынікаў іх варожай дзейнасці і па вылучэнню на кіруючую работу новых кадраў партыйных і непартыйных большэвікоў, безавестна адданых свайму народу і справе кунізму.

Разграміўшы і выкарчавваючы трацкісцка-бухарынскіх і буржуазна-нацыяналістычных агентаў фашызма, вылучаючы да кіравання новыя, адданыя справе партыі і народа кадры, патапшаючы партыйна-палітычную работу, куністычная партыя большэвікоў Беларусі прышла да свайго XVII з'езда боездольнай, згуртаванай вакол ленінска-сталінскага Цэнтральнага Камітэта, вакол генія пралетарскай рэвалюцыі, нашага правадыра і настаўніка таварыша **Сталіна**.

У выніку велізарнай дапамогі, аказанай беларускаму народу Цэнтральным Камітэтам ВКП(б) і саюзным урадам, КП(б)Б дабілася значных поспехаў у гаспадарчым і культурным будаўніцтве і далейшым павышэнні матэрыяльнага добрабыту рабочых, калгаснікаў і ўсіх працоўных Беларусі.

Выконваючы рашэнні лютаўска-сакавіцкага пленума ЦК ВКП(б) і ўказанні таварыша **Сталіна**, на аснове разгортвання большэвіцкай крытыкі і самакрытыкі і поўнага правядзення ў жыццё пачаткаў унутрыпартыйнай дэмакратыі, КП(б)Б забяспечыла значнае палепшанне ўсёй партыйна-палітычнай работы.

Выбары ў Вярхоўны Совет СССР і разгортваючаяся выбарчая кампанія па выбарах у Вярхоўны Совет БССР паказалі, што КП(б)Б расшырыла і умацавала свае сувязі з найшырэйшымі масамі працоўных, што знайшло сваё выражэнне ў нябачаным маральна-палітычным аднасце савецкага народа, у перамозе сталінскага блока камуністаў і беспартыйных на выбарах у Вярхоўны Совет СССР, у велічэным уздыме палітычнай актыўнасці мас.

Высокая палітычная актыўнасць працоўных, іх беззаветная адданасць навін партыі, сэрца — Сталіна — Сталінізму знайшла ў росце партыйнай арганізацыі за лік лепшых, адданых нашай партыі непартыйных большэвікоў.

Выбары кіруючых партыйных органамі ў КП(б)Б прайшлі пад знакам разгорнутай унутрыпартыйнай дэмакратыі, большэвіцкай крытыкі і самакрытыкі недахопаў партыйнай работы. Вялікі спрыяўшы развіццю выбарчых схотавых пачатак глыба-дэмакратычнага росту камуністычнай кіравальнай партыйнай арганізацыі прынялі новыя партыйныя катэгорыі, якія па пачова асаблівасці марксізму і большэвізму адрозніваюцца. Новыя катэгорыі ўзяты за разгром і выключэнне з партыі ворагаў народа, за ліквідацыю вынікаў шкодніцтва.

Утварэнне абласцей у БССР, у адпаведнасць з рашэннем ЦК ВКП(б), з'явіліся іх адміністрацыйныя і партыйныя органы, якія ўдзельнічаюць у гаспадарчым і партыйна-палітычным кіраванні краіны і ў агульных участках сацыялістычнага будаўніцтва ў БССР.

XVII з'езд КП(б)Б перадае ўсе партыйныя арганізацыі ад якой-бы там члена партыі і якіх дасягнутых поспехаў у справе выкарыстання і развіцця вольнага народа і ліквідацыі вынікаў іх шкодніцтва і шкодніцтва, савецкай марксізму і большэвізму і перадае ўсе партыйныя органы, якія ўдзельнічаюць у гаспадарчым і партыйна-палітычным кіраванні краіны і ў агульных участках сацыялістычнага будаўніцтва ў БССР.

З'езд паказвае, што перамога разгорнутай працы па выкарыстанні і развіццю вольнага народа і ліквідацыі вынікаў іх шкодніцтва і шкодніцтва, савецкай марксізму і большэвізму і перадае ўсе партыйныя органы, якія ўдзельнічаюць у гаспадарчым і партыйна-палітычным кіраванні краіны і ў агульных участках сацыялістычнага будаўніцтва ў БССР.

З'езд адзначае найвышэйшую ролю партыі ў развіцці гаспадарчай, прамысловасці, сельскай гаспадаркі і культурнага будаўніцтва БССР. Недапушчальна дрэнна прадукцыя і па сутнасці яшчэ не прыступілі да ліквідацыі вынікаў шкодніцтва: Наркамат лясной прамысловасці, Наркамгас (асабліва ў галіне энергетычнай, воднай гаспадаркі і жылбудаўніцтва), Наркамгандаль, Наркомасветы і Кіраўніцтва па справах мастацтваў.

З'езд даручае Цэнтральнаму Камітэту партыі неадкладна забяспечыць ўмацаванне кіравніцтва гэтых галін народнай гаспадаркі праверанымі большэвіцкімі кадрамі і распрацаваць канкрэтны план практычных мерапрыемстваў, забяспечваючых хутчэйшую ліквідацыю вынікаў шкодніцтва ў гэтых галінах народнай гаспадаркі. З'езд асабліва падкрэслівае неабходнасць хутчэйшай ліквідацыі адставання энергетычных баз ад росту ўсёй народнай гаспадаркі, ліквідацыі вынікаў шкодніцтва ў размяшчэнні прадукцыйных сіл у рэспубліцы і адставання жыццёва-культурнага будаўніцтва БССР, асабліва пагранічнай паласы.

З'езд асабліва падкрэслівае неадкладнае хутчэйшае выкананне плана торфаздабычы 1938 года, неадкладнае кіравніцтва гэтай важнай галіной—асноўнай палітна-эканамічнай базай рэспублікі з боку Наркамвуглевадобывання і зусім стабільна дапамогу торфавытворчасці з боку мясцовых партыйных і савецкіх арганізацый.

З'езд абавязвае ЦК КП(б)Б і ЦК БССР, усе партыйныя і савецкія арганізацыі забяспечыць пэўнае развіццё і палепшанне работы тарфяной прамысловасці, таксама выкананне плана 1938 года.

З'езд прапануе ўсім партарганізацыям на-большэвіцку мабілізаваць сілы на выкананне дзяржаўнага плана прамысловасці 1938 года і на ўзятых прадукцыйнасці працы, зніжэнні сабестоімы прадукцыі, правядзенне цвёрдай фінансаван дысцыпліны, выпуску высокакачэснай прадукцыі.

Большэвіцкае кіравніцтва прадпрыемствам азначае перш за ўсё—правільная арганізацыя працы, канчатковае спыненне якіх-бы там ні было фактаў нятурмаўшчыны, зменне, аспіраючыся на актыў, арганізацыю людзей на ліквідацыю вынікаў шкодніцтва.

З'езд абавязвае ўсіх партыйных і гаспадарчых кіраўнікоў узначаліць растучую палітычную актыўнасць рабочых мас і, аспіраючыся на перадавоў, забяспечыць большэвіцкае кіравніцтва ў справе масавага разгортвання стаханавскага руху і рацёнскага павышэння ўсёй культуры вытворчасці. З'езд падкрэслівае, што да гэтага часу не выканана рашэнне лютаўска-сакавіцкага пленума ЦК ВКП(б) аб арганізацыі палітычнага выхавання гаспадарчых кадраў і прапануе ўсім партыйным арганізацыям аказаць неабходную дапамогу гаспадарчым сіданам у арганізацыі палітычнага выхавання гаспадарчых кадраў.

З'езд адзначае, што на чыгуначным і водным транспарце слаба ліквідуецца вынікі японска-нямецкага, польскага, трацкіска-бухарынскага шкодніцтва, чыма большэвіцкае барацьбы з крапавымі і акарміямі, важнейшыя якасныя паказчыкі, як пгрузка грузаў першай катэгорыі, барацьба за графік руху палздоў, абарот вагонаў, абарачваемасць флота—не выконваюцца.

З прыходам на чыгуначны транспарт Л. М. Кагановіча і на водны Н. І. Ежова, работа чыгуначнага і воднага транспарту рэзка палепшылася. Аднак, пэўнагадзелы чыгуначнага і воднага транспарту не забяспечылі выканання рашэнняў лютаўска-сакавіцкага (1937 г.) і студзенскага (1938 г.) пленумаў ЦК ВКП(б), не арганізавалі кіравніцтва стаханавска-крываносаўскім рухам, соцпаборніцтвам і ударніцтвам.

Выкрыцце, выкарчоўванне і разгром японска-нямецкіх, польскіх, трацкіска-бухарынскіх шпіёнаў, шкоднікаў і дыверсантаў з'яўляецца важнейшай задачай палітадзелаў і партарганізацый чыгуначнага і воднага транспарту.

З'езд абавязвае палітаддзелы і ўсе партарганізацыі Беларускай і Заходняй чыгунак і воднага транспарта галоўную сваю ўвагу сканцэнтравать на хутчэйшым выкананні рашэнняў лютаўска-сакавіцкага пленума ЦК ВКП(б) аб ліквідацыі вынікаў шкодніцтва, на поўнай ліквідацыі крушэнняў і аварыяў, на ўзняцці авангарднай ролі камуністаў на вытворчасці, на ўстанаўленні жалезнай дысцыпліны на транспарце, на выкананні планаў па ўсіх паказчыках работы чыгуначнага і воднага транспарта.

З'езд абавязвае ўсе тэрытарыяльныя партыйныя арганізацыі аказваць штодзённую практычную дапамогу палітаддзелам і партарганізацыям Беларускай і Заходняй чыгунак і воднага транспарта, сістэмагчына правяраючы і заслухоўваючы іх на пасяджэннях ЦК, абкомаў, гаркомаў, райкомаў КП(б)Б.

XVII з'езд КП(б)Б адзначае, што ў выніку разгрому трацкісцка-бухарынскіх і буржуазна-нацыяналістычных агентаў фашызма, выкрыцця іх шкодніцкай, дыверсійнай дзейнасці ў сельскай гаспадарцы, выкарчовавання іх стаўленняў у партыйным, гаспадарчым і савецкім апаратах, у рэзультате ліквідацыі вынікаў іх шкодніцкай дзейнасці і паслядоўнага ажыццяўлення гістарычнага рашэння СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 2 жніўня 1937 года, КП(б)Б забяспечыла значнае палітычнае і арганізацыйна-гаспадарчае ўмацаванне калгасаў, павышэнне матэрыяльнага добрабыту калгаснікаў і працоўных аднаасобнікаў.

Вырасла і ўмацавалася машына-тэхнічная база сельскай гаспадаркі, якая налічвае 200 МТС з паркам у 8140 трактароў, 1236 камбайнаў і тысячы іншых складаных сельскагаспадарчых машын. Вырасла палітычная актыўнасць калгасных мас, іх адданасць нашай партыі і яе правадырў таварышў Сталіну. Калгаснае сялянства Беларусі, выконваючы рашэнні ЦК ВКП(б) і ўказанні таварыша Сталіна, пад кіравніцтвам КП(б)Б, паднялося на разгром ворагаў і ліквідацыю здрадніцкіх, правакацыйных планаў і шкодніцкай дзейнасці намітаў германа-япона-польскага фашызма. У гэтай барацьбе калгаснае сялянства Беларусі вытучыла новых калгасных арганізатараў, стаханавцаў, да канца аддальных сваяў партыі і радзіме. Разам з тым з'езд лічыць, што ў партыйна-палітычнай рабоце на сяле і ў кіравніцтве сельскай гаспадаркай ёсць яшчэ суіненшыя недахопы, патрабуючыя неадкладнага знішчэння.

Наркамзем БССР і нізавыя зямельныя органы не вядуць неабходнай большэвіцкай барацьбы за ліквідацыю вынікаў шкодніцтва ў галіне жывелагадоўлі. Важнейшай задачай партыйных арганізацый, гаспадарчых і зямельных органаў у галіне развіцця жывелагадоўлі з'яўляецца настойлівая работа па захаванню, ўзгаўленню і палепшанню конскага пагалоўя, ліквідацыя інфекцыйных захворванняў, развядзенне высокапрадуктыўнай жывёлы, большэвіцкая праверка кадраў, працуючых на участку жывелагадоўлі і рашучае выкрыццё і выкарчоваванне прытаіўшыхся ворагаў.

З'езд адзначае недапушчальнае адставанне БССР у пытаннях унутрыкалгаснага землепарадкавання. Нездавальняюча выконваецца рашэнне ЦК ВКП(б) аб увядзенні правільных севазваротаў. Партыйныя арганізацыі павінны зразумець, што без своєчасовага ўвядзення правільнага севазвароту немагчыма паспяхова барацьба за сур'ёзнае павышэнне ўраджайнасці.

З'езд адзначае, што партыйнымі, гаспадарчымі і савецкімі арганізацыямі рашэнні ЦК ВКП(б) і СНК СССР па сцягванню хутроў

выконваюцца незадавальняюча. З'езд абавязвае ЦК КП(б)Б і ўсе партыйныя і савецкія арганізацыі выканаць гэтую дырэктыву ва ўстаноўленыя тэрміны.

З'езд падкрэслівае слабую работу партыйных арганізацый у галіне калектывізацыі. Рост калектывізацыі па рэспубліцы за справаздачны год складае 0,5 проц. Партыйныя арганізацыі не здолелі накіраваць вырасшую палітычную актыўнасць сярод аднаасобнікаў на аб'яднанне іх у калгасы, не здолелі глыбокай палітычнай агітацыі на шматлікіх канкрэтных фактах большэвіцкага ўмацавання калгасаў і павышэння матэрыяльнага добрабыту калгаснікаў арганізаваць уступленне працоўных аднаасобнікаў у члены сельгасарцеляў.

З'езд абавязвае ўсе партыйныя арганізацыі, на аснове рэалізацыі пастановаў ЦК ВКП(б) «Аб забароне выключэння калгаснікаў з калгасаў», «Аб няправільным размеркаванні даходаў у калгасах», «Аб падатках і іншых абавязацельствах у адносінах аднаасобных гаспадарак»—забяспечыць правядзенне мерапрыемстваў па далейшаму арганізацыйна-гаспадарчаму ўмацаванню калгасаў, па рашучаму ўзняццю ўраджайнасці, асабліва па ільну, забяспечыць укараненне і расшырэнне саргавога насеннаводства ў калгасах, узняцце натуральнага і грашовога кошту працяжання, больш эфектыўнае і рэцыйнальнае выкарыстанне багацейшай тэхнікі ў сельскай гаспадарцы, правядзенне сістэматычнай і настойлівай арганізацыйна-масавай і палітычнай работы па ўцягненню аднаасобнікаў у калгасы, рашуча ліквідуючы антыкалгасную практыку ў адносінах да аднаасобных гаспадарак.

Паставіць, як адну з сур'ёзных задач перад усімі партыйнымі, савецкімі і зямельнымі органамі—ўмацаванне і стабілізацыю чырвоных калгасных кадраў. Забараніць укаранішчэння ў многіх месцах недапушчальную практыку беспадстаўнай змены старшын калгасаў.

XVII з'езд КП(б)Б адзначае, што, не гледзячы на папярэджанне ЦК ВКП(б) аб недапушчальнасці адставання ў выкананні дзяржаўных абавязацельстваў і не гледзячы на ўказанні аб тым, што адставанне пасля велізарных ільгот, прадастаўленых Саюзным урадам беларускаму сялянству, небяспечна з пункту гледжання ўнясення палітычнага разлажэння ў партыйны, савецкі апараты і сярод актыва, выкананне дзяржаўных абавязковых паставак і плацяжоў астасца незадавальняючым, асабліва па калгасніках і аднаасобным сектару.

З'езд абавязвае ўсе партыйныя, савецкія і загатоўчыя арганізацыі ліквідаваць недапушчальнае адставанне рэспублікі ў выкананні дзяржаўных паставак і грашовых плацяжоў, ведучы рашучую барацьбу з добрадушнасцю і палітычнай бесклапотнасцю, якія ёсць у справе выканання гэтых задач.

З'езд КП(б)Б адзначае, што якасць гандлёвай работы, асабліва на сяле і ў пагранічных раёнах, значна адстае ад быстра растуцых запатрабаванняў працоўных. Гандлёвая сетка ўсе яшчэ засмечана варажымі элементамі, ёсць велізарныя растраты і раскраванні.

З'езд, прымаючы да ведама мерапрыемствы, прынятыя ЦК КП(б)Б па ўмацаванні кадрамі гандлёвай сістэмы, абавязвае ЦК прадоўжыць работу па ўмацаванні гандлёвай сеткі новымі кадрамі, здольнымі па-большэвішку арганізаваць работу па ліквідацыі вынікаў шкодніцтва.

З'езд абавязвае ЦК, абкомы і ўсе партыйныя арганізацыі захоўваць у сваёй пастаяннай практычнай рабоце прынцыпы ленинска-сталінскай нацыянальнай палітыкі: па-большэвіцку кіраваць далейшым ростам беларускай культуры—нацыянальнай па форме, сацыялістычнай па зместу, забяспечыць рост нацыянальнага тэатра, мастацтва, літаратуры, кінематаграфіі, практычна паставіць і вырашыць пытанні далейшага развіцця беларускай мовы, ліквідаваць вынікі шкодніцтва ў галіне мовы і выкадання літаратуры, забяспечыць сапраўды росквіт народнага мастацтва, мастацкай самадзейнасці працоўных, любіўна вырошчваць і вылучаць кадры беларускіх работнікаў.

З'езд падкрэсліваючы велізарнае значэнне справы народнай асветы, азначае, што ў Наркомасветы і ў органах народнай асветы на месцах няма большэвіцкай барацьбы за ліквідацыю вынікаў шкодніцтва. Наркомасветы ў справе краўніцтва народнай асветай рэзка адстае ад узрэнню паставіўшых партыйнай палітычных задач.

З'езд абавязвае ЦК КП(б)Б прыняць меры да ўмацавання большэвіцкімі правэранымі кадрамі сістэмы Народнага камісарыята асветы з тым, каб забяспечыць бясспрэчную ліквідацыю вынікаў шкодніцтва, ўмацаваць работу няпоўных сярэдніх школ, узняць якасць вучобы і паспяхоўнасць рэзультатаў; прыняць меры да поўнага забеспячэння школ настаўнікамі, у першую чаргу, па беларускай і рускай мовах, літаратуры і гісторыі. Прыняць рашучыя меры да ліквідацыі непісьменнасці і малапісьменнасці сярод дарослага насельніцтва.

З'езд абавязвае ўсе партыйныя і каммунальныя арганізацыі прыняць меры да ўзмацнення грамадска-палітычнага выхавання падрастаючых, да разгортвання неабходнай іграючай палітычнай работы сярод настаўніцтва.

У мэтах пашырэння работы вышэйшых школ, ЦК КП(б)Б, у адпаведнасці з указаннямі таварыша Сталіна і таварыш. Молатава на нарадзе па вышэйшай школе, забяспечыць: падрыхтоўку кадраў спецыялістаў у адпаведнасці з патрэбнасцямі прамысловасці, сельскай гаспадаркі і культуры, стаўіць на чале п'янага праграму вышэйшых навуковых устаноў, ліквідаваць многапраметнасць, забяспечыць тэлек дастаўляючы колькасць падрыхтоўкі, ўзмацніць павышэнне сацыяльна-эканамічных дасягненняў і рускай мовы ў вышэйшай школе і ў тэхнікумах. Поўнасю аднавіць аспірантуру, ліквідаваную шкодніцтвам, і разгарнуць яе сетку. Значна пашырыць ідэяна-палітычнае выхаванне студэнцтва.

З'езд падкрэслівае, што ва ўмовах усе больш і больш нагустаючайся гонімы вайсковага нападу на СССР, выключнае значэнне набывае ўмацаванне ваеннаабароннай работы. Пагранічнае становішча БССР абавязвае арганізаваць вывучэнне камуністамі, і перш за ўсе партыйным актывам, ваеннай справы, абавязвае ўзора паставіць работу па ўмацаванню сувязі тэрытарыяльных партыйных арганізацый з часцямі Чырвонай Арміі.

З'езд азначае буйныя чынахны ў арганізацыі работы ППХА сярод працоўных і прапануе ўмацаваць работу па ўмацаванні сістэмы мясцовай проціпаветранай і хімічнай абароны.

З'езд абавязвае ЦК КП(б)Б і партыйныя арганізацыі паставіць у цэнтр увагі пытанні абароннай работы і дапамогу партыйна-палітычным органам Чырвонай Арміі ва ўсёй іх практычнай рабоце.

З'езд прапануе ЦК КП(б)Б і аб'ёмам перыядычна заслухоўваць ваенных камісараў і сакратароў райкомў аб стане афармлення работні за ўстановах, калгасах і на прапрыёмствах, строга карваючыся статутам нашай партыі.

З'езд абавязвае партыйныя арганізацыі прыняць усе меры да ўмацавання асабістаўскай работы на сяле.

Улічваючы выключнае значэнне дарог у абароне краіны, з'езд абавязвае ЦК КП(б)Б, абкомы і райкомы забяспечыць строгае выкананне ў тэрмін будавнічых дарожных работ і прыкладзенне ўважлівага парадка існуючых дарог, звярнуўшы асаблівую ўвагу на патрэбныя шляхі да чыгуначных магістраляў.

Улічваючы палітычную і гаспадарчую важнасць будаўніцтва ў г. Магілёве, у адпаведнасці з рашэннем ЦК ВКП(б) і СНК Саюза, з'езд абавязвае ЦК КП(б)Б, СНК БССР, Магілёўскі абком КП(б)Б і астатнія партыйныя і савецкія органы ўстанавіць штодзённы кантроль за ходам будаўніцтва і забяспечыць своєчасовае выкананне будаўнічай праграмы.

Адзначаючы рад выпадкаў парушэння рэвалюцыйнай законнасці (выданне незаконных абавязковых пастановаў райвыканкамамі і горадскімі саветамі, парушэнне сталінскага статута сельгасарцелі і іншых), з'езд даручае ЦК КП(б)Б прыняць практычныя меры па ўмацаванні савецкага сацыялістычнага правапарадку. Партарганізацыям прыняць меры да ўмацавання і арганізацыі кваліфікацыі катэдраў, арганізацыі пракураторы і суда і ўзяць максімальную ўвагу палітычнаму зместу работы гэтых органаў.

XVII з'езд КП(б)Б лічыць, што ЦК КП(б)Б не дабіўся яшчэ павароту ўсіх партыйных арганізацый у бок палепшэння арганізацыйна-партыйнай і палітыка-выхаваўчай работы з камуністамі. Рад рэальных партыйных арганізацый упускаюць пытанні партыйна-палітычнай работы. Гэтым тлумачыцца слабасць кіраўніцтва сацыялістычным спаробніцтвам, работай па прыёму ў партыю, па арганізацыі арганізацый і прапаганды ў многіх партыйных арганізацыях. Важнейшым заданнем ЦК КП(б)Б з'яўляецца палітычнае выхаванне паробных, савецкіх, гаспадарчых катраў, узбройванне іх болей і маццей, умелым правільна спалучаць палітычную і гаспадарчую работу.

З'езд абавязвае ЦК КП(б)Б дабіцца такой пастановкі работы АКІЮ ЦК і абкомў, каб Цэнтральны Камітэт ведаў работу кожнай арганізацыі партыйнай арганізацыі, вядучай і абавязкова вонкай партыйнай работы і аказваў практычную дапамогу новавылучаным работнікам, своєчасова рэагуючы на іх запысы.

З'езд звяртае ўвагу ўсіх партыйных арганізацый на выключнае значэнне партыйных сходаў у справе большацкага забороты членаў партыі і на неабходнасць шырокага прыцягнення ўсіх членаў партыі да падрыхтоўкі, вырашэння і вывучэння на партыйных сходах пытанняў палітычнага і гаспадарчага жыцця, міжнароднага становішча і дзейнасці брацкіх компартый.

З'езд абавязвае ўсе партыйныя арганізацыі няўхільна ажыццяўляць пастанову ЦК ВКП(б) аб сходах гарадскога і расеннага актыва, ставячы на абмеркаванне актыва важнейшыя пытанні жыцця партарганізацыі. Гэта забяспечыць далейшае павышэнне палітычнага роству і падняцце ролю актыва ў кіраванні партыйным жыццём.

Разам з тим, з'їзд накреслює виключну важливість для більшовицького виховання кадрів ажыцяуленне принципу калектыўнага кіравніцтва, рашуча змагаючыся з фактами нягоднай практыкі адзінаасабовага вырашэння пытання.

З'їзд даручае ЦК забяспечыць кантроль за сістэматычным прыцягненнем членаў парткомаў, райкомаў, гаркомаў і абкомаў да ўдзелу ў парыхтоўцы і вырашэнні асноўных пытанняў работы партарганізацыі.

З'їзд лічыць зусім недастатковай работу раённых і пярвочных партарганізацыі па прыему ў партыю ў многіх пярвочных, раённых арганізацыях па сутнасці не адноўлен прыем у КП(б)У. Асабліва незадавальняюча працуюць сельскія партыйныя арганізацыі па прыему ў партыю калгаснікаў-стаханавцаў, трактарыстаў і камбайнераў.

Надзвычай слаба паставлена работа з новапрынятымі ў партыю, з уцягненнем іх у партыйнае жыццё і вучобу. Зусім незадавальняючы рост спачувалючых і палітычная работа з імі.

З'їзд абавязвае ўсе партыйныя арганізацыі палепшыць работу па арганізацыі прыему ў партыю рабочых-стаханавцаў, пераважных калгаснікаў, прадстаўнікоў совкаў і інтэлігенцыі, даказаўшых на справе сваю адданасць справе партыі і краіны, строга захоўваючы пры гэтым індывідуальны падыход пры прыёме ў партыю. Арганізаваць сістэматычную работу са спачувалючымі, уцягненне лепшых з іх у рады партыі.

З'їзд абавязвае ЦК КП(б)У весці рашучую барацьбу за няўхільнае выкананне рашэнняў студзеньскага Пленума ЦК ВКП(б) і ўказанняў таварыша Сталіна аб індывідуальным падыходзе да члена партыі. Не гледзячы на значную работу, зробленую партарганізацыямі па ажыцяўленню рашэнняў студзеньскага пленума ЦК ВКП(б) па ліквідацыі вынікаў зарожай работы, праведзеннай ворагамі ў перыяд правэркі і абмену перадакментамі, з'їзд усталявае няўхільнасць фактаў бяздушных, бюракратычных адносін да людзей, да лесу асобных членаў партыі і даручае ЦК КП(б)У давесці да канца работу па выпраўленню дапушчаных памылак, знішчыць факты доўгай запяжкі ў выдачі партыйных перадакментамі адноўленым у партыі і забяспечыць рэабілітацыю зняслаўленых працаў друк. З'їзд абавязвае ўсе партыйныя арганізацыі і надзеі выраваць ворагаў народа і пакіпнікаў, якія крыкамі аб іхнясці імкнуцца скрыць сваю варожасць, захаваць сябе ў партыі і перабіць большэвіцкія кадры.

XVII з'їзд абавязвае ЦК КП(б)У і ўсе партарганізацыі ў адпаведнасці з рашэннем ЦК ВКП(б) ад 4 сакавіка 1938 года больш рашуча вступіць у праверку беспартыйных, асабліва жанчын, на кіруючую работу ў раёнах, абласнях і чыгуначнай апаратах, ствараючы абстаноўку чулых і уважлівых адносін і штоўленні аператыўнай данамогі ім у рабоце.

Абавязвае ЦК КП(б)У павесці рашучую барацьбу па выкарчаванню элементаў бюракратызма, ватакты і нячулых адносін да людзей як у апаратах ЦК КП(б)У, так і ў абкомах, райкомах і пярвочных партарганізацыях. Усталяваць строгі кантроль за рухам скаргаў і пісем камуністаў, працоўных, рашуча зыганьці з апарата асоб, якія не забяспечваюць чыста і уважлівае рэагаванне на запысы камуністаў, працоўных.

З'їзд ставіць задачу рашучай ліквідацыі вынікаў шкодніцтва ў гатунке партыйнай прапаганды шляхам арганізацыйнага ўмацавання і упарадкавання сеткі партыйнай вучобы, палітычна-адукацыйнай ліквідацыі шабёна і схематызма ў партыйнай вучобе, ліквідацыі

цякучасці складу слухачоў і прапагандыстаў, поўнага ахопу камуністаў марксісцка-ленінскім выхаваннем і рашучага палепшання наведвання камуністамі заняткаў. Неабходна перабудаваць работу школ і гурткоў па вывучэнню гісторыі партыі ў адпаведнасці з пісьмом таварыша Сталіна па ўстадаўляльна падручніка па гісторыі партыі, умацаваць праваранымі большэвіцкімі кадрамі Інстытут гісторыі КП(б)Б і забяспечыць выданне інстытутам магэрыялаў па гісторыі КП(б)Б.

Адзначаючы слабую работу партарганізацыі па падрыхтоўцы і выхаванню прапагандысцкіх кадраў, недастатковую дапамогу новарыдучаным прапагандыстам, з'езд абязвае кіруючым членам палепшыць работу семінараў прапагандыстаў і работу парткабінетаў, як цэнтра метадычнай дапамогі і штодзённай кансультацыі прапагандыстам і агітатарам.

З'езд патрабуе ад усіх партыйных арганізацый узняць на больш высокую ступень вывучэнне пытанняў міжнароднага жыцця з тым, каб кадры партыінага жыцця былі ў курсе асноўных пытанняў міжнароднага становішча, умелі штодзённа растлумачваць гэтыя пытанні шырокім масам працоўных. Неабходна ўзброіць членаў і кантынгентаў партыі веліччю метадаў і прыёмаў замежных разведак і агентаў—трацкісцка-бухарынскіх і іншых двуручнікаў, узяваючы яшчэ вышэй рэвалюцыйную плынасць камуністаў у барацьбе з ворагамі народа.

З'езд абавязвае ЦК КП(б)Б і ўсе партыйныя арганізацыі замацаваць поспехі, дасягнутыя ў агітацыйнай рабоце ў сувязі з выбарамі ў Вярхоўныя Саветы СССР і БССР. Палепшыць агітацыйную работу сярод насельніцтва па месцу жыхарства, сярод будаўтнікаў, тарфянікаў, рабочых лесасплаву, у калгасах і пасёлках. Неабходна правесці калектывы агітатараў пачаўшаць работу па павышэнню ідэнапалітычнага узроўню новых кадраў, прышоўшых на агітацыйную работу.

З'езд адзначае запусчанасць антырэлігійнай прапаганды і абавязвае ЦК КП(б)Б і ўсе партарганізацыі ўмацаваць работу таварыства і ячэек саюза ваяўнічых бязбожнікаў і намясць мерапрыемствы па разгортванню антырэлігійнай прапаганды.

З'езд лічыць, што ў рабоце друку ёсць сур'ёзныя недахопы. Друк нездавальняюча і павярхоўна асвятляе пытанні партыйнага жыцця. Часта актуальныя пытанні партыйна-палітычнага жыцця асвятляюцца на нізкім ідэйным узроўні. Газеты нездавальняюча выконваюць рашэнні студзеньскага пленума ЦК ВКП(б), нерашуча рэабілітуюць знястаўленых друкам работнікаў. Да гэтага часу не зжыта палітычная бесклапотнасць і неахайнасць пры выпуску газет. Зусім нездавальняюча працуе друк з рабселькорскім актывам, з пісьмамі працоўных.

З'езд абязвае ЦК, абкомы і райкомы ўзмацніць кіраўніцтва друкам, асабліва насценнымі газетамі і шматтыражкамі. Строга кіравацца рашэннем ЦК ВКП(б) ад 11 красавіка аб аддзелах партыйнага жыцця ў цэнтральных і мясцовых газетах. Неабходна ў самы бліжэйшы час прыняць меры да ўкамплектавання газет праваранымі партыйнымі кадрамі, да ўзмацнення асвятлення вопыту партыйнай работы, шырока прыцягваючы та работы газет партыйны актыв.

Памылкі, ускрытыя ЦК ВЛКСМ у рабоце ЦК ЛКСМБ і ўсёй камсамольскай арганізацыі БССР, сведчаць аб недастатковым, а ў радзе месц зусім слабым кіраўніцтве партыйных арганізацый работай ком-

самолі. Краўніцтва ЦК ЛКСМБ не выклала рашэнняў V пасяджэння ЦК ВЛКСМ аб выпраўленні памылак, дапушчаных пры зыходзе з комсамольцаў з комсамола і разглядзе іх апеляцый, а прадаўжаў асуджаць партыяй практычна напэўнастага выключэння з комсамола, ахаівання чэсных комсамольцаў і бюракратычных, бранных адносін да іх апеляцый. Зусім недастатковы рост комсамольскіх арганізацый, асабліва ў калгасах і навучальных установах. Стаў рабсцэ партыйнае ядро ў комсамоле.

Зезд з'яўляе мерапрыемства ЦК КП(б)Б па ўмацаванню краўніцтва ЦК ЛКСМБ і выпраўленню лапшыцых ЦК ЛКСМБ памылкаў. Зезд абавязвае ўсе партыйныя арганізацыі палепшыць штодзённае краўніцтва ідэала-палітычнымых выхаваннем комсамольскай арганізацыі, атэжваючы ім практычную дапамогу прапагандысцкімі кадрамі, арганізаваць дапамогу ў рагортаніцы работы па ўцвянненню рабочан і калгаснах мотатзі ў комсамол, у палепшанні работы комсамола з калгаснах мотатзі, у школах і вышнішых навучальных установах. Узмацніць работу па прыему лепшых, перадавых комсамольцаў у партыю.

Зезд прапануе ўсім партыйным, савецкім і профсаюзным арганізацыям правесці прадстаячыя выбары ў Вярхоўны Совет БССР яшчэ лепш, яшчэ больш арганізавана, чым выбары ў Вярхоўны Совет СССР, ахапіць масава-палітычнай работай усіх працоўных як па месцу іх работы на прадпрыемствах і ва ўстановах, так і па месцу жыхарства. Забяспечыць таленны ўзрост палітычнай актыўнасці мас, усмернае ўмацаванне на выбарах блока камуністаў і беспартыйных, дабіваючыся стопроцаннага ўдзелу ў галасаванні за кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных, выбранныя ў Вярхоўны Совет БССР дастойных, адданных справе партыі Леніна—Сталіна дэпутатаў.

Большэзкі Бетарусі, згуртаваныя вакол ленінска-сталінскага Цэнтральнага Камітэта партыі, рэвалюцыйна-палітычна прапагандыра міжнароднага пролетарыята—таварыша Сталіна, гатовы і надалей бязлітасна грэміць усіх ворагаў народа.

Зезд запэўняе Цэнтральны Камітэт ВЛКП(б), што камуністычная партыя большэзкоў Бетарусі поўна і шчыльна рашымасці і брышэ-відкай энэргіі працягваць на і ажыццяўленнем задач, паставленых Цэнтральным Камітэтам ВЛКП(б), верна і вясцімую барніцву за таржэство камунізма на ўсім свеце. ВЛКП(б) была, ёсць і будзе верным і несакуснальным атрадам Ленінска-Сталінскага Цэнтральнага Камітэта ВЛКП(б) і правіцтва партыі і народа, нашага друга і настаўніка таварыша Сталіна.

Няхай жыццё непераможны сцяг Маркса—Энгельса—Леніна—Сталіна!

Склад членаў пленума Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай Партыі (большэзвікоў) Беларусі, выбраных XVII з'ездам КП(б)Б

АНАНЬЕЎ А. А.	КЛІМОВІЧ А. В.	ОЧКАСАЎ А. І.
АНІСКАВЕЦ В. Т.	КАВАЛЕЎ М. П.	ОСТРОЎСКАЯ М. М.
АКІМАЎ С. Д.	КІСЯЛЕЎ К. В.	ПАНАМАРЭНКА П. К.
БЕДЗІН В. В.	КАРОВІН І. С.	ПАСТУХОЎ Ф. І.
БЕЛЯЕЎ С. М.	КУЛІКОЎ С. Д.	ПЕТРОЎ М. П.
БРЫКАЎ А. Д.	ЛЯВІЦКІ А. М.	ПІГУРНОЎ А. П.
ВАЛЧКОЎ Е. К.	ЛАБАНОК А. Б.	РЭПІНСКІ М. Я.
ВАСІЛЬЕЎ І. В.	ЛОДЫСЕЎ С. Т.	РАМАНЕНКА С. М.
ГУСЕЎ Д. С.	МАЛЕНКОЎ Г. М.	СВІНЦОЎ А. А.
ГЕРМАН М. Е.	МЕХЛІС Л. З.	СУБОЦІН Т. Ф.
ГУЦЭЎ У. А.	МАСЛЕННІКАЎ І. І.	САЛАБУЦІН В. Т.
ГОЛІКАЎ Ф. І.	МІКУШЫН Г. Н.	САВІЦКІ П. П.
ГОРЭЎ К. В.	МАТЛАХОЎ Д. А.	СМОЛЯР В. П.
ЖЫЛЯНІН Я. А.	МАТВЕЕЎ А. П.	ТЕРЭХАЎ І. Ф.
ЖДАНЬКОВА А. І.	МАРКІН Д. Ф.	ТРАГЕР Г. І.
ІГАЕЎ С. С.	МАКСІМАЎ Д. Н.	УРАЛАВА Е. І.
ІВАНОЎ Н. І.	МЕЛЬНІКАЎ С. П.	ХАРЛАНАВА В. Ф.
КАВАЛЕЎ А. Ф.	НАСЕДНІН А. А.	ШЛІФЕНСОН С. І.
КАВАЛЬКОЎ І. Д.	НЕБЫШЫНЕЦ Н. Е.	ШЧЭБЕТАЎ С. Я.
КУЛАГІН М. В.	НАСКОЎ П. А.	ЮХІМЧУК І. І.
КУДЗІНОВІЧ І. М.	НАТАЛЕВІЧ Н. Я.	ЯКАВІЦКІ В. В.
КАРАТКЕВІЧ Д. А.	НОВІК С. Я.	ЯКУШЭВА Т. І.

Склад кандыдатаў у члены пленума ЦК КП(б) Беларусі, выбраных XVII з'ездам КП(б)Б

ДЗМІТРЫЕЎ В. І.	ШЭКЛАНАЎ І. П.	БЫЛІНСКІ В. П.
МАЛЬЦЭЎ С. І.	КАВАЛЕЎ П. Е.	ГРЭК Н. Г.
КРАСНАШЭЕЎ І. І.	КАУФМАН З. І.	ЕРМАК А. В.
ЗАХАРАЎ С. А.	ЦУРБАНАЎ Д. Л.	МАЦЮШКА В. Ф.
ЯГОДКІН В. М.	КАЗАЧОНАК Г. С.	ШМУРАТКА А. Е.
ЕРМАКОЎ В. Н.	ШЫБАЛКА В. Г.	ШАХМЕТАЎ С. К.
МАРОЗАЎ С. І.	ГАНЧАРОЎ К. Д.	ЖУР Е. К.
ВАНЕЕЎ В. Г.	СПАСАЎ П. С.	

Склад членаў рэвізійнай камісіі ЦК КП(б)Б, выбраных XVII з'ездам КП(б)Б

АБУШЭНКА К. А.	ЛІТВІНАВА Л. М.
БАЧЭЎСКІ В. А.	МАКАРАЎ І. Н.
БАГАМОЛАВА Е. П.	СЕДЫХ В. Я.
ГАЎРЫЛАЎ Ф. Г.	ТУР І. П.
ЛЕВІН Н. Г.	

Інфармацыйнае паведамленне

Пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі

19 чэрвеня адбыўся пленум Цэнтральнага Камітэта комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі, выбраны XVII зездам КП(б)Б. У рабоце пленума прыняў удзел сакратар ЦК ВКП(б) тав. Андрэеў А. А.

Пленум выбраў сакратарамі ЦК КП(б)Б тав. Панамарэнка П. К. і тав. Ананьева А. А.

Членамі бюро ЦК КП(б)Б пленумам выбраны таварышы Панамарэнка П. К., Ананьеў А. А., Кавалёў А. Ф., Няталевіч Н. Я., Наседкін А. А., Лявіцкі А. М., Рэпінскі М. Я., Кавалёў М. П., Голікаў Ф. І.

Кандыдатамі ў члены бюро ЦК КП(б)Б выбраны гг. Маркін Д. Ф., Матвееў А. П., Якушэва Т. І., Кавалькоў І. Д.

Спіс дэпутатаў, выбраных у Вярхоўны Совет Беларускай ССР

Сталін Іосіф Вісарыянавіч — Прамысловая акруга гор. Менска.
Молатаў Вячаслаў Міхайлавіч — Дзяржынская акруга
гор. Менска.

Варашылаў Клімент Ефрэмавіч — Молатаўская акруга
гор. Менска.

Кагановіч Лазар Маисеевіч — Сталінская акруга гор. Гомеля.

Калінін Міхаіл Іванавіч — Куібышэўская акруга гор. Магілёва.

Мікаян Анастас Іванавіч — Мазырская гарадская акруга.

Андрэеў Андрэй Андрэевіч — Ленінская акруга гор. Гомеля.

Ежоў Нікалай Іванавіч — Ленінская акруга гор. Віцебска.

Жланаў Андрэй Аляксандравіч — Валадарская акруга гор. Ві-
цебска.

Панамарэнка Панцелеймон Кантрацэвіч — Кагановіцкая ак-
руга гор. Віцебска.

Ананьеў Анатолій Андрэевіч — Ульская акруга.

Узілеўскі Шлёма Мордухавіч — Асвейская акруга.

Мельнікаў Нікалай Пятровіч — Расонская акруга.

Ясючэнка Васілій Сямёнавіч — Чырвонаборская акруга.

Крупеня Іван Ануфрыевіч — Дрысенская акруга.

Драздова Варвара Васільеўна — Боркавіцкая акруга.

Ваднёў Трафім Афанасьевіч — Баравухская акруга.

Ефрэмаў Васілій Васільевіч — Юравіцкая акруга.

Снегаў Фядот Пракоф'евіч — Полацкая сельская акруга.

Уралава Еўдакія Ільінічна — Полацкая гарадская акруга.

Голікаў Філіп Іванавіч — Полацкая — Сталінская акруга.

Шыбалка Владзімір Гаўрылавіч — Ветрынская акруга.

Чаплыгін Аляксей Георгіевіч — Фарыноўская акруга.

Крыскевіч Ефрасінья Кірылаўна — Кубліцкая акруга.

Шарыпа Дар'я Філіпаўна — Ушацкая акруга.

Кішчэнка Еўгенія Карпаўна — Каменская акруга.

Мельнікаў Сяргей Пятровіч — Лепельская сельская акруга.

Буценка Дзмітрый Іскіфаравіч — Лепельская гарадская акруга.

Волкаў Еўсцігней Іларыёнавіч — Валасоўская акруга.

- Сухоцкая Анна Цімафееўна—Бешанковіцкая акруга.
 Казачонак Дзмітрый Еўдакімавіч Бешанковіцкая сельская акруга.
 Калінін Пётр Захаравіч—Чашніцкая акруга.
 Падалец Екацярына Ілатонаўна—Чашніцкая сельская акруга.
 Мацюшка Адам Міхайлавіч—Чарэйская акруга.
 Кунцэвіч Кузьма Майсеевіч—Талачынская акруга.
 Макеенка Фёдар Варфаламеевіч—Коханаўская акруга.
 Шэлкоў Владзімір Паўлавіч—Талачынская сельская акруга.
 Лежнін Нікіта Фёдаравіч—Сенненская акруга.
 Казлоўскі Іван Васільевіч—Раснянская акруга.
 Сцяпанавы Марыя Антонаўна—Смалянская акруга.
 Ціхінская Ефрасінья Канстанцінаўна—Еромкавіцкая акруга.
 Калінічаў Цімафей Васільевіч—Панізоўская акруга.
 Гусеў Дзмітрый Сцяпанавіч—Аршанская сельская акруга.
 Наталевіч Нікіфар Якаўлевіч—Аршанская гарадская акруга.
 Радноў Пётр Якаўлевіч—Аршанская—Чыгуначная акруга.
 Пажарная Еўдакія Іванаўна—Дубровенская гарадская акруга.
 Патапаў Пётр Андрэевіч—Дубровенская сельская акруга.
 Самошкін Аляксандр Ільіч—Ляднянская акруга.
 Мураўёва Анна Васільеўна—Высачанская акруга.
 Чарнышова Мар'я Афанасьеўна—Лёзненская акруга.
 Паліцан Іван Станіслававіч—Добрамысленская акруга.
 Рабцэў Ілья Нікалаевіч—Багушэўская акруга.
 Цярэнцьеў Пракоп Герасімавіч—Багушэўская сельская акруга.
 Беляеў Спірыдон Маркавіч—Старасельская акруга.
 Сарокін Пётр Васільевіч—Селюцкая акруга.
 Жыльянін Акім Аляксандравіч—Бараўлянская акруга.
 Багрыноўскі Міхаіл Ігнацьевіч—Віцебская—Фрунзеўская акруга.
 Майораў Дзмітрый Нікіфаравіч—Віцебская—Пролетарская акруга.
 Матлахаў Дзмітрый Арсеньевіч—Віцебская—Мопраўская акруга.
 Ханіна Еўгенія Саламонаўна—Віцебская—Вакзальная акруга.
 Немчанка Ольга Афанасьеўна—Віцебская—Кірэўская акруга.
 Краўчанка Антаніна Усцінаўна—Шумілінская акруга.
 Каровін Іван Сямёнавіч—Сіроцінская акруга.
 Берковіч Гіля Мендэлевіч—Гарадоцкая акруга.
 Рыбакоў Філіп Егоравіч—Гарадоцкая—Валадарская акруга.
 Кабцова Фёкла Міхайлаўна—Ноўкінская акруга.
 Аніскавец Васілій Трафімавіч—Суражская акруга.
 Дзмітрыеў Владзімір Іванавіч—Яновіцкая акруга.
 Рыбікаў Нікалай Абрамавіч—Езярышчанская акруга.
 Малін Владзімір Нікіфаравіч—Межынская акруга.

- Лодыжэў Сяргей Цярэнцьевіч—Круглянская акруга.
 Ярковіч Ольга Авілаўна—Паўлаўская акруга.
 Бандаркова Марфа Кірылаўна—Шклоўская гарадская акруга.
 Міцкевіч Анастасія Грыгор'еўна—Шклоўская сельская акруга.
 Казлоў Кірыл Ісідаравіч—Высоцкая акруга.
 Кірзеў Міхаіл Паўлавіч—Фашчэўская акруга.
 Церэхаў Іван Феадосьевіч—Горацкая сельская акруга.
 Захараў Сяргей Сцяпанавіч—Горацкая гарадская акруга.
 Новікава Фіонія Архіпаўна—Горацкая—Ленінская акруга.
 Серышэў Васіль Міхайлавіч—Дрыбінская акруга.
 Гарнастаеў Аляксей Сямёнавіч—Дрыбінская сельская акруга.
 Свінцоў Аляксандр Аляксеевіч—Мсціслаўская акруга.
 Папкоў Лазар Еўдакімавіч—Хадасоўская акруга.
 Казлоў Гаўрыла Васільевіч—Курманаўская акруга.
 Бакланаў Грыгорый Мітрафанавіч—Крычаўская гарадская акруга.
 Вырво Парфен Андрэевіч—Крычаўская сельская акруга.
 Мацюшка Варвара Феафілаўна—Чавуская сельская акруга.
 Маханенкава Ульяна Іванаўна—Чавуская гарадская акруга.
 Падаляк Нікалай Ціханавіч—Сушчэўская акруга.
 Чарнякоў Аляксандр Міхайлавіч—Сухараўская акруга.
 Кавалёў Афанасій Фёдаравіч—Магілёўская—Валадарская акруга.
 Шуб Рувім Якаўлевіч—Магілёўская—Першамайская акруга.
 Акулёнак Анна Іосіфаўна—Магілёўская—Ленінская акруга.
 Рэпінскі Марк Якаўлевіч—Магілёўская—Кіраўская акруга.
 Аляксейчыкава Ефімія Міхайлаўна—Грабянеўская акруга.
 Трусаў Ігнат Спірыдонавіч—Чырвонапольская акруга.
 Качмароў Харлампій Архіпавіч—Цішаўская акруга.
 Балашэнка Пракопій Герасімавіч—Чарназёмаўская акруга.
 Волкаў Філіп Якаўлевіч—Бялыніцкая акруга.
 Байкова Елена Матвееўна—Бялыніцкая сельская акруга.
 Брыкаў Афанасій Данілавіч—Бярэзінская акруга.
 Сокалаў Іван Іванавіч—Пагосцкая акруга.
 Балчок Аляксандр Кузміч—Брадзецкая акруга.
 Мізараў Павел Іванавіч—Клічаўская сельская акруга.
 Кунцэвіч Аляксей Фёдаравіч—Клічаўская акруга.
 Абушкевіч Карп Нікалаевіч—Дубенская акруга.
 Тур Васіль Пятровіч—Ліпеньская акруга.
 Харытановіч Юлія Канстанцінаўна—Асіпавіцкая сельская акруга.
 Шэвелеў Міхаіл Натанавіч—Асіпавіцкая гарадская акруга.
 Беякоў Макар Іванавіч—Бабруйская—Ленінская акруга.
 Драгун Дар'я Ісакаўна—Бабруйская—Комсамольская акруга.
 Ліberman Нэха Юдэлеўна—Бабруйская—Фрунзеўская акруга.

Мінкевіч Казімір Нікалаевіч—Бабруйская—Бярэзінская акруга.

Гладышаў Ефрэм Ісідаравіч—Бабруйская—Гродзенская акруга.

Якушава Таццяна Ільінічна—Рымавецкая акруга.

Ігаеў Сямён Сцяпанавіч—Бабруйская сельская акруга.

Прахарэнка Уляна Іванаўна—Кавалеўская акруга.

Вінакурава Натзежда Якаўлеўна—Кіраўская акруга.

Лісенка Федар Іосіфавіч—Баровіцкая акруга.

Ягодкін Васіль Міхайлавіч—Быхаўская гарадская акруга.

Субоцін Ц.т. Федаравіч—Грудзінаўская акруга.

Пранякоў Філіп Пятровіч—Быхаўская сельская акруга.

Куляшоў Васіль Паўлавіч—Новабыхаўская акруга.

Маргелаў Кірыліян Лазаравіч—Прапойская сельская акруга.

Скаварада Аляксей Мацвеевіч—Прапойская акруга.

Федасенка Агафія Іванаўна—Чэрыкаўская гарадская акруга.

Карасёў Іван Нікіфаравіч—Чэрыкаўская сельская акруга.

Баброў Касян Еўстафевіч—Чырвонапольская сельская акруга.

Саўчэнка Марыя Кузьмінічна—Чырвонапольская акруга.

Югасева Агрыпіна Іванаўна—Касцюковіцкая акруга.

Салабуцін Васіль Тарасавіч—Касцюковіцкая сельская акруга.

Новік Самуіл Якаўлевіч—Бялынкавіцкая акруга.

Ляшчыніна Анна Цімафееўна—Клімавіцкая гарадская акруга.

Спасаў Пётр Сяргеевіч—Мілаславіцкая акруга.

Харланава Вера Філіпаўна—Клімавіцкая сельская акруга.

Кушчанкоў Фёдар Леонавіч—Хоцімская акруга.

Масанін Фёдар Сцяпанавіч—Беразкоўская акруга.

Потэс Надзежда Карпаўна—Бягомільская акруга.

Масленнікаў Іван Леонцьевіч—Бярэзінская акруга.

Ільінскі Анатолій Іванавіч—Зарэчанская акруга.

Якавішкі Васіль Венедыктавіч—Плешчаніцкая акруга.

Ячменеў Георгій Фокавіч—Халопеніцкая акруга.

Кракоўская Анна Аляксандраўна—Красналуцкая акруга.

Якаўлева Марфа Сысоеўна—Крупская акруга.

Бялевіч Нікалай Іванавіч—Бобрская акруга.

Касяновіч Аляксандра Дзмітрыеўна—Кішчына-Слабодская акруга.

Левін Носан Гіршавіч—Лошніцкая акруга.

Буцько Якаў Калінавіч—Глівенская акруга.

Ліпкін Ілья Іосіфавіч—Барысаўская акруга.

Захараў Іван Антонавіч—Нова-Барысаўская акруга.

Храмая Філіпія Іванаўна—Барысаўская—Чыгуначная акруга.

Міклашэўская Соф'я Юльянаўна—Лагойская акруга.

Калко Васіль Акімавіч—Гаенская акруга.

- Балабуткін Сямён Лук'янавіч—Смалявіцкая акруга.
 Шамко Фёкла Міхайлаўна—Пліская акруга.
 Чарноў Канстанцін Сцяпанавіч—Смалявіцкая—Орджанікідзевская акруга.
 Абушэнка Клаўдзія Амосаўна—Заслаўская сельская акруга.
 Ачкасаў Аляксандр Іванавіч—Заслаўская акруга.
 Пташкін Іван Емельянавіч—Гарадзецкая акруга.
 Кавалёў Міхаіл Пракоф'евіч—Каладзішчанская акруга.
 Кульба Екацярына Якаўлеўна—Менская сельская акруга.
 Шарко Ольга Канстанцінаўна—Самахвалавіцкая акруга.
 Пігурноў Афанасій Пятровіч—Станькаўская акруга.
 Пашкін Нікалай Сямёнавіч—Дзяржынская акруга.
 Туранкоў Аляксей Еўлампіевіч—Менская—Дзімітраўская акруга.
 Казлоў Аляксандр Іванавіч—Менская—Калінінская акруга.
 Багатыроў Анатолій Васільевіч—Менская—Варашылаўская акруга.
 Матвееў Аляксандр Паўлавіч—Менская—Ленінская акруга.
 Ціханаў Аляксандр Пятровіч—Менская—Горкаўская акруга.
 Смоляр Васіль Пятровіч—Менская—Сталінская акруга.
 Платонаў Васіль Платонавіч—Менская—Куібышэўская акруга.
 Савіцкі Парфен Пятровіч—Менская—Кагановіцкая акруга.
 Сабіла Павел Якаўлевіч—Менская—Чыгуначная акруга.
 Якуш Пелагея Астапаўна—Смілавіцкая акруга.
 Анціповіч Іван Васільевіч—Рудзенская акруга.
 Стаяноўскі Міхаіл Аляксандравіч—Чэрвеньская гарадская акруга.
 Кунцэвіч Іван Ігнацьевіч—Чэрвеньская сельская акруга.
 Жур Елена Кірылаўна—Гарэліцкая акруга.
 Чуніхін Нікалай Пятровіч—Мар'іна-Горская акруга.
 Пыж Міхаіл Фаміч—Пухавіцкая акруга.
 Васільеў Іван Васільевіч—Уздзенская акруга.
 Папкоўскі Іосіф Іванавіч—Лошанская акруга.
 Дружынін Аляксандр Іванавіч—Капыльская сельская акруга.
 Зайцаў Кантрацін Грыгор'евіч—Капыльская акруга.
 Марозаў Сяргей Іванавіч—Цімкавіцкая акруга.
 Давідоўская Ольга Грыгор'еўна—Грэская акруга.
 Рашэтнікаў Нікалай Арыцмавіч—Грозаўская акруга.
 Кедрык Васіль Сямёнавіч—Чырвонаслабодская акруга.
 Наседкін Аляксей Аляксеевіч—Чырвонаслабодская сельская акруга.
 Кулагін Міхаіл Васільевіч—Слуцкая—Кіраўская акруга.
 Кананенка Сяргей Сцяпанавіч—Слуцкая сельская акруга.
 Эзрын Барыс Абрамавіч—Слуцкая—Пролетарская акруга.

Сілаеў Фёдар Пахомазіч—Слуцкая—Комсамольская акруга.
 Быстроў Нікалай Міхайлавіч—Стара-Дарожская акруга.
 Рыбак Іван Максімавіч—Дараганаўская акруга.
 Кульган Аляксандр Герасімавіч—Горкаўская акруга.
 Карпенка Сяргей Цімафеевіч—Любаньская акруга.
 Парашчанка Нікіта Іванавіч—Нежынская акруга.
 Усаценка Георгій Іларыёнавіч—Старобінская акруга.
 Сцешыц Якаў Герасімавіч—Старобінская сельская акруга.
 Краснашэеў Іван Іванавіч—Глуская акруга.
 Пальцава Анна Іванаўна—Акцябрская акруга.
 Васільеў Аляксей Васільевіч—Аземлянская акруга.
 Кісялёў Кузьма Венедзіктавіч—Парыцкая акруга.
 Хайнюк Праскоўя Іосіфаўна—Шацілаўская акруга.
 Сухадольская Еўгенія Іванаўна—Даманавіцкая акруга.
 Швайніштэйн Арон Абрамавіч—Азарыцкая акруга.
 Ястрэмскі Канстанцін Нікалаевіч—Новасёлкаўская акруга.
 Лапцеў Аляксандр Іванавіч—Капаткевіцкая акруга.
 Ермак Аляксей Васільевіч—Камаровіцкая акруга.
 Бумажкоў Ціхан Піменавіч—Капцэвіцкая акруга.
 Музыка Сцепаніда Якаўлеўна—Петрыкаўская акруга.
 Папоў Фёдар Сяргеевіч—Жыткавіцкая акруга.
 Раманенка Сцяпан Матвеевіч—Тураўская акруга.
 Ваўчкоў Еўдзім Кірылавіч—Лельчыцкая сельская акруга.
 Каўфман Залман Ісаакавіч—Лельчыцкая акруга.
 Акімаў Сцяпан Дзмітрыевіч—Буйновіцкая акруга.
 Прышчэп Марыя Сяргееўна—Ельская акруга.
 Ісакаў Аляксандр Іванавіч—Мазырская акруга.
 Баброў Нікіта Паўлавіч—Слабодская акруга.
 Маркін Дзмітрый Федаравіч—Калінкавіцкая акруга.
 Чорны Ісаак Львовіч—Дуброўская акруга.
 Гуз Фёдар Станіслававіч—Васілевіцкая акруга.
 Ледзянёў Васіль Васільевіч—Хойніцкая акруга.
 Казачонак Георгій Сямёнавіч—Пасельская акруга.
 Маленок Юлія Пятроўна—Стралічоўская акруга.
 Таміловіч-Данчанка Сяргей Аляксеевіч—Брагінская акруга.
 Кавалькоў Іван Давідавіч—Брагінская сельская акруга.
 Глушэц Анна Якаўлеўна—Нараўлянская акруга.
 Макарэнка Лука Ефімавіч—Нараўлянская сельская акруга.
 Петруненка Марыя Васільеўна—Камарынская акруга.
 Лапухоў Лаўрэн Сцяпанавіч—Журавіцкая акруга.
 Шалабасаў Андрэй Пятровіч—Доўская акруга.
 Ефіменка Васіліса Егораўна—Кармянская акруга.
 Небышынец Нікалай Еўдакімавіч—Кармянская—Літвайнаўская акруга.
 Горэў Канстанцін Васільевіч—Рагачоўская гарадская акруга.

- Кайкоў Залман Самуілавіч—Гарадзецкая акруга.
Былінскі Владзімір Паўлавіч—Ціхініцкая акруга.
Стасенка Ніна Грыгор'еўна—Рагачоўская сельская акруга.
Цвяткоў Аляксей Федаравіч—Жлобінская гарадская акруга.
Гардзееў Іван Сямёнавіч—Жлобінская сельская акруга.
Скарабагацька Нікалай Аляксеевіч—Стрэшынская акруга.
Тарасава Варвара Васільеўна—Чырвенна-Бярэжская акруга.
Гуценкова Еўдакія Трафімаўна—Чачэрская акруга.
Мельнікава Зінаіда Сцяпанаўна—Чачэрская сельская акруга.
Баранавя Марыя Міхайлаўна—Свяцілавіцкая акруга.
Фешчанка Іван Грыгор'евіч—Пакоцкая акруга.
Ганчароў Сямен Андрэевіч—Веткаўская гарадская акруга.
Грэк Надзежда Грыгор'еўна—Веткаўская сельская акруга.
Марошак Зорух Мееравіч—Будакашалеўская акруга.
Берачынскі Егор Сцяпанавіч—Будакашалеўская сельская акруга.
Шурман Іван Сямёнавіч—Уваравіцкая акруга.
Руткоўскі Афанасій Антонавіч—Уваравіцкая сельская акруга.
Саранчук Марына Арцёмаўна—Заспенская акруга.
Пруднікава Марыя Маркаўна—Ровена-Слабодская акруга.
Пронін Матвей Сяргеевіч—Рэчыцкая сельская акруга.
Якімовіч Іван Кліменцьевіч—Рэчыцкая гарадская акруга.
Бахта Аляксандра Міхайлаўна—Рэчыцкая Фабрычна-Заводская акруга.
Палівалаў Міхаіл Міхайлавіч—Урыцкая акруга.
Мальцаў Сяргей Іванавіч—Гомельская сельская акруга.
Штэйнбах Грыгорый Абрамавіч—Клімаўская акруга.
Курган Ісак Маркавіч—Гомельская—Дзержынская акруга.
Мелкіх Сяргей Міхеевіч—Гомельская—Кірэўская акруга.
Левіцкі Аляксей Міханлавіч—Гомельская—Кагляновіцкая акруга.
Герман Міхаіл Емельянавіч—Гомельская—Варашылаўская акруга.
Сталяроў Платон Цімафеевіч—Гомельская—Фрунзеўская акруга.
Баравікоў Ігнат Емельянавіч—Нова-Беліцкая акруга.
Шліфенсон Самуіл Іосіфавіч—Добрушская гарадская акруга.
Пастухоў Фёдар Іванавіч—Добрушская сельская акруга.
Караленка Анна Ціханаўна—Ленінская акруга.
Бедзін Васіль Васільевіч—Церахоўская акруга.
Сурпін Залман Вульфавіч—Лоеўская акруга.
Барушкоў Грыгорый Мінавіч—Лоеўская сельская акруга.

Аб уборцы ўраджаю 1938 года

Пастанова Савета Народных Камісараў БССР і Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі (большэвікоў) Беларусі

Велізарная дапамога савецкага ўрада і ЦК ВКП(б) беларускаму калгаснаму сялянству і штодзённая дапамога і клопаты таварыша **Сталіна** аб беларускім народзе забяспечылі поспех у арганізацына-гаспадарчым умацаванні калгасаў, рост механізацыі сельскай гаспадаркі Беларусі, ачышчэнне партыйных, савецкіх і зямельных органаў, саўгасаў і МТС ад трацкіска-бухарынскіх і нацыянал-фашысцкіх здраднікаў, вылучэнне новых кадраў, адданых справе партыі Леніна — **Сталіна**, і на аснове магутнага уздыму сацыялістычнага спаборніцтва ў калгасах, саўгасах і МТС забяспечылі ў бягучым годзе правядзенне веснавой сяўбы ў больш сціслыя тэрміны, лепшым насеннем і з лепшай якасцю палявых работ. Гэтым створаны прадпасылкі атрымання высокага ўраджаю, для паспяховай ўборкі якога неабходна, перш за ўсё, улічыць дапушчаныя ў мінулым годзе ў некаторых раёнах грубейшыя памылкі ў арганізацыі ўборачных работ, загатоўках, вывазцы і хаванні хлеба, у рэзультате чаго мелі месца вялікія страты хлеба.

Ва многіх раёнах мела месца шкодная, антымеханізацыйная практыка ў скарыстанні камбайнаў і іншых ўборачных сельскагаспадарчых машын, у рэзультате чаго план камбайнавай ўборкі ўраджаю ў 1937 годзе быў выканан толькі на 62 проц., а ў Пешчаніцкім і раёне іншых раёнаў камбайнавая ўборка складала 12—20 проц. пры вельмі слабым скарыстанні снапавязалэх, жніўраў і іншых сельскагаспадарчых ўборачных машын.

У раёне раёнаў рэспублікі арганізацыя ручной ўборкі ўраджаю была вельмі незадавальняючай. У выніку такіх адносін да скарыстання камбайнаў, ўборачных машын і дрэннай арганізацыі работы калгасаў па ўборцы ўраджаю, мела месца зацяжка ўборачных работ, што прывяло да вялікіх страт хлеба (перастоиванне хлябоў, яго асыпання) і пагоршэнне яго якасці.

Абмалот хлябоў у раёнах Магілёўскім, Суражскім, Дубровенскім, Менскім, Слуцкім і інш. зацягнуўся да лютага—сакавіка месяцаў.

СНК БССР і ЦК КП(б)Б звяртаюць увагу партыйных, савецкіх і зямельных органаў, МТС, саўгасаў і калгасаў, у сувязі з чакаемым добрым ураджаем і больш раннім пачаткам ўборкі, на неабходнасць улічыць асаблівае надыходзячай ўборкі і патрабуюць асабліва стараннай падрыхтоўкі да ўборкі камбайнаў, простых ўборачных і вернезчышчальных машын, чоткай арганізацыі працы на ўборачных работах, перамагання самацёку і самасушчэння ў падрыхтоўцы да ўборкі ўраджаю.

СНК БССР і ЦК КП(б)Б асаба адзначаюць, што высокая арганізаванасць і своєчасовае правядзенне ўборачных работ у сціслыя

тэрмін
парты
ўказа
зерня
Пр
СНК
СНК
1.
абмал
ступн

ПІЛІ

ўсяг
на БС
Утым
Гомельс
уласц
з і бск
на ласц
Магілё
на ласц
Менская
аобласц
Палеска
аобласц

Аб
сцях,
праек
і дав
гасаў
забяс

Аб
БССР
мельн
аб ар

1.
калга
праві
устан
ноўку
і тра
агуль
гасаў

2.
да п
камб
на ў

тэрміны і без страт з'яўляюцца важнейшай задачай барацьбы ўсіх партыйных, савецкіх і зямельных арганізацый Беларусі за выкананне ўказанняў таварыша Сталіна аб атрыманні 7—8 мільярдаў пудоў зерня.

Прымаючы да няўхільнага і дакладнага выканання пастанову СНК СССР ад 23 чэрвеня 1938 г. «Аб уборцы ўраджаю 1938 года», — СНК БССР і ЦК КП(б)Б пастанаўляюць:

1. Зацвердзіць прадстаўлены Наркамземам БССР план уборкі і абмалоту зерневых культур ураджаю 1938 года па калгасах у наступным размеры ў гектарах:

ПЛАН УБОРКІ І АБМАЛОТУ ЗЕРНЕВЫХ КУЛЬТУР ПА КАЛГАСАХ БССР НА 1938 Г.

	Уборачны плошча ўсёх зерневых (аб м. правы)	У тым ліку:			Усёго каласав. (аб м. і пр.)	У тым ліку ўборка машынамі МТС	У тым ліку камбайнамі	Уборка машынамі кал. асаў	План абмалоту зерневых	У тым ліку:			У тым ліку:	
		Азіяцкі	Ярочны каласав.	Іншыя зернев.						Камбайнамі	Азіяцкі МТС	Азіяцкі малатар калгасаў	П. ўсёх калгасаў	Камбайнамі
УСЯГО ПА БССР	1934478	910863	808960	214655	1719823	176510	156830	1041135	1934178	156830	1005582	700006	323999	445067
У тым ліку:														
Гомельская обласць	281276	136106	97820	47350	233826	29010	27210	117300	281276	27210	153027	101039	37204	63835
Віцебская обласць	443427	190633	214586	58228	405199	27140	21380	286024	443427	21380	270250	151797	63750	88047
Магілёўская обласць	559777	255285	250400	54112	602635	54680	51320	270440	559777	55320	235800	268657	105407	164660
Менская обласць	435028	211577	185427	38021	397004	51380	41530	267651	435028	44530	245605	141873	79798	62065
Лужыцкая обласць	214970	117329	60747	38911	178059	14280	12370	102120	214970	12370	66900	105700	34250	66470

Абавязаць абкомы і райкомы КП(б)Б, оргкамітэты ЦВК па абласцях, райвыканкомы і райза, на аснове перададзеных Наркамземам БССР праектаў планаў уборкі па раёнах, у двухдзённым тэрмін распрацаваць і дачыні да раёнаў, а раёнам распрацаваць з удзелам старшын кат. гаспаў і ў той жа тэрмін дачыні да калгасаў планы уборкі ўраджаю, забяспечыўшы поўнае іх выкананне і ва ўстаноўленыя тэрміны.

Па зерневых культурах

Абавязаць Наркамзем і Наркамсочгасаў БССР, оргкамітэты ЦВК БССР па абласцях, райвыканкомы, абкомы і райкомы КП(б)Б і зямельныя органы на месцах строга кіравацца пастановай СНК СССР аб арганізацыі уборкі ўраджаю зерневых культур.

1. Загадзя, да пачатку уборкі, забяспечыць складанне па МТС, калгасах і соўгасах планаў уборкі ўраджаю, прадугледзеўшы ў іх правільнае скарыстанне камбайнаў і простых уборачных машын; устанавіць аб'ём і тэрміны правядзення работ, правільную расстаноўку людзей і поўнае скарыстанне механічнай і жывой цягавой сілы і транспартных сродкаў. Планы уборкі ўраджаю абмеркаваць на агульных сходах калгаснікаў і на вытворчых нарадах МТС і соўгасаў.

2. Своечасова, ва ўсякім выпадку не пазней чым за 7—10 дзён да пачатку уборкі, закончыць замацаванне ўчасткаў у натуры за камбайнерамі, забяспечыўшы скарыстанне камбайнаў у першую чаргу на ўборцы высокаўраджайных участкаў.

3. Замантавця за кожним камбайном на увесь час уборки необхідну кількість калгасників для абслуговування камбайна: прапор, залонау, аґросы вуглоу, пазозка гаручага і вады, адвозка зерня з-пад камбайнау, уборка саломы і паловы.

4. Забяспечыць паярэднюю і дакладную парыхтоўку камбайна да работы, своєчасовую падвозку гаручага і прымяненне такіх прыстасаванняў, як разгрузка бункера камбайна на-хаду, згатаўленне шатула нажа камбайна з шарыкатым пашыльнікам, бесперапынная змазка ланцугоў і драўляных падшыпнікаў.

5. Пачаць абмалот хлябоў не пазней 3-5 дзён пасля пачатку касавіцы арганізаваным першым чаргам маладзёбу з калгасу. Забяспечыць работу маладарань МТС і саўгаса, не менш 20 гадзін у суткі. Не дапускаць абмалоту хлябоў на старых токах без папярэдняга іх выпальвання або абеззаражвання.

6. Правесці вязку ў снапы ўсяго скошанага хлеба і яго капнаванне.

7. Закончыць скарэжванне хлеба, убранага простымі машынамі, не пазней чым праз 10—15 дзён пасля сканчэння касавіцы.

8. Закончыць да пачатку уборкі будавніцтва, рамонт і дэзінфекцыю зернехавальні, гумнаў і аседлаў і правесці дэзінфекцыю ўборачнага і зернеачышчальнага інвентара, пазозак для перавозкі зерня і тары.

9. Прывесці ў парадак крытыя таці, правесці іх дэзінфекцыю, забяспечыць так: зернеачышчальнымі машынамі і вагамі з тым, каб учесць хлеб, паступаючы з-пад камбайнаў, поўнасю бую ачышчач, прэсаван да нармальнага вішотнісці і неакладна вывезен на затаўчыя пункты і склады калгасау.

10. Устаноўці ў калгасах абавязковае ўзважванне хлеба, атрыманага ад абмалоту і ўборкі камбайнамі, а таксама пры прыёме хлеба ў калгасныя зернехавальні.

11. Устаноўці, што брыгада р. паводчан брыгады калгаса абавязана штодзённа праводзіць прыёмку ўбранных участкаў, а старшыня калгаса прыёмку ад брыгадырэн не пазней 3-х дзён пасля сканчэння работы на даным участку. У саўгасах прыёмка ўбранных паляў праводзіцца дырэктарам саўгаса. Прыёмку участкаў афармляць актамі з ацэнкай якасці работы.

12. Для таго, каб на справе забяспечыць выкананне пастановы СНК СССР ад 29 чэрвеня 1937 года аб поўным пераходзе, «пачынаючы з 1939 года, да пасеву ў калгасах і саўгасах на ўсёй плошчы зерневых толькі абборным сартаным насеннем (як селекцыйным, так і месцовым сялянскім), вырашчаным кожным саўгасам і калгасам на сваім насенным участку»—правесці наступнае:

а) арганізаваць асоба дакладную ўборку зерневых культур у раінасенгасах і на насенных участках калгасаў і саўгасаў, даручыўшы ўборку іх больш вопытным камбайнерам. Уборку праводзіць у перыяд поўнай спеласці і закончыць у спіслыя тэрміны;

б) не дапускаць змешвання сартоў і катэгорыі зерня пры ўборцы, маладзёбе, перавозцы, ачыстцы і хаванні зерня насенных участкаў і пасеваў раінасенгасаў. Выдзеліць для хавання насення асобныя лепшыя зернехавальні, забараніўшы складзіць на хаванне насеннае зерне без ачысткі;

в) забараніць скарыстанне насення ураджаю з насенных участкаў на якія-б та ні было іншыя патрэбы, апрача пасевных, дазваляюшы

калгасам і соўгасам засянаць зерне насенных участкаў у насенныя фонды побач з выкананнем плана здачы зерня дзяржаве;

г) для забеспячэння поўнай замены радазла насення сартавым скарыстаць у неабходнай колькасці, апрацаваць насення райнасенгасав і насенных участкаў, таксама сартавое насенне, атрыманае з астатніх апрабаваных плошчаў пасаваў.

Прапанаваць дырэктарам соўгасав і старшыням калгасав забяспечыць асобную ўборку і хаванне сартавога зерня ў размерах, неабходных для власных патрэб калгаса, выкананне плана міжкагаснага абмену і плана заготовак сартавога зерня па дзяржсертыфонду і Заготзярно, устаноўленага зямельнымі органамі.

13. Прапанаваць оргкамітэтам ЦВК БССР па абласнях, РВК, абкомам і райкомам КП(б)Б, абізу, райза, дырэктарам МТС арганізаваць належнае хаванне ўраджаю, усклаўшы адказнасць за ахову хлеба на карню і намалочанага зерня па брыгадзе на брыгадзіра, па калгасу — на старшыню калгаса, забяспечышы выдзяленне лепшых калгаснікаў, рабочых соўгасав на ахову ўраджаю, а таксама прыняць рад праціжарных мерапрыемстваў у калгасав, соўгасав і МТС.

14. Захаваць на 1938 год адлічэнне зерня для выдачы калгаснікам авансаў і на ўнутрыгаспадарчыя патрэбы калгасу ў размерах 10 проц. ад фактычна намалочанага зерня, выключачы абмалот насенных участкаў, з павышэннем да 15 проц. для пералазных, цюбра працуючых калгасав.

15. Абавязаць Наркамзем і Наркамсоўгасав БССР, дырэктароў МТС і соўгасав забяспечыць выкананне загада Наркамзема і Наркамсоўгасав СССР — «Аб дадатку да існуючага паратку апарату праці камбайнераў, памочнікаў камбайнераў і трактарыстаў па ўборцы зерневых культур камбайнамі».

16. Абавязаць дырэктароў МТС для абслугоўвання камбайнаў на час ўборкі абсталяваць аўтаперасовачную майстэрню, акамплектаваўшы яе кваліфікаванымі тэхнічнымі кадрамі, неабходным інвентаром, запаснымі часткамі. Неперэрднае кіраванне работай аўтаперасовак ускласці на механікаў МТС.

Па ільну і каноплях

17. Зацвердзіць прадстаўлены Наркамземам план ўборкі ільну і канопель ураджаю 1938 года па БССР і абласнях у наступным размеры:

	Уборка ільну.			Уборка канопель.	
	Уборачны план	План работы	Уборачны план МТС	Уборачны план	План уборкі
Па БССР	196893	196893	59500	21000	21000
Віцебская вобласць	86428	86428	29050	2160	2160
Гомельская вобласць	16892	16892	4100	3137	3137
Магілёўская вобласць	58365	58365	17700	7730	7730
Менская вобласць	24733	24733	7050	3420	3420
Палеская вобласць	10475	10475	1600	4553	4553

Абавязань оргкамітэты ЦВК па абласцях, РВК, абкомы і райкомы КП(б)Б, аблзу і раіза ў пяцідзённы тэрмін распрацаваць і дачесці да раенаў, а раенам, з удзелам старшынь калгасаў, у гэты-ж тэрмін да калгасаў планы ўборкі ільну і канпель, забяспечыўшы поўнае іх выкананне ва ўстаноўленыя тэрміны.

18. Да 10 ліпеня г. г. забяспечыць заканчэнне рамонту ўсіх ільнацерабілак МТС, выдзелішы і замацавашы за кожнай ільнацерабілкай падрыхтаваных вадзіцеляў, спраўныя трактары, забяспечаныя спецыяльнымі прыстасаваннямі (Пауэр-тэйк-оф'амі).

Дырэктарам МТС да 10 ліпеня распрацаваць і ўручыць вадзіцелям ільнацерабільных машын графікі і маршруты работы кожнай ільнацерабілкі, правёўшы з удзелам вадзіцеля машыны праверку вызе-леных у натуре плошчаў ільну для машынага цераблення з аіна-часовай разбіўкай іх на загоны.

19. Абавязань дырэктароў МТС і праўленні калгасаў забяспечыць загадзя (напярэдадні цераблення) падрыхтоўку участкаў: працераб-ленне палос да першага праезду машыны, закругленне вуглоў, а так-сама працерабленне участкаў засмечанага, палёгшага і нізкарослага ільну, вязку, выцерабленага ільну ў снапы.

20. За 10 дзён да пачатку ўборкі выдзеліць у кожным калгасе (апрача насенневодных) насенныя участкі ільну і канпель. З гэтых участкаў у першую чаргу на працягу 10—15 дзён пасля цераблення павінны быць засыпаны насенныя фонды калгасаў у размеры, забяс-печваючым план сяўбы будучага года, пры абавязковым выкананні плана здачы насення ільну і канпель па кантрактацы.

Забараніць скарыстанне насення з насенных участкаў ільну і ка-нпель на якія-небудзь іншыя патрэбы апрача пасеўных.

21. Церабленне ільну на валакно правесці ў стацыі раннія, жоў-тан спеласці, выбарачна, па меры выпявання асобных участкаў, а церабленне ільну насенневодных пасеваў правесці ў стацыі жоўтан спеласці ў спісцы тэрміны, не дапускаючы як дачаснае ўборкі, так і перастойвання ільну. Выцераблены лён пасля папярэдняга правяд-вання (на працягу 2—3 гадзін) абавязкова звязваць у снапы.

22. Своєчасова правесці поўную выбарку пасконі, а ўборку кана-пель правесці ў перыяд васковага спеласці, па меры выпявання асоб-ных участкаў, ні ў якім выпадку не дапускаючы перастойвання яе на карані.

23. Устаноўць, як правіла, што выцераблены лён пасля прасцішкі павінен неадкладна абматочвацца або ачосвацца ў строгае адпавед-насці з рашэннем Соўнаркома СССР «Аб мерапрыемствах па павы-шэнню ўраджайнасці ільну-даўгунцу».

Абматот праводзіць спецыяльнымі ільнамалатарнямі або пра-возіць аддзяленне галоўак ад сцяблоў шляхам ачосу на грэбнях па-пярэдне прасцішаных снапоў ільну, з пасля іўочай неадкладнай сар-тыроўкай, раздаўліваннем галоўак, ачысткай і сартыроўкай насення. Рассціл (замочку) ільну праводзіць неадкладна пасля абматоту або ачосу з абавязковым сканчэннем рассціту і замочкі ў жніўні месяцы.

24. У мэтах папярэджання заражэння пасеваў ільну грыбнымі за-хворваннямі і павышэння якасці валакна забараніць рабіць рассціл ільну па канюшынішчы і іншых папярэдніках ільну, па забалочаных і іржавых месцах.

25. У мэтах атрымання высокай якасці трасты і валакна аргані-заваць сартыроўку ільну па якасці пры яго ўборцы, рассціле, уздыму

са сцелішчаў і пярвiчнай апрацоўцы, а таксама пры здачы трасты на заводы.

26. Замочку канопель праводзіць неадкладна пасля абмалоту з тым, каб уся канопля-саломка была замочана не пазней канца жніўня—першай паловы верасня і вынута з мачыл да наступлення марозаў. Да 15 жніўня закончыць рамонт наяўных мачыл, а таксама пабудову і прыстасаванне новых, забяспечваючых замочку ўсёй каноплі-саломкі ў адзін абарот.

27. Абавязаць Наркамзем БССР, аблзу, райза і дырэктароў МТС шырока распаўсюджваць рэкамендаваныя пастановай Сойнаркома СССР ад 3 красавіка 1938 г. умовы прэміравання ільняводчых звенняў на канопляводчых звеннях.

28. Абавязаць Наркамзем БССР, аблзу і райза, дырэктароў МТС і праўленні калгасаў разгледзець і зацвердзіць па ірабязчы план мерапрыемстваў па своечасовай апрацоўцы ўраджаю ільну і канопель па кожнаму калгасу, забяспечыўшы поўнае скарыстанне як уборачных, так і ільнатрапальных машын, прысякаючы ўсякія антымеханізацыйскія настроі.

29. Звярнуць увагу работнікаў зямельных органаў абласцей і райза, старшынь калгасаў на неабходнасць неадкладнай падрыхтоўкі мяльнатрапальных пунктаў, сушылак па ільну і каноплях.

Па канюшыне

30. Уборку устаноўленых дзяржаўным планам насеннікаў канюшыны праводзіць пры набурэнні 75—80 проц. гаювак, не дапускаючы перастоя і страты насення. Вязка скошанай канюшыны ў снапы павінна быць абавязковай у дзень ўборкі, са звозкай снапоў для прасушкі на абсталяваных вешалах, на токах і пад навесамі.

31. Правесці абмалот канюшыны неадкладна пасля ўборкі і прасушкі з адначасовым правядзеннем работ па выціранню канюшыны і ачыстцы насення з тым, каб гэтыя работы былі закончаны не пазней 20 дзён пасля касьбы.

32. Поўнаасцю скарыстаць канюшынацёркі, малатарні «МК-1110» і інш. з канюшынацёрачнымі прыстасаваннямі.

Асудзіць, як шкодную практыку мінулых год, калі насеннікі канюшыны не абмалачваліся непасрэдна з поля пасля прасушкі, з абмалот і асабліва выціранне зацягваліся да зімы, у радзе месц да вясны, што прыводзіла да вялікіх страг насення канюшыны.

33. Арганізаваць засыпку насенных фондаў канюшыны добра якасным насеннем, закончыўшы яе ў кожным калгасе не пазней 1 снежня, забяспечыўшы ў першую чаргу выкананне плана здачы насення канюшыны па кантрактацыі.

34. Абавязаць зямельныя органы абласцей і раёнаў, оргкамітэты ЦВК па абласцях, райвыканкомы, абкомы і райкомы КП(б)Б, дырэктароў МТС і старшынь калгасаў арганізаваць своечасовую і высока якасную ўборку траў, капнаванне і стагаванне сена, а таксама ўборку і закладку сілосных культур з тым, каб поўнаасцю забяспечыць усё пагалоўе жывёлы як у калгасах, так і знаходзячагася ў індывідуальным карыстанні калгаснікаў дастатковай колькасцю грубых і сакавітых кармоў на 1938—39 гг.

Па бульбе і гародніне

35. Зацвердзіць праектаваны Наркмам план уборкі бульбы і гародніны па калгасах БССР па абласцях:

	Уборка бульбы:			Уборка гародніны:	
	Уборка плошч гектараў	План уборкі	Уборка плошч гектараў	Уборка плошч гектараў	План уборкі
Усяго па БССР	362782	362782	16760	15690	15690
Віцебская вобласць	69656	69656	2970	3400	3400
Гомельская вобласць	59627	59627	2795	2969	2969
Магілёўская вобласць	105171	105171	5125	4050	4050
Менская вобласць	8888	8888	4895	3715	3715
Падскаі вобласць	10400	40460	980	1556	1556

Абавязавыя арганізацыі ЦВК і РВК, абкомы і райкомы КП(б)Б, аблзу і райза ў двухдзённы тэрмін распрацаваць і давесці да раёнаў, а раёнам у гэты-ж тэрмін — да калгасаў планы уборкі бульбы і гародніны, забяспечыўшы поўнае іх выкананне ва ўстаноўленыя тэрміны.

36. Правесці не менш 3—4 міжрадкавых апрацовак і прапалак пасеваў бульбы, на працягу ліпеня закончыць рамонт бульбаўборачных машын і падрыхтоўку да іх вадзіцеляў і не пазней 1 жніўня г.г. закончыць рамонт, будаўніцтва і падрыхтоўку гародне- і бульба-хавалень.

Дырэктарам МТС за 15 дзён да пачатку ўборкі распрацаваць план для кожнай бульбаўборачнай машыны з указаннем месца і аб'ёму работ, тэрміну выканання і маршрута яе перасоўвання. За месяц да пачатку ўборкі бульбы дырэктарам МТС сумесна з правленнямі калгасаў давесці ў натуре плошчы бульбы для машынай уборкі ў размерах, поўнасю забяспечваючых выкананне ўстаноўленага плана машынай уборкі.

37. Прапанаваным райвыканкомам зацвердзіць па кожнаму калгасу і сельсовету план копкі і падвозкі бульбы на загатоўчыя пункты, спіртковыя і крухмална-паточныя заводы. Устаноўці пачатак масазага капання бульбы ў залежнасці ад тэрмінаў выспявання асобных сартоў, але не пазней 20 верасня, забяспечыўшы счасовае, да пачатку маразаў, сканчэнне капання і вывазкі бульбы і затым па абавязковых пастаўках дзяржаве і нагарадзіты за работу МТС.

38. Сістэма за капанням бульбы правесці абавязковае барацьбаванне з паўборкамі, а таксама пераваротам і паўтэрман паўборкамі бульбы на ўсёй убранны плошчы, як важнейшую меру барацьбы са стратамі бульбы пры ўборцы.

39. Адначасова з ўборкай праводзіць абавязковую пераборку, сартаванне і прасушку бульбы — у добрае надвор'е і на сярэдзінах на полі, а ў дэждзлівае ў спецыяльна наўдаваных у чолі дэжых шлах і т. д.

40. Уборку насенных участкаў бульбы, а таксама пасеваў рання ўстойлівых і дэфіцытных рання сартоў правесці ў перыяд поўнага выспявання, у спячым тэмпературы 10—12° па выніку асобнае хваляне градыю ў бульбахародных выкапках для насенных матэрыялаў, не дэспечуючы амаль ніякіх сартоў і бульбы з гатункаў, змешчаных роўных сартоў, катэгорый і класаў бульбы, прызначанай на насенне.

41. Правесці ў перыяд уборкі поўную засыпку насеннага фонда бульбы высокай якасці для пасадкі бульбы ў 1939 годзе, прадугледзіўшы пры засыпцы стварэнне страхавога фонда ў размеры 20 проц. насеннай патрэбнасці.

42. Арганізаваць у часе ўборкі клубневы адбор сартавой бульбы, асабліва ранніх сартоў, і правесці да наступлення замаразкаў абмен радавой бульбы ў калгасах, не забяспечаных сартавым насеннем, на сартавую бульбу іншых калгасаў.

43. Правесці старанны догляд за пасевамі і арганізаваць своєчасовую ўборку гародных культур, не дапускаючы страт і псавання гародніны пры ўборцы, перавозцы і арганізаваць хаванне іх з тым, каб забяспечыць насельніцтва рэспублікі багаццем добра якаснай гародніны.

44. Абавязаць начальнікаў аблзу і загадчыкаў райза, дырэктароў МТС і саўгасаў і старшынь калгасаў забяспечыць правільную арганізацыю працы на ўборцы бульбы, замацаванне за звеннямі ўчасткаў і поўнае скарыстанне бульбаўборачных машын.

Па лубіну

45. Забяспечыць у 1938 годзе правядзенне своєчасовай і высока якаснай уборкі насеннага лубіну, выбарачна па меры выпявання асобных участкаў. У гэтых мэтах да 15 ліпеня правесці ўлік усіх насеннікаў лубіна і ўстанавіць пастаянны нагляд за выпяваннем пасеваў на асобных участках.

46. Надаючы асабліва вялікае значэнне захаванню і размнажэнню наяўных у калгасах сартоў малаалкалоіднага лубіну, забяспечыць своєчасовае правядзенне апрабавы ўсіх плошчаў, асобна праводзячы высока якасную і своєчасовую ўборку, абмалот, захаванне і скарыстанне ўсяго ўраджаю выключна на насенныя мэты як у парадку засыпкі ў насенныя фонды, так і ў парадку міжкалгаснага абмену.

Па махорцы

47. У перыяд росту махоркі правесці не менш 4-х праполак, падтрымліваючы міжрадзі на працягу ўсяго перыяду вегетацыі ў пульхным становішчы.

48. Уборку махоркі пачынаць выбарачным парадкам па меры выпявання асобных участкаў і закончыць не пазней 10 верасня, не дапускаючы з-за спазнення ўборкі гібелі махоркі ад ранніх замаразкаў.

49. Забяспечыць сканчэнне будаўніцтва сушыльных пабудоў для табаку і навесаў для махоркі, а таксама капітальны і бягучы рамонт існуючых сушыльных пабудоў не пазней 1 жніўня 1938 г. Пры недахваце ў калгасах сушыльных пабудоў скарыстаць простыя сушыльныя памяшканні.

* * *

50. У сувязі з выключнай ролю транспарта ў справе своєчасовага і поўнага выканання калгасамі дзяржаўных планаў па пастаўцы, а таксама ў барацьбе са стратамі зерня і інш. сельскагаспадарчых прадуктаў—абавязаць оргкамітэты ЦВК па абласцях, райвыканкомы, абкомы і райкомы КП(б)Б прыняць усе неабходныя меры па пад-

рыхтоўцы і быстэйшаму сканчэнню рамонту дарог, мастоў, аўтамашын у МТС і калгасах і да поўнага скарыстання на перавозках жывога цягла калгасаў.

Абавязаць зямельныя і загатоўчыя арганізацыі абласцей і раёнаў, дырэктароў МТС і старшынь калгасаў забяспечыць найстражэйшую ахову ўраджаю, берагчы яго ад раскравання і псавання, прывесці ў парадак загатоўчыя пункты і вагавую гаспадарку.

* * *

Соўнарком БССР і ЦК КП(б)Б адзначаюць, што велізарная дапамога, аказаная савецкім урадам і Цэнтральным Камітэтам ВКП(б) калгаснаму сялянству Беларусі ў справе высокай тэхнічнай узброенасці сельскай гаспадаркі і быстэйшай ліквідацыі вынікаў школьніцтва, штодзённыя бацькоўскія клопаты аб беларускім народзе асабіста таварыша Сталіна—ствараюць усе ўмовы для ўзорнага правядзення ўборкі і хлебаздачы ў гэтым годзе. Правільнае скарыстанне магутнага парка першакласных трактароў, камбайнаў і аўтамашын дазволіць значна ўзняць прадукцыйнасць працы, поўнасцю, без страт убраць добры ўраджай. Для гэтага ў першую чаргу неабходна большэвіцкая мабілізаванасць, правільна арганізаваць працу на ўборцы, рашуча змагацца з настроямі самасупакоенасці і зазнайства дасягнутымі поспехамі, не дапускаць прытуплення рэвалюцыйнай пільнасці і бязлітасна выкарчоўваць і знішчаць рэшткі нявыкрытых яшчэ ворагаў народа.

Задача паспяховай ўборкі высокага ўраджаю патрабуе ўзняцця на новую, больш высокую ступень арганізаванасці калгаснага ладу, далейшага росту соцыялістычнага спаборніцтва. Партыйныя, савецкія і ў першую чаргу зямельныя органы павінны ўзначаліць стаханавіцкі рух у сельскай гаспадарцы.

Неабходна весці рашучую барацьбу супроць спроб пагоні за асобнымі рэкордамі, замест масавай штодзённай арганізацыйнай работы, перадачы вопыту перадавікоў-камбайнераў, церабільшчыкаў, перадавікоў высокіх ураджаяў па зерню, ільну і іншых культурах—усёй масе калгаснікаў і калгасніц, рабочых і работніц соўгасаў.

Узорная арганізацыя ўборкі, выкананне поўнасцю і ў тэрмін абавязацельстваў перад дзяржавай па здачы сельскагаспадарчых прадуктаў, забяспечанне павышэння даходнасці калгаснікаў на працадні—павінны быць прадметам пярвейшых клопатаў кіраўнікоў партыйных, савецкіх арганізацый Беларусі, МТС, калгасаў і соўгасаў, перадавікоў сельскай гаспадаркі і ўсёй масы калгаснікаў і работнікаў соўгасаў. Паспяховай ўборка і добрае захаванне ўраджаю забяспечаць краіне багацце прадуктаў сельскай гаспадаркі, далейшае арганізацыйна-гаспадарчае ўмацаванне і рост багацця калгасаў, далейшы значны рост заможнасці калгаснікаў.

СНК БССР

ЦК КП(б)Б

Уп. Галоўл. № 4483.

Тыраж 7.300 экз.

443.520 друк. зн. (8 арк.)

Здана ў набор 20/VII—38 г.

Падпісана да друку 31/VII—38 г.

РЭДКАЛЕГІЯ.

Друкарня імя Сталіна. Менск. Дом Друку. Зак. № 3621.

ба-
ра-
ца-
ар-
ай,
ай
ле-
га-
шы

ЦАНА 80 кап.

0000000 1988896